EVELYN WAUGH

DECLIN ȘI PRĂBUȘIRE

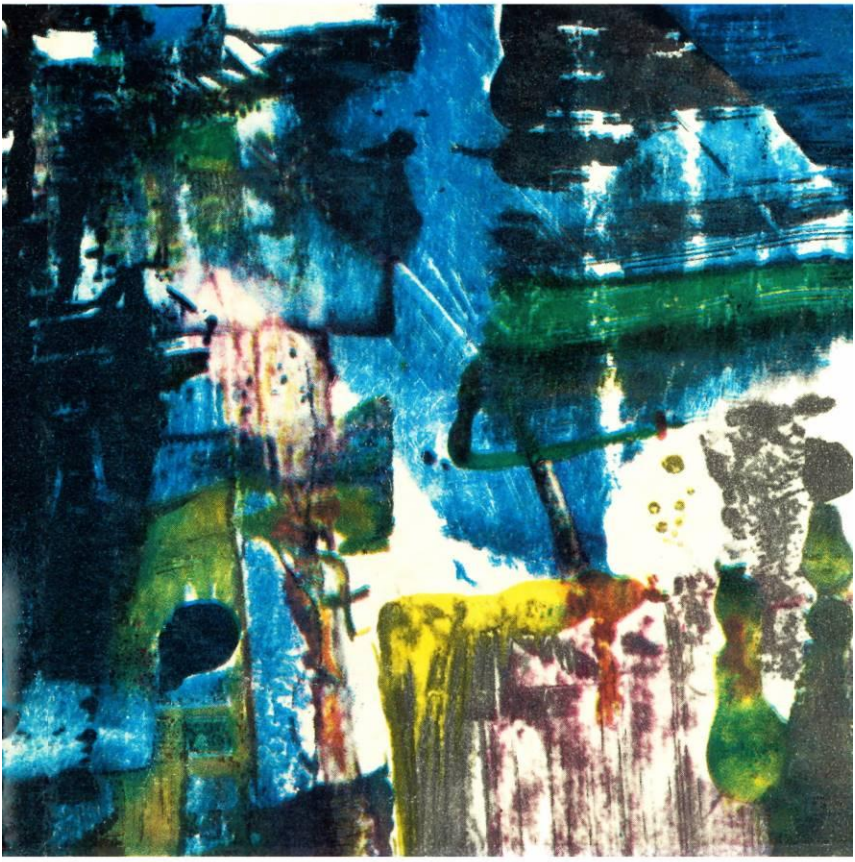

COLECȚIA MERIDIANE

LM

Evelyn Waugh

DECLIN ŞI PRĂBUŞIRE

În româneşte de
Petre Solomon

Editura pentru Literatură Universală
Colecţia Meridiane

Bucureşti
1968

Evelyn Waugh
DECLINE AND FALL
Penguin Books, 1960

CUPRINS

Negație şi afirmație la Evelyn Waugh

PRELUDIU

PARTEA I

Capitolul I *Vocația*
Capitolul II *Castelul Llanabba*
Capitolul III *Căpitanul Grimes*
Capitolul IV *Domnul Prendergast*
Capitolul V *Disciplina*
Capitolul VI *Conduită*
Capitolul VII *Philbrick*
Capitolul VIII *Sporturile*
Capitolul IX *Sporturile (continuare)*
Capitolul X *Post Mortem*
Capitolul XI *Philbrick (continuare)*
Capitolul XII *Agonia căpitanului Grimes*
Capitolul XIII *Moartea unui dascăl de şcoală publică*

PARTEA A DOUA

Capitolul I *Joia Regelui*
Capitolul II *Interludiu în Belgravia*
Capitolul III *Pervigilium Veneris*
Capitolul IV *Învierea*
Capitolul V *Compania de distracții latino-americană*
Capitolul VI *O piedică în calea pregătirilor de nuntă*

PARTEA A TREIA

Capitolul I *Nu orice zid de piatră e o închisoare…*
Capitolul II *Experimentele Lucas-Dockery*
Capitolul III *Moartea unui cleric modern*
Capitolul IV *…Iar drugi de fier nu-nseamnă o cuşcă.*

Capitolul V *Sfârşitul unui dascăl de şcoală publică*
Capitolul VI *Moartea lui Paul Pennyfeather*
Capitolul VII *Învierea*
EPILOG

Lui *Harold Acton*,
în semn de omagiu şi afecțiune.

Negație şi afirmație la Evelyn Waugh

Catolicismul englez. În istoria literaturii engleze, scriitorul catolic ocupă un loc aparte, profund deosebit de cel al scriitorilor de apartenență catolică din alte țări ale Europei, îndeosebi cele mediteraneene. El este aproape predestinat de condiția lui să aibă un profil particularizat în galeria portretelor literare. O primă cauză este originea sa, acel specific protestantism anglo-saxon, puritan şi pragmatic, care dat fiind că răspunde unei psihologii naționale răzbate chiar şi în altă variantă a creştinismului. Altă cauză este tot istorică: de la elizabetani încoace, scriitorul catolic englez aparține unei minorități restrânse, unui grup persecutat cu o consecvență şi furie aproape inegalată în istoria modernă (este suficient să amintim că discriminarea politică şi cetățenească împotriva sa dispare din legislație abia spre mijlocul secolului al XIX-lea). De aproape 400 de ani el se află în *diaspora*, într-o secluziune adesea severă, care câteodată implica lupta disperată pentru supraviețuire. Segregația aceasta arbitrară oferă scriitorului persecutat o poziție privilegiată: o anumită distanță față de societatea care îl înconjoară, pe care o poate privi cu detaşare, ca unul ceva mai puțin legat de limitele inerente spiritului vremii. Vrând-nevrând el glăsuieşte în numele unei minorități, se află într-o situație limită, e plasat în opoziție, poate uşor face pasul spre revoltă, este îndemnat să caute soluții, să caute alternative la o stare de lucruri pe care e constrâns, violent şi palpabil, să o considere (cel puțin într-o anume măsură) intolerabilă.

Nu este deci de mirare că scriitorul aflat într-o astfel de

situație dobândește un stil cultural specific; el se va putea îndrepta spre două atitudini. Cea dintâi va fi spre interior, spre valorile reale, durabile și secrete ale sufletului și ale viziunilor interioare (așa vor proceda Thomson, Newman, Hopkins și alții, mai cu seamă în secolul al XIX-lea); cea de a doua va fi o orientare spre exterior, dar nu fuga de realitate, ci împotrivirea, atitudinea *satirică* (ea este cu strălucire ilustrată înainte și după 1700 de Dryden și de Pope). Abia în secolul nostru un Chesterton, un Graham Greene și alții vor ști să unifice într-un fel aceste două atitudini. În schimb, Evelyn Arthur St. John Waugh (1903–1966) continuă cu strălucire linia marilor scriitori satirici ai Angliei.

Imaginea și poziția lui Waugh. Născut la Londra, ca fiu al unui editor nu chiar de ultima mână, educat cu atenție la Lancing și Oxford, se încearcă în pictură și în cariera învățământului. O primă căsătorie durează doi ani și este urmată (1930) de conversiunea la catolicism. Se va recăsători câțiva ani mai târziu cu descendenta unei familii nobiliare și va avea șase copii. Variata sa activitate publicistică și scriitoricească îl va duce de mai multe ori prin Africa, Orientul Mijlociu, Mediterana și chiar Brazilia. Tot ea îi va permite să se retragă după război într-un fund de Gloucestershire, la un conac, pentru a se proteja, afirmă el, de coteriile literare a căror consecință inevitabilă e sterilitatea; dar poate că este în această retragere și un fel de protest împotriva societății pe care o detesta. „Renașterea churchilliană” o va saluta, dar moderat. După război (la care a participat cu distincție, făcând parte din forțele de desant marin și din serviciul de informații pe fronturile din Africa și Mediterana) se accentuează imaginea sa ide excentric, capricios și impredictibil personaj la marginea societății (Frances Donaldson, *Evelyn Waugh*, *Portrait of a Country Neighbour,* Londra, 1967), detestând prostia până la durere fizică: „Îi simpatiza pe cei mai eleganți dintre intelectuali și pe cei mai intelectuali dintre eleganți. Afară de aceștia nu-l simpatiza nici pe el nimeni.” Îi plăcea să pozeze în chip de boiernaș de țară demodat, „amestec de profesor distrat și de

colonel irascibil”.

Această mască a unui tip uman ilustrează în bună parte idealurile lui Waugh. Dar au existat acestea, sau să-l considerăm pe Waugh mai bine ca unul dintre satiricii care nu mai trec din stadiul ofensei în cel al ofensivei, care rămân cantonați în negare? Satiricii tradiționali rămâneau cantonați în negație, pentru că afirmarea unor valori sau criterii era de la sine înțeleasă, cei moderni pentru că o astfel de afirmare li se pare imposibilă. Nu astfel Waugh. Este drept că și pentru el actul originar al creației este negațiunea. Dar întreaga sa evoluție poate fi înțeleasă (poate simplificând puțin lucrurile) ca o schimbare treptată a raportului între afirmație valorică și negație satirică și ca o luptă pentru schimbarea acestui raport. Lupta se poate urmări de-a lungul principalelor lucrări.

Să le enumerăm întâi pe cele mai puțin importante. Avem trei biografii: una a poetului și pictorului „prerafaelit” Dante Gabriel Rossetti (1927), notabilă pe de o parte pentru că semnalizează oscilația între pictură și poezie a lui Waugh însuși la ora aceea, pe de alta pentru că îl arată pe Waugh preocupat de punctul terminus al artei tradiționale (în Anglia) și de salvarea prin convertire. Cea de-a doua, după convertire (1936), este dedicată lui Edmund Campion, martir iezuit din vremea marei Elizabeta, și îi aduce premiul Hawthornden. Cea din urmă (1959) este un act de pietate față de un prieten, prelatul Ronald Knox, ca și el convertit, ca și el satirist. Avem apoi cărțile de călătorie *Labels (Etichete*, 1930), dedicată Mediteranei, *Remote People (Oameni depărtați*, 1934) – Abisiniei, *Ninety Two Days (Nouăzeci și două de zile*, 1934) – Braziliei și Guianei Britanice, *Waugh*[1] *in Abyssinia* (1936), *Robbery under Law (Jaf la adăpostul legii,* 1939) – Mexicului, *Tourist in Africa (Turist în Africa*, 1960) – Arabiei de Sud și Africii de Est și Sud. În 1946 apăruse un volum antologic din cele precedente. Acestea sunt interesante în primul rând pentru măiestria autorului, pentru ochiul

[1] Pronunția engleză a acestui nume este aproape identică cu cea a substantivului *war* (război).

ager şi formula precisă care încântă cititorul. Totodată însă ele ilustrează adecvat evoluția ideologică a scriitorului care poate fi urmărită de la gesticulația de *dandy* superior, condescendent şi malițios față de aborigenii dezgustători şi falsul umanitarism, prin vădite înclinații de filo-colonialism şi chiar filo-mussolinism, până la atitudinea mult mai relaxată şi dreaptă din ultimul volum, în care *apartheidul* este respins, şi este căutat *omul*, sub orice înfățişare rebarbativă s-ar ascunde. Aceeaşi atitudine urbană, degajată, spirituală şi uşor melancolică se găseşte şi în volumul de memorii *A Little Learning (Puțină învățătură*, 1964), primul dintr-o serie mai lungă, a cărei realizare a fost împiedicată de moarte. Aceste lucrări au făcut ca el să fie adesea acuzat de atitudini de dreapta. În realitate, poziția şi atitudinile luate în anumite perioade ale vieții (oricum ar fi fost ele) pot fi înțelese pe deplin numai în funcție de idealul său estetic şi uman la care ne vom referi îndată.

Societatea descompusă. În prima jumătate a activității sale, cea antebelică, accentul e pus aproape exclusiv pe satiră. Operele principale din acea perioadă: *Decline and Fall (Declin şi prăbuşire,* 1928), *Vile Bodies (Nevrednică țărână,* 1960), *Black Mischief (Strengărie neagră,* 1932), *A Handful of Dust (Un pumn de țărână,* 1934, în româneşte de Nelly Mătăsaru, ed. Forum, 1946), *Scoop (Bombă ziaristică,* 1938), *Put Out More Flags (Să fluture mai multe steaguri,* 1942). Waugh atacă cu violență cele mai diferite aspecte ale vieții sociale engleze, începând cu învățământul, comportamentele politice, moravurile familiale şi mondene, fără a se opri însă la acestea, ci atingând totdeauna sub forma unor cercuri concentrice implicații morale mai ample.

Lumea din aceste romane e dominată de plictiseală şi frenezie. Personajele sunt pradă unei revolte fără obiect, care s-a stabilizat într-o agitație monotonă şi absurdă. Societatea s-a descompus în unități individuale aproape impersonale. Aceste unități caută să se regrupeze, şi astfel iau naştere micro-grupările sociale cu care operează cel mai des Waugh: coteriile, serii de cercuri închise, artificiale, care îşi creează

coduri arbitrare pentru a substitui tradiția de care sunt lipsite. Ele trebuie, pentru a supravieţui, să se mențină într-o stare de continuă mişcare şi transformare. Dar cum aceasta nu poate fi o evoluție organică sau un progres, ea devine exhibiționism şi invenție ieftină. Nesiguranța şi dezgustul de sine caută să creeze o fațadă de vitalitate, forță, siguranță, care să fie deci exact contrarul său. (Menirea romancierului este nu să demaşte sistematic, programatic, teoretic, părelnicul, ci pur şi simplu să indice cu un zâmbet calm şi crud acele simptome evidente ale minciunii, acele câteva puncte uşor vizibile cu ochiul liber, care, odată observate, nu mai pot îngădui nicio iluzie.) Fațada aceasta deci, oricât de artificială ar fi, e prezentată întocmai cum se vede: nici cum o proiectează constructorii ei, nici cum se vede din culise; dar, pentru cel care vrea să vadă, e de ajuns şi atât. Ce fel de mişcări sunt acestea? Sunt experiențele ieftine, succesiunea modelor, zbâlțâiala suprafeței, clişeele mondene care ar vrea să fie luate drept deplasări în interesul realității. Personajele fug fără oprire, cuprinse de panică în fața stagnării şi ordinii. Veselia frenetică se amestecă cu angoasa surdă. Generațiile vechi acceptă cu stupiditate domestică şi neputincioasă stupiditatea isterică a celor tinere. Atmosfera de nebunie sterilă şi senzualitate, de sărăcie, decădere şi nervozitate este în esență aceeaşi pe care o găsim la tânărul Huxley, la Anthony Powell, la T.S. Eliot. Outrage este un fel de Prufrock. (Satira lui Waugh este întru totul eliotiană: etapele evoluției celor doi sunt întru totul similare, satira din perioadele lor de început e cam la fel, Sweeney ar putea oricând să apară la Waugh, soluțiile lor sunt identice.) În *Declin şi prăbuşire* se satirizează violent şcoala (cu sacrosanctele Oxford şi liceele de elită, *public schools*), arhitectura modernă, abstracționismul, închisorile şi reforma lor, morala înaltei societăți, valorile convenționale. Alteori, la acestea se adaugă umanitarismul ieftin, presa. (În *Scoop,* lordul Cooper îl trimite pe candidul Boot în Ishmaelia cu instrucțiuni precise: patrioții trebuie să învingă, războiul să fie încheiat până la sfârşitul lui iulie.

Ziarele poartă denumiri ca *Bruta cotidiană, Bestia*

cotidiană şi *Excesul cotidian).* Religia şi tradiţia însăşi apar în formele lor convenţionale ca ceva ridicol şi nesemnificativ. În *A Handful of Dust*, Tony Last (ultimul), reprezentantul spiritului victorian, este plictisitor şi stabil, îşi inventează o vocaţie de gentilom de ţară, joacă cu abnegaţie un rol care nu mai reprezintă nimic decât o rutină demodată, cu prea puţin preferabilă freneziei mondene a imoralei sale soţii Brenda. Familia nu mai înseamnă nimic: Brenda răsuflă uşurată când află că cel mort într-un accident e fiul, nu amantul. Pentru Tony Last religia este pur şi simplu un factor ordonator al duminicilor, predicile scrise pentru garnizoanele militare din India sunt total irelevante, rupte de conţinutul real al vieţii. Doamna Melrose-Ape *(Vile Bodies),* beţivă şi perversă, transportă un cor de şapte fete cu nume de virtuţi creştine pentru a predica Evanghelia: treptat acestea se dedică prostituţiei. În *Declin şi prăbuşire* apare figura lui Prendergast, paroh modern necredincios, de o cumsăcădenie penibilă. Personajele principale (privite fără antipatie) sunt jucării în mâna unui destin ininteligibil, în *Vile Bodies*, Adam Symes pluteşte fără armă şi busolă în marginea societăţii. Tot acolo, maiorul veşnic beat nu ştie nimic, nu poate nimic, e total neangajat, dar indiferent, invulnerabil parcă, sigur de sine. El este totuşi o excepţie: eroii sunt mai adesea inocenţi şi pasivi, victime uimite ale evenimentelor (Pennyfeather, W. Boot, Tony Last, Nina, Adam). Aceşti anti-eroi candizi, puşi în contrast cu lumea în care trăiesc sunt „totdeauna prezentaţi ca bâjbâitori, uluiţi, supăraţi, ironici, frustraţi şi izolaţi… Dar oricum ar fi, slabi sau bravi, pătrunzători sau dezorientaţi, unica lor caracteristică constantă este că, asemeni autorului şi creatorului lor, nu izbutesc să deslușească niciodată vreo ordine în existenţă şi numai rareori o Menire” (S. O’Faolain, *The Vanishing Hero,* Londra, 1956, pg. 16–17). (De altfel, referindu-se la aceste personaje, Kingsley Amis mărturiseşte că romanul englez postbelic, cu combinaţia sa de „violent şi absurd, grotesc şi romantic, de farsă şi groază” are ca patroni tocmai pe Waugh şi pe tânărul Huxley.) Iar J. Carens (în *The Satiric Art of Evelyn Waugh,* University of Washington Press, Seaittle, 1966 – poate cea mai bună monografie dedicată lui

Waugh) apreciază că în *Declin şi prăbuşire* nimic din lumea descrisă nu are sens. Între cauză şi efect nu domnesc raporturi previzibile *şi* raţionale. Între acţiune şi consecinţă există disproporţia cea mai completă, cauzalitatea e traumatizată. (S-ar părea că ascultăm un pasaj dintr-un cunoscut poem de Eliot: *Oameni găunoşi*, am adăuga.) Iar Eric Linklater, un alt comentator, opinează, şi ne raliem întru totul părerii sale, că lumea lui Waugh este mult mai dură decât cea a lui Hemingway, căci ea este „acceptarea calmă a unei succesiuni iraţionale, scânteietoare, nedrepte şi predestinate, a evenimentelor". Îndărătul acestei dureri, violenţe şi nedreptăţi, se ascunde numai „o putere arbitrară şi de nepătruns".

Universul apocaliptic. Nu ne surprinde deloc că, aşa după cum din scepticism decurgea frenezia, din frenezie arbitrarul şi absurdul, tot astfel cel din urmă se învecinează cu coşmarul şi apocalipsul. Moartea pândeşte flămândă sub suprafeţele zbuciumate. Agatha piere într-un vârtej al vitezei, se dizolvă parcă în mişcare pură *(Vile Bodies).* Şi tot acolo un epilog rânjeşte fioros ca scheletul de pe frescele medievale de dans al morţii; halucinaţia agitaţiei futile se condensează brusc în groaza palpabilă şi nemijlocită a războiului *(Vile Bodies),* a barbariei *(A Handful of Dust),* a antropofagiei *(Black Mischief).* Procesul e acelaşi ca în poezia lui Auden şi Spender, scrisă în aceeaşi perioadă. Groaza şi tragicul sunt risipite ca un văl subţire peste toată opera; nu se ajunge la *conflict* tragic, ci doar, pe neaşteptate, la *situaţii* de coşmar. Gluma se schimbă în seriozitate mortală. Căci strălucirea mişcărilor ascundea poate direcţia lor. Frenezia e mai mult decât sterilă: ea împinge înapoi spre anarhie, spre haosul originar. Un caz tipic îl constituie în *Black Mischief* cuplul Seth (tânăr şi paranoic împărat al Azaniei) – Basil Seal (escrocul nerusinat, anarhistul burghez de „stânga", fiu de deputat conservator). Aceştia încearcă să impună Azaniei, stat subdezvoltat şi arhaic, un „Plan de un an", pentru aducerea ei la nivelul modern; practic ei nu fac decât să distrugă formele vechi fără a reuşi să constituie noul.

Planificarea nerealizată nu reprezintă decât transpunerea fidelă a codurilor artificiale ale coteriei într-un mediu exotic. (Numai că aici haosul organizat e învins de o tradiție primară, inconştientă. Cu superbă nepăsare această voioasă inerție răstoarnă sterilitatea agresivă ce căuta să fi se impună. Waugh nu e deloc rasist aşa cum s-a spus uneori: dimpotrivă e net de partea indigenilor.) Şi mai răspicat sunt spuse lucrurile în sfârşitul romanului *A Handful of Dust*, unde eroul principial este luat prizonier în junglă de un maniac care îl obligă să-şi petreacă tot restul vieții citindu-i cu voce tare romane de Dickens, pe când soția sa îşi petrece restul vieții în lumea tot atât de primitivă a Londrei mondene. Ba, pentru a limpezi lucrurile definitiv, Waugh a scris şi un sfârşit alternativ la roman (apărut în 1936 în volumul de schițe *Mr. Loveday's Little Outing)* în care eroul evadează, scapă şi se întoarce la Londra. Cele două situații sunt prezentate ca echivalente.

Adversitatea lui Waugh se îndreaptă deci, la urma urmei, spre haos şi anarhie. Aceştia sunt marii săi duşmani şi lor trebuie să le apună ceva. „Soluția" pe care o oferă este la început pur şi simplu un fundal vag, un cadru subțire, abia schițat, atât cât să țină laolaltă acțiunea în *Declin şi prăbuşire* sau chiar în *Vile Bodies.* Avem din când în când apariții stabile: ca părintele Rotschild, S.J., atotştiutor şi atotputernic, calm, sigur de sine, angajat în tot, cu un umor în fond puțin sceptic, sau acel Anchorage House, simbol al unui trecut nobil cu oamenii de acolo, „oameni pioşi şi onorabili... femeile lor îmbrăcate în stofe bogate şi trainice, bărbații cu pieptul acoperit de decorații; oameni care îşi reprezentaseră patria în locuri străine şi-şi trimiseseră fiii să moară pentru ea pe câmpul de bătălie, oameni cu o viață cuviincioasă şi temperată, nerafinați, neafectați, nestingheriți, fără ifose şi ambiții, cu judecată independentă şi excentricități izbitoare, oameni cumsecade... curajoşi şi oarecum iraționali, o admirabilă falangă a unei orânduiri care se ducea, apropiindu-se aşa cum cândva, în Ziua de Apoi, sperau să întâlnească pe Făcătorul lor, cu aceeaşi cordialitate francă şi demnă". În general casa, conacul,

palatul, arhitecturalul sunt folosite ca formulă sintetică, „prescurtări” pentru Anglia georgiană, solidă şi grațioasă, ornamentală dar logică, a cărei imagine ilustrează, deşi nu perfect, complexul de valori apărate de Waugh. Boot Magna Hall (în *Scoop),* Helton Abbey (în *A Handful of Dust),* Brideshead sunt astfel de simboluri arhitecturale, după cum în *Declin și prăbușire* distrugerea conacului *Kings Thursday* de către Margot Beste-Chetwynde, proxeneta aristocrată, este un moment simbolic de mare forță: înseamnă distrugerea frumosului, tradiției, ordinei de către pragmatismul abstract, impersonal şi dezumanizat. Prin urmare la început afirmativul autorului e abia atins, efleurat, el ne este sugerat prin câteva simboluri al căror rol este să servească drept referință, să reliefeze prin contrast acțiunea. Acest afirmativ este implicația estetică a unui tip de „existență integrală şi ghidată”, găsit ca atare numai în trecut.

Speranța vagă. Lucrurile se schimbă treptat în a doua jumătate a carierei sale literare când, foarte adesea, afirmativul începe să joace un rol mai important. Punctul de cotitură spire această perioadă îl constituie *Brideshead Revisited* (1945), opera principală fiind trilogia *Sword of Honour (Spada onoarei),* alcătuită din romanele *Men at Arms (Bărbați sub arme,* 1952), *Officers and Gentleman (Ofițeri şi gentilomi*, 1955), *Unconditional Surrender (Capitulare fără condiții*, 1961). Printre celelalte lucrări ale perioadei se numără romanul istoric *Helena* (1950) şi lucrările mai scurte *Scott-King's Modern Europe* (1947), *The Loved One (Regretatul*, 1948), *Love Among the Ruins (Dragoste printre ruine*, 1953), *The Ordeal of Gilbert Pinfold (Calvarul lui G. P.* 1957), *Basil Seal Rides Again (B. S. apare iar,* 1963). O parte din ele nu fac decât să continue exacerbat modalitatea antebelică. Într-unul se reia figura şarlatanului patriotard Basil Seal, în altul *(The Loved One)* raza acțiunii satirice este extinsă până în America hollywoodiană, iar tensiunea între iluzie şi moarte este împinsă până aproape de limita insuportabilului, în altul *(Love Among the Ruins)* se recurge la tipul de satiră lansat de Huxley şi Orwell pentru a se flagela

standardizarea vieții. Satira nu e lipsită uneori de momente care trădează că romancierul a suferit influența mentalității anticomuniste specifice primilor ani. postbelici (atât în trilogie, cât şi în unele lucrări mai scurte), dar nu credem că acestea constituie ceva caracteristic, după cum în general nu lucrările care pur şi simplu continuă faza anterioară cu amărăciunea ei sunt cele mai marcante pentru noua fază de creație. Lucrările caracteristice sunt de două feluri: cele care definesc mai exact idealul uman şi estetic al lui Waugh (şi anume *Brideshead Revisited* şi *Helena)* şi cele care arată că odată cu maturitatea Waugh atinge o nouă sinteză, mai rotundă, mai senină, mai înțelegătoare, în care crisparea satirică este rezolvată într-un întreg superior (trilogia şi *Gilbert Pinfold).*

Afirmativul lui Waugh se dezvăluie a fi, în ciuda sa, în mare parte de natură romantică, nostalgică. De exemplu, dacă sprijină sistemul din Kenya şi Aden, o face pentru că vede în ele o reînviere a Angliei secolului al XVIII-lea, bazată pe gentilomul de țară, luminat, amabil, generos, spre care „priveşte înapoi cu neafectată stimă şi regret". Este aici, poate, o oarecare doză de kiplingianism, dar totalitarismul modern îi repugnă categoric. Waugh este un conservator din romantism când se simte legat de grația ordinii patriarhale şi el însuşi mărturiseşte lucid: „Mai bine mă las înşelat de un trecut pe care nu l-am văzut cu ochii mei, decât de un prezent din care fac parte". În realitate, Waugh îşi constituie ca răspuns la propria sa negație satirică a societății un nucleu de valori, cărora le caută un veşmânt adecvat, o formă concretă în care să le întrupeze, un obiect material prin care ele să poată fi nemijlocit perceptibile. Tocmai de aceea credem că reproşul unei atitudini de clasă care i s-a făcut uneori nu e cu totul relevant, întrucât pentru Waugh lumea gentilomului e în primul rând simbolică, nu reală. El caută o fortăreață a valorilor, un loc întărit şi stabil, durabil, care să impună chip şi formă haosului, un element de continuitate care să lege trecutul de viitor, fiind el însuşi etern şi neschimbător. Încă din *Brideshead Revisited*, una dintre cele mai catolice cărți ale sale, este tot mai limpede că

această fortăreață, acest loc predilect, aproape un *hortus conclusus* este pentru el biserica romano-catolică. Deci prima semnificație a catolicismului lui Waugh aceasta este: o proiecție posibilă împotriva haosului și descompunerii societății burgheze moderne. Cea de-a doua semnificație, nu mai puțin importantă, se dezvăluie mai ales în romanul *Helena*. Waugh este opus lui Yeats, Lawrence, Huxley; pentru el creștinismul este nu salvatorul tainei, al negurilor și subconștientului noptatec, ci claritate și lumină. Într-un loc spune: „Dintr-odată, am văzut basilica și altarul deschis ca o mare realizare pozitivă, un triumf al luminii asupra întunericului înfăptuit deliberat, și am văzut teologia ca știința simplificării prin care ideile evazive și nebuloase sunt formalizate și făcute inteligibile și exacte”. În *Helena*, mama presupus engleză a unui Constantin nevrotic, corupt, vanitos, pompos și inadaptabil, este un etalon de logică și practică, de bun simț solid, de atitudine firească. Concepția ei se opune implacabil diverselor obscurantisme, variantei metafizice a creștinismului, și devine prilej de a satiriza misticismele și agnosticismele moderne. Sâmburele gândirii lui Waugh în ultima sa fază este atașamentul la rațiune, ordine și umanism.

Raționalismul și toleranța domină în trilogia *Sword of Honour* și în *Gilbert Pinfold*, ambele cu incontestabile trăsături autobiografice. Anti-eroul naiv și credul apare și aici (îndeosebi în figura lui Guy Crouchback), dar el cunoaște o evoluție: pasivitatea devine stoicism, suferința îi conferă demnitate și superioritate, mila și speranța reapar. Prăbușirea idealurilor, a iluziilor, dezamăgirea față de lumea înconjurătoare nu duc spre desperare și negație. Waugh renunță, în parte, la orgolioasa sa rezistență, la furia sa destructivă. Mai relaxat și mai rotund, fără a ceda nicio clipă, fără a admite niciun compromis, el ajunge să integreze atitudinii sale o notă de generozitate, blândețe și înțelegere care îi lipsea. Din această perspectivă opera vieții sale devine funciarmente umanistă.

Numai un tehnician merituos? Am putea adăuga pagini

întregi despre admirabila tehnică a lui Waugh, despre analogiile până în amănunt cu satira şi ideologia eliotiană, despre influenţa tehnicii umoristice a lui Roland Firbank şi a lui Norman Douglas, despre controlul său ameţitor asupra limbajului (mai ales cel colocvial), despre tehnica insinuării, a montajului şi contrapunctului, despre rolul precumpănitor al dialogului în romanele sale (pasaje de conversaţie surprinse, accentuări, propoziţii incomplete), despre momentele clasice aproape de parodie eroi-comică, despre fidelitatea şi realismul personajelor sale groteşti, despre felul în care Apthorp îl oglindeşte caricatural şi simpatic totuşi pe Crouchback *(Men at Arms).* Concluzia *minimală* despre opera sa a formulat-o Waugh însuşi: „N-ar fi exclus ca în viitorii 100 de ani, romanul englezesc de astăzi să ajungă să fie apreciat, în felul în care noi înşine apreciem azi pe artiştii şi meşteşugarii din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea. Întemeietorii, prolificii s-au stins şi în locul lor subzistă şi înfloreşte cu modestie o generaţie notabilă pentru eleganţa, varietatea şi ingeniozitatea ei”.

VIRGIL NEMOIANU

PRELUDIU

Domnul Sniggs, decanul juniorilor şi domnul Postlethwaite, trezorierul, şedeau singuri în odaia celui dintâi, odaie ce domina grădina dreptunghiulară a colegiului Scone. Dinspre apartamentul lui sir Alastair Digby-Vane-Trumpington, situat cu două scări mai departe, se auzeau zbierete, amestecate cu zgomot de sticle sparte. Dintre toţi seniorii colegiului Scone, numai ei se aflau acasă în seara aceea – seara banchetului anual al clubului Bollinger. Ceilalţi se risipiseră în mici grupuri vesele şi zgomotoase pe dealul Mistreţului şi pe colinele de la nord de Oxford, prin sălile comune ale altor seniori, sau la adunările unor societăţi savante, căci banchetul anual al clubului Bollinger este o încercare grea pentru cei ce deţin autoritatea supremă.

Anual, e un fel de a spune, fiindcă adesea clubul îşi suspendă activitatea pentru câţiva ani, după ce şi-a ţinut adunarea. Clubul Bollinger are o anumită tradiţie: printre foştii săi membri se numără şi o seamă de regi. La ultimu-i banchet, dat în urmă cu trei ani, cineva adusese o vulpe într-o cuşcă: lovită cu sticle de şampanie, vulpea murise. Fusese o seară grozavă! La adunarea de acum, prima de-atunci încoace, luau parte vechii membri ai clubului, veniţi din întreaga Europă. De două zile se tot revărsau la Oxford: monarhi epileptici sosiţi din vilele lor din exil, nobili bădărani plecaţi din conacele lor şubrede, tineri spilcuiţi cu gusturi dubioase veniţi din diferite ambasade şi legaţii, moşieri scoţieni analfabeţi care-şi părăsiseră bordeiele de piatră, tineri avocaţi ambiţioşi şi candidaţi conservatori ce se

smulseseră din ambianța unei Londre febrile, unde aveau de înfruntat avansurile brutale ale debutantelor. Pe scurt, tot ce era pompos ca nume și titlu venise la banchet.

— O să plouă cu amenzi după seara asta! spuse domnul Sniggs, frecându-și ușor nasul cu pipa.

În pivnițele sălilor comune ale seniorilor există un vin foarte apreciat, care este adus sus numai când amenzile colegiului au ajuns la suma de cincizeci de lire.

— Vom avea ce bea cel puțin o săptămână, spuse domnul Postlethwaite. Cel puțin o săptămână de porto.

Dinspre odăile lui sir Alastair se auzea acum o notă stridentă; oricine a auzit acest sunet tresare de câte ori și-l amintește: e zgomotul pe care-l fac membrii familiilor rurale engleze când sparg paharele. Petrecăreții ies curând după aceea în curte, claie peste grămadă, încinși și asudați în hainele lor de seară verzui, şi încep să zbiere în aşteptarea adevăratei petreceri.

— Nu crezi c-ar fi mai înțelept să stingem lumina? întrebă domnul Sniggs.

Cei doi se târâră spre fereastră pe întuneric. Curtea de dedesubt era un caleidoscop de fețe indistincte.

— Trebuie să fie pe puțin cincizeci, își dădu cu părerea domnul Postlethwaite. Barem de-ar fi toți membri ai colegiului! Cincizeci, a câte zece lire fiecare! Dumnezeule!

— Au să fie mai mulți dacă iau cu asalt capela, spuse domnul Sniggs. Doamne, fă-i să atace capela!

— Mă întreb care dintre studenți au devenit nepopulari în trimestrul acesta? Odăile lor sunt atacate întotdeauna. Sper că au fost destul de deştepți să părăsească în seara asta colegiul.

— Cred că unul dintre ei e Partridge: are un mic tablou de Matisse, sau cam așa ceva.

— Și mi s-a spus că are cearșafuri negre pe pat.

— Sanders a fost invitat o dată la masă de Ramsay MacDonald[2].

---

[2] Politician englez, unul dintre fondatorii Partidului Laburist, fost prim-ministru în 1924 şi 1929–1935.

— Reading ar putea să-şi permită luxul de a se duce la vânătoare, dar în loc de asta colecţionează porţelanuri.

— Şi fumează trabuce în grădină, după micul dejun.

— Austen are un pian cât toate zilele.

— Au să i-l spargă cu plăcere.

— Socoteala de astă seară o să fie lată, ascultă-mă pe mine! Dar îţi mărturisesc că m-aş simţi mai liniştit dacă ar fi şi decanul sau rectorul. Crezi că ne pot vedea, aşa cum stăm aici?

A fost o seară straşnică. Petrecăreţii au sfărâmat pianul enorm al domnului Austen, au răsturnat pe covor trabucele lordului Reading şi le-au calcat în picioare, având grijă să-i spargă şi porţelanurile; au sfâşiat în bucăţi cearşafurile domnului Partridge şi i-au aruncat Matisse-ul în ligheanul cu apă; domnul Sanders n-avea nimic altceva de spart decât geamurile, dar i-au găsit manuscrisul poemului la care lucrase pentru premiul Newdigate, şi s-au amuzat copios cu el. Sir Alastair Digby-Vane-Trumpington era să leşine de plăcere, şi a trebuit să fie dus până la pat de către Lumsden din Strathdrummond. Era pe la unsprezece şi jumătate. În curând seara avea să ia sfârşit. Dar mai exista un număr în program.

*

Paul Pennyfeather se pregătea pentru cariera ecleziastică. Era al treilea an de când învăţa la Scone, ducând o viaţă monotonă. Venise aici după o carieră meritorie făcută la o mică şcoală publică, de nuanţă bisericească, în South Downs, a cărei revistă o editase şi al cărei club de dezbateri îl prezidase; în certificatul lui scria că „exercitase o influenţă sănătoasă” la căminul unde fusese monitor. Înainte locuise în Onslow Square, împreună cu tutorele său, un avocat prosper care era mândru de progresele elevului şi plictisit la culme de tovărăşia lui. Ambii săi părinţi muriseră în India, cam pe vremea când băiatul câştigase premiul pentru cel mai bun eseu, la şcoala pregătitoare. Timp de doi ani trăise din alocaţia primită, la care se adăugaseră două burse

substanțiale. Fuma câte trei uncii de tutun pe săptămână – marca „John Cotton”, calitatea mijlocie – şi bea câte un litru şi jumătate de bere pe zi – jumătatea la dejun, iar litrul la cină, pe care-o lua invariabil în sala de mese. Avea patru prieteni, dintre care trei urmaseră aceeaşi şcoală. Niciunul dintre membrii clubului Bollinger nu auzise vreodată de Paul Pennyfeather, cum de altfel nici el nu auzise de ei, oricât de ciudat ar părea acest lucru.

Nebănuind incalculabilele urmări pe care această seară avea să le aibă asupră-i, se întorcea, fericit, cu bicicleta de la o adunare a asociației pentru Liga Națiunilor; ascultase o conferință extrem de interesantă despre plebiscitul din Polonia. Se gândea să fumeze o pipă şi să mai citească un capitol din *Forsyte Saga* înainte de a se duce la culcare. Bătu la poartă şi i se deschise; lăsându-şi bicicleta acolo, străbătu curtea, timid ca întotdeauna, şi se îndreptă spre apartamentul lui. Ce de lume părea să fie în curte! Paul n-avea nicio prejudecată împotriva beției – ținuse chiar o conferință destul de îndrăzneață pe această temă în fața asociației „Thomas Morus” – dar se ferea de bețivi ca de dracul.

Lumsden din Strathdrummond îi ieşi în cale, legănându-se în noapte întocmai ca o piatră druidică. Paul încercă să-l ocolească. Întâmplarea făcea ca între cravata şcolii unde învățase Paul şi cravata alb-albastră a clubului Bollinger să existe o pronunțată asemănare. Lumsden din Strathdrummond nu era omul care să remarce diferența de un sfert de centimetru în lățimea dungilor.

— Am dat peste un tip îngrozitor care poartă cravata clubului Bollinger, spuse boiernaşul scoțian.

Nu degeaba familia lui îşi exercita, încă din epoca precreştină, dreptul de stăpânire asupra unui ținut mlăştinos şi sterp.

Domnul Sniggs se uită cam speriat la domnul Postlethwaite.

— Am impresia că au prins pe cineva, spuse acesta. Sper că n-au să-i facă vreun rău.

— Dumnezeule, o fi cumva lordul Reading? Cred c-ar

trebui să intervin.

— Nu, Sniggs, spuse domnul Postlethwaite apucându-l de braț pe impetuosul său coleg. Nu, nu, nu! N-ar fi deloc înțelept. Trebuie să ne gândim la prestigiul nostru de seniori ai colegiului. În halul în care sunt, s-ar putea să refuze disciplina. Trebuie să evităm cu orice preț un ultragiu.

În cele din urmă petrecăreții se despărțiră. Domnul Sniggs răsuflă ușurat:

— E în ordine. Nu e Reading, ci Pennyfeather – un ins fără importanță.

— Asta ne scutește de multe necazuri. Mă bucur, Sniggs, zău că mă bucur. Ce de haine pare să fi pierdut tânărul!

*

A doua zi dimineața avu loc la colegiu o adunare plăcută.

— Două sute și treizeci de lire! murmură trezorierul, încântat. Fără să mai pun la socoteală pagubele. Cu ce-am mai strâns până acum, asta înseamnă cinci seri. Cinci seri de porto!

— Cazul lui Pennyfeather pare să fie cu totul aparte, spuse rectorul. Spui că a alergat *fără pantaloni* de-a lungul curții? E necuviincios. Mai mult decât atât: e indecent. De fapt, aș fi gata să spun că e de o indecență flagrantă. Nu o asemenea conduită așteptăm noi din partea unui cărturar!

— Ce-ar fi să-l supunem la o amendă într-adevăr grea? propuse decanul juniorilor.

— Mă cam îndoiesc că poate plăti. Am impresia că nu-i un om bogat. Auzi dumneata, *fără pantaloni!* La acea oră din noapte! Cred că cel mai bine ar fi să scăpăm cu totul de el. Un tânăr de teapa lui nu face niciun bine colegiului.

*

Două ore mai târziu, în vreme ce Paul își vâra cele trei costume în geamantănașul său de piele, trezorierul îi trimise vorbă că dorește să-l vadă.

— Vai, domnule Pennyfeather, îi spuse el, ți-am cercetat

apartamentul şi am observat două mici arsuri: una pe pervazul ferestrei, iar cealaltă pe cămin, fără îndoială de la mucurile de ţigări. Te amendez la câte cinci lire şi şase pence pentru fiecare dintre ele: le vei plăti din raţiile dumitale. Asta-i tot, mulţumesc.

În timp ce traversa curtea, Paul îl întâlni pe domnul Sniggs.

— Ai plecat? îl întrebă acesta cu însufleţire.

— Da, sir, răspunse Paul.

Ceva mai departe îl întâlni pe capelan.

— Ascultă, Pennyfeather, înainte de a pleca, nu uita să-mi restitui exemplarul din *Biserica răsăriteană* de părintele Stanley[3].

— Vi l-am lăsat pe masa dumneavoastră.

— Mulţumesc. Aşadar, cu bine, dragul meu băiat. Presupun că după povestea penibilă de aseară, te vei gândi la o altă profesie. Te poţi felicita că ţi-ai descoperit lipsa de vocaţie preoţească înainte de a fi prea târziu. Când un preot săvârşeşte o asemenea faptă, toată lumea prinde de veste. Din păcate, atâţia preoţi se comportă astfel! Ce-ai de gând să faci?

— Nu prea ştiu, încă.

— Rămâne comerţul, desigur. Poate vei reuşi să introduci în marea lume a afacerilor ceva din idealurile pe care le-ai învăţat la Scone. Dar n-o să fie prea uşor, îţi dai seama. Vei avea nevoie de mult curaj. Ce spunea doctorul Johnson despre tăria de caracter?... Doamne, Doamne! *Fără pantaloni!*

Ajuns la ieşire, Paul îl omeni pe portar, spunându-i:

— Cu bine, Blackall. Nu cred c-o să te mai văd câtăva vreme.

— Nici eu, sir, şi-mi pare foarte rău. Sper c-o să deveniţi dascăl. Mai toţi domnii care-s eliminaţi pentru purtare indecentă ajung dascăli.

— Dracu' să-i ia pe toţi! îşi spuse Paul resemnat, în timp

---

[3] Arthur Penrhyn Stanley (1815–1881), teolog, profesor de istoria bisericii şi demnitar religios în Anglia.

ce se îndrepta spre gară. Îi fu însă rușine de aceste vorbe, pentru că i se întâmpla foarte rar să înjure.

PARTEA I

Capitolul I
Vocația

— Vasăzică, eliminat pentru purtare indecentă, aşa-i? spuse tutorele lui Paul Pennyfeather. Mulțumește-i Domnului că l-a cruțat pe sărmanul tău tată de această ruşine. Asta-i tot ce pot să-ți spun.

În Onslow Square se aşternu tăcerea, întreruptă doar de melodia lui Gilbert şi Sullivan[4], cântată de gramofonul din micul budoar trandafiriu al fiicei tutorelui, care locuia la etaj.

— Fiică-mea nu trebuie să afle nimic despre povestea asta, adăugă tutorele.

Şi, după o altă pauză, continuă:

— Ei bine, cunoşti clauzele testamentului tatălui tău. A lăsat suma de cinci mii de lire, care o să-ți revină în întregime în ziua când vei împlini douăzeci şi unu de ani, dobânda urmând să fie consacrată educației tale. Dacă nu mă-nşel, vei împlini vârsta aceasta de azi în unsprezece luni. În cazul când educația ta s-ar încheia înainte de termenul prevăzut, tatăl tău m-a autorizat să-ți refuz suma dacă aş

[4] William Gilbert (1836–1911) şi Arthur Sullivan (1842–1900), autorii unor faimoase opere comice.

aprecia ca nesatisfăcător felul tău de viață. Nu cred că aş fi demn de încrederea cu care m-a investit sărmanul tău tată, dacă, în actualele împrejurări, aş continua să-ți dau bani. De asemenea, eşti cel mai în măsură să-ți dai seama că mi-ar fi cu neputință să-ți permit să locuieşti sub acelaşi acoperiş cu fiica mea.

— Bine, dar ce-o să se întâmple cu mine? întrebă Paul.

— Cred că ar trebui să-ți găseşti o slujbă, răspunse tutorele său, îngândurat. E cel mai bun mijloc de a-ți scoate din cap gândurile necurate.

— Ce fel de slujbă?

— O muncă simplă, temeinică şi sănătoasă. Ai dus o viață prea ferită de griji, Paul. Poate că eu sunt de vină. O să-ți prindă nespus de bine să cunoşti puțin realitatea, să priveşti lucrurile în față, să vezi viața aşa cum e. Ce zici?

Şi tutorele îşi aprinse un nou trabuc.

— N-am, oare, dreptul la niciun ban? întrebă Paul.

— La absolut niciunul, dragul meu băiat, răspunse tutorele, pe un ton destul de vesel...

În primăvara aceea, fiica tutorelui îşi făcu două rochii noi de seară: împodobită cu ele, se logodi cu un tinerel bine crescut, de la Departamentul Lucrărilor Publice.

*

— Eliminat pentru purtare indecentă, aşa-i? spuse domnul Levy, de la agenția „Church and Gargoyle", care procura locuri în învățământ. Nu cred că-i bine să pomenim despre asta. De fapt, nici nu mi-ai spus nimic, oficial. Noi numim asta „educație întreruptă din motive personale", pricepi?

Şi ridicând receptorul, întrebă:

— Domnule Samson, avem vreun post disponibil pentru o persoană de sex bărbătesc din categoria „educație întreruptă"?... În regulă! Adu-o aici, te rog... cred că avem exact ceea ce-ți trebuie dumitale, adăugă domnul Levy, întorcându-se din nou spre Paul.

Un tânăr aduse o hârtie.

— Ce spui de asta?

Paul citi hârtia:

Ofertă de servici confidențială.

Augustus Fagan, Esq., Ph. D., castelul Llanabba, North Wales, are urgentă nevoie de tânăr profesor să predea literaturile clasice și cea engleză la nivel universitar, precum și matematicile, germana și franceza, ca materii secundare. Experiența pedagogică este esențială, ca şi stăpânirea la perfecție a sporturilor.

Categoria școlii: *școală.*

Salariul oferit: *120 lire cu drept de reședință.*

Răspundeți prompt dar cu precauție, (adresa de pe plic: Esq. Ph. D.) adăugând copii după referințe și fotografii, dacă le socotiți recomandabile, şi menționând că ați aflat prin noi de acest post vacant.

— S-ar putea să ți se potrivească perfect, spuse domnul Levy.

— Dar nu știu o boabă nemțește, n-am pic de experiență pedagogică, n-am niciun fel de referințe, şi nu ştiu să joc crichet.

— N-are rost să fii prea modest, spuse domnul Levy. E de mirare câte materii poate preda un om, când încearcă. Păi, chiar în trimestrul trecut am trimis la una dintre principalele noastre școli publice, în calitate de profesor de științe, pe un om care nu călcase niciodată într-un laborator. Venise la noi să ceară lecții particulare de muzică. Acum se descurcă foarte bine, cred. Și-apoi dr. Fagan nu se poate aștepta la toate pentru salariul pe care-l oferă. Între noi fie vorba, Llanabba nu se bucură de o faimă prea grozavă. Vezi dumneata, noi clasificăm şcolile în patru categorii: „școală superioară”, „școală de prim-rang”, „școală bună” și „școală”. Sincer vorbind, „școală” pur și simplu e destul de rău. Cred că vei socoti foarte convenabil acest post. După câte știu, nu există decât alți doi candidați, iar unul dintre ei este complet surd, săracul de el!

*

A doua zi Paul se duse la agenția „Church and Gargoyle” să-l vadă pe dr. Fagan. Nu trebui să aştepte mult: dr. Fagan sosise înaintea lui şi-i interoga pe ceilalți candidați. Peste câteva minute domnul Levy îl conduse pe Paul în încăpere, îl prezentă lui Fagan şi-i lăsă singuri.

— Un examen foarte istovitor, spuse dr. Fagan. Sunt convins că-i un tânăr foarte drăguț, dar n-am reuşit să-l fac să înțeleagă nimic din tot ce i-am spus. Dumneata mă auzi deslușit?

— Perfect.

— Bine. Atunci, să trecem la treabă.

Paul îl privea cu sfială peste masă. Dr. Fagan era foarte înalt, foarte bătrân şi foarte bine îmbrăcat; avea nişte ochi cufundați în orbite, iar sprâncenele-i negre erau acoperite de smocuri dese de păr alb. Avea un cap foarte lung, care se legăna uşor în timp ce vorbea; vocea lui avea o mie de modulații, ca şi cum ar fi luat, cândva, lecții de elocință; mâinile îi erau foarte păroase, iar degetele răsucite ca nişte gheare.

— După câte înțeleg, n-ai deloc experiență.

— Da, sir, mă tem că n-am.

— Asta e în multe privințe avantajos. Prea repede se capătă tonul profesional şi se pierde viziunea. Fireşte, însă, trebuie să fim practici. Eu ofer un salariu de o sută şi douăzeci de lire, dar numai unui om cu experiență. Am aici scrisoarea unui tânăr care posedă o diplomă în silvicultură. Ar vrea să câştige pe seama ei încă zece lire pe an, dar eu am nevoie de viziune, nu de diplome, domnule Pennyfeather. Înțeleg, de asemenea, că ai părăsit cam brusc universitatea. Ia spune-mi, din ce pricină?

Asta era întrebarea de care se temuse Paul şi la care, conform educației primite, se hotărâse să răspundă sincer:

— Am fost eliminat pentru comportare indecentă, sir.

— Zău? Chiar aşa? N-am să-ți cer amănunte. Practic meseria de dascăl de îndeajuns de multă vreme ca să ştiu că nimeni nu o îmbrățişează fără a avea un motiv foarte temeinic, pe care-l ascunde cu grijă. Dar, ca să fim încă o

dată practici, domnule Pennyfeather, nu prea îmi pot permite să plătesc o sută douăzeci de lire unui om care-a fost eliminat pentru comportare indecentă. Ce-ar fi să-ți dăm, pentru început, un salariu de nouăzeci de lire pe an? Trebuie să mă întorc la Llanabba chiar în astă seară. Mai rămân șase săptămâni până la încheierea trimestrului, și am pierdut pe nepregătite un profesor. Te aștept mâine seară. Există un tren excelent care pleacă pe la zece, din gara Euston. Cred c-o să-ți placă slujba – adăugă el, visător – vei constata că școala mea are la temelie un ideal, idealul slujirii aproapelui și al camaraderiei. Mulți dintre băieți provin din familiile cele mai distinse. În trimestrul acesta a venit la noi și micul lord Tangent – știi, fiul contelui de Circumference. E un băiat tare drăguț! Cam împrăștiat, firește, ca toată familia lui, dar plin de *personalitate!*

Dr. Fagan oftă adânc și continuă:

— Aș vrea să pot spune același lucru despre personalul meu. Între noi fie vorba, Pennyfeather, cred că va trebui să mă descotorosesc de Grimes cât mai curând cu putință. Nu are o pregătire bună, iar băieții observă asta. Cât despre predecesorul dumitale, era un tânăr foarte agreabil. Mi-a părut rău că a trebuit să mă despart de el. Dar avea obiceiul să se-ntoarcă la orice oră din noapte, cu motocicleta, trezindu-mi fetele din somn. Mai avea un obicei – să împrumute bani de la băieți, sume destul de mari, spre supărarea părinților. Am fost nevoit să-l dau afară... Totuși, mi-a părut foarte rău. Avea personalitate!

Dr. Fagan se ridică, își potrivi pălăria într-un unghi de mare distincție și-și puse o mănușă.

— La revedere, dragul meu Pennyfeather. Cred, ba chiar sunt convins, că vom colabora perfect. Simt totdeauna asemenea lucruri.

— La revedere, sir, spuse Paul.

— Cinci la sută din nouăzeci de lire înseamnă patru lire și zece șilingi, rosti domnul Levy, jovial. Poți plăti chiar acum sau la primirea salariului pentru primul trimestru. Dacă plătești acum, beneficiezi de o reducere de 15 la sută. Ar fi trei lire, șase șilingi și șase pence.

— Vă plătesc când o să-mi încasez leafa, spuse Paul.

— Cum doreşti. Sunt foarte bucuros că ți-am putut fi de folos.

Capitolul II
Castelul Llanabba

Castelul Llanabba se înfățişează sub două aspecte complet diferite, după cum te apropii de el dinspre Bangor sau dinspre litoral. Văzut din spate, arată ca o enormă casă de țară, cu foarte multe ferestre şi o terasă, la care se adaugă un şir întreg de sere şi acoperişurile a nenumărate bucătării, pierdute printre copaci. Din fața însă – adică din partea pe care-o vezi când vii dinspre gara Llanabba – e o clădire cu un formidabil aspect feudal: înainte de a ajunge la porțile ei treci pe sub un zid crenelat, lung de cel puțin o milă, iar porțile, încununate cu turnuri şi foişoare, sunt împodobite cu animale heraldice şi prevăzute cu un pod mobil. Dincolo de ele, la capătul unei alei, se înalță castelul, un model de fortăreață medievală inexpugnabilă.

Explicația acestui izbitor contrast e destul de simplă. Pe vremea crizei de bumbac, care-a lovit manufacturile textile prin 1860, casa Llanabba era în stăpânirea unui fabricant prosper din Lancashire. Nevasta acestuia nu putea să se împace cu gândul că lucrătorii mor de foame; în cele din urmă, pentru a-i ajuta, a organizat, împreună cu fiicele ei, un mic bazar, care n-a avut însă rezultate prea substanțiale. Soțul ei, care-i citise pe economiştii liberali, nu concepea să plătească fără să primească ceva în schimb, în consecință, principiul „egoismului luminat” şi-a găsit un domeniu de aplicare. A fost instalată în parc o tabără de lucrători, iar aceştia au fost puşi să împrejmuiască parcul cu ziduri şi să împodobească fațada casei cu blocuri mari de piatră aduse de la o carieră din apropiere. La terminarea războiului cu

America, lucrătorii s-au reîntors în fabricile lor, iar casa Llanabba a devenit castelul Llanabba, grație unui şir de lucrări plătite foarte ieftin.

Venind dinspre gară într-un mic taxi, Paul nu putu să vadă decât foarte puțin din toate astea. Era aproape întuneric pe alee, iar înăuntru întuneric de-a binelea.

— Sunt domnul Pennyfeather, i se adresă el valetului. Am venit aici ca profesor.

— Da, răspunse valetul, ştiu tot despre dumneavoastră. Poftim pe-aici.

Străbătură un şir de coridoare întunecoase, îmbâcsite cu toate mirosurile oribile ale şcolii, până când ajunseră la o uşă luminată puternic.

— Aici, vă rog. E sala comună[5].

Şi spunând acestea, valetul se pierdu în întuneric.

Paul aruncă o privire în jur. Nu era o sală prea încăpătoare. Până şi el îşi dădea seama de asta, deşi toată viața trăise doar în încăperi strâmte.

— Mă întreb câte persoane or fi locuind aici, îşi spuse el, şi, năpădit de teamă, numără şaisprezece pipe într-un rastel aşezat lângă cămin. Două robe atârnau într-un cârlig din spatele uşii. Într-un colț se vedeau câteva crose de golf, un baston, o umbrelă şi două puşti miniaturale. Deasupra căminului se zărea un avizier de postav verde acoperit cu liste, iar pe masă, o maşină de scris. Într-un dulăpior se aflau nişte manuale foarte vechi şi câteva caiete noi. Mai erau în încăpere o pompă de bicicletă, două fotolii, un scaun cu spătar, o sticlă umplută pe jumătate cu vin de porto trezit, o mănuşă de box, o pălărie de fetru, un *Daily News* din ajun, şi un pachet de curățitoare de pipă.

Paul se aşeză, amărât, pe scaunul cu spătar.

Deodată auzi o bătaie în uşă, şi un băieţaş intră în încăpere.

— A! exclamă băieţaşul, privindu-l țintă pe Paul.

— Bună, spuse acesta.

---

[5] Camera în care se retrag la Oxford, după-masă, studenții şi profesorii.

— Îl căutam pe căpitanul Grimes.
— Aha! făcu Paul.
Băiatul continua să-l privească țintă, cu un interes impersonal.
— Presupun că sunteți noul profesor.
— Da. Mă numesc Pennyfeather.
Băiețașul izbucni într-un râs strident.
— E grozav de amuzant! spuse el și ieși.
În curând ușa se deschise din nou, și alți doi băieți priviră înăuntru. După ce chicotiră câteva clipe, dispărură.
În cursul următoarei jumătăți de oră șase sau șapte băieți veniră sub diferite pretexte și se zgâiră la Paul.
Apoi se auzi un clopoțel, urmat de un zgomot infernal, în care parcă se distingeau fluierături și pași care alergau. Ușa se deschise, și un omuleț foarte scund, în vârstă de vreo treizeci de ani, intră în sala comună. Făcuse zgomot pentru că avea un picior de lemn. Avea mustăcioară roșcată și început de chelie.
— Bună!
— Bună! răspunse Paul.
— Sunt căpitanul Grimes, adăugă noul venit.
Apoi, către cineva de-afară:
— Intră.
Un alt băiat intră în încăpere.
— Pentru ce fluieri, când ți-am spus să încetezi?
— Păi, toți ceilalți fluierau, răspunse băiatul.
— Ce-are a face una cu alta? întrebă Grimes.
— Cred că are, zise băiatul.
— Vei transcrie o sută de rânduri! Iar data viitoare să știi că te bat, ține minte! exclamă Grimes. Cu ăsta, adăugă agitând bastonul în aer.
— Nu doare cine știe ce, spuse băiatul și ieși.
— Nu există disciplină în școala asta! mârâi Grimes și ieși la rându-i.
„Mă întreb dacă o să-mi placă munca de profesor?” își spuse Paul.
În curând un alt individ, ceva mai în vârstă, intră în încăpere.

— Bună!
— Bună! răspunse Paul.
— Mă numesc Prendergast. Bei puțin porto?
— Cu plăcere, mulțumesc.
— Din păcate, nu-i decât un pahar.
— A, nu face nimic.
— Ți-ai putea aduce din dormitor păhăruțul pentru spălat pe dinți.
— Nu ştiu unde-i dormitorul.
— Lasă atunci. O să bem în altă seară. Presupun că eşti noul profesor.
— Da.
— N-o să-ți placă aici. Sunt sigur. Lucrez de zece ani în şcoala asta. Grimes a venit doar în ultimul trimestru. Şi a şi-nceput s-o urască. L-ai văzut pe Grimes?
— Cred că da.
— Nu-i un gentleman. Fumezi?
— Da.
— Vreau să spun: fumezi pipă?
— Da.
— Pipele alea sunt ale mele. Adu-mi aminte să ți le arăt după-masă.
În clipa aceea apăru valetul, anunțând că dr. Fagan doreşte să-l vadă pe domnul Pennyfeather.
Dr. Fagan ocupa o încăpere mai somptuoasă a castelului. Stătea la capătul unei odăi lungi, cu spatele la un cămin de marmoră, în stil rococo. Purta o haină de seară, croită din catifea.
— Te instalezi? îl întrebă pe Paul.
— Da, răspunse acesta.
În fața căminului şedea, cu o bombonieră de sticlă în poală, o femeie de vârstă mijlocie, îmbrăcată într-o rochie strălucitoare.
— E fiică-mea, spuse dr. Fagan, cu oarecare scârbă.
— Îmi pare bine de cunoştință, rosti domnişoara Fagan. Am obiceiul să le spun tinerilor care vin aici: „Nu-l lăsați pe tata să vă exploateze”. Taică-meu e un adevărat tartor, dar ştii cât de inumani sunt savanții! Nu-i aşa că eşti inuman?

adăugă domnişoara Fagan, întorcându-se brusc spre tatăl ei, cu o expresie feroce.

— Câteodată, draga mea, sunt bucuros de bruma de nepăsare la care-am ajuns. Dar iat-o şi pe cealaltă fiică a mea, adăugă el.

Într-adevăr, o altă femeie intrase pe furiş în încăpere, fără să facă alt zgomot decât un uşor zornăit de chei. Era mai tânără decât sora ei, dar mult mai puţin veselă.

— Bună seara, spuse ea. Sper că ai adus cu dumneata ceva săpun. L-am rugat pe tata să-ţi spună, dar el uită cam des lucrurile astea. Profesorii nu primesc săpun, nici cremă de ghete, şi nu pot da rufe la spălat în valoare de peste doi şilingi şi şase pence pe săptămână. Obişnuieşti să pui zahăr în ceai?

— De obicei da.

— O să-mi notez, şi-o să cer pentru dumneata două bucăţi de zahăr suplimentar. Ai grijă, numai, să nu ţi le şterpelească băieţii.

— Ţi-am dat în grijă clasa a cincea până la terminarea acestui trimestru, spuse dr. Fagan. Băieţii au să ţi se pară încântători, de-a dreptul încântători. Apropo, Clutterbuck trebuie supravegheat, e un băieţaş foarte delicat. Răspunzi, de asemenea, de sporturi, de clasa de dulgherie, şi de exerciţiile de pompieri. A, da, era să uit: ştii să predai muzica?

— Nu, mă tem că nu ştiu.

— Regretabil, foarte regretabil. Din cele ce-mi spunea domnul Levy, înţelesesem că ştii. Am hotărât să-i dai lui Beste-Chetwynde lecţii de orgă, de două ori pe săptămână. Ştii, va trebui să te descurci. A, sună clopoţelul pentru masa de seară. Nu te mai reţin... Şi încă ceva. Nu pomeni, te rog, niciun cuvânt în faţa băieţilor despre motivele care te-au făcut să părăseşti Oxfordul! Noi, dascălii, trebuie să îmbinăm discreţia cu înşelăciunea. Iată o maximă care cred că-ţi va da de gândit. Noapte bună.

— Cirip-cirip, spuse domnişoara Fagan, cea mare.

Capitolul III
Căpitanul Grimes

Paul găsi fără greutate sala de mese, călăuzindu-se după mirosul de bucătărie şi după larma glasurilor. Era o încăpere spaţioasă şi deloc neplăcută, căptuşită cu placaj şi mobilată cu patru mese lungi, în jurul cărora erau aşezaţi cincizeci sau şaizeci de băieţi între zece şi optsprezece ani. Cei mai mici dintre ei purtau costumaşe tip Eton, iar cei mai mari, smoching.

Paul fu condus la un scaun, aşezat în fruntea uneia dintre mese. Băieţii, de o parte şi de cealaltă a mesei, rămaseră, foarte politicoşi, în picioare, până când el se aşeză. Unul dintre ei era băiatul oare fluierase în faţa căpitanului Grimes. Paul avu impresia că-i un băiat simpatic.

— Mă numesc Beste-Chetwynde, spuse băiatul.

— Va trebui, cred, să te învăţ să cânţi la orgă.

— Da, e foarte amuzant: o să exersăm în biserica satului. Cântaţi grozav, nu-i aşa?

Simţind că nu-i momentul să fie sincer, spuse „îmbinând discreţia cu înşelăciunea”:

— Da, cânt foarte bine.

— Vă întreb: cântaţi într-adevăr bine, sau glumiţi?

— Nu cânt cine ştie ce. Am dat cândva lecţii directorului de la Scone.

— Foarte bine! exclamă Beste-Chetwynde, încântat. N-o să aveţi ocazia să mă-nvăţaţi prea mult. Iau lecţii de orgă doar ca să scap de liceu... Ia te uită, nu v-au dat un şervet! Slugile astea sunt îngrozitoare. Hei, Philbrick! strigă el către valet. De ce nu i-ai dat domnului Pennyfeather un şervet?

— Am uitat, spuse Philbrick. Dar acum e prea târziu, căci domnişoara Fagan a încuiat totul.

— Prostii! exclamă Beste-Chetwynde. Du-te şi adu numaidecât un şervet... E un servitor bun, dar trebuie supravegheat, adăugă el.

Peste câteva minute Philbrick se întoarse cu şervetul.

— Am impresia că eşti un băiat foarte inteligent, spuse Paul.

— Căpitanul Grimes e de altă părere. Spune că sunt cam nătâng. Mă bucur că sunteți altfel decât căpitanul Grimes. E atât de vulgar, nu găsiți?

— Nu se cade să vorbeşti aşa despre alți profesori, de față cu mine.

— Păi, toți avem părerea asta despre el. Ceea ce-i mai grav e că poartă combinezon. Am citit cu ochii mei în registrul lui de rufe, într-o zi când i-am adus pălăria. După părerea mea, combinezoanele sunt ceva îngrozitor, nu credeți?

Dinspre celălalt capăt al sălii se auzi un zgomot.

— Am impresia că lui Clutterbuck i s-a făcut rău, zise Beste-Chetwynde. De câte ori mâncăm carne de oaie, i se face îngrozitor de rău.

Băiatul aşezat la stânga lui Paul vorbi pentru prima oară:

— Domnul Prendergast poartă perucă!

După care, se fâstâci și-și înăbuși un chicotit.

— Ăsta-i Briggs, zise Beste-Chetwynde. Numai că toți îi spun „Brolly”, știți, din cauza celebrei prăvălii…

— Sunt nişte dobitoci! mârâi Briggs.

Toate acestea erau mult mai uşor de suportat decât se aşteptase Paul: la urma urmei, nu părea chiar aşa de greu să se înțeleagă cu băieții.

Peste câteva minute se ridicară toți în picioare, iar domnul Prendergast rosti o rugăciune de binecuvântare, însoțită de o gălăgie grozavă. Cineva răcni „Prendy!” chiar lângă urechea lui Paul.

…per Christum Dominum nostrum. Amen,[6] încheie domnul Prendergast adăugând:

— Ascultă, Beste-Chetwynde, tu făceai atâta gălăgie?

— Eu, sir? Nu, sir!

— Pennyfeather, Beste-Chetwynde făcea gălăgie?

— Nu, nu cred, răspunse Paul.

Iar Beste-Chetwynde îi aruncă o privire prietenoasă: de fapt, el făcuse gălăgie.

---

[6] …în numele Domnului nostru, Iisus Cristos. Amin (lat.).

Căpitanul Grimes îl apucă de braț pe Paul când ieşiră din sala de mese.

— Scârboasă mâncare, nu-i aşa, bătrâne? i se adresă el.

— Destul de proastă, răspunse Paul.

— Prendy e de serviciu astă-seară. Eu mă duc la cârciumă. Vii şi dumneata?

— În regulă, spuse Paul.

— Prendy nu-i om rău, în felul lui, urmă Grimes. Dar nu-i în stare să-i țină la respect pe băieți. Ştii, desigur, că poartă perucă. Unui om cu perucă îi vine tare greu să-i țină la respect pe băieți. E drept că eu am un picior de lemn, dar asta-i cu totul altceva. Băieții respectă asta. Îşi închipuie că l-am pierdut în război. De fapt, şi ți-o spun strict confidențial, am fost călcat de-un tramvai în Stoke-on-Trent, când aveam nouă ani. Dar n-o pot mărturisi oricui. E curios, dar simt că în dumneata pot avea încredere. Cred c-o să devenim prieteni.

— Sper, spuse Paul.

— De câtva timp simțeam nevoia unui prieten. Tipul de dinaintea dumitale nu era rău – deşi nițeluş cu nasul cam pe sus. Avea o motocicletă, deh! Fetele din casă nu-l luau în seamă. Ai văzut-o pe domnişoara Fagan.

— Am văzut două domnişoare.

— Amândouă sunt nişte cățele, spuse Grimes şi adăugă, visător: eu m-am logodit cu Flossie.

— Dumnezeule! Despre care dintre ele e vorba?

— Cea mai mare. Băieții le-au poreclit Flossie şi Dingy[7]. Încă nu i-am mărturisit bătrânului. Aştept până intru iar mesa. Atunci, o să mă folosesc de logodna asta ca de ultima carte. În genere, mai devreme sau mai târziu, tot intru mesa. Uite, am ajuns la cârciumă. Nu-i un local prea infect, în felul lui. Tatăl lui Clutterbuck fabrică toată berea care se bea în regiune. Nu-i rea berea asta... Două halbe, doamnă Roberts!

În celălalt capăt al localului şedea Philbrick, care vorbea volubil în velşă cu un bătrân cam suspect.

— Ia uite-al dracului, unde şi-a găsit să vină! mârâi

[7] Pufoasa şi Jegoasa (engl.).

Grimes.

Doamna Roberts le aduse halbele. Grimes sorbi adânc dintr-a lui şi oftă fericit.

— Se pare că voi apuca primul sfârşit de trimestru din ultimii doi ani, spus el, visător. E curios, fac faţă binişor vreme de şase săptămâni, după care intru iar mesa. Cred că Natura nu s-a gândit vreodată să facă din mine un dascăl. Temperamentul, adăugă Grimes, cu o privire vagă – iată necazul meu! Temperamentul şi femeile!

— E uşor să capeţi o altă slujbă bună după... după ce-ai intrat mesa? întrebă Paul.

— La început, nu, dar există posibilităţi. Şi-apoi, sunt un dascăl de şcoală publică. Asta-i lucrul esenţial. Sistemul social englez are la bază un binecuvântat spirit de echitate, care-l asigură pe dascălul de şcoală publică împotriva foametei. Te canoneşti vreme de patru sau cinci ani, la o vârstă când viaţa trebuie oricum să fie un chin, iar după aceea sistemul social nu te lasă să crăpi. Eu, unul, nu m-am chinuit patru sau cinci ani, bagă de seamă: am fost promovat îndată după ce-am împlinit şaisprezece ani. Dar directorul meu era un dascăl de şcoală publică. El cunoştea bine sistemul. „Grimes, mi-a spus, nu te mai pot ţine în şcoala asta după cele ce s-au întâmplat. Trebuie să mă gândesc la ceilalţi băieţi. Dar nu vreau să fiu prea aspru cu tine. Vreau să-ţi ofer o şansă”. Şi s-a aşezat să-mi scrie, pe loc, o scrisoare de recomandare către orice viitor patron, o scrisoare straşnică, zău. O mai am şi astăzi. Mi-a fost de mare folos în câteva ocazii. Vezi, ăsta-i avantajul sistemului de şcoli publice: te pot da afară, dar nu te lasă niciodată să crăpi. Am subscris o guinee la fondul pentru Monumentul Eroilor căzuţi în război. Am simţit că le sunt dator. Şi mi-a părut tare rău că cecul acela nu a ajuns la destinaţie. Pe urmă, am intrat în afaceri. Un unchi de-al meu avea o fabrică de perii la Edmonton. O ducea binişor înainte de război. Războiul a pus capăt negoţului de perii, cel puţin pentru mine. Eşti prea tânăr, cred, ca să fi fost în război. Ehei, ce zile-au fost atunci, bătrâne! N-o să mai apucăm aşa ceva. Cred că n-am fost de-a binelea treaz mai mult decât vreo

câteva ore în toată perioada războiului. Pe urmă, iar am intrat mesa, dar rău de tot. Mă aflam în Franța. „Ascultă, Grimes, mi-au spus, trebuie să te porți ca un gentleman. N-avem nevoie de curte marțială în regimentul nostru. Te lăsăm singur o jumătate de ceas. Uite-ți revolverul. Știi ce ai de făcut. Adio, bătrâne!” Așa mi-au vorbit, destul de frumos, precum auzi. Ei bine, am stat și m-am uitat îndelung la revolverul acela. L-am dus și la tâmplă de vreo două ori, dar de fiecare dată l-am lăsat jos. „Dascălii de școală publică nu sfârșesc așa”, îmi spuneam eu în sinea mea. A fost o jumătate de ceas foarte lungă, dar din fericire lăsaseră acolo și o sticlă de whisky. Cred că băuseră toți câte puțin, de aia erau așa solemni. Când s-au întors, nu prea mai era whisky în sticlă, ceea ce m-a făcut să izbucnesc în râs, prea era încordată atmosfera. Râdeam ca prostul, iar ei erau tare mirați că mă văd viu și beat, acolo!

„Omul ăsta-i un mitocan!” a spus colonelul, dar nici atunci nu m-am oprit din râs, așa că m-au pus sub stare de arest și au convocat curtea marțială.

Mărturisesc că a doua zi m-am simțit foarte prost. Un maior a venit de la un alt batalion să judece cazul meu. A trecut mai întâi pe la mine, să mă vadă, și zău că era un fost coleg de școală! „Să mă bată Dumnezeu, dacă ăsta nu-i Grimes, de la școala lui Podger! a exclamat el. Ce-i prostia asta cu curtea marțială?” I-am explicat despre ce era vorba. „Hm! a spus el. Destul de prost. Totuși, e exclus să executăm pe-un veteran al Harrow-ului. Să văd ce se poate face.” A doua zi am fost trimis în Islanda, cu o misiune destul de ușoară, legată de serviciul poștal. Treaba asta m-a ținut departe de război. În Islanda n-ai cum să intri mesa, oricât te-ai străduiu... Mă întreb dacă toată povestea asta nu te plictisește?

— Câtuși de puțin, spuse Paul. O găsesc foarte încurajatoare.

— De atunci încoace am intrat mesa în repetate rânduri, dar niciodată așa de rău. De fiecare dată apare câte cineva și-mi spune: „Nu pot îndura să văd la pământ un dascăl de școală publică. Dă-mi voie să te pun din nou pe picioare.”

Cred c-am fost pus pe picioare de mai multe ori decât oricare alt om în viață.

Philbrick veni spre ei, de-a curmezișul localului.

— Vă plictisiți? îi întrebă. Am vorbit cu șeful de gară, și dacă unul dintre dumneavoastră dorește să fie prezentat vreunei domnișoare…

— Bineînțeles că nu, îl repezi Paul.

— În regulă, zise Philbrick și se depărtă.

— Femeile sunt o enigmă, cel puțin pentru mine, spuse Grimes.

Capitolul IV
Domnul Prendergast

Paul se trezi a doua zi dimineață, auzind o bătaie puternică în ușă: era Beste-Chetwynde.

Purta un foarte elegant halat de casă „Charvat”.

— Bună dimineața, sir, spuse el, M-am gândit să vin să vă spun, căci cred că nu știți: există o singură baie pentru profesori. Dacă doriți să ajungeți acolo înaintea domnului Prendergast, trebuie să vă duceți chiar acum. Căpitanul Grimes nu prea se spală, adăugă el, și se făcu nevăzut.

Paul plecă la baie și câteva minute mai târziu râse în sinea lui, auzind târșâitul unor papuci pe coridor și o bătaie violentă în ușă.

În timp ce se îmbrăca, apăru Philbrick.

— Am uitat să vă spun: micul dejun se servește peste zece minute.

După micul dejun, Paul se duse în sala comună. Domnul Prendergast își curăța pipele, una câte una, cu o bucată de piele de antilopă. Aruncându-i lui Paul o privire mustrătoare, îi spuse:

— Trebuie să ajungem la oarecare înțelegere în privința băii. Grimes face foarte rar baie. Eu fac în fiecare dimineață,

înainte de micul dejun.

— Şi eu la fel, spuse Paul, sfidător.

— Atunci, presupun că va trebui să-mi schimb ora de baie, spuse domnul Prendergast, oftând adânc, şi-şi aţinti din nou privirea asupra pipelor. După zece ani! adăugă el. Dar aşa merg toate! Trebuia să-mi închipui că vei avea nevoie de baie. Ce uşor era pe vremea când nu se aflau aici decât Grimes şi tânărul celălalt, care nu cobora niciodată la timp pentru micul dejun. O, Doamne! Simt că lucrurile se complică rău de tot!

— N-am putea, oare, să folosim baia împreună?

— Nu, nu, e exclus! Aşa-mi trebuie. Toate îmi ies pe dos de când am părăsit Biserica.

Paul nu răspunse, iar domnul Prendergast continuă să-şi frece pipele şi să ofteze:

— Te întrebi, cred, cum de-am ajuns aici?

— A, nu, spuse Paul, cu blândeţe. Socot că e ceva foarte firesc.

— Nu-i firesc deloc, ba dimpotrivă, e cât se poate de nefiresc. Dacă lucrurile s-ar fi petrecut niţeluş altfel, aş fi acum diacon, cu căsuţă şi baie proprie. Aş fi putut chiar să ajung preot de ţară, dacă... (vocea domnului Prendergast; scăzu până la şoaptă) dacă n-aş fi avut *îndoieli...* Nu ştiu de ce îţi spun toate astea, nimeni altcineva n-are habar de ele. Simt că dumneata înţelegi.

În urmă cu zece ani am fost preot anglican. Tocmai primisem o parohie în Worthing. Era o biserică plăcută, nu prea veche, dar *foarte* frumos împodobită, cu şase lumânări în altar, cu o capelă a Sfintei Fecioare, şi cu o excelentă sobă de cărbuni aşezată într-un mic şopron lângă uşa sacristiei. Unde mai pui că n-avea cimitir, ci doar un gard viu de mălini aurii, între biserică şi casa parohială.

De îndată ce m-am instalat acolo, a venit şi maică-mea, să-mi ţină gospodăria. A cumpărat, din banii ei, nişte creton pentru perdelele din salonaş. Mama era, o dată pe săptămână, „gazda” cucoanelor din parohie. Una dintre ele, nevasta dentistului, mi-a dăruit o serie completă a *Enciclopediei Britanice* pentru biroul meu. Totul a fost foarte

agreabil, până când m-au năpădit *îndoielile*.

— Erau chiar atât de grave? întrebă Paul.

— Imposibil de învins, răspunse domnul Prendergast. Tocmai de aceea mă aflu acum aici. Am însă impresia că te plictisesc...

— Nu, continuă, te rog. Bineînțeles, dacă a vorbit despre lucrurile astea nu-i dureros pentru dumneata.

— Mă gândesc tot timpul la ele. Mi-au venit aşa, din senin. Mă aflam acolo de vreo trei luni, iar maică-mea se împrietenise cu o familie pe nume Bundle – un nume cam ciudat. Cred că domnul Bundle fusese agent de asigurări, înainte de a ieşi la pensie. Doamna Bundle obişnuia să ne invite, cu multă amabilitate, la cină, în fiecare sâmbătă seară. Erau nişte seri intime, pe care le aşteptam cu plăcere. Îmi amintesc de una dintre ele, parcă-i văd şi acum aşezați acolo: maică-mea, domnul şi doamna Bundle cu fiul lor – un băiat cu pistrui, care se ducea zilnic cu trenul la colegiul din Brighton – mama doamnei Bundle, o doamnă pe nume Crump, cam surdă, dar altminteri foarte evlavioasă, precum şi o doamnă Aber – nevasta dentistului care-mi dăruise *Enciclopedia Britanică*. Mai era acolo şi bătrânul maior Ending, reprezentantul enoriaşilor. În ziua aceea ținusem două predici, iar după-amiaza asistasem la ora de Biblie a copiilor, aşa că, fiind cam obosit, nu prea luam parte la conversație. Ceilalți vorbeau, în tihnă, despre pregătirile făcute pentru sezonul de vară pe litoral, când, deodată, fără niciun motiv, am simțit că mă năpădesc *îndoielile*.

Domnul Prendergast se opri, iar Paul se simți dator să exclame, compătimitor:

— Ce lucru îngrozitor!

— Da. De-atunci încoace n-am mai avut parte de nicio oră de fericire adevărată. Vezi dumneata, nu erau la mijloc îndoielile obişnuite, despre soția lui Cain, despre miracolele din vechiul testament, sau despre sanctificarea arhiepiscopului Parker. Învățasem încă din colegiu cum să explic toate aceste lucruri. Nu, acum era vorba de ceva mult mai adânc: *nu puteam înțelege de ce a făcut Dumnezeu lumea*. Maică-mea, soții Bundle şi doamna Crump

sporovăiau în neştire, în timp ce eu şedeam acolo şi mă luptam cu această îndoială ce mă luase cu asalt pe neaşteptate. Vezi şi dumneata cât de fundamentală era îndoiala mea. Dacă ai făcut primul pas pe calea asta, urmează negreşit toate celelalte – turnul Babel, robia babiloniană, naşterea lui Cristos, biserica, episcopatul, tămâia – totul. Dar ceea ce n-am putut să pricep nici până astăzi, este pentru ce a început toată povestea?

L-am întrebat pe episcop: n-a ştiut să-mi spună. Mi-a spus că, după părerea lui, îndoiala nu s-a născut în legătură cu îndatoririle mele practice de preot al parohiei. Am discutat şi cu maică-mea. La început, ea a înclinat să creadă că e ceva trecător. Dar n-a trecut deloc, aşa că mama a sfârşit prin a fi de acord cu mine, că singurul lucru onorabil pe care-l puteam face era să-mi dau demisia. Biata de ea, nu şi-a revenit niciodată din şocul suferit atunci. A fost o lovitură grea pentru ea, după ce cumpărase cretonul şi se împrietenise cu familia Bundle!

Un clopoţel începu să sune undeva, în fundul unui coridor.

— Da, da, trebuie să ne ducem la rugăciune, iar eu nu am terminat de curăţat pipele.

Luându-şi roba de pe cuierul din spatele uşii, şi-o aruncă pe umeri şi spuse:

— Într-o bună zi, poate voi vedea Lumina şi mă voi întoarce în sânul Bisericii. Până atunci...

Clutterbuck trecu în fugă prin faţa uşii, fluierând obraznic.

— Nesuferit băiat! mârâi domnul Prendergast.

Capitolul V
Disciplina

Rugăciunile se spuneau la parter, în holul cel mare al castelului. Băieţii stăteau înşiraţi de-a lungul pereţilor căptuşiţi cu placaj, ţinând fiecare în mână câte un teanc de

cărți. Grimes ședea pe un scaun, lângă căminul baronial.

— 'mneața, îi spuse el lui Paul. Abia am coborât. Miros, cumva, a băutură?

— Da, spuse Paul.

— Pentru că nu mi-am luat micul dejun. Prendy ți-a vorbit despre îndoielile lui?

— Da.

— Curios lucru, urmă Grimes, dar eu n-am avut niciodată asemenea necazuri. Nu pretind că aş fi pios din cale-afară, dar n-am simțit niciodată muşcătura vreunei îndoieli. Când ai intrat mesa atât de des ca mine, ajungi să simți că totul e cum nu se poate mai bine, zău aşa. Vorba ceea, Dumnezeu stă în cer, iar lumea lui e desăvârşită. Nu ştiu cum să-ți explic, dar nu cred că un om poate rămâne multă vreme nefericit, dacă face exact ceea ce doreşte. Tipul care m-a pus pe picioare ultima oară spunea că sunt „într-o ciudată armonie cu instinctele primare ale umanității". Mi-am amintit de vorbele astea, căci mi se potrivesc. Dar uite că vine bătrânul. E cazul să ne ridicăm în picioare.

În clipa când clopoțelul încetă să sune, dr. Fagan intră majestuos în hol, cu roba de doctor în filosofie fluturându-i pe umeri. Purta o orhidee la butonieră.

— Bună dimineața, domnilor, rosti el.

— Bună dimineața, sir, răspunseră băieții, în cor.

Doctorul păşi spre masa de la capătul sălii, apucă o Biblie şi, deschizând-o la întâmplare, citi fără nicio plăcere un capitol de istorie militară, bun să-ți înghețe sângele în vine. După care citi o rugăciune, reluată cu glas şoptit de către băieți. Vocea lui Prendergast îi călăuzea, cu accente care dovedeau trecutul său ecleziastic. Apoi, doctorul aruncă o privire asupra hârtiei cu însemnări pe care-o ținea în mână.

— Băieți, rosti el, am să vă fac unele comunicări. Întrecerea de *cross-country* pentru cupa „Fagan" nu se va disputa anul acesta, din pricina inundațiilor.

— Am impresia că bătrânul a amanetat cupa! îi şopti Grimes lui Paul.

— De asemenea, nu se va ține nici concursul de eseuri pentru premiul „Llanabba".

— Tot din pricina inundațiilor, şopti Grimes.

— Am primit avizul de plată pentru telefon, continuă dr. Fagan, şi constat că în ultimul pătrar au avut loc nu mai puțin de douăzeci şi trei de convorbiri interurbane cu Londra, dintre care niciuna nu a fost purtată de mine sau de un membru al familiei mele. Cer monitorilor să pună capăt acestui abuz, dacă nu cumva ei înşişi l-au comis, în care caz îi rog stăruitor, în propriul meu interes, să se folosească de poşta din sat, la care au acces... Cred că asta e tot, nu-i aşa, domnule Prendergast?

— *Trabucele!* şopti domnul Prendergast, cu voce de sufleur.

— A, da, trabucele... Băieți, am aflat cu profundă consternare că numeroase mucuri de trabuce au fost găsite... unde-au fost găsite, oare?

— *În sala cazanelor.*

— În sala cazanelor. Consider că-i un lucru reprobabil. Care dintre voi, băieți, a fumat în sala cazanelor?

Se lăsă o tăcere prelungă, în timpul căreia privirea doctorului cercetă şirurile de băieți.

— Îi dau vinovatului răgaz până la prânz ca să se arate. Dacă nu-l aflu până atunci, întreaga şcoală va fi aspru pedepsită.

— La dracu! mârâi Grimes. Eu i-am dat trabucele alea lui Clutterbuck. Sper că micul animal are destulă minte să-şi țină gura.

— Duceți-vă în clasele voastre, spuse doctorul.

Băieții ieşiră unul câte unul.

— După cât se pare, e vorba de nişte trabuce extrem de ieftine, spuse domnul Prendergast, mohorât. Mucurile erau de un galben spălăcit.

— Cu atât mai grav, insistă dr. Fagan. Când mă gândesc că unul dintre băieții aflați în grija mea fumează trabuce galbene în sala cazanelor! Nu-i un viciu de gentleman!

Profesorii urcară la etaj.

— Mica dumitale bandă e acolo, spuse Grimes. Le dai drumul la unsprezece.

— Dar ce anume trebuie să le predau? întrebă Paul,

cuprins subit de panică.

— A, eu n-aş încerca să le predau ceva! Cel puțin deocamdată. Încearcă să-i ții în frâu.

— Iată un lucru pe care n-am reuşit niciodată să-l învăț, oftă domnul Prendergast.

Paul îl urmări cu privirea în timp ce intra în clasa lui, situată la capătul coridorului, unde fu întâmpinat de un ropot de aplauze. Încremenit de groază, intră în propria sa clasă.

Zece băieți şedeau în fața lui, cu mâinile împreunate, şi cu ochii strălucitori de încordarea aşteptării.

— Bună dimineața, sir, spuse cel care era mai aproape.

— Bună dimineața, răspunse Paul.

— Bună dimineața, sir, spuse cel de lângă primul elev.

— Bună dimineața, rosti Paul.

— Bună dimineața, sir, spuse următorul elev.

— A, ține-ți gura! exclamă Paul.

La aceste cuvinte, băiatul îşi scoase din buzunar o batistă şi începu să plângă încetişor.

— Vai, sir, l-ați jignit profund, îl mustrară ceilalți în cor. E foarte sensibil, ştiți, are sânge velş în vine. Velşii sunt foarte emotivi. Spuneți-i „bună dimineața”, sir, căci altfel va fi nefericit toată ziua. La urma urmei, e o dimineață bună, nu-i aşa, sir?

— Linişte! răcni Paul acoperind vacarmul, şi băieții se liniştiră pentru câteva minute.

— Vă rog, sir, poate că a fumat un trabuc şi nu se simte bine, rosti un glas subțire, iar Paul se întoarse şi văzu un tinerel cu față gravă, care ridica mâna.

— Linişte! repetă Paul.

Cei zece băieți amuțiră şi se zgâiră la el. Paul simți că i se urcă sângele la cap şi roşeşte sub privirea lor iscoditoare.

— Presupun că primul lucru pe care trebuie să-l fac este să vă cunosc exact numele. Cum te cheamă? îl întrebă el pe primul băiat.

— Tangent, sir.

— Dar pe tine?

— Tangent, sir, răspunse cel întrebat.

Paul simți o strângere de inimă.

— Bine, dar e cu neputință ca pe amândoi să vă cheme Tangent!

— Eu sunt Tangent, sir. El face pe nebunul.

— Asta-i bună! *Eu* fac pe nebunul?! Eu sunt Tangent, sir! Zău că eu sunt!

— Dacă-i vorba pe-așa, spuse Clutterbuck din fundul clasei, nu există aici decât un singur Tangent, și acela sunt eu. Toți ceilalți pot să se ducă dracului.

Paul era desperat.

— Se află printre voi vreunul pe care nu-l cheamă Tangent?

Patru sau cinci glasuri răspunseră, numaidecât:

— *Eu* nu sunt Tangent, sir. Pentru nimic în lume n-aș vrea să mi se spună *Tangent.*

În câteva clipe, clasa se împărți în două tabere: cei care se numeau Tangent, și cei care nu se numeau așa. Începuseră să-și care pumni, când ușa se deschise și în clasă intră Grimes. Băieții se potoliră puțin.

— Mi-am închipuit c-o să ai nevoie de asta, îi spuse el lui Paul, întinzându-i un baston. Și dacă vrei să-mi urmezi povața, pune-i să facă ceva.

Spunând acestea ieși, iar Paul își înfruntă clasa, cu mâna încleștată pe baston.

— Ascultați! Nu-mi pasă defel cum vă cheamă, dar dacă mai aud vreo vorbă, vă țin pe toți închiși aici până seara.

— Pe mine nu mă puteți ține! protestă Clutterbuck. Eu mă duc la plimbare cu căpitanul Grimes.

— Atunci, o să vă omor în bătăi cu bastonul ăsta! Până una alta, să scrieți cu toții câte un eseu pe tema „automulțumirii”. Cel mai lung eseu va fi răsplătit cu un premiu de o jumătate de coroană, indiferent de calitățile sale.

Începând din această clipă și până la recreație, în clasă domni o liniște desăvârșită. Paul, continuând să țină bastonul în mână, se uita posomorât pe fereastră. Din când în când, se auzeau de jos vocile ascuțite ale servitorilor, care se ciondăneau în limba velșă. Când sună clopoțelul, Clutterbuck înnegrise șaisprezece pagini, așa încât primi

jumătatea de coroană promisă.

— Ți s-a părut greu să-i stăpânești pe băieți? îl întrebă domnul Prendergast pe Paul, umplându-şi pipa.

— Câtuşi de puțin, răspunse el.

— A, eşti norocos! Mie mi se par toți absolut imposibili. Şi nu ştiu de ce. Desigur că peruca mea e de vină, în mare măsură. Ai băgat de seamă că port perucă?

— Nu, n-am observat.

— Ei bine, băieții au băgat de seamă din prima clipă. A fost o mare greşeală din partea mea că mi-am pus perucă. Mă gândisem, când am plecat din Worthing, că arăt prea bătrân ca să pot obține lesne o slujbă. Aveam pe atunci doar patruzeci şi unu de ani. Perucile costau foarte mult, deşi am ales una dintre cele mai ieftine. Poate că tocmai de aceea arată ca o perucă. Nu ştiu. Am fost sigur, de la început, că am făcut o greşeală, dar odată ce apucaseră să vadă peruca, era prea târziu să mai dau înapoi. Şi acum, băieții fac tot felul de glume pe socoteala ei.

— Am impresia că ar găsi altceva de râs dacă n-ar fi peruca.

— Da, fără îndoială. Şi nu-i rău, cred, că şi-au fixat batjocura asupra unui obiect atât de exterior. Ah, Doamne! Dacă n-ar fi pipele astea, nu ştiu, zău, cum aş rezista! Ce te-a făcut să vii aici?

— Am fost eliminat de la Scone pentru comportare indecentă.

— Da? La fel ca şi Grimes?

— Nu, nu ca şi Grimes, răspunse Paul, categoric.

— În fond, tot aia e... Iar sună clopoțelul. Doamne, Doamne! Am impresia că omulețul ăla scârbos mi-a luat roba!

*

Două zile mai târziu, Beste-Chetwynde deschise *Vox humana*[8] şi cântă *Pop goes the weasel*[9].

---

[8] Un anumit tip de orgă.

— Ştiţi, sir, că aţi dat lovitura cu clasa a cincea?

Băiatul şedea alături de Paul pe bancheta orgii din biserica satului. Erau la a doua lecţie de muzică.

— Pentru Dumnezeu, lasă orga în pace! Ce-nţelegi prin „lovitură”?

— Păi, Clutterbuck a fost azi-dimineaţă în cămara îngrijitoarei şi a luat de-acolo o conservă de compot de ananas. Tangent l-a întrebat: „O duci în sala de mese?” iar el i-a răspuns: „Nu, am de gând să mănânc compotul la ora domnului Pennyfeather”. „Ba nu! l-a repezit Tangent. Bomboane şi biscuiţi mai merge, dar compot de ananas e prea de tot. Din pricina unor împuţiţi ca tine se înrăiesc profesorii cumsecade!”

— Şi crezi că ăsta-i un compliment?

— Cred că-i unul dintre cele mai frumoase complimente pe care le-am auzit în legătură cu un profesor, spuse Beste-Chetwynde. Vreţi să încerc din nou să cânt melodia aceea?

— Nu! răspunse Paul cu hotărâre în glas.

— Atunci, am să vă spun altceva. Îl cunoaşteţi pe Philbrick. Ştiţi, cred că-i un tip cam ciudat.

— Nu mă îndoiesc.

— Nu-i numai faptul că-i un valet atât de prost. Toţi servitorii de-aici sunt groaznici. Dar am impresia că nici măcar nu-i valet.

— Nu văd ce altceva ar putea să fie.

— Păi, aţi întâlnit dumneavoastră vreodată un valet cu diamant la acul de cravată?

— Nu, cred că nu.

— Ei bine, Philbrick poartă un ac cu diamant, ba chiar şi un inel cu diamant. I le-a arătat lui Brolly, care spune că-s nişte diamante uriaşe. Philbrick pretinde că înainte de război a avut mormane de diamante şi smaralde, şi că obişnuia să mănânce în vase de aur. Noi credem că e un prinţ rus în exil.

— Îndeobşte, ruşii nu prea se sfiesc să vorbească despre titlurile lor. Şi-apoi, arată ca un englez get-beget.

---

[9] Dans ţărănesc, executat pe o melodie având ca refren cuvintele: Hop, nevăstuica! (engl.).

— Da, ne-am gândit şi noi la asta, dar Brolly spune că o mulțime de ruşi au venit să învețe în şcolile englezeşti înainte de război... Şi-acum, o să cânt la orgă. La urma urmei, maică-mea plăteşte câte cinci guinee în plus pe trimestru pentru lecțiile mele de muzică!

Capitolul VI
Conduită

În după-amiaza aceea, în timp ce şedea aplecat deasupra focului din căminul sălii comune, aşteptând să sune clopoțelul pentru ceai, Paul îşi spunea că în definitiv săptămână trecută fusese mai puțin îngrozitoare decât se temuse el. Aşa cum îi spusese şi Beste-Chetwynde, repurtase un mare succes asupra clasei lui: după prima zi, se statornicise între el şi băieți o înțelegere tacită, potrivit căreia ori de câte ori Paul dorea să citească sau să scrie scrisori, elevii îl lăsau, cu condiția ca şi el să-i lase să-şi folosească timpul cum socoteau ei mai bine. Când Paul se apuca să le țină un logos despre lecții, rămâneau tăcuți, iar când le dădea ceva de lucru, îşi făceau parțial datoria. Întrucât plouase întruna, nu avusese loc nicio activitate sportivă. Nicio pedeapsă, nicio măsură de represalii sau de constrângere; iar serile, destăinuirile lui Grimes, care ar fi putut figura, cu o superbă neruşinare, în apendicele unui tratat de psihanaliză.

Domnul Prendergast sosi aducând corespondența.

— O scrisoare pentru dumneata, două pentru Grimes, niciuna pentru mine, anunță el. Nu-mi scrie nimeni, niciodată. A fost o vreme când obişnuiam să primesc câte cinci-şase scrisori pe zi, fără a mai pune la socoteală circularele. Maică-mea mi le clasa ca să pot răspunde – un teanc de apeluri la caritate, un teanc de scrisori personale, altul de scrisori privitoare la nunți şi înmormântări, altul de

cereri privitoare la botezuri şi slujbe, şi în sfârşit un teanc de anonime cu înjurături. Mă întreb de ce primesc totdeauna preoţii atâtea scrisori de acest gen, uneori chiar din partea unor oameni cu carte, îmi amintesc că tatăl meu a avut mult de pătimit de pe urma lor, şi a fost nevoit să cheme chiar poliţia, odată, când anonimele deveniseră prea ameninţătoare. Şi ştii cine le trimisese? chiar nevasta vicarului, o femeiuşcă atât de liniştită!... Poftim scrisoarea dumitale. Ale lui Grimes par să fie nişte note de plată. Nu pricep cum de acordă prăvăliile credit unui om ca el. Eu unul, plătesc totdeauna în bani-peşin, sau în orice caz aşa aş face dacă-aş cumpăra vreodată ceva. Cred, însă, că în ultimii doi ani n-am cumpărat nimic altceva în afară de tutun, ziarul *Daily News* şi, ocazional, când e foarte frig, câte o sticlă cu vin. Ultimul lucru pe care l-am cumpărat a fost bastonul împrumutat lui Grimes. L-am cumpărat la Shanklin, iar Grimes îl foloseşte ca să-i scarmene pe băieţi. Nu avusesem intenţia să cumpăr un baston, dar aflându-mă acolo – s-au împlinit, în august, exact doi ani de atunci – am intrat la un tutungiu să cumpăr ceva tutun. Nu avea soiul pe care-l căutam eu, dar simţind că nu pot pleca fără să cumpăr ceva, am cumpărat bastonul. M-a costat un şiling şi şase pence, aşa că a trebuit să renunţ la ceai, adăugă el visător.

Paul îşi luă scrisoarea. Fusese expediată din Onslow Square. Pe plic erau gravate însemnele colegiului Scone. Scrisoarea venea de la unul dintre cei patru prieteni ai săi:

Colegiul Scone, J.C.R.,
Oxford.

Dragul meu Pennyfeather,

Nu e nevoie, cred, să-fi spun cât de necăjit am fost când am auzit de nenorocirea ce s-a abătut asupra ta. Am impresia că ţi s-a făcut o mare nedreptate. Nu am aflat în amănunt tot ceea ce s-a întâmplat, dar impresia mea a fost confirmată de un foarte curios incident petrecut aseară. Tocmai mă duceam la culcare, când

Digby-Vane-Trumpington a intrat în odaia mea, fără să bată în uşă. Fuma un trabuc. După cum ştii, nu vorbisem niciodată cu el mai înainte, aşa că am rămas foarte surprins de vizita lui. „Mi se spune că eşti un prieten al lui Pennyfeather” a început el. I-am răspuns că da, şi atunci mi-a spus: „Ei bine, am impresia că l-am cam băgat în bucluc”. Aşa e, i-am răspuns eu. „Vrei să-i transmiţi scuzele mele când îi scrii?” m-a întrebat. I-am răspuns că da. Iar atunci mi-a spus: „Uite ce este, am aflat că e destul de sărac. M-am gândit să-i trimit ceva bani – douăzeci de lire – drept despăgubire. Nu dispun de mai mult, deocamdată. Nu crezi că i-ar fi de folos?” Te asigur că i-am spus verde ce părere am despre el, dacă e-n stare să facă asemenea propuneri jignitoare. L-am întrebat cum de îndrăzneşte să se poarte aşa cu un gentleman, numai pentru că e într-o situaţie proastă? A rămas cam perplex şi mi-a răspuns: „Păi, toţi prietenii mei îşi petrec timpul încercând să stoarcă bani de la mine”. Şi a plecat.

M-am dus cu bicicleta până la St. Magnus, în Little Bechley, şi am făcut nişte copii după bronzurile de-acolo. Tare-aş fi vrut să fi fost şi tu cu mine.

Al tău
Arthur Potts.

P.S. *Am auzit că ai de gând să ocupi o slujbă în învăţământ. Am impresia că marea problemă a educaţiei este inculcarea principiilor morale, nu numai disciplinarea dorinţelor. Nimic nu mă poate împiedica să cred că propăşirea neamului omenesc atârnă mai degrabă de un spor de exigenţă decât de o creştere a stăpânirii de sine.*

M-ar interesa să cunosc experienţa ta în acest domeniu. Capelanul nu e de acord cu mine. El pretinde că hipersensibilitatea duce de obicei la slăbirea voinţei. Comunică-mi părerea ta.

— Ce părere ai despre asta? îl întrebă Paul pe domnul

Prendergast, întinzându-i scrisoarea.

— Păi, răspunse acesta după ce o citi cu luare aminte, cred că prietenul dumitale greşeşte în privinţa sensibilităţii. Să nu ne putem oare bizui nici măcar pe propriile noastre simţăminte?

— Nu despre asta voiam să te întreb, ci despre povestea cu banii.

— Vai, Pennyfeather! Sper că nu ai nicio îndoială în această privinţă. Acceptă numaidecât banii!

— E o ispită.

— Dragul meu, ar fi un păcat să refuzi. Douăzeci de lire! Păi, mie-mi trebuie jumătate de trimestru ca să câştig atâta!

Se auzi clopoţelul pentru ceai. În sala de mese, Paul îi dădu şi lui Grimes scrisoarea.

— Să primesc cele douăzeci de lire? îl întrebă.

— Să le primeşti? Dumnezeule! Te cred şi eu!

— Nu-s chiar aşa de sigur, spuse Paul.

Se gândi la treaba asta toată după-amiaza, în orele de clasă, apoi în timp ce se îmbrăca pentru cină, şi chiar în cursul cinei. Era o luptă grea, din care vechea lui educaţie avea să iasă biruitoare.

„În cazul când aş lua aceşti bani, îşi spunea el, n-aş mai şti niciodată dacă am procedat bine sau nu. Veşnic m-ar apăsa pe cuget. Dacă-i refuz, voi fi sigur că am procedat bine; mă voi felicita mereu cu satisfacţie pentru acest sacrificiu. Refuzând, mă pot convinge că, în ciuda nemaipomenitelor lucruri care mi s-au întâmplat în ultimele zece zile, am rămas acelaşi Paul Pennyfeather, pe care l-am respectat atâta vreme. Este un examen al trăiniciei idealurilor mele.”

În seara aceea Paul încercă să-i explice lui Grimes o parte din frământările sale. Şedeau în cârciuma doamnei Roberts.

— Mă tem c-o să-ţi vină cam greu să înţelegi atitudinea mea. Cred că e, în bună măsură, o chestiune legată de educaţia primită. Aş avea toate motivele să iau banii aceştia. Digby-Vane-Trumpington e putred de bogat, iar dacă-şi păstrează banii, cu siguranţă că-i va cheltui pe pariuri sau la vreo deplorabilă orgie. Din pricina uneia dintre orgiile lui am suferit un rău ireparabil. Tot viitorul meu e compromis, şi am

pierdut o bursă de o sută şi douăzeci de lire pe an, plus alocaţia de două sute şi cincizeci de lire anual din partea tutorelui meu. Orice om cu judecată sănătoasă va spune că banii mi se cuvin de drept. Dar e vorba de onoarea mea! exclamă Paul Pennyfeather. Veacuri în şir, reprezentanţii burgheziei engleze au vorbit despre ei ca despre nişte gentlemeni, incluzând în această noţiune, printre altele, un dispreţ suveran pentru câştigurile necinstite. Aceasta e calitatea care-l deosebeşte pe gentleman atât de artist, cât şi de aristocrat. Ei bine, eu sunt un gentleman. N-am ce face – aşa m-am născut. Nu pot primi banii aceia.

— Păi, şi eu sunt un gentleman, băiete, spuse Grimes. Mă temeam eu c-ai să gândeşti astfel, de aceea mi-am dat osteneala să te salvez de dumneata însuţi.

— Ce vrei să spui?

— Nu te supăra, dragul meu băiat, dar îndată după ceai am trimis o depeşă prietenului dumitale Potts: *Spune-i lui Trumpington să expedieze urgent banii...* Semnat: *Pennyfeather.* Dacă vrei, îţi pot da eu cu împrumut banii, până au să-ţi sosească.

— Grimes, mare ticălos eşti! exclamă Paul, deşi în sinea lui se simţea, fără să vrea, năpădit de un val de mulţumire. Trebuie să mai bem un rând, pe chestia asta!

— Bună idee, spuse Grimes. Dar eu plătesc.

— Pentru trăinicia idealurilor! spuse Paul, ridicând halba.

— Dumnezeule! straşnică afacere! Eu n-aş fi în stare să rostesc acelaşi toast. Noroc!

*

Două zile mai târziu sosi o nouă scrisoare de la Arthur Potts:

Dragă Pennyfeather,

Îţi trimit alăturat cecul lui Trumpington, în sumă de 20 de lire. Mă bucur că relaţiile mele cu el s-au încheiat. Nu pretind că-ţi înţeleg atitudinea în această chestiune, dar

desigur că tu eşti cel mai în măsură să judeci.

Stiggins ține la O.S.C.U. o conferință despre „Reprimarea instinctului sexual şi experiența religioasă toată lumea se aşteaptă la un scandal, din pricina lui Walton – doar ştii cât de pasionat e de factorul mistic, pe care Stiggins e înclinat, cred, să-l neglijeze.

Al tău,
Arthur Potts.

În Educațional Review *a apărut un articol foarte interesant despre noile metode folosite la şcoala superioară din Innesborough pentru a stimula coordonarea simțurilor.*

Copiilor li se vâră în gură mici obiecte, pe care sunt puşi apoi să le deseneze cu cretă roşie. Ai încercat metoda asta cu elevii tăi? Trebuie să-ți mărturisesc că te invidiez pentru posibilitățile de care dispui. Colegii tăi sunt oameni luminați?

Citind scrisoarea, Grimes spuse:

— Potts ăsta pare să fie un tip murdar. Totuşi, trebuie să acționăm. Ce-ai zice de-un chef?

— Da, spuse Paul. Cred c-ar fi cazul. vrea însă să-l chem şi pe Prendy.

— Sigur că da. E exact ceea ce-i trebuie lui Prendy. În ultima vreme a fost tare amărât, săracul. Ce-ar fi să mergem cu toții într-o seară să cinăm la „Metropol”, în Cwmpryddyg? Va trebui să aşteptăm să plece bătrânul, altfel o să bage de seamă că n-a rămas nimeni la datorie.

Ceva mai târziu, Paul îi vorbi domnului Prendergast despre planul lor.

— Ce drăguț din partea dumitale! exclamă Prendergast. N-am cuvinte să-ți mulțumesc. Sigur că mi-ar face plăcere. Nu mai țin minte când am luat ultima oară masa la un restaurant. Cu siguranță că nu de la război încoace. O să fie grozav! Dragul meu băiat, mă simt copleşit!

Şi, sub privirea stânjenită a lui Paul, în ochii domnului

Prendergast apăru câte o lacrimă, care i se prelinse pe obraji.

Capitolul VII
Philbrick

În dimineața aceea, cu puțin înainte de prânz, vremea începu să se însenineze, iar pe la unu și jumătate soarele strălucea din plin. Doctorul făcu una dintre rarele sale vizite în sala de mese a școlii. La intrarea lui, toți încetară să mănânce și lăsară din mână cuțitele și furculițele.

— Băieți, spuse doctorul, învăluindu-i într-o privire blajină, am să vă fac o comunicare. Clutterbuck, fii bun și încetează să mănânci în timp ce mă adresez școlii. Domnule Prendergast, băieții trebuie să-și îndrepte purtarea. Sper că monitorii vor avea grijă de asta... Băieți, cel mai de seamă eveniment sportiv al anului va avea loc mâine pe stadionul nostru. Mă refer la campionatul școlar anual, din nefericire amânat anul trecut din cauza grevei generale. Domnul Pennyfeather, care, după cum știți, este el însuși un distins atlet, se va ocupa de toate pregătirile. Probele preliminare se vor disputa astăzi. Toți băieții sunt obligați să ia parte la toate întrecerile. Doamna contesă de Circumference a binevoit să accepte să înmâneze premiile. Domnul Prendergast va fi arbitru, iar căpitanul Grimes va cronometra. Eu însumi voi asista mâine la probele finale. Asta-i tot, vă mulțumesc pentru atenție. Domnule Pennyfeather, poate că-mi vei acorda favoarea de a sta de vorbă cu mine, după ce vei isprăvi de mâncat.

— Dumnezeule! bâigui Paul.

— Ultima oară am câștigat la săriturile în lungime, spuse Briggs, dar toată lumea zicea că am câștigat datorită pantofilor mei cu șpiț. Dumneavoastră purtați pantofi cu șpiț?

— Totdeauna, răspunse Paul.

— Lumea spunea că n-a fost corect din partea mea. Adevărul e că niciodată nu ştim dinainte când anume au loc întrecerile sportive, aşa încât n-avem timp să ne pregătim.

— Maică-mea soseşte mâine să mă vadă, se amestecă în vorbă Beste-Chetwynde. Ce noroc pe mine! Via trebui să stau aici toată după-amiaza.

După masa de prânz Paul se duse în salonaş, unde-l găsi pe doctor plimbându-se de colo până colo, evident enervat.

— A, poftim înăuntru, Pennyfeather! Tocmai făceam pregătirile pentru serbarea de mâine. Florence, fii bună şi cheamă familia Glutterbuck la telefon şi roagă-i să vină. Pe Hope-Brownes de asemenea. Cred că soţii Warrington stau prea departe, dar ai putea să-i chemi şi pe ei. Şi pe vicar şi pe maiorul Sidebotham, fireşte. Cu cât vor fi mai mulţi musafiri, cu atât mai bine, Florence!

Tu, Diana, trebuie să pregăteşti ceaiul. Şi sandvişuri, sandvişuri cu *foie gras* – ultima oară, mai ţii minte? pateul de ficat pe care-l cumpăraseşi i-a făcut rău doamnei Bunway. Şi prăjituri, multe prăjituri, cu zahăr ars! Ar fi bine să te duci cu maşina la Llandudno şi să le cumperi de acolo. Philbrick, ai grijă s-avem şampanie. Şi ajută-i pe oameni să instaleze cortul. Diana, nu uita de steaguri! Trebuie să fi rămas destule de data trecută.

— Le-am transformat în cârpe de praf, spuse Dingy.

— În cazul ăsta, va trebui să cumpărăm altele. Nu trebuie să facem economie. Pennyfeather, te-aş ruga să strângi rezultatele primelor probe până la orele patru. După aceea le poţi comunica telefonic tipografilor, ca să avem gata programele mâine. Spune-le că cincizeci vor fi de ajuns. Să fie împodobite din belşug cu culorile şcolii, adăugă doctorul cu un gest larg. Premiile vor fi aşezate printre flori. Crezi că ar trebui să pregătim un buchet pentru lady Circumference?

— Nu, răspunse Dingy.

— Nu vorbi prostii! o repezi doctorul. Sigur că trebuie să-i pregătim un buchet uriaş, care să miroasă a ospitalitate. Să faci rost de cel mai scump buchet pe care-l poate oferi Ţara Galilor, pricepi? Flori, tinereţe, înţelepciune, bijuterii scânteietoare, muzică, da muzică! Să aducem o orchestră!

exclamă doctorul, a cărui imaginație se ridica la culmi amețitoare sub înrâurirea propriilor sale cuvinte.

— În viața mea n-am auzit una ca asta! spuse Dingy. O orchestră, nu zău?! După aceea o să vrei focuri de artificii...

— *Și focuri de artificii!* rosti doctorul. Crezi c-ar fi cazul să-i cumpărăm domnului Prendergast o cravată nouă? Am observat ce aer ponosit avea azi-dimineață.

— Nu! spuse Dingy cu hotărâre. Ar fi prea de tot! Florile și focurile de artificii, treacă meargă, dar sunt de părere că trebuie să existe undeva o limită. Ar fi un păcat să-i cumpărăm cravată domnului Prendergast.

— Poate că ai dreptate, spuse doctorul. Dar muzică tot o să avem. Am auzit că fanfara din Llanabba s-a clasat pe locul al treilea la ultimul Eisteddfod[10] din North Wales. Vrei să iei legătura cu ei, Florence? Cred că domnul Davies, de la gară, e dirijorul orchestrei. Familia Clutterbuck poate veni?

— Da, răspunse Flossie. Toți șase.

— Strașnic! Apoi, mai e și presa. Trebuie să telefonăm la *Flint and Denbigh Herald* și să le cerem să trimită un fotoreporter. Asta îndeamnă whisky. Vrei să ai grijă, Philbrick? Țin minte că la una dintre competițiile noastre sportive am omis să ofer whisky presei, iar rezultatul a fost o fotografie *foarte* nefericită. În timpul curselor cu obstacole băieții ajung să stea în poziții atât de nedelicate...

Pe urmă, sunt premiile. Cred că cel mai bine ar fi să-l luați cu voi pe Grimes la Llandudno să vă ajute la alegerea premiilor. Sunt de părere că nu trebuie să fim prea extravaganți în materie de premii. Le-ar da băieților o idee greșită despre sport. Mă întreb dacă lady Circumference s-ar supăra în cazul când i-am cere să ofere coronițe de pătrunjel. Poate că da. Utilitate, economie și aparentă durabilitate – iată criteriile după care cred că trebuie să ne călăuzim.

Pennyfeather, sper că vei avea grijă ca premiile să fie împărțite în mod echitabil între elevi. Nu se cuvine ca un băiat să câștige mai mult de două probe – las în grija dumitale această treabă. Socot că ar fi drept ca și micul lord

---

[10] Adunarea tradițională a muzicanților și barzilor din Țara Galilor.

Tangent să câştige un premiu, ca şi Beste-Chetwynde – da, vine şi maică-sa.

Îmi dau seama că toate aceste pregătiri vă cad pe cap cam pe nepusă masă. Abia azi dimineață am aflat că lady Circumference are intenția să ne viziteze şi, întrucât vine şi doamna Beste-Chetwynde, mi s-a părut că nu trebuie să lăsăm să ne scape un astfel de prilej. Nu se întâmplă deseori ca vizitele a doi părinți atât de importanți să coincidă. Ştii, doamna Beste-Chetwynde, cumnata lordului Pastmaster, este o sud-americană extrem de bogată. Se tot vorbeşte că şi-ar fi otrăvit soțul, dar fireşte că micul Beste-Chetwynde nu ştie. N-a fost niciun proces, dar s-a vorbit foarte mult despre asta la epoca respectivă. Poate că-ți mai aminteşti.

— Nu, răspunse Paul.

— I-a turnat sticlă pisată în cafea, spuse Flossie, cu glas şuierător.

— Cafea turcească, întări Dingy.

— La treabă! porunci doctorul. Avem o mulțime de lucruri de făcut.

*

Începuse din nou să plouă, în clipa când Paul şi domnul Prendergast intrau pe teren. Băieții îi aşteptau, în mici grupuri posomorâte: dârdâiau, nefiind obişnuiți să stea cu genunchii goi şi gâturile dezvelite. Clutterbuck căzuse în noroi şi plângea încetişor în spatele unui copac.

— Cum să-i împărțim? întrebă râul.

— Habar n-am, spuse domnul Prendergast. Ca să fiu sincer, toată povestea asta îmi displace.

Philbrick apăru, în pardesiu şi cu pălărie de fetru.

— Domnişoara Fagan spune că-i pare foarte rău, dar a folosit gardurile şi obstacolele ca lemne de foc. Speră că va putea să închirieze altele mâine, la Llandudno. Doctorul spune că trebuie să vă descurcați cum puteți, până atunci. Cât despre mine, trebuie să-i ajut pe grădinari să monteze blestematul acela de cort.

— Cred că sporturile sunt o pacoste şi mai mare decât

concertele, spuse domnul Prendergast. Concertele, barem, au loc înăuntru. Doamne! Sunt ud pân' la piele! Mi-aş fi reparat ghetele dacă-aş fi ştiut ce m-aşteaptă.

— Vă rog, domnule, putem începe? întrebă Beste-Chetwynde. Mi-e cam frig.

— Da, cred că puteţi începe, spuse Paul. Ce vreţi să faceţi?

— Păi, ar trebui să ne împărţim în echipe şi să începem întrecerea.

— În regulă! împărţiţi-vă în patru grupuri.

Treaba asta le luă oarecare timp. Încercară să-l convingă pe domnul Prendergast să alerge şi el.

Prima alergare va fi pe-o lungime de-o milă. Prendy, vrei să-i urmăreşti? Eu aş vrea să mă ocup împreună cu Philbrick de cursa cu obstacole.

— Bine, dar ce anume trebuie să fac? întrebă domnul Prendergast.

— Să ai grijă ca fiecare grup să alerge până la Gastel şi înapoi şi să notezi numele primilor doi din fiecare echipă. E foarte simplu.

— O să încerc, spuse domnul Prendergast, posomorât.

Paul şi Philbrick intrară împreună în pavilion.

— Ce-am ajuns! oftă Philbrick. Să întind cortul ca un pârlit de arab!

— Oricum, e o schimbare, spuse Paul.

— Frumoasă schimbare, să ajung slugă, eu, care nu-s făcut să slugăresc pe nimeni.

— Cred…

— Vă întrebaţi, desigur, cum de mă aflu aici?

— Nu, deloc, spuse Paul cu hotărâre. Nu doresc câtuşi de puţin să ştiu ce-i cu dumneata. Mă auzi?

— Am să vă spun, uitaţi cum a fost…

— Nu vreau să-ţi ascult confesiunile dezgustătoare, nu pricepi?

— Nu-i de fel o confesiune dezgustătoare, protestă Philbrick. E o poveste de dragoste. Cred că e într-adevăr cea mai frumoasă poveste pe care-o cunosc. Sper că aţi auzit de sir Solomon Philbrick.

— Nu, răspunse Paul.

— Cum, n-ați auzit niciodată de bătrânul Solly Philbrick?

— Nu! De ce?

— Pentru că eu sunt ăla. Și aflați de la mine că-i un nume destul de cunoscut dincolo de fluviu. Ajunge să pomeniți de Solly Philbrick, de la *Lamb and Flag*[11], oriunde la miazăzi de podul Waterloo, ca să vedeți ce-nseamnă gloria. Încercați numai!

— Am să-ncerc, într-o bună zi.

— Vă atrag atenția că, atunci când spun sir Solomon Philbrick, e doar o mică glumă: așa-mi spun băieții. De fapt, sunt Solomon Philbrick, un om ca dumneavoastră sau ca oricare altul.

Și arătă cu degetul spre terenul de sport, de unde se auzea vocea plângăreață a domnului Prendergast:

— Hai, afurisiților, aliniați-vă odată!

— Băieții însă, îmi spun sir Solomon, urmă Philbrick. Din stimă, înțelegeți?

Vocea domnului Prendergast se auzi din nou:

— Când vă voi spune: „Fiți gata! Porniți!” înseamnă că vreau să porniți. Sunteți gata? Hai! De ce nu porniți?

Şi vocea fu de îndată acoperită de stridente țipete de protest.

— Băgați de seamă, urmă Philbrick, n-am fost totdeauna ceea ce sunt acum. Am avut o copilărie grea, foarte grea. Ați auzit vreodată vorbindu-se de un anume „Chick” Philbrick?

— Nu, n-am auzit.

— Firește, cred că era înainte de venirea dumneavoastră pe lume. E vorba de un boxer mititel, un tip altminteri foarte folositor. Nu era un boxer de mare clasă, fiind un bețiv nemaipomenit şi având brațele prea scurte. Totuși, câştiga câte cinci lire pe noapte la arenele din Lambeth. Era foarte popular printre băieți; chiar când venea beat criță și nu mai putea boxa. Ei bine, omul acela era tatăl meu: un tip cumsecade, deşi cam aspru de felul lui, precum v-am mai spus. O bătea groaznic pe biata maică-mea. A şi intrat la zdup de două ori pe chestia asta, dar i-a scos-o rău pe nas

[11] Mielul şi drapelul (engl.).

când a ieşit! Nu mai găseşti mulţi ca el în zilele noastre, când se face atâta educaţie, iar whisky-ul a ajuns să coste cât costă.

„Chick” voia neapărat să mă bage în lumea sportului, aşa că, înainte de a părăsi şcoala ajunsesem să câştig câţiva şilingi pe săptămână ţinând buretele la galele de box de sâmbătă seara. Acolo, l-am întâlnit pe Toby Cruttwell. Nici de el n-aţi auzit?

— Nu, mă tem că n-am auzit. Nu prea sunt la curent cu personalităţile sportive.

— Sportive! Toby Cruttwell, personalitate sportivă! Mă faceţi să râd. Toby Cruttwell spuse Philbrick cu emfază sporită, e cel care-a pus la cale furtul de diamante Buller din 1912, şi furtul de la *Amalgamated Steel Trust* din 1910, şi spargerile de pe insula Wight din 1914. Toby nu era nicidecum o personalitate sportivă! Ştiţi ce i-a făcut lui Alf Larrigan, care se legase de-o tipă de-a lui? Am să vă spun. Toby avea la mână pe vremea aia un doctor, pe nume Peterfield, care stă undeva pe Harley Street şi are o mulţime de pacienţi. Ei bine, Toby ştia ceva în legătură cu el. Doctorul îi făcuse de petrecanie uneia dintre damele lui, care rămăsese grea. Toby îl avea la mână, aşa că doctorul trebuia să facă ce-i spunea el, pricepeţi?

Toby nu l-a omorât pe Alf, nu-i stătea în caracter aşa ceva. Toby n-a omorât niciodată pe nimeni, afară doar de nişte turci împuţiţi, drept care a şi fost decorat cu medalia *Victoria Cross.* Dar a pus laba pe Alf şi l-a dus la doctorul Peterfield şi...

Vocea lui Philbrick deveni confidenţială.

— Echipa a doua, fiţi gata! Dacă nu porniţi la semnalul meu, vă descalific pe toţi. Auziţi? Sunteţi gata? Porniţi!

— ...După aceea, n-a mai avut treabă cu fetele. Ha, ha, ha! Personalitate sportivă! Bună glumă! Ei bine, aflaţi că eu şi Toby am lucrat împreună vreme de cinci ani. Am fost cu el la *Steel Trust* şi în afacerea diamantelor Buller, care ne-au adus un profit frumuşel. Toby a luat 75 la sută, fiind mai bătrân, dar chiar cu părticica mea m-am descurcat binişor. Ne-am despărţit taman înainte de război. El s-a specializat în

spargeri de seifuri, iar eu m-am instalat comod la *Lamb and Flag*, în Camberwell Green. Pe vremea aceea, adică înainte de război, era un restaurant foarte frumos, iar acum e cel mai grozav din localitate, credeți-mă. Treaba nu merge chiar așa de ușor ca pe vremuri, dar nu mă pot plânge. Lângă local e un cinematograf, pe care l-am cumpărat. Dacă vreți să intrați pe gratis, ajunge să pomeniți numele meu. În orice zi doriți.

— Ești foarte amabil.

— Veți fi binevenit. Așadar, a izbucnit războiul. Toby a căpătat *Victoria Cross* la Dardanele și a devenit un om respectabil. Acum e deputat în Parlament – maiorul Cruttwell, M.P., deputat conservator al unui târgușor păduchios de pe litoralul sudic. Localul era condus de nevastă-mea. Nu v-am spus că eram însurat? Când ne-am luat, era destul de drăguță, dar după aia s-a cam îngrășat. Femeile care lucrează în localuri se cam îngrașă. După război, afacerile n-au mers prea grozav, iar mai pe urmă nevastă-mea a dat ortul popii. Nu cred c-am suferit prea tare, fiindcă se îngrășase, de! Dar după un timp, după ce zarva înmormântării s-a potolit și lucrurile au reintrat pe făgașul lor normal, am început să fiu cam nervos – știți cum se-ntâmplă. Am început să citesc ziarele. Pe vremuri, nevastă-mea obișnuia să-mi citească din ziare ce-i plăcea ei, și uneori o ascultam, dar alteori ba. Oricum, nu lucrurile care-i plăceau ei mă interesau pe mine. Pe nevastă-mea n-o interesau niciodată faptele diverse, afară de crime. Eu, însă, m-am apucat să citesc știrile de la rubrica judiciară și să mă duc la cinematograf ori de câte ori îmi trimiteau un film cu gangsteri. Pe chestia asta, nici nu prea mai dormeam ca lumea, și rămâneam treaz gândindu-mă la vremurile de altădată. Aș fi putut desigur să mă recăsătoresc: cu situația mea, m-aș fi putut însura cu orice fată mi-ar fi plăcut. Dar nu asta voiam eu.

Într-o sâmbătă noapte am intrat în bar – cum fac de obicei, să fumez un trabuc și să ofer un rând de băuturi. Îmi prinde bine. Vara port butonieră precum și un inel cu diamant. Ei bine, mă aflam în bar când, pe cine credeți că văd într-un colț? Chiar pe Jimmy Drage – un tip pe care-l cunoscusem pe

vremea când lucram cu Toby Cruttwell. N-am văzut în viața mea om cu mutră mai descurajată. „Hello, Jimmy!” îi spun. „Nu ne mai vedem la fel de des ca pe vremuri. Cum o duci?” I-am vorbit prietenește, dar cu oarecare rezervă, pentru că nu știam ce clocește Jimmy. „Destul de prost – mi-a răspuns. Tocmai mi-a ieșit pe dos o afacere.” „Ce fel de afacere?” îl întreb eu. „Un rapt, adică răpire de copii. Uite cum a fost, zice. Îl cunoști pe un anume lord Utterridge?” „Tipul cu ceasornicele alea electrice oare dau alarma contra hoților? Casa Utteridge, din Belgrave Square?” îl întreb eu. „Chiar ticălosul ăla. Ei bine, are și-un fecior, un puști scârbos, de vreo doisprezece ani, trimis pentru prima oară la un colegiu. Eu pusesem ochii pe el de mult, fiincă era singurul fecior al unui tată atât de bogat. De-aia, când am terminat o treabă pe care-o aveam mai de mult, m-am apucat de astălaltă. Totul a mers strună!” mi-a spus Jimmy. Chiar după colțul din spatele scuarului Belgrave era un garaj, unde puștiul obișnuia să se ducă în fiecare dimineață să-i vadă pe alții meșterind la mașini. Era nebun după mașini. Într-o zi Jimmy vine cu motocicleta lui cu ataș și cere nițică benzină. „Motocicleta asta nu-i bună” spune puștiul, privindu-l obraznic. „Nu-i bună? întreabă Jimmy. Păi, n-aș vinde-o nici pentru o sută de lire. Motocicleta asta a câștigat Marele Premiu la Boulogne!” „Aiurea! zice puștiul. Nu face nici treizeci pe oră, la vale!” „Vii să-ți arăt? îl întrebă Jimmy. Pun pariu că face optzeci pe oră, pe șosea.” S-au urcat amândoi pe motocicletă și s-au dus, până-au ajuns într-un loc pe care Jimmy îl cunoștea bine. Acolo, l-a pus la popreală pe băiat și i-a trimis o scrisoare lui tat-su. Băiatul era fericit: s-a apucat să-i demonteze motorul. Motocicleta n-a mai fost niciodată la fel ca înainte, mi-a spus Jimmy. Lasă, că nici înainte nu fusese cine știe ce de capul ei. Totul a mers strună, așadar, până când Jimmy a primit răspuns de la lordul Utteridge. Mă credeți sau nu, tatăl ăla denaturat, care are destule vapoare și mine de cărbuni ca să poată cumpăra toată Banca Angliei, n-a vrut să plătească nicio lețcaie. I-a scris lui Jimmy că-i este profund îndatorat pentru osteneala pe care și-a dat-o, că i se împlinise dorința cea mai fierbinte, și că singura piedică

în calea fericirii lui depline era înlăturată, dar că, întrucât răpirea nu fusese făcută la cererea lui, nu se simțea obligat să plătească vreun ban, și rămâne al său sincer, Utteridge.

A fost o lovitură grea pentru Jimmy. I-a mai scris o dată sau de două ori bătrânului, dar n-a primit niciun răspuns, așa că Jimmy l-a lăsat pe băiat să plece, după ce acesta îi umpluse odaia cu piesele motocicletei demontate. „Ai încercat să-i smulgi dinții din gură și să-i trimiți tatălui?” l-am întrebat eu. „Nu, n-am încercat” mi-a spus Jimmy. „Dar l-ai pus pe băiat să-i scrie o misivă patetică, cerându-i să-i redea libertatea?” „Nu, zice Jimmy, nici asta n-am făcut.” „Dar i-ai tăiat un deget și l-ai vârât în cutia de scrisori a tatălui?” „Nu.” „Atunci, omule nici nu meriți să reușești, pentru că n-ai habar de meserie.” „A! zice el. Termină odată! Îți vine ușor să vorbești. Tu nu mai lucrezi de zece ani încoace. Nu știi care-i situația în ziua de azi.” Vorbele astea m-au cam pus pe gânduri. Precum v-am mai spus, devenisem nervos nefăcând nimic altceva toată ziulica decât să mă învârtesc prin cârciumă. „Uite, îi spun, fac prinsoare cu tine că pot rezolva o treabă ca asta în orice zi, cu orice puști pe care mi l-ai alege tu.” „În regulă!” zice Jimmy. Și deschide un ziar. „Îl alegem pe ăl dintâi barosan cu un singur fiu”, zice. „Bine”, zic eu. Prima poză peste care-am dat o arăta pe lady Circumference cu singurul ei fecior, lordul Tangent, la cursele de cai din Warwick. „Uite-ți omul”, îmi spune Jimmy. Și tocmai de-aceea mă aflu aici.

— Bine, dar de ce mi-ai spus povestea asta îngrozitoare?! exclamă Paul. Va trebui să informez poliția. De când sunt n-am mai auzit așa ceva!

— Liniștiți-vă, răspunse Philbrick. Povestea s-a terminat. Jimmy a câștigat prinsoarea. Toate astea s-au petrecut înainte de-a o fi întâlnit pe Dina.

— Dina?

— Domnișoara Diana, adică. Eu îi spun Dina, după un cântec pe care l-am auzit. În clipa când am văzut-o pe fată, am simțit că am pierdut pariul. Mi s-a oprit inima în piept. E și un cântec pe chestia asta. Dina ar fi în stare să scoată pe cineva chiar din fundul iadului.

— Ții atât de mult la ea?

— M-aş arunca în foc şi-n apă pentru fata asta. Nu e fericită aici. Nu cred că tatăl ei se poartă bine cu ea. Uneori, am impresia că vrea să se mărite cu mine doar ca să scape de-aici.

— Dumnezeule! aveți de gând să vă căsătoriți?

— Ne-am hotărât joia trecută. Dar suntem de mult în vorbă. Nu-i bine ca o fată să stea închisă aşa, fără să vadă niciodată un bărbat. Ajunsese în aşa hai, încât ar fi fost în stare să se agațe de gâtul oricui, până-am apărat eu. Nu făcea altceva decât gospodărie, de dimineață până seara. Singura ei plăcere era să facă economii şi să concedieze servitorii. De altfel, mai toți nici nu aşteaptă să împlinească luna şi pleacă, într-atât sunt de flămânzi. Fata asta are capul pe umeri, zău aşa. E o femeie de afaceri, taman ce-mi trebuie mie la *Lamb*. Într-o zi m-a auzit vorbind la telefon cu directorul cinematografului nostru, căruia îi dădeam instrucțiuni. Treaba asta a pus-o pe gânduri şi a făcut-o să vadă în mine un fel de prinț deghizat, ca să zic aşa. Ea mi-a propus să ne căsătorim. Eu n-aş fi avut curajul, atâta timp cât aş fi rămas un simplu valet. Cel mult, mă bătea gândul să închiriez un automobil şi să vin într-o bună zi cu inelul meu cu diamant, şi cu-o floare la butonieră, şi să o cer de nevastă. Dar n-a mai fost nevoie. Dragostea-i un lucru minunat.

Philbrick amuți, vădit emoționat de acest monolog. Uşa pavilionului se deschise şi domnul Prendergast îşi făcu apariția.

— Cum se desfăşoară întrecerile sportive? îl întrebă Paul.

— Nu prea bine, răspunse domnul Prendergast. De fapt s-au terminat.

— Gata?

— Da. Niciunul dintre băieți nu s-a întors din prima cursă. Au dispărut pur şi simplu după copacii din creştetul dealului. Cred că s-au dus să se schimbe. Nu le-o iau în nume de rău, fireşte. E groaznic de frig. Totuşi, mă uitam cu jale cum dispăreau unul câte unul, şi nu se mai întorceau. E ca şi cum ai trimite nişte soldați într-o bătălie...

— Cel mai bun lucru ar fi să ne întoarcem şi noi, să ne schimbăm.

— Da, şi eu cred la fel. Of, ce zi!

Grimes era în sala comună.

— Tocmai m-am întors din vesela metropolă Llandudno, le spuse el. A face cumpărături împreună cu Dingy nu e o ocupaţie demnă de un dascăl. Cum s-au comportat echipele?

— N-a alergat niciuna, răspunse Paul.

— În regulă, spuse Grimes. Lasă totul în grija mea. Mă ocup de mai multă vreme cu asta. Asemenea lucruri se aranjează cel mai bine la căldura căminului. Putem stabili rezultatele în linişte. Hai să ne grăbim. Bătrânul vrea ca rezultatele să fie date la tipar chiar în seara asta.

Şi, luând o foaie de hârtie şi un ciot de creion, Grimes se apucă să redacteze programul.

— Ce părere aveţi?

— Clutterbuck pare să se fi descurcat binişor, răspunse Paul.

— Da, e un mic atlet admirabil, spuse Grimes. Şi acum comunică rezultatele astea prin telefon tipografilor, ca să le imprime chiar astă-seară. Mă întreb dacă trebuia să avem şi o cursă cu obstacole?

— Nu! spuse domnul Prendergast.

Capitolul VIII
Sporturile

Din fericire, a doua zi n-a plouat, astfel încât, după cursurile de dimineaţă, toţi putură să se îmbrace frumos. Dr. Fagan apăru într-o haină cenuşie şi nişte pantaloni de buret: avea mai mult ca oricând aerul unui *jeune premier*[12]; vădea o sprinteneală în paşi şi o vioiciune în mişcări pe care Paul nu le mai observase până atunci. Flossie purta o rochie violetă

[12] June prim (fr.).

de lână, ce-i fusese croşetată de soră-sa cu o toamnă înainte: semăna cu o sugativă pătată de cerneală, iar la talie era împodobită cu flori roz şi verzi ca smaraldul. Pălăria, făcută tot de mână, era rodul multor seri de iarnă. Toate podoabele tuturor pălăriilor ei anterioare contribuiseră la confecționarea acestei pălării. Dingy purta o mică broșă de oțel în formă de buldog. Grimes purta guler tare, de celuloid.

— Trebuia să fac şi eu ceva pentru a marca acest prilej festiv, aşa că mi-am pus „ştreangul" ăsta, explică el. Tii, dar tare mai e! Ați văzut ultima creație a logodnicii mele? E demnă de Ascot[13]! Hai să dăm o fugă până la madam Roberts şi să bem repede ceva, până se adună fericita turmă.

— Aş fi mers bucuros, dar trebuie să fac o inspecție împreună cu doctorul.

— Bine, bătrâne! Ne vedem mai târziu. Uite-l pe Prendy în haina lui multicoloră.

Domnul Prendergast purta un tricou pestriț, cu dungile decolorate, care mirosea puternic a camfor.

— Cred că doctorului Fagan nu-i displace o anumită extravaganță în astfel de ocazii, spuse el. Pe vremuri, am fost portar în echipa de crichet a colegiului, dar eram prea miop ca să apăr bine poarta. Totuși, am dreptul la tricou și, oricum, se potrivește mai mult decât un guler tare într-o împrejurare sportivă, adăugă el, sfidător.

— Drăguțul de Prendy! exclamă Grimes. Schimbarea hainelor e cel mai bun mijloc de-a scoate la iveală curajul unui om. Şi eu m-am simțit la fel în prima săptămână când am îmbrăcat uniforma kaki. Cu bine, domnilor. Eu mă duc la madam Roberts. De ce nu vii şi dumneata, Prendy?

— Ştii ce? Cred c-o să vin, spuse domnul Prendergast.

Paul îi privi cu mirare până dispărură la capătul aleii. După care, porni să-l caute pe doctor.

— Sincer vorbind, spuse acesta, nu-s în stare să-mi înțeleg propriile emoții. Cred că nu există spectacol care să mă dezguste mai mult decât un concurs de atletism – afară, doar, de dansurile folclorice. Dacă există pe lume două femei

[13] Hipodrom celebru.

de a căror societate am oroare, ele sunt tocmai doamna Beste-Chetwynde şi lady Circumference, deşi or mai fi, probabil, destule altele. Pe deasupra, am mai avut şi un extrem de penibil conflict cu valetul meu, care, te rog să mă crezi, a venit la prânz îmbrăcat într-un frac de culoarea muştarului, cu un diamant la acul de cravată, iar când l-am mustrat, a încercat să-mi spună o poveste ridicolă, precum că ar fi patronul unui circ, sau al unui bazin de înot, ori al unei alte asemenea întreprinderi. Şi cu toate astea, sufletul mi-e plin de o veselie fără margini. Nu pot pricepe de ce. Nu-i din pricină că ar fi prima ocazie de acest fel. În cei paisprezece ani de când mă aflu la Llanabba, am avut parte de şase competiţii sportive şi de două concerte, toate absolut dezastruoase, într-un fel sau altul. O dată, lady Bunyon s-a îmbolnăvit subit; altă dată, a fost povestea aia cu fotoreporterii şi cursa cu obstacole; iar altă dată, nişte părinţi nu prea importanţi au adus cu ei un câine şi dulăul a muşcat rău de tot doi băieţi şi un profesor, care-a început să înjure ca la uşa cortului, în auzul tuturor. Nu i-o puteam lua în nume de rău, dar a trebuit, fireşte, să plece. Pe urmă, a fost concertul acela, când băieţii au refuzat să cânte imnul regal, din pricina budincii pe care-o mâncaseră la prânz. Într-un fel sau altul, toate strădaniile mele festive au fost sistematic zădărnicite. Şi totuşi, mă gândesc cu cea mai mare plăcere la fiecare nou eşec ce mă aşteaptă. Poate că dumneata, Pennyfeather, vei aduce noroc şcolii din Llanabba. De fapt, simt că i-ai şi adus. Uită-te la soarele ăsta!

Croindu-şi cu grijă drum printre porţiunile uscate ale aleii năpădite de apă, ajunseră la stadion. Organizarea haotică din ultimele douăzeci şi patru de ore părea să fi dat roade. Un cort uriaş fusese deja înălţat, iar Philbrick – încă îmbrăcat în frac – şi trei paznici înălţau un cort ceva mai mic.

— Cortul ăsta e pentru fanfara din Llanabba, explică doctorul. Philbrick, te rugasem să lepezi acest costum oribil!

— Era nou când l-am cumpărat, spuse Philbrick, şi m-a costat opt lire şi cincisprezece şilingi. În orice caz, nu pot face două lucruri deodată, nu-i aşa? Dacă mă întorc să mă schimb, cine-o să se ocupe de toată treaba asta, aş vrea să

ştiu?

— Bine, bine! Termină mai întâi ce ai de făcut. Hai să recapitulăm măsurile pe care le-am stabilit. Pavilionul ăsta e pentru ceaiul oaspeților. Adică, e de resortul Dianei. Cred c-o vom găsi la treabă.

Și chiar așa era: Dingy ajuta două slujnice să așeze pe o masă de nuiele niște tăvi cu prăjituri pestrițe. Alte două servitoare tăiau pâinea pentru sandvişuri, ceva mai în fund. Dingy părea foarte încântată.

— Jane, Emily, nu uitați că untul trebuie să ajungă la trei pâini. Ungeți bine feliile, dar fără risipă, și tăiați-le cât mai subțiri cu putință. Tată, vrei să fii atent la băieții care vin cu părinții, ca nu cumva să aducă și pe alții cu ei? Ții minte cum, data trecută, Briggs a adus cu el alți patru băieți, şi-au mâncat toate sandvişurile cu marmeladă, de nu i-a mai rămas colonelului Loder nici să guste? Domnule Pennyfeather, șampania nu-i pentru profesori. De fapt, cred că veți fi prea ocupați cu servirea oaspeților, ca să puteți bea ceai înainte ca ei să iasă din cort. Ai face bine să-i spui asta și căpitanului Grimes. Cât despre domnul Prendergast, sunt sigură că nu-i va trece prin gând să se înfigă.

În fața pavilionului fuseseră aduse mai multe scaune şi câteva hârdaie cu palmieri și tufe înflorite.

— Toate aceste lucruri trebuie aranjate, spuse doctorul. Oaspeții noștri pot sosi în mai puțin de o oră.

Trecu mai departe şi adăugă:

— Mașinile să iasă de pe alee și să tragă chiar aici. Va fi im fundal frumos pentru fotografii. Ascultă, Pennyfeather, dacă vei izbuti, cu tactul dumitale, să-l faci pe fotoreporter să-i acorde un loc mai proeminent automobilului doamnei Beste-Chetwynde – un Hispano Suiza – decât mașinuței cu care va veni lady Circumference, cred că va fi foarte bine. Toate fleacurile astea au importanța lor.

— Am impresia că nu s-a făcut nimic pentru marcarea terenului, spuse Paul.

— Nu, nimic, recunoscu doctorul, întorcându-și pentru prima oară privirile într-acolo. Ei bine, trebuie să te descurci cum vei putea. Doar nu le poți cere să facă chiar totul.

— Mă întreb dacă au sosit gardurile.

— Au fost comandate, spuse doctorul. Sunt sigur de asta. Philbrick, au sosit gardurile?

— Da, răspunse Philbrick, chicotind.

— De ce râzi, mă rog, când îți pomenesc de garduri?

— Păi, uitați-vă la ele! Sunt chiar în spatele pavilionului pentru ceai.

Paul şi doctorul se duseră să privească şi găsiră un morman de grile, îngrămădite în spatele pavilionului. Fiecare avea câte cinci picioare înălțime şi toate erau vopsite în verde, cu barele aurite.

— Am impresia că au trimis alt soi, spuse doctorul.

— Da.

— În cazul ăsta, trebuie să ne descurcăm cum putem. Ce alte lucruri ne-ar mai trebui?

— Greutăți, ciocane, darde, o pistă pentru săriturile în lungime, ştachete pentru săriturile în înălțime, garduri joase, crose, prăjini unse, spuse Philbrick pe nerăsuflate.

— Probele acestea au fost disputate data trecută, rosti imperturbabil doctorul. Ce altceva?

— Un teren pe care să se poată alerga, sugeră Paul.

— Păi, au tot parcul la dispoziție, pe legea mea! Cum ai procedat ieri pentru echipele de alergători?

— Am apreciat distanța după ochi.

— Atunci, tot aşa va trebui să procedăm şi astăzi. Zău, dragul meu Pennyfeather, nu-ți şade bine să ne faci greutăți. Mă tem că ai început să te descurajezi. Lasă-i să alerge în voie, până la ora ceaiului. Şi ține minte, adăugă el cu înțelepciune, cu cât e mai lungă, cu atât durează mai mult cursa. Las amănuntele în seama dumitale. Pe mine mă interesează stilul. Aş fi dorit, de pildă, să avem un pistol pentru start.

— Credeți că acesta ar fi de folos? îl întrebă Philbrick, scoțând un enorm revolver militar. Dar luați seama: e încărcat.

— Exact ceea ce ne trebuie, spuse doctorul. Ai grijă însă să tragi doar în pământ. Trebuie să evităm cu orice preț accidentele. Porți totdeauna asupra dumitale acest obiect?

— Numai când am diamantele la mine, răspunse Philbrick.

— Sper că nu prea des. Dumnezeule! Cine-s oamenii ăştia ciudaţi?

Zece inşi cu mutre înfiorătoare se apropiau dinspre alee. Aveau frunţile înguste, ochii vicleni şi braţele scălâmbe. Înaintau împreună de-a valma, cu paşi de lup, privind pe furiş, ca şi cum tot timpul s-ar fi temut de vreo capcană; gurile lor, care atârnau moi deasupra unor bărbii prăbuşite, erau pline de bale. Fiecare ţinea strâns sub braţu-i de maimuţă câte o legătură cu formă ciudată, de nedescris. Zărindu-l pe doctor, se opriră şi se traseră înapoi, cei mai din fund uitându-se cruciş peste umerii celorlalţi.

— Ia te uită! exclamă Philbrick. Nebunii dracului! Iată în cine-o să trag!

— Refuz să-mi cred ochilor, spuse doctorul. Aceste creaturi nici nu există!

După ce-şi dădură cu coatele şi se foiră ce se foiră, un individ mai în vârstă ieşi din grup. Avea o barbă neagră, aspră şi purta pe umerii lui scălâmbi o cunună druidică de boabe de vâsc făcute din aramă.

— Păi, ăsta-i prietenul meu, şeful de gară! exclamă Philbrick.

— Domnul să vă binecuvânteze şi să vă aibă în pază, rosti şeful de gară pe nerăsuflate, noi suntem fanfara cea fără pereche din Ţara Galilor!

— Aha! făcu doctorul. Înţeleg! E straşnic! Fiţi buni şi intraţi în cortul dumneavoastră, în cortul cel mic de colo.

— Nu doriţi să ne vedeţi defilând? întrebă şeful de gară. Avem un frumos drapel galben care brodat cu mătase fost-a pentru noi.

— A, nu! Poftim în cort!

Şeful de gară se întoarse să se consulte cu colegii săi muzicanţi. Se auziră nişte lătrături şi mârâituri ca în junglă când răsare luna, apoi şeful ieşi din nou în faţă, cu pas de cioclu.

— Trei lire ne veţi plăti dacă doriţi să cântăm la serbarea dumneavoastră sportivă.

— Da, da, e-n regulă, trei lire. Intraţi în cort!

— Nimic nu vom cânta dacă banii mai întâi nu ne veți da, spuse şeful de gară, cu hotărâre.

— Ce-ar fi să-i trag una peste ceafă? întrebă Philbrick.

— A, nu, nu face te rog una ca asta! N-ai trăit în Țara Galilor cât am trăit eu...

Şi scoțând din buzunar un portmoneu (la vederea căruia muzicanții părură să se însuflețească subit, căci se îmbulziră în juru-i, foindu-se şi sporovăind), doctorul luă din el trei lire şi le dădu şefului de gară:

— Poftim, Davis! Şi-acum, du-ți oamenii în cort. Să nu cumva să iasă de-acolo până după ceai, înțelegi?

Muzicanții se depărtară şontâc-şontâc, iar Paul şi doctorul se întoarseră spre castel.

— Caracterul velş e un obiect de studiu interesant, spuse dr. Fagan. M-am gândit adesea să scriu o mică monografie pe această temă, dar m-am temut să nu-mi pierd popularitatea în sat. Ignoranții pretind că velşii ar fi celți, ceea ce este fireşte absolut inexact. Ei au o obârşie pur iberică – sunt băştinaşi europeni care au supraviețuit numai în Portugalia şi în Țara Bascilor. Celții se încuscresc bucuros cu vecinii lor şi-i asimilează. Din cele mai străvechi timpuri, velşii au fost socotiți un popor murdar. În felul acesta şi-au păstrat puritatea rasei. Fiii şi fiicele lor se împerechează rareori în afara cercului de rude de sânge. În Țara Galilor nu a fost nevoie de nicio legislație pentru a-i împiedica pe cuceritori să se împerecheze cu cei învinşi. Spre deosebire de Irlanda, unde căsătoriile mixte erau o chestiune politică, în Țara Galilor ele erau o chestiune morală. Apropo, sper că n-ai sânge velş în vine!

— Nicio picătură, spuse Paul.

— Eram sigur că n-ai, dar prefer să fiu precaut. Am vorbit odată pe tema asta elevilor dintr-a şasea şi am aflat ulterior că unul dintre ei avea o bunică velşă. Mă tem că i-am jignit groaznic simțămintele, sărăcuțul de el! Bunică-sa venea, pe deasupra, din Pembrokeshire, dar asta-i altă problemă. Uneori am impresia că aproape toate nenorocirile din istoria Angliei se datorează influenței velşilor. Gândeşte-te la Edward din Caernarvon, primul prinț de Wales: a avut o

viață depravată și-o moarte rușinoasă! Gândește-te apoi la dinastia Tudorilor și la destrămarea Bisericii, la Lloyd George și la mișcarea pentru temperanță, la curentul nonconformist care merge mână-n mână cu viciul cel mai pustiitor. Crezi, poate, că exagerez? Am, recunosc, o anumită înclinație retorică.

— Nu, defel! protestă Paul.

— Velșii, urmă doctorul, sunt singurul popor din lume care n-a produs nicio artă grafică sau plastică, nicio arhitectură, nicio dramaturgie. Se mulțumesc să cânte, adăugă el cu dispreț, să cânte și să sufle în instrumente de argint. Sunt niște oameni falși, pentru că nu pot deosebi adevărul de minciună, și depravați pentru că nu-și pot da seama de urmările indulgenței lor. Să examinăm derivațiile etimologice ale limbii velșe...

Ajuns aici, fu întrerupt de un băiețaș care alerg-a pe alee spre ei:

— Domnule, vă rog, spuse el gâfâind, domnul și doamna Circumference au sosit. Sunt în bibliotecă împreună cu domnișoara Florence. Ea m-a rugat să vă anunț.

— Întrecerile sportive vor începe peste zece minute, spuse doctorul. Dă fuga și spune-le celorlalți băieți să se schimbe și să se ducă de îndată pe teren... Să continuăm discuția noastră despre velși. E o chestiune la care am meditat destul de temeinic, și văd că ești sincer interesat. Vino cu mine, să-i vedem pe domnul și doamna Circumference.

Flossie se întreținea cu aceștia în bibliotecă.

— Da, le spunea ea, nu-i așa că-i o culoare superbă? Mie îmi plac culorile strălucitoare. Diana mi-a lucrat-o – croșetează grozav, dar, firește, eu îmi aleg culoarea, pentru că, știți, Diana preferă griurile și brunurile spălăcite. Ceva mohorât, adică. A, uite-l și pe tata! Lady Circumference tocmai spunea cât de mult îi place rochia mea, pe care tu o considerai vulgară – ca să vezi!

O femeie mai în vârstă și cam corpolentă, îmbrăcată într-un taior de tweed și cu o pălărie tiroleză elegantă, înaintă spre doctor și-i spuse cu voce adâncă, de bas:

— Helo! Ce mai faci? Scuzele noastre, dac-am întârziat.

Circumference a dat peste un băiat aiurit. Tocmai râdeam de rochia fiicei dumitale, aci de față. Tare-aş vrea să fiu destul de tânără ca să port şi eu aşa ceva. Cu cât îmbătrânesc, cu-atât îmi plac mai mult culorile vii. Amândoi suntem cam bătrâiori, nu-i aşa?!

Şi-i scutură zdravăn mâna doctorului Fagan, care se schimonosi de durere. Apoi se întoarse cu fața spre Paul:

— Vasăzică, dumneata eşti ucigaşul cu simbrie angajat de doctor?! Sper că-l ții bine în frâu pe broscoiul de băiatu-meu. Cum îi merge?

— Foarte bine, spuse Paul.

— Pe naiba! exclamă lady Circumference. E un nătărău. Dacă n-iar fi aşa, nu s-ar afla aici. Trebuie bătut şi scărmănat întruna, altfel n-o să iasă nimic din el. Doctore, iarba asta de pe terasă e un scandal. S-ar cuveni s-o acoperi cu țărână şi s-o semeni din nou, dar dacă vrei să crească frumos, trebuie neapărat să dobori cedrul ăla. Personal, am oroare să dobor un copac – e ca şi cum aş pierde o măsea – dar va trebui să alegi: ori iarba, ori cedrul. Nu le poți păstra pe amândouă. Cu cât îți plăteşti administratorul?

În timp ce ea sporovăia astfel, lordul Circumference ieşi din umbră şi-i scutură mâna lui Paul. Avea o mustață lungă şi frumoasă şi nişte ochi mari, spălăciți, care-i amintiră vag lui Paul de domnul Prendergast.

— Am onoarea, spuse lordul.

— Am onoarea, spuse şi Paul.

— Vă plac sporturile, aşa-i? Adică, genul ăsta de sporturi?

— Da, desigur. Socot că-s foarte indicate pentru băieți.

— Credeți cu adevărat? întrebă lordul Circumference, sincer mirat. Considerați că sunt indicate pentru băieți?

— Da, răspunse Paul. Nu sunteți de aceeaşi părere?

— Eu? Ba da. Şi eu cred la fel. Sunt foarte indicate pentru băieți.

— Sunt foarte folositoare, în caz de război sau în alte asemenea ocazii, spuse Paul.

— Credeți? Credeți cu adevărat? Adică vă gândiți că o să fie un nou război?

— Da, sunt sigur. Dumneavoastră, nu?

— Ba da, fireşte. Şi eu sunt sigur. Cu pâinea asta oribilă, şi cu oamenii ăştia care vin pe propria-ți moşie şi-ți spun ce să faci cu untul şi cu laptele tău, ba îți mai şi rechiziționează caii! Da, da, totul reîncepe! Nevastă-mea a preferat să-şi împuşte caii de vânătoare decât să lase să-i ia la armată. La toate fermele nu vezi decât fete în pantaloni! Da, da, totul reîncepe! Cu cine credeți c-o să ne batem de data asta?

— Cu americanii, spuse Paul cu hotărâre.

— A, nu, sper că nu. Am avut prizonieri nemți la două din fermele noastre. Nu erau răi, dar dacă au să-mi trimită americani la moşie, am să refuz pur şi simplu. Fiica mea a adus deunăzi un american la prânz, şi ştiți ce…

— Pământul trebuie săpat şi îngrăşat, spunea lady Circumference. Trebuie săpat foarte adânc, nu uita. Dar ia spune-mi, cum au dus-o calceolariile dumitale anul trecut?

— N-am idee, răspunse doctorul. Flossie, cum au dus-o calceolariile noastre?

— Grozav.

— Nu cred o vorbă, spuse lady Circumference. Anul trecut n-au dus-o bine calceolariile nimănui.

— Nu vreți să mergem pe teren? propuse doctorul. Cred că băieții ne aşteaptă.

Traversară vestibulul şi coborâră treptele, pălăvrăgind întruna.

— Aleea voastră e îngrozitor de udă, spuse lady Circumference. Sunt sigură că este pe undeva vreo conductă înfundată. Eşti convins că nu există canal de scurgere?

— N-am fost niciodată bun la distanțe scurte, spunea lordul Circumference. Totdeauna m-am urnit greu, dar o dată am ieşit al optsprezecelea, la un concurs ținut la Rugby. Nu prea luam în serios sporturile la colegiul unde am învățat. Dumneavoastră la ce colegiu ați fost?

— La Scone.

— La Scone? Da? N-ați cunoscut cumva pe-un nepoțel de-al nevesti-mii, pe nume Alastair Digby-Vane-Trumpington?

— Ba da, l-am cunoscut, răspunse Paul.

— Ce interesant! Greta, domnul Pennyfoot îl cunoaşte pe Alastair.

— Adevărat? Ei bine, băiatul ăla nu e bun de nimic. Deunăzi a primit o amendă de douăzeci ide lire. Maică-sa mi-a spus, cu destulă mândrie de altfel. Dacă frate-meu ar mai fi în viață, i-ar fi scos gărgăunii din cap mucosului ăstuia. E nevoie de un bărbat pentru a educa un băiat.

— Aşa e, rosti cu smerenie lordul Circumference.

— Pe cine mai cunoaşteți la Oxford? Pe Freddy franțuzitul îl cunoaşteți?

— Nu.

— Dar pe Tom Obblethwaite, sau pe tânărul Castleton?

— Nu, mă tem că nu. Aveam un bun prieten, pe nume Potts.

— Potts! exclamă lady Circumference, dar nu mai rosti nimic.

Toată şcoala şi mai mulți oaspeți din localitate se adunaseră pe stadion. Grimes stătea singur, cu o mutră plouată. Domnul Prendergast, roşu la față şi neobişnuit de vioi, stătea de vorbă cu vicarul. Când grupul condus de director apăru la orizont, fanfara din Llanabba execută marşul *Oamenii din Harlech.*

— Groaznic zgomot! comentă lady Circumference cu amabilitate.

Monitorul-şef păşi în față şi-i oferi un program cu scoarțele aurite şi împodobite cu panglici. Un alt monitor îi întinse un scaun. Lady Circumference se aşeză lângă doctor, care-l avea drept vecin pe lordul Circumference.

— Pennyfeather, pune-i s-alerge! strigă doctorul acoperind fanfara cu glasul său.

Philbrick îi dădu lui Paul un megafon, spunându-i:

— Uitați-vă ce-am găsit în pavilion. Cred c-ar putea fi de folos.

— Cine-i tipul ăla extraordinar? întrebă lady Circumference.

— E antrenorul de box şi de înot, răspunse doctorul. Nu-i aşa că-i un exemplar frumos dezvoltat?

— Prima cursă! anunță Paul la megafon. Sub şaisprezece. Un sfert de milă!

Şi citi lista concurenților, întocmită de Grimes.

— Ce caută Tangent în cursa asta? întreba lady Circumference. Băiatul nu-i în stare sa alerge nici doi paşi.

Fanfara încetă să cânte, iar Paul spuse:

— Alergarea începe de la pavilion, continuă după pâlcul acela de ulmi…

— Mesteceni! îl corectă lady Circumference, cu glas tare.

— …şi se termină în faţa estradei muzicanţilor. Starter – domnul Prendergast; cronometrează căpitanul Grimes.

— Când o să auziţi: „Fiţi gata! un, doi, trei!” luaţi-o la fugă! spuse domnul Prendergast. Fiţi gata! Un…

Se auzi o detunătură înfricoşătoare.

— Aoleu! Îmi pare rău! exclamă domnul Prendergast.

Dar cursa începuse. Era limpede că Tangent n-o va câştiga: zăcea pe iarbă, zbierând, pentru că fusese rănit la picior de glonţul domnului Prendergast. Philbrick îl luă în braţe şi-l duse în pavilion, unde Dingy îi scoase pantoful. Călcâiul băiatului era uşor zgâriat. Dingy îi dădu o felie mare de cozonac, iar el ieşi şontâc-şontâc, înconjurat de o mulţime de simpatizanţi.

— N-o să-l doară prea tare, spuse lady Circumference. Dar cred că ar trebui să i se ia revolverul bătrânului ăstuia, înainte de a săvârşi o crimă.

— Ştiam eu că aşa o să se-ntâmple, spuse lordul Circumference.

— Un început foarte nefericit, spuse doctorul.

— O să mor? întrebă Tangent, cu gura plină de cozonac.

— Pentru Dumnezeu, ai grijă de Prendy! şopti Grimes în urechea lui Paul. Amicul nostru e beat criţă, şi încă cu whisky!

— Prima mea vărsare de sânge! exclamă domnul Prendergast, vesel.

— Cursa de adineaori va fi disputată din nou, anunţă Paul la megafon. Starter – domnul Philbrick, cronometrează – domnul Prendergast.

— Atenţie! Porniţi!

Se auzi o detunătură, dar de data asta nu fu urmată de niciun dezastru. Cri şase băieţi alergară prin noroi, dispărură înapoia mestecenilor şi se întoarseră ceva mai încet.

Căpitanul Grimes şi domnul Prendergast ridicară în aer o panglică.

— Frumoasă cursă! zbieră colonelul Sidebotham. Excelentă alergare!

— Grozavă! adeveri domnul Prendergast şi, lăsând din mână capătul panglicii, se repezi spre colonel:

— Văd că te pricepi la alergări, sir. Mă pricepeam și eu cândva. Și Grimes. Bun băiat, Grimes ăsta. Cam mitocan, dar băiat bun. Mitocanii pot fi băieți buni, nu eşti de aceeaşi părere, colonele Slidebottom? De fapt, aș merge chiar mai departe și-aș spune că băieții buni sunt mitocani. Ce spui de asta? Te-aș ruga să nu mă tragi întruna de braț, Pennyfeather! Colonelul Shybottom și cu mine avem o conversație foarte interesantă despre mitocani.

Fanfara începu din nou să cânte, iar domnul Prendergast fredonă o melodie, pocnind din degete şi strigând: „Bun băiat!”

Paul îl luă și-l împinse spre pavilionul cu gustări, spunându-i cu hotărâre:

— Dingy dorește s-o ajuți. Și, pentru Dumnezeu, să nu ieşi de-aici până nu te simți mai bine!

— În viața mea nu m-am simțit mai bine, protestă domnul Prendergast, indignat. Bun băiat! Bun băiat!

— Firește, nu-i treaba mea, spuse colonelul Sidebotham, dar dacă m-ai întreba ți-aș spune că omul ăsta a băut.

— Mi-a vorbit cu multă însuflețire despre un aparat pentru încălzirea unei biserici din Worthing, spuse vicarul. Și despre revendicările apostolice ale bisericii Abisiniei. Mărturisesc că nu l-am prea înțeles. Pare profund interesat de chestiunile bisericeşti. Sunteți sigur că-i sănătos la cap? De când slujesc biserica am observat de multe ori că interesul laicilor pentru problemele ecleziastice e adesea un preludiu al nebuniei.

— E beat, atâta tot, spuse colonelul. Mă întreb de unde-a făcut rost de băutură? Aș bea și eu puțin whisky.

— Cursa de un sfert de milă începe! strigă Paul în megafon.

Îşi făcură apariția soții Clutterbuck. Amândoi erau foarte solizi. Aduceau cu ei doi copii mici, o guvernantă şi un fiu

mai mare. Ieşiră din automobil unul câte unul, întinzându-şi braţele şi picioarele, cu vădită uşurare.

— Ăsta-i Sam, spuse domnul Clutterbuck. Proaspăt venit de la Cambridge. L-am luat ca asociat la întreprindere. Pe copilaşi i-am adus aici să se distreze. Ai ceva împotrivă, doctore? Şi, în cele din urmă, dar nu la urmă, nevastă-mea.

Dr. Fagan îi salută cu condescendenţă amabilă şi-i pofti să se aşeze.

— Din păcate aţi pierdut întrecerile de atletism, le spuse el. Dar am aici o listă cu toate rezultatele. Veţi vedea că Percy s-a ţinut foarte bine.

— Nu ştiam că păduchiosul ăla mic se pricepe la aşa ceva. Ce spui, Martha! Percy a câştigat proba de săritură în înălţime, cursa de fond şi cursa cu obstacole. Cum s-a comportat odorul dumitale, lady Circumference?

— Băiatul meu a fost rănit la picior, răspunse ea cu răceală.

— Dumnezeule! Sper că nu grav. Şi-a scrântit cumva glezna, sărind?

— Nu, a fost împuşcat de unul dintre profesori. Dar e drăguţ din partea dumitale, că întrebi.

— Cursa de trei mile începe! anunţă Paul. Cursa de şase ture se va desfăşura la fel ca şi cea precedentă.

— Fiţi gata! Porniţi!

Se auzi detunătura revolverului lui Philbrick, şi băieţii porniră într-o nouă cursă.

— Tată, nu crezi că-i vremea să luăm pauza pentru ceai? întrebă Flossie.

— Nu putem face nimic înainte de sosirea doamnei Beste-Chetwynde, răspunse doctorul.

Băieţii alergau pe pista noroioasă, în timp ce fanfara cânta necontenit muzică bisericească.

— Ultima tură! anunţă Paul.

Elevii şi oaspeţii se îmbulziră lângă panglică, pentru a-l aclama pe învingător. În aplauzele tuturor, Clutterbuck ajunse la panglică cu mult înaintea celorlalţi.

— Foarte bine! Excelent alergător! exclamă colonelul Sidebotham.

— Drăguțul de Percy! Are ştofă, băiatul! spuse domnul Clutterbuck.

— Foarte bine, Percy! spuseră în cor cei doi puşti Clutterbuck, îndemnați de guvernantă.

— Băiatul a trişat, spuse lady Circumference. A făcut doar cinci ture. Le-am numărat.

— Cred că gâlceava ne strică după-amiaza, îşi dădu cu părerea vicarul.

— Cum îndrăzneşti să insinuezi aşa ceva? se răsti doamna Clutterbuck la doamna Circumference. Apelez la arbitru! nu-i aşa că Percy a făcut toate cele şase ture?

— Clutterbuck e câştigător, spuse căpitanul Grimes.

— Mofturi! bombăni lady Circumference. A rămas dinadins la urmă şi s-a strecurat printre ceilalți când au ajuns în spatele mestecenilor. Porcul!

— Zău, Greta, interveni lordul Circumference, cred că trebuie să respectăm decizia arbitrului.

— În cazul ăsta, să nu-mi ceară să împart premiile. Nimic nu mă poate sili să-i dau băiatului ăluia un premiu.

— Vă dați seama, doamnă, că aduceți o gravă acuzație onoarei fiului meu?

— Acuzație, ne-acuzație, băiatul are nevoie de o bătaie zdravănă!

— Îi judecați desigur pe fiii altora după propriul dumneavoastră fiu. Să ştiți, doamnă Circumference, că…

— Nu încerca să mă intimidezi, domnule! Ştiu eu să recunosc un pungaş, când îl văd!

La acest stadiu al discuției, doctorul plecă de lângă doamna Hope-Brown, căreia îi vorbise despre progresele făcute de fiul ei la geometrie, şi se alătură grupului strâns în jurul liniei de sosire.

— Dacă decizia este contestată, cursa va fi disputată din nou, spuse el, jovial.

— Percy a ieşit învingător, îl lămuri domnul Clutterbuck. I-a şi fost acordată victoria.

— Minunat, minunat! O tânără speranță a atletismului. Vă felicit, domnule Clutterbuck!

— Bine, dar a alergat doar cinci ture, stărui lady

Circumference.

— Înseamnă că a câştigat cursa de demifond.

— O cursă foarte obositoare.

— Dar ceilalți băieți au alergat şase ture! răcni lady Circumference, ieşindu-şi din fire.

— În cazul acesta, spuse doctorul imperturbabil, băieții s-au clasat respectiv întâiul, al doilea, al treilea, al patrulea și al cincilea, în cursa de trei mile. E dar că a fost oarecare confuzie la mijloc. Diana, cred că e momentul să servim ceaiul.

Atmosfera era încordată, dar din fericire, în timp ce vorbea doctorul, atenția tuturor se îndreptă asupra unei uriaşe limuzine argintii, care luneca fără zgomot spre stadion.

— Ce prezență putea fi mai oportună? Iat-o pe doamna Beste-Chetwynde!

Din trei sărituri ajunse lângă automobil, dar valetul i-o luase înainte: portiera se deschise, iar dintre pernele din fund ieşi un tânăr înalt, îmbrăcat într-un pardesiu cenuşiu, strâns pe talie. După el, aidoma primei brize primăvăratece de pe Champs-Elysées, apăru doamna Beste-Chetwynde: pantofi din piele de şopârlă, ciorapi de mătase, blană de şinşila, o pălărioară neagră şi strâmtă, împodobită cu platină şi diamante.

— Sper că n-ai nimic împotrivă, doctore Fagan, că l-am adus şi pe Chokey? rosti ea cu vocea ascuțită și impersonală, care poate fi auzită în orice hotel Ritz, de la New-York până la Budapesta. Îi plac la nebunie sporturile.

— Adevărat, spuse Chokey.

— Dragă doamnă Beste-Chetwynde! rosti doctorul Fagan. Scumpa mea doamnă Beste-Chetwynde!

Şi-i strânse mănuşa, negăsind alte cuvinte de bun venit, pentru că „Chokey”, deşi foarte distins şi elegant, era un negru.

Capitolul IX
Sporturile (continuare)

Pavilionul cu gustări arăta foarte frumos. Masa cea lungă din mijloc era așternută cu o pânză albă, pe care fuseseră așezate, la intervale regulate, vaze cu flori, iar între ele farfurii cu sandvișuri și cu prăjituri, și sticle cu limonada și șampanie. În spatele mesei, pe un fundal de palmieri, stăteau patru slujnice velșe cu tichii și șorțuri curate, care turnau ceai. În spatele lor ședea domnul Prendergast, cu un pahar de șampanie în mână; peruca îi era cam strâmbă. Când îi văzu pe oaspeți, se ridică anevoie în picioare și făcu o mică plecăciune, apoi se așeză la loc, destul de brusc.

— Domnule Pennyfeather, ești bun să servești sandvișurile cu *foie gras?* spuse Dingy. Nu uita că nu-s pentru băieți, nici pentru căpitanul Grimes.

— Vreau și eu unul! îl rugă Flossie când trecu pe lângă ea.

Philbrick, socotindu-se pesemne el însuși un musafir ca toți ceilalți, purta o discuție aprinsă cu Sam Clutterbuck, pe tema curselor de ogari.

— Ce spui de negrul ăla? îl întrebă el pe Paul, când acesta îi dădu un sandviș.

— Mi se umple inima de bucurie când îl văd pe moș Prendy petrecând, spuse Grimes. Păcat, totuși, că l-a împușcat pe băiat.

— După felul cum își bea ceaiul, nu s-ar putea spune că suferă din cale-afară. Nu-i o după-amiază prea reușită, ce părere ai?

— Circulă, băiete, circulă! Situația o să se cam complice.

Și chiar așa avea să fie. Gâlceava stârnită pe neașteptate în legătură eu cursa de trei mile, nu fusese dată uitării, deși sosirea doamnei Beste-Chetwynde îi pusese frâu. În pavilion se formaseră două tabere adverse. De o parte erau soții Circumference, Tangent, vicarul, colonelul Sidebotham, și familia Hope-Brown; de cealaltă, cei șapte Clutterbuck, Philbrick, Flossie, și doi-trei părinți pe care lady Circumference îi jignise în după-amiaza aceea. Nimeni nu vorbea despre alergări, dar în ochii tuturor scăpărau fulgerele primejdioase ale sportivității ultragiate. Mai mulți părinți, dornici să bea ceai, se îmbulziseră în jurul lui Dingy, lângă

masă. Chokey şi doamna Beste-Chetwynde se țineau departe de acest grup. Era limpede că balanța socială se afla într-o cumpănă foarte instabilă, şi că de ei depindea rezultatul. Cu sau fără negrul ei, doamna Beste-Chetwynde era o femeie extrem de importantă.

— Vai, doctore Fagan, spuse ea, ce rău îmi pare că am scăpat întrecerile sportive! Am făcut o călătorie foarte înceată, oprindu-ne mereu pentru a vizita bisericile. Nu-l poți urni din loc pe Chokey când vede o biserică veche. Se dă în vânt după cultură – nu-i aşa, dragul meu?

— Aşa e, adeveri Chokey.

— Muzica te interesează? îl întrebă doctorul, plin de tact.

— Ai auzit, Baby? exclamă Chokey. Sunt întrebat dacă muzica mă interesează! Cred şi eu că da!

— Cântă dumnezeieşte, întări doamna Beste-Chetwynde.

— Crezi că mi-a ascultat ultimele imprimări?

— Nu, dragul meu, nu cred.

— Atunci, ascultă-le, sir, şi-o să afli că muzica mă interesează cu-adevărat.

— Hai, dragul meu, nu te întrista! Vino cu mine să te prezint doamnei Circumference. Complexul de inferioritate e de vină, îngerașule!... Arde de nerăbdare să cunoască aristocrația. Nu-i aşa, scumpule?

— Aşa e, adeveri Chokey.

— Mi se pare insultător să aduci aici un negru, spuse doamna Clutterbuck. E o insultă pentru femeile noastre.

— Negrii sunt oameni de treabă, spuse Philbrick. Eu, pe chinezi, îi detest – sunt nişte făpturi murdare şi inumane. Un prieten de-al meu a fost omorât de-un chinez. I-a tăiat beregata, de la o ureche la cealaltă.

— Dumnezeule! exclamă guvernanta copiilor Clutterbuck. Când s-a întâmplat asta? în răscoala boxerilor?

— Nu, râse Philbrick, s-a întâmplat într-o sâmbătă seara, pe Edgware Road. S-ar fi putui întâmpla oricăruia dintre noi.

— Ce-a spus domnul? întrebară copiii.

— Lăsați asta, scumpilor! Dați fuga şi mai mâncați câte o felie din torta aia verde.

Copiii alergară, supuşi, dar ceva mai târziu băiețaşul fu

auzit șoptindu-i surioarei sale, care îngenunchea pentru rugăciune, „i-a tăiat beregata, de la o ureche la cealaltă”. Iată de ce multă vreme de-aci înainte domnișoara Clutterbuck avea să simtă o strângere de inimă la vederea autobuzului care merge spre Edgware Road.

— Un prieten de-al meu care trăiește în Savannah mi-a povestit câte ceva despre negri, spuse Sam. Firește, e greu să vorbești despre asta în fața unor femei, dar adevărul e că *nu-și pot stăpâni patimile*. Pricepi ce vreau să spun?

— Ce lucru îngrozitor! exclamă Grimes.

— Nu-i vina lor, așa li-e firea! Ca animalele, de! Dar tocmai fiindcă sunt așa, eu spun că-i mai bine să-i vedem cât mai rar.

— Adevărat, spuse domnul Clutterbuck.

Lordul Circumference îi spunea lui Paul:

— Am avut o conversație foarte bizară cu dirijorul orchestrei voastre. M-a întrebat dacă mi-ar face plăcere să o cunosc pe cumnată-sa. Iar când i-am răspuns: „Da, aș fi încântat”, mi-a spus că în mod normal costă o liră, dar că o să-mi acorde un tarif special. Ce-o fi vrut să spună, domnule Pennyfoot?

Colonelul Sidebotham stătea de vorbă cu vicarul:

— Pe legea mea, nu-mi place mutra negrului ăstuia. Am văzut destui războinici în Sudan – toți niște diavoli. Mă duc să vorbesc cu doamna Clutterbuck. Între noi fie vorba, cred că lady C. a întins cam prea tare coarda. N-am privit personal cursa, dar există limite…

— Ploaia nu-i bună deloc pentru recolta de sfeclă, spunea lady Circumference.

— Într-adevăr, admise doamna Beste-Chetwynde. Rămâi mai multă vreme în Anglia?

— Păi, trăiesc în Anglia, spuse lady Circumference.

— Minunat, draga mea! Dar nu găsești că viața e prea scumpă?

Asta era una dintre temele preferate ale doamnei Circumference, dar nu prea avea chef să o abordeze în fața doamnei Beste-Chetwynde, cu același entuziasm cu care o trata în fața doamnei Sidebotham sau a nevestei vicarului.

Nu prea se simțea la larg printre oamenii mai bogați decât ea.

— Păi, de la război încoace, toți am cam strâns cureaua, răspunse ea scurt. Ce mai face Bobby Pastmaster?

— S-a ramolit, dar rău de tot, spuse doamna Beste-Chetwynde. Chokey nu se poate înțelege cu el. O să-ți placă Chokey. Moare după Anglia! Am trecut pe la toate catedralele, iar acum o să luăm la rând casele de țară. Ne gândeam să venim într-o după-amiază la castelul Tangent, să vă vedem.

— Ar fi minunat, dar din păcate acum rămânem la Londra. Care catedrală ți-a plăcut mai mult, domnule Chokey?

— Chokey nu-i adevăratul său nume. Îngeraşul se numeşte „domnul Sebastian Cholmondley".

— Păi, toate sunt frumoase, răspunse domnul Cholmondley. Când am văzut catedralele, inima mi-a tresăltat în piept şi-a început să cânte. Iubesc la nebunie cultura. Dumneavoastră credeți că, întrucât suntem negri, nu ne interesează nimic altceva decât jazz-ul. Eu aş da tot jazz-ul din lume pentru o pietricică dintr-una dintre catedralele dumneavoastră.

— Aşa e, ar fi în stare.

— Foarte interesant ce spui dumneata, domnule Cholmondley. Când eram fată, locuiam nu departe de Salisbury, dar n-aş fi spus aşa ceva, ori cât de puțin mi-ar fi plăcut jazz-ul.

— Salisbury prezintă un mare interes istoric, lady Circumference, dar după părerea mea York Minster-ul e mai rafinat.

— Ah, îngerașule! exclamă doamna Beste-Chetwynde. Te-aş mânca bucățică cu bucățică!

— Asta e prima dumneavoastră vizită la o şcoală englezească? întrebă doctorul.

— N-aş zice. Eşti bună să-i spui doctorului ce şcoli am vizitat?

— A fost la toate şcolile, chiar şi la cele mai noi. De fapt, i-au plăcut mai mult cele noi.

— Sunt mai spațioase. Ați fost vreodată la Oxford?

— Da. Am şi învățat acolo.

— Într-adevăr? Am fost la Oxford şi la Cambridge, la Eton şi la Harrow. Astea zic şi eu şcoli! Tocmai astfel de şcoli îmi plac mie! Căci apreciez arta. O mulţime de oameni de culoare vin în Anglia şi nu văd nimic altceva decât vreo câteva localuri de noapte. Pe când eu îl citesc pe Shakespeare... *Hamlet*, *Macbeth*, *Regele Lear*... Le-aţi citit vreodată?

— Da, spuse doctorul. De fapt le-am citit.

— Rasa mea este o rasă eminamente artistică, îndrăgim, ca şi copiii, cântecul şi culoarea, şi avem bunul gust natural al copiilor. Voi, albii, îi disprețuiți pe bieții negri...

— Nu, nu! protestă doctorul.

— Lasă-l să vorbească! interveni doamna Beste-Chetwynde. Nu-i aşa că-i divin, scumpul de el?

— Voi, albii, credeţi că omul de culoare n-are suflet. Orice e bun pentru bietul om de culoare. Bateţi-l, puneţi-l în lanţuri, încărcaţi-l cu poveri...

(Paul observă o sclipire în ochii doamnei Circumference)... Dar bietul om de culoare are un suflet, la fel ca şi voi. Nu respiră el întocmai ca şi voi? Nu mănâncă şi nu bea la fel? Nu iubeşte ca şi voi pe Shakespeare, şi catedralele, şi picturile vechilor maeştri? Nu vă cere el dragostea şi o mână de ajutor ca să scuture jugul în care l-au vârât strămoşii voştri? O, albilor, de ce nu întindeţi o mână bietului om de culoare, care este la fel de bun ca şi voi, numai să-l lăsaţi să fie?

— Nu te descuraja, scumpule, îi spuse doamna Beste-Chetwynde. Aici sunt numai prieteni.

— Într-adevăr? întrebă Chokey. Să le cânt un cântec?

— Nu, nu cumva, iubitule! Bea un ceai.

Guvernanta copiilor Clutterbuck spuse:

— Aveam la Paris un prieten a cărui soră cunoştea o fată care s-a măritat în timpul războiului cu un soldat negru. Ei bine, n-o să mă credeţi când o să vă spun ce i-a făcut... Joan şi Peter, daţi fuga şi vedeţi dacă tăticul mai vrea puţin ceai... A legat-o cu o curea de ascuţit brice şi a lăsat-o noaptea pe duşumeaua de piatră, fără hrană şi fără nicio pătură. Săraca, n-a putut obţine divorţul decât după-un an şi ceva!

— Obişnuia să taie frânghiile de la corturi şi să-şi vâre

cuțitul prin pânză în bieții oameni, spunea colonelul Sidebotham.

— Îi poți vedea în fiecare seară pe Shaftesbury Avenue și pe Charing Cross Road, spunea Sam Clutterbuck. Femeile se agață de ei...

— Greșeala a fost că li s-a acordat libertatea, oftă vicarul. Înainte, erau mult mai fericiți și mai bine îngrijiți.

— E ciudat că o femeie atât de bogată ca doamna Beste-Chetwynde poartă rochii atât de cenuşii, spuse Flossie.

— Inelul ăla a costat pe puțin cinci sute, spuse Philbrick.

— Hai să mergem să stăm de vorbă cu vicarul despre Dumnezeu, spuse doamna Beste-Chetwynde. Chokey e de părere că religia e ceva divin.

— Rasa mea e foarte spiritualizată, rosti Chokey.

— Fanfara cântă marşul *Oameni din Harlech* de peste o jumătate de ceas, spuse doctorul. Diana, du-te şi roagă-i să încerce altceva.

— Uneori, oamenii de culoare mă cam plictisesc, vorbi doamna Beste-Chetwynde către lady Circumference. Dar pe dumneata?

— Eu n-am avut niciodată de-a face cu ei.

— Cred că te-ai purta bine cu ei. Sunt atât de serioşi, şi țin atât de mult la principiile lor!... Cine-i omulețul acela cherchelit *şi* simpatic?

— E cel care mi-a împuşcat fiul.

— Draga mea, ce lovitură grea pentru dumneata! Sper că n-ia murit, totuşi? Chokey a împuşcat un om aseară, la o petrecere. I se întâmplă uneori să se înveselească. Doar în momentele lui cele mai bune capătă asemenea conştiință de clasă... Mă duc să-l salvez pe vicar.

Șeful gării intră în pavilion, tăcut şi prost dispus.

— Ce-i, omule? îl întrebă doctorul.

— I-am spus tinerei doamne că nu putem cânta alte cântece, atât timp cât dumneaei fumează.

— Bine, dar pentru Dumnezeu, de ce nu?

— Celelalte cântece sunt sacre. Ar fi o blasfemie să cântăm cântecele Sionului în timp ce doamna fumează țigări. Oricum, *Oameni din Harlech* e un cântec frumos.

— Penibilă poveste! Nu-i pot cere doamnei Beste-Chetwynde să nu mai fumeze. Sincer vorbind, socot că e o impertinenţă din partea dumitale.

— Nu puteţi cere nimănui să ia în deşert numele Domnului, decât dacă plătiţi mai mult. Trei lire pentru muzică, şi încă una pentru blasfemie poftim.

Dr. Eagan îi mai dădu o liră. Şeful de gară *st* retrase, iar peste câteva minute fanfara începu o variantă ciudat de sentimentală a psalmului: *În ale Tale curţi nu e nevoie / De soare, ziua, şi de lună, noaptea.*

Capitolul X
Post Mortem

În timp ce ultima maşină se depărta, doctorul şi fiicele lui împreună cu Paul şi Grimes mergeau pe alee spre castel.

— Sincer vorbind, serbarea m-a cam dezamăgit, spuse doctorul. După părerea mea, toate au ieşit anapoda, în ciuda pregătirilor noastre.

— Şi a cheltuielilor, îl completă Dingy.

— Regret, de asemenea, că domnul Prendergast a avut acel diferend nefericit cu prietenul de culoare al doamnei Beste-Chetwynde. În toţi cei zece ani cât am lucrat împreună, nu l-am văzut niciodată pe domnul Prendergast atât de categoric în opiniile sale. Nu era cuviincios din parte-i. Cât despre Philbrick, prezenţa lui a fost cu totul deplasată. Am fost de-a dreptul alarmat. Păreau atât de furioşi, şi încă din pricina unui detaliu mărunt, de arhitectură bisericească.

— Domnul Cholmondley mi s-a părut foarte susceptibil, se amestecă în vorbă Flossie.

— Da, îşi închipuia pesemne că teoria domnului Prendergast despre dezvoltarea târzie a catapetesmei era oarecum expresia unei prejudecăţi rasiale. Mă întreb de ce s-au certat? După părerea mea la mijloc era doar o gândire

foarte confuză. Totuşi, ar fi fost mai decent ca domnul Prendergast să abandoneze subiectul. Şi-apoi, ce putea Philbrick să ştie despre acest subiect?

— Philbrick nu-i un servitor oarecare, spuse Dingy.

— Într-adevăr, admise doctorul. E un servitor cu bijuterii, spre marele meu regret.

— Nu mi-a plăcut cum a vorbit lady Circumference, spuse Flossie. Dar dumitale?

— Nici mie, recunoscu doctorul. Şi nici cum a vorbit doamna Clutterbuck. Aluzia ei la cursa de demifond mi s-a părut pur şi simplu grosolană. M-a bucurat mult performanţa realizată ieri de Clutterbuck la sărituri.

— Nu-i aşa că maică-sa cam bate câmpii? întrebă Dingy. Mă refer la tot ce-a spus despre vânătoare.

— Nu cred că lady Circumference ştie să deosebească diferitele ramuri sportive. Am observat adesea la femeile de felul ei o tendinţă de a considera atletismul drept o formă inferioară a vânătoarei de vulpi. E ceva ilogic. Şi-apoi, a sărit ca arsă când domnul Cholmondley a făcut nu ştiu ce remarcă despre cruzimea faţă de animale. Precum bine spui, a fost o remarcă deplasată şi cam nefericită. Nu mi-a plăcut nici aluzia la partidul liberal. Domnul Clutterbuck a candidat de trei ori, după cum ştii. În general, n-a fost un discurs prea reuşit. M-am bucurat când am văzut-o plecând.

— Ce frumoasă limuzină are doamna Beste-Chetwynde! spuse Flossie. Dar ideea de a veni cu un valet mi s-a părut cam ostentativă.

— Îi pot ierta valetul, dar nu-i pot ierta faptul că l-a adus pe domnul Cholmondley cu ea, spuse Dingy. M-a întrebat dacă am auzit vreodată de un scriitor pe nume Thomas Hardy.

— Pe mine m-a rugat să merg cu el în weekend la Reigate, mărturisi Flossie. Şi încă pe un ton destul de intim...

— Florence, sper că ai refuzat!

— A, da, am refuzat, spuse Flossie cu mâhnire în glas.

Merseră mai departe pe alee, în tăcere. Deodată Dingy întrebă:

— Ce-o să facem cu focurile de artificii pe care-ai insistat

să le cumpărăm? A plecat toată lumea.

— N-am chef de focuri de artificii, răspunse doctorul. Poate altădată, dar acum nu.

*

Reîntorşi în sala comună, Paul şi Grimes se cufundară, posomorâţi, în fotolii. Focul, neîntreţinut de la prânz, se stinsese aproape; în cămin nu rămăsese decât un pumn de cenuşă fierbinte.

— Bine că s-a terminat, bătrâne, spuse Grimes.

— Da, răspunse Paul.

— Toată banda veselă s-a risipit?

— Da.

— Înapoi la rutina cotidiană şi la liniştea monahală?

— Da.

— Am văzut în viaţa mea şi serbări mai plăcute.

— Da.

— Lady C. nu prea e veselă din fire.

— Nu prea.

— Moş Prendy s-a cam făcut de râs.

— Da.

— Ce-i cu dumneata, bătrâne? Pari cam turtit. Te-a ameţit societatea, prinzându-te în vârtejul ei vesel?

— Spune-mi, Grimes, ce fel de relaţii crezi că există între doamna Beste-Chetwynde şi negrul acela?

— Păi, n-aş crede că umblă cu el doar de dragul conversaţiei lui alese.

— Da, şi eu cred la fel.

— De fapt, nu-mi displace să diagnostichez un simplu caz de atracţie sexuală.

— Da, cred că ai dreptate.

— Sunt sigur... Dumnezeule, ce-i gălăgia asta?

Era domnul Prendergast.

— Ascultă, moş Prendy, îl întâmpină Grimes, ai dat o lovitură grozavă moralei din sala comună.

— La naiba cu sala comună! tună domnul Prendergast. Ce ştie sala comună despre catapetesme?

— În regulă, bătrâne. Aici toţi suntem prieteni. Ceea ce spui în legătură cu catapetesmele e adevărat.

— Data viitoare au să pună la îndoială eficacitatea botezului. Biserica n-a încurajat niciodată opiniile laice în chestiunile religioase. Dac-ar fi vorba de mâncare şi băutură, da, de băutură, încă ar mai merge. Dar nu de botez! Doar de băutură!

Şi se aşeză.

— Urâtă poveste, frate, spuse Grimes. Da, foarte urâtă poveste. Prendy, îţi dai seama că peste două minute o să sune clopoţelul, şi că eşti de servici la clasa de meditaţie?

— Bing, bang! Pisicuţa stă în ştreang!

— Hodoronc-tronc, Prendy!

— Ştiu multe cântece despre clopote. Clopote de înmormântare, clopote de nuntă, clopote pentru sfânta cuminecătură, clopoţele pentru oi, clopote pentru incendiu, clopoţele pentru uşi, precum şi clopote simple.

Paul şi Grimes schimbară priviri mâhnite.

— Am impresia că unul dintre noi trebuie să-l înlocuiască astă-seară, la clasa de meditaţie, spuse Paul.

— Nu, bătrâne! protestă Grimes. O să-şi vină el în fire! Dumneata mergi cu mine la madam Roberts. Prendy ăsta îmi face o sete!

— Dar nu-l putem lăsa aşa.

— O să se descurce el. Bestiile alea mici n-au cum să facă mai multă gălăgie decât fac de obicei.

— Nu crezi că bătrânul o să dea peste el?

— Imposibil.

Se auzi, şi clopoţelul. Domnul Prendergast sări în picioare, îşi îndreptă peruca şi se rezemă, grav, de cămin.

— Fii băiat de treabă, îi spuse Grimes, afectuos. Fă câţiva paşi pe coridor şi du-te la băieţi, să tragi un pui de somn.

Îngânând o melodie, domnul Prendergast porni şontâc-şontâc pe coridor.

— Sper că n-o să i se facă mai rău, spuse Grimes. Ştii, am sentimente părinteşti faţă de moş Prendy. I-a servit o lecţie straşnică acelui Adonis negru, pe chestia arhitecturii bisericeşti.

Porniră braț la braț pe strada principală, spre cârciumă.

— Doamna Beste-Chetwynde m-a poftit sa trec pe la ea, la Londra, spuse Paul.

— Zău? Foarte bine, să te duci neapărat! Eu, unul, n-am prea fost niciodată om de societate și filfizon, dar dacă-ți place genul ăsta, doamna Beste-Chetwynde este exact ceea ce-ți trebuie. Nu poți deschide un ziar fără să dai peste-o poză de-a ei într-un loc sau altul.

— E fotogenică? întrebă Paul. Am impresia că da.

Grimes îl privi cu luare aminte:

— Potrivit. Dar de unde până unde acest interes subit?

— A, nu știu. Mă întrebam, așa...

La madam Roberts îi găsiră pe membrii fanfarei din Llanabba certându-se aprig în legătură cu împărțirea prăzii. Șeful de gară i se adresă lui Grimes:

— Toată după-amiaza i-am dirijat să cânte *Oameni din Harlech* și multe cântece bisericești, iar dumnealor nu vor să-mi dea niciun gologan peste ceea ce primesc ei înșiși. Îl întreb pe domnul profesor dacă-i drept să fie așa, când am și o cumnată pe cap, pe care o ajut?

— Nu te mai necăji atât a, bătrâne, îi răspunse Grimes; căci de nu, o să le spun amicilor dumitale despre lira suplimentară pe care i-ai stors-o doctorului.

Discuția fu reluată în limba velșă, dar era limpede că șeful de gară o lăsase mai moale.

— Vorbele mele l-au liniștit. Dar ascultă-mi sfatul, băiete, nu te amesteca niciodată în certurile velșilor, căci nu se isprăvesc printr-un schimb de pumni, ca certurile irlandezilor, ci continuă la nesfârșit. Au să discute despre cele trei lire până la sfârșitul trimestrului, o să vezi.

— Domnul Beste-Chetwynde a murit demult? întrebă Paul.

— Cred că nu. Dar de ce întrebi?

— Așa, din curiozitate.

Rămaseră un timp în tăcere, fumând.

— Dacă băiatul are cincisprezece ani, nu înseamnă neapărat că ea are peste treizeci și unu, nu-i așa? întrebă Paul.

— Băiete, ești amorezat? spuse Grimes.

— Prostii!
— Îndrăgostit lulea?
— Nu, nu!
— Pasiune tandră?
— Nu.
— Micile săgeți ale zglobiului Cupidon?
— Nu.
— Capriciile primăverii, visele de dragoste ale tinereții?
— Prostii!
— Nici măcar o accelerare a bătăilor inimii?
— Nu.
— O dulce disperare?
— Categoric nu.
— O speranță fragilă?
— Nu.
— Un *frisson?* Un *je ne sais quoi?*[14]
— Nimic de acest gen.
— Mincinosule! exclamă Grimes.

Urmă o lungă tăcere, după care Paul spuse:

— Grimes, mă întreb dacă n-ai cumva dreptate?

— Sigur că da, băiete. Du-te şi cucereşte-o! Ridic paharul pentru fericita pereche! Fie ca toate necazurile voastre să fie mărunte.

Într-o stare de spirit cu totul nouă pentru el, Paul îl însoți pe Grimes înapoi la castel. Ora de meditație se terminase. Domnul Prendergast stătea rezemat de cămin, cu un zâmbet de mulțumire.

— Helo, Prendy, bețiv bătrân! Cum ți-a mers?

— Strașnic! răspunse domnul Prendergast. Niciodată nu i-am găsit într-o formă mai bună. Am scărmănat cu nuiaua douăzeci şi trei de băieți.

Capitolul XI

[14] Fior... nu ştiu ce (fr.).

A doua zi, domnul Prendergast nu mai avea nimic din aplombul din ajun.

— Te doare capul? îl întrebă Grimes.

— Mă cam doare.

— Ai ochii obosiți. Ți-e sete?

— Da, oarecum.

— Sărmane moş Prendy! Am ştiut eu! Totuşi a meritat, nu-i aşa?

— Nu-mi amintesc foarte clar tot ce s-a petrecut, dar m-am întors la castel împreună cu Philbrick, iar el mi-a povestit totul despre viața lui. Pare să fie într-adevăr bogat, nicidecum valet.

— Ştiu, spuseră într-un glas Paul şi Grimes.

— Amândoi ştiați? Ei bine, pentru mine a fost o mare surpriză, deşi trebuie să recunosc că observasem oarecare distincție în comportarea lui. Eu, însă, observ asta la mai toți oamenii. V-a povestit tot, chiar şi despre contele acela portughez pe care l-a împuşcat?

— A, nu, mie nu mi-a povestit aşa ceva, spuse Paul.

— A împuşcat un conte portughez? Eşti sigur, bătrâne, că ai înțeles bine?

— Da, da, sunt sigur. M-a impresionat foarte mult. Aflați că Philbrick e de fapt sir Solomon Philbrick, armatorul.

— Vrei să spui romancierul, îl corectă Grimes.

— Hoțul retras din afaceri, spuse Paul.

Cei trei dascăli se uitară unul la altul.

— Băieți, am impresia că cineva şi-a bătut joc de noi.

— Oricum, asta-i povestea pe care mi-a spus-o, urmă domnul Prendergast. Totul a-nceput de la discuția mea cu negrul despre arhitectura bisericească. Se pare că Philbrick are o vilă spațioasă în parcul Carlton House.

— În Camberwell Green.

— În Cheyne Walk.

— Lăsați-mă să vă spun ce mi-a povestit. Are o casă în

parcul Carlton House. Țin bine minte adresa, pentru că o soră de-a doamnei Crump a fost cândva guvernantă într-o casă din același cartier. El a locuit acolo împreună cu o actriță care, regret că trebuie s-o spun, nu era soția lui. I-am uitat numele, știu însă că era o actriță celebră. Se afla într-o zi la clubul Ateneu, când deodată arhiepiscopul de Canterbury s-a apropiat de el și i-a spus că guvernul ar dori să-l înnobileze, dar că asta e cu neputință atâta timp cât duce o viață fățiș imorală. Philbrick a respins propunerea. Am uitat să vă spun că e catolic. Dar toate astea nu explică pe deplin de ce se află aici. Dovedește doar ce personaj important este. Vapoarele lui au *sute și sute de tone*, așa mi-a spus. Ei bine, într-o seară, el și actrița lui au dat o petrecere, la care s-a jucat bacara. Se afla acolo și un conte portughez – un tip foarte oacheș, de la legație, pare-se. Jocul s-a transformat curând într-o dispută personală între acesta și Philbrick. Philbrick a câștigat partidă după partidă, până când contele a rămas lefter și a început să semneze polițe. În cele din urmă, noaptea târziu, a luat din mâna contesei – care ședea alături și-i urmărea jocul cu ochi rătăciți – un smarald enorm. Cât o minge de aur, spune Philbrick. „Acest smarald se află în posesia familiei mele începând de la prima cruciadă”, i-a spus contele portughez. „E singurul lucru pe care nădăjduisem să-l las sărmanului meu fiu!” Şi a azvârlit smaraldul pe masă.

„Miza mea este noul pachebot *Regina Arcadiei,* cu patru coșuri, acționat de turbine” a spus Philbrick. „Nu-i destul” a spus contesa portugheză. „Ofer și iachtul meu cu aburi, *Rândunica,* patru remorchere şi un barcaz pentru cărbuni”, a spus Philbrick.

Toți cei de față s-au ridicat să-l aplaude. Partida a fost câștigată de Philbrick. Cu o plecăciune, acesta îi restitui smaraldul contesei portugheze, spunându-i: „Pentru fiul dumneavoastră!” Oaspeții aplaudară din nou, dar contele portughez era alb de mânie. „Mi-ați insultat onoarea, îi spuse el. În Portugalia avem un singur mod de a rezolva o asemenea situație.”

S-au dus numaidecât în Hyde Park, care era destul de

aproape. S-au aşezat unul în faţa celuilalt şi au tras. Abia mijiseră zorii. La picioarele statuii lui Achile, Philbrick l-a împuşcat pe contele portughez, care a murit. Îl lăsară cu revolverul încă fumegând în mână. Când intră în maşină, contesa portugheză îi sărută mâna lui Philbrick şi-i spuse: „N-o să afle nimeni, niciodată. Moartea lui va trece drept o sinucidere. Rămâne o taină, între mine şi dumneata."

Dar Philbrick nu mai era acelaşi om. Actriţa fu alungată din casa lui. Iar el căzu într-o adâncă melancolie, care-l făcea să se plimbe de colo până colo, noaptea, prin casa-i pustie, copleşit de sentimentul vinovăţiei. Contesa portugheză îi telefona, dar el îi răspunse că greşise numărul. În cele din urmă Philbrick se duse la un preot şi se spovedi. I se spuse că trebuie să renunţe, vreme de trei ani, la casa şi la averea lui, şi să trăiască printre oamenii cei mai simpli. Iată de ce se află aici, încheie simplu domnul Prendergast. Nu-i asta povestea pe care v-a spus-o şi vouă?

— Nu, spuse Paul.

— Niciun fel de asemănare, întări Grimes. Mie mi-a destăinuit totul într-o seară, la madam Roberts. Iată povestea vieţii lui:

Domnul Philbrick senior era un individ cam excentric. În tinereţea lui făcuse avere ca proprietar al unor mine de diamante, iar mai apoi s-a stabilit la ţară şi şi-a consacrat ultimii ani din viaţă literaturii. A avut doi copii: pe Philbrick şi o fiică, pe nume Gracie. Bătrânul ţinea la Philbrick ca la ochii din cap, dar nu putea s-o sufere pe domnişoara Gracie. Philbrick recita pe dinafară pasaje întregi din *Hamlet* şi din alte piese ale lui Shakespeare, înainte ca domnişoara Gracie să ajungă a citi din abecedar. La vârsta de opt ani un sonet de-al lui a fost publicat în ziarul local. Evenimentul acesta i-a dat fetei lovitura de graţie. Locul ei, spunea Philbrick, era printre slujnice, întocmai ca cenuşăreasa, pe când el, băiatul deştept, primea toate bunătăţile şi-i cita din clasici şi-i vorbea într-un limbaj ales bătrânului de la etaj. După ce-a ieşit de la Cambridge, s-a stabilit la Londra şi a început să scrie ca un apucat. Bătrânului îi plăcea treaba asta: toate cărţile băiatului fuseseră legate în piele albastră şi aşezate

într-o bibliotecă aparte, cu bustul său deasupra. Biata Gracie, simțindu-se persecutată, a fugit de-acasă cu un tânăr muncitor de la o uzină de automobile, care n-avea habar de literatură, şi nici de automobilistică, după cum s-a dovedit mai târziu. Când bătrânul a decedat, i-a lăsat lui Philbrick totul, afară de câteva cărți pentru Gracie. Tânărul o luase de nevastă numai cu gândul că bătrânul o să-i lase ceva. Aşa că o părăsi. Philbrick însă, nu-şi făcea griji din pricina soră-sii: el trăia, cică, pentru artă. Se mută într-o casă mai încăpătoare şi continuă să scrie cu nemiluita. Gracie încercă să-i stoarcă de câteva ori nişte bani, dar el era atât de ocupat cu scrisul, încât nu avea timp să-şi plece urechea la păsurile ei. În cele din urmă, Gracie se tocmi bucătăreasă într-o casă din Southgate. În anul următor, îşi dădu sufletul. La-nceput moartea ei nu-l tulbură pe Philbrick. Dar peste vreo săptămână observă un lucru ciudat: în biroul lui, ca şi în dormitor şi în celelalte încăperi, simțea mereu un miros de bucătărie. Chemă un arhitect, care spuse că nu simțea niciun miros, dar reconstrui bucătăria, introducând tot felul de ventilatoare. Cu toate astea, mirosul deveni şi mai pătrunzător. Până şi hainele îi miroseau, astfel încât nu mai îndrăznea să iasă din casă. Un miros îngrozitor, de untură râncedă. Încercă să scape de acest miros plecând în străinătate, dar şi întreg Parisul îi mirosi a bucătărie englezească. După un timp, lucrurile se înrăutățiră şi mai mult: ori de câte ori încerca *sa* doarmă, noaptea, auzea un clinchet de farfurii în jurul patului, sau în spatele scaunului, când se aşeza să scrie. Alteori se trezea noaptea şi auzea sfârâitul peştelui prăjit şi şuierul oalelor în clocot, îşi dădu în sfârşit seama ce era: fantoma bietei Gracie îl hărțuia. Se duse la societatea de studii psihice, unde i se înlesni o comunicare cu Gracie. O întrebă cum ar putea să-şi repare greşeala. Gracie îi răspunse că trebuia să trăiască printre servitori vreme de un an şi să scrie o carte despre ei, pentru a le îmbunătăți soarta. Philbrick încercă să aplice întocmai povața şi se tocmi la-nceput ca bucătar, dar fireşte nu se pricepea; familia unde se angajase se îmbolnăvi atât de grav, încât trebui să plece. Şi astfel ajunse aici, la noi.

Philbrick spune că a scris o carte emoționantă şi într-o zi o să-mi citească nişte fragmente. Precum vedeți, e altă poveste decât cea pe care ne-a spus-o Prendy.

— Adevărat. Apropo, ți-a spus ceva despre intenția lui de-a se căsători cu Dingy?

— Niciun cuvânt. Mi-a spus doar că, în clipa când mirosul de bucătărie se va risipi, va deveni cel mai fericit om din lume. Se pare că e logodit cu o poetesă din Chelsea. Nu-i genul de om pe care mi l-aş alege drept cumnat. Dar nici Flossie nu-i genul de nevastă pe care mi-aş alege-o. Se întâmplă uneori şi astfel de lucruri, bătrâne.

Paul le povesti despre *Lamb and Flag* din Camberwell Green şi despre Toby Cruttwell, apoi îi întrebă:

Care poveste o fi adevărată? Cea pe care mi-a spus-o mie, cea pe care ți-a spus-o dumitale, sau cea pe care i-a spus-o lui Prendy?

— Niciuna, hotărî Prendergast.

Capitolul XII
Agonia căpitanului Grimes

Două zile mai târziu Beste-Chetwynde şi Paul stăteau lângă orga din biserica parohială din Llanabba.

— Am impresia că n-am cântat prea grozav, nu-i aşa, sir?

— Aşa e.

— Să mă opresc puțin?

— Ar fi bine.

— Piciorul lui Tangent s-a umflat şi s-a învinețit, spuse Beste-Chetwynde, încântat.

— Săracul!

— Azi dimineață am primit o scrisoare de la maică-mea. E şi un mesaj pentru dumneavoastră. Să vi-l citesc?

Scoase din buzunar o scrisoare, scrisă pe hârtia cea mai groasă cu putință.

— Prima parte e despre alergări şi despre o ceartă pe care a avut-o cu Chokey, căruia nu-i place, se pare, felul cum maică-mea a reconstruit casa noastră de la țară. Ar fi timpul să se despartă de omul ăsta, nu credeți?

— Ce spune despre mine? întrebă Paul.

— Spune aşa: *Apropo, scumpul meu băiat, trebuie să-ți spun că ortografia din ultimele tale scrisori omoară pur şi simplu cuvintele. Ştii bine cât de mult doresc să-ți continui studiile şi să mergi la Oxford, şi m-am gândit că n-ar strica poate să ai un preparator în vacanța viitoare, nu crezi? Ar fi cumva prea plictisitor? M-am gândit la un preparator tânăr şi priceput. N-ar dori oare să vină la noi profesorul acela tânăr şi chipeş, pe care spuneai că-l placi? Cât ar trebui să-i plătesc? Niciodată nu m-am priceput la lucrurile astea. Nu mă refer la profesorul ăla bețiv, deşi a fost drăguț şi el.* Cred că despre dumneavoastră vorbeşte, nu? Nu poate fi vorba de căpitanul Grimes.

— Trebuie să reflectez la asta, spuse Paul. Ideea mi se pare destul de bună.

— Da, zise Beste-Chetwynde cu îndoială în glas, ar putea să fie foarte bine, numai că n-aş vrea să mai aud de lecții ca la şcoală. Deunăzi, Prendergast ăla m-a bătut măr.

— N-o să facem nici lecții de orgă, îl asigură Paul.

Grimes nu primi vestea cu entuziasm, aşa cum nădăjduise Paul. Şedea în fața focului din cămin, în sala comună, şi-şi muşca unghiile cu disperare.

— Bravo, băiete! îi spuse, distrat. E splendid! Mă bucur, mă bucur din inimă.

— Nu prea pari vesel.

— Aşa e. De fapt, iar am intrat mesa.

— Rău de tot?

— Până-n gât.

— Îmi pare rău, dragul meu prieten. Ce-ai de gând să faci?

— Am făcut singurul lucru posibil: mi-am anunțat logodna.

— O să se bucure Flossie.

— A, da, ea se bucură, fir-ar a dracului cu ochişorii ei spălăciți!

— Dar bătrânul ce-a spus?

— A rămas perplex. Acum, stă şi chibzuieşte. Sper că totul o să fie în ordine.

— Nu văd de ce n-ar fi.

— Păi, există un motiv. Nu cred că ți-am spus vreodată, dar sunt deja căsătorit.

În seara aceea Paul fu chemat de doctor. Acesta purta o haină de seară, la două rânduri, pe care-o netezea nervos peste şolduri. Părea amărât şi îmbătrânit.

— Pennyfeather, îl întâmpină el, am primit azi-dimineață o lovitură grea, două lovituri, de fapt. Prima a fost neplăcută, dar oarecum de aşteptat. Colegul dumitale, căpitanul Grimes, a fost demascat în fața mea, pe baza unei dovezi ce exclude posibilitatea nevinovăției, ca făptaş al unui delict, ba, aş putea spune chiar al unei fărădelegi, pe care nu o pot nici înțelege, nici scuza. Nu e nevoie să intru în amănunte. E vorba, totuşi, de o chestiune măruntă. Am întâlnit numeroase cazuri similare în decursul îndelungatei mele cariere. Dar, ceea ce m-a tulburat şi m-a mâhnit mai adânc decât pot exprima modestele mele cuvinte este vestea că dumnealui s-a logodit cu fiică-mea cea mare. Nu mă aşteptasem ia asta, Pennyfeather. Iată o umilință de care aş fi putut fi scutit. Îți spun toate astea pentru că, în scurtul răstimp de când ne cunoaştem, am învățat să te respect şi să mă încred în dumneata.

Doctorul oftă, scoase din buzunar o batistă de *crêpe de chine*, îşi suflă emoționat nasul, şi continuă:

— Nu e ginerele pe care mi l-aş fi ales. I-aş fi putut ierta piciorul de lemn, sărăcia de sclav, josnicia morală şi trăsăturile hidoase; i-aş fi putut ierta chiar şi vocabularul nemaipomenit, dacă ar fi fost însă un *gentleman*. Sper că nu mă crezi snob. Poate c-ai observat la mine o anumită prejudecată împotriva claselor inferioare. E adevărat. Am motive temeinice să simt astfel. Vezi dumneata, m-am însurat cu o fată de rând. Dar nu despre asta e vorba acum. Ceea ce voiam să-ți spun este următorul lucru: am vorbit cu nefericita de fiică-mea şi am constatat că nu are vreo înclinație deosebită pentru Grimes. Nu cred, de altfel, că una

dintre fiicele mele ar putea să decadă atât de rău. E, totuși, din nu ştiu ce pricină, dornică să se mărite grabnic cu cineva. Aș fi dispus să iau ca asociat la Llanabba pe un ginere care să-mi fie pe plac. În mod normal, şcoala aduce un venit de cel puțin trei mii de lire pe an – asta, datorită talentului de gospodină al dragii mele Diana – iar asociatul meu mai tânăr ar avea la început un venit de o mie pe an și ar căpăta desigur o parte mai mare după moartea mea. E o perspectivă pe care mulți tineri ar socoti-o ispititoare. Şi mă întrebam, Pennyfeather, dacă nu cumva, privind chestiunea dintr-un punct de vedere strict comercial, fără nicio prejudecată, luând lucrurile așa cum sunt, și în raport cu valoarea lor reală, mă întrebam, deci, dacă nu cumva dumneata... Mă exprim, oare, clar?

— Nu, sir, răspunse Paul, mă tem că e cu neputință. N-aş vrea să par prea dur, dar mi-e teamă că...

— E-n regulă, dragul meu. Niciun cuvânt în plus! înțeleg destul de bine. Mă temeam eu că acesta va fi răspunsul dumitale. Ei bine, în cazul ăsta trebuie să mă mulțumesc cu Grimes! Nu cred că ar avea vreun sens să-l sondez şi pe domnul Prendergast.

— Foarte drăguț din partea dumneavoastră că v-ați gândit la mine.

— Nicidecum, nicidecum... Nunta va avea loc de azi într-o săptămână. Îi poți spune lui Grimes, dacă-l vezi. Pe cât posibil, nu vreau să am de-a face cu el. Mă întreb dacă n-ar fi bine să organizez o mică sindrofie.

O clipă, în ochii doctorului Fagan se aprinse o lumină, care se stinse însă numaidecât.

— Nu, nu, n-o să fie nicio sindrofie! Serbarea sportivă n-a fost deloc încurajatoare. Micul lord Tangent e încă suferind, după câte mi s-a spus.

Paul se întoarse în sala comună cu solia doctorului Fagan.

— La naiba! exclamă Grimes. Speram că totul o să cadă baltă.

— Ce ți-ai dori ca dar de nuntă? îl întrebă Paul.

Grimes se lumină la față:

— Ce se-aude cu cheful pe care ni l-ai promis mie şi lui

Prendy?

— În regulă! spuse Paul. Vă invit pe mâine.

*

Hotelul *Metropol* din Cympryddyg este, fără îndoială, cel mai mare hotel din nordul Țării Galilor. E situat pe o colină înaltă și salubră ce domină o fâșie de apă comparată de către companiile de cale ferată cu golful Neapole. A fost construit în generoasa epocă de dinainte de război, cu mare risipă de oglinzi și de marmură. Astăzi pare cam decăzut, pentru că nu s-a bucurat niciodată de popularitatea scontată de promotorii săi. Cimentul terasei principale a crăpat în câteva locuri, în grădina de iarnă suflă vântul, iar curtea maură oferă priveliștea dezolantă a unor cărucioare de invalizi abandonate. În plus, niciuna dintre fântânile arteziene nu funcționează, orchestra de coarde care cântă noapte de noapte în salon a cedat locul unui foarte costisitor aparat de radio pe care doar unul dintre chelneri știe să-l manevreze, în camera pentru corespondență nu există niciodată hârtie, iar cearceafurile nu sunt destul de lungi pentru paturi. Philbrick îi vorbi despre toate aceste defecte lui Paul în timp ce ședeau în curtea cu palmieri împreună cu Grimes și domnul Prendergast și beau cocktail-uri, înainte de cină.

— Și nici măcar nu-i ieftin, adăugă Philbrick.

Devenise foarte amabil în ultimele zile.

— Totuși e ceva, mai ales în Țara Galilor, unde nu te poți aștepta la prea mult. Personal nu pot trăi multă vreme fără oarecare confort. Nu rămân aici în seara asta, altminteri v-aș fi poftit să luați masa cu mine.

— Philbrick, băiatule, spuse Grimes, eu și colegii mei doream de mult să stăm de vorbă cu tine. Ce-i cu poveștile alea pe care ni le-ai spus, precum că ai fi armator și romancier și tâlhar?

— Fiindcă întrebi, află că erau minciuni, îi răspunse, demn, Philbrick. Într-o zi veți afla întreg adevărul despre mine. E mai senzațional decât orice poveste închipuită. Până una alta, trebuie să mă întorc la castel. Noapte bună.

— Pare să fie un intim al casei, comentă Grimes privindu-l cum dispare în noapte, însoțit foarte ceremonios de către director și de ospătarul-şef. Se pricepe să îndruge poveşti, n-am ce spune!

— Cred că-s cheile lor, spuse domnul Prendergast pe neașteptate.

Pentru prima oară deschidea și el gura. Vreme de douăzeci de minute şezuse foarte țeapăn în jilțul lui cu spătar aurit, rotindu-şi ochii, neobişnuit de strălucitori şi de ageri, ca să nu-i scape nimic din frumoasa privelişte din jur.

— Care chei, Prendy?

— Păi, alea de la hotel. Am avut întâi impresia că-s nişte bani.

— Asta te frământa? Şi eu care credeam că te uiți la funcționară!

— Ah, Grimes chicoti domnul Prendergast, îmbujorându-se la față.

Paul îşi conduse oaspeții în sala de mese.

— Nu degeaba am predat franceza în toți aceşti ani, spuse Grimes, cercetând lista de mâncare. Voi lua la-nceput nişte *huîtres*[15] faine.

Domnul Prendergrast mâncă un grape-fruit, cu oarecare dificultate.

— Ce portocală mare! exclamă el la sfârşit. Aici toate se fac pe scară mare.

Supa fu servită în nişte castronaşe de aluminiu.

Negustorii din Manchester, care chefuiau în preajmă, începură să se uite cam chiorâș la masa lui Paul.

— Cineva de-aici e pus pe chef, spuse Grimes, arătând spre un chelner care înainta șontâc-șontâc, strivit sub greutatea unei găleți cu gheață din care ieşea gâtul unei enorme sticle de șampanie.

— Dumnezeule! La noi vine!

— Cu complimentele și felicitările lui sir Solomon Philbrick pentru căpitanul Grimes, cu ocazia apropiatei sale căsătorii.

Grimes îl apucă de mânecă pe chelner.

---

[15] Stridii (fr.).

— Ascultă, bătrâne, îl cunoşti bine pe sir Solomon Philbrick ăsta?

— Vine destul de des pe-aici, sir.

— Cheltuieşte o mulțime de bani, aşa-i?

— Niciodată nu invită pe cineva, dar totdeauna comandă pentru el însuşi lucrurile cele mai bune.

— Şi plăteşte în bani-peşin?

— N-aş putea spune, sir. Mai doriți ceva?

— În regulă, bătrâne! Nu te enerva. E vorba de un amic al meu, pricepi?

— Zău, Grimes, spuse domnul Prendergast, mă tem că l-ai cam plictisit cu întrebările dumitale, iar individul ăla corpolent de colo se uită la noi foarte stăruitor.

— Propun un toast, Prendy, umple-ți paharul. Să bem pentru Trumpington, oricine-o fi, care ne-a dat banii pentru cheful ăsta!

— Şi pentru Philbrick, oricine-o fi! spuse Paul.

— Şi pentru domnişoara Fagan, cu urările noastre cele mai fierbinți pentru viitorul ei fericit! propuse domnul Prendergast.

— Amin! spuse Grimes.

După supă se servi un sufleu de peşte. Domnul Prendergast făcu un calambur pe tema sufleu-suflet. Petrecerea era, vădit, foarte reuşită.

— Să ştiți că, orice-ați spune voi, căsătoria e un lucru destul de trist, spuse Grimes.

— Cele trei argumente invocate în favoarea ei de cartea de rugăciuni mi s-au părut totdeauna destul de şubrede, încuviință domnul Prendergast. În ce mă priveşte, nu mi-a fost niciodată prea greu să evit păcatul plăcerilor trupeşti, cât despre celelalte două avantaje, ele mi se par de-a dreptul dezastruoase.

— Prima mea căsătorie, spuse Grimes, n-a prea fost un succes. S-a întâmplat în Irlanda. Eu eram beat-criță, ca toți ceilalți de altfel. Dumnezeu ştie ce s-o fi ales de prima doamnă Grimes. Am totuşi impresia, că de data asta, cu Flossie, mă aşteaptă o ceremonie destul de solemnă. Dac-ar fi fost după mine, nu mi-aş fi ales o nevastă ca ea. Totuşi, în

situația mea, cred că-i cel mai bun lucru ce se putea întâmpla. Destul am mucegăit în meseria de dascăl. Nu mă sfiesc să vă spun că mi-ar fi venit destul de greu să obțin o altă slujbă. Există limite. Acum m-am asigurat pe viață, și nu trebuie să-mi mai fac griji pe chestia certificatelor. E mare lucru. De fapt, e cel mai important. Dar au fost momente, în ultimele douăzeci și patru de ore, când am înghețat gândindu-mă la ce m-așteaptă.

— Nu vreau să te descurajez, spuse domnul Prendergast, dar o cunosc pe Flossie de aproape zece ani, și...

— Știu tot ceea ce mi-ai putea spune despre Flossie. Aproape c-aș dori să mă însor cu Dingy, dar presupun că-i prea târziu să mai pot schimba. O, Dumnezeule, unde-am ajuns! exclamă Grimes disperat, privind în pahar.

— Capul sus, Grimes! îl îmbărbăta Paul. Nu-ți stă în caracter să fii atât de abătut.

— Prieteni, spuse Grimes, cu vocea gâtuită de emoție, aveți în fața voastră un om oare-și înfruntă pedeapsa. Respectați-l, chiar dacă nu-l puteți înțelege. Aceia care s-au robit poftelor trupești, de aceste pofte au să piară. Sunt un om foarte păcătos, și am trecut de prima tinerețe. Cine mă va compătimi când voi cădea în groapa întunecată către care par să mă ducă pașii? Tânăr fiind, m-am ținut țanțoș și mi-am văzut de drum fără să-mi pese de urmări, dar în spatele meu, nevăzută, stătea necruțătoarea justiție cu sabia-i cu două tăișuri.

Li se mai servi mâncare. Domnul Prendergast mânca cu lăcomie.

— Ah, de ce nu m-a prevenit nimeni? exclamă Grimes, deznădăjduit. Să mă fi avertizat cineva! Să-mi fi spus răspicat! Despre Flossie să-mi fi vorbit, nu despre flăcările iadului. M-am expus acestor flăcări și m-aș mai expune din nou, dar nimeni nu mi-a vorbit despre căsătorie. Ar fi trebuit să-mi spună că, la capătul acelui drum plăcut, presărat cu flori, mă așteaptă hidoasele lumini ale căminului și glăscioarele copiilor. Să-mi fi vorbit cineva despre marele pat parfumat cu levănțică, pregătit anume pentru mine, și de glicina din ferestre, și de intimitatea și căldura căminului.

Lasă, că nici n-aş fi vrut s-ascult. Viața omului se desfăşoară între două căminuri. Ieşim pentru câteva clipe la lumină, apoi uşa se închide în fața noastră. Perdelele ne ascund soarele, iar în cămin străluceşte focul, în vreme ce sus, la etaj, deasupra capetelor noastre, se repetă teribilele rătăciri ale adolescenței. Pe fiecare dintre noi ne aşteaptă un cămin şi o familie. Nu putem scăpa, oricât ne-am strădui. Purtăm în noi sămânța vieții, aşa cum ne purtăm scheletul; fiecare poartă în pântec, fără să-şi dea seama, câte o casă. Nu există scăpare. Ca indivizi, nici nu existăm. Suntem doar nişte potențiali constructori de căminuri, aidoma castorilor şi furnicilor. Cum venim oare pe lume? Ce e naşterea?

— M-am întrebat adesea, spuse domnul Prendergast.

— Ce înseamnă impulsul pe care-l simt doi oameni, de a-şi clădi un cămin îngrozitor? înseamnă ființa încă nenăscută, care îşi proclamă prezența. Noi toți nu suntem decât o expresie a instinctului vieții de familie, iar dacă am avut norocul să scăpăm personal de râia asta, Natura are ea grijă să ne molipsească în alt fel. Flossie are destulă râie pentru doi. Eu n-o am deloc. Sunt una dintre fundăturile rămase în afara marelui drum al procreației, dar n-are a face. Natura iese totdeauna învingătoare. O, Dumnezeule! De ce n-am murit în acel prim cămin îngrozitor? De ce-am sperat c-aş putea să scap?

Căpitanul Grimes continuă câtva timp să se lamenteze, adânc deznădăjduit. Deodată, amuți şi se uită la pahar.

— Mă întreb dacă aş mai putea căpăta încă o bucățică din acest delicios fazan, spuse domnul Prendergast.

— În orice caz copii n-au să fie, voi avea eu grijă de asta! spuse Grimes.

— Totdeauna a fost pentru mine un mister de ce se căsătoresc oamenii? rosti domnul Prendergast. Nu văd nici cel mai mic motiv. Oamenii normali sunt destul de fericiți şi fără asta. În cazul lui Grimes, mai e de înțeles. El are numai de câştigat de pe urma acestei căsătorii, dar ce speră Flossie să câştige? Şi, totuşi, ea pare mai entuziasmată decât Grimes. Tragedia vieții mele este că ori de câte ori încep să mă gândesc la vreun subiect cât de simplu, mă văd asaltat

de o contradicție flagrantă de acest gen. Te-ai gândit vreodată la căsătorie, firește, pe plan teoretic?

— Nu prea mult, mărturisesc.

— Nu cred că oamenii s-ar mai îndrăgosti sau ar dori să se căsătorească dacă nu fi s-ar vorbi despre asta, continuă domnul Prendergast. E ca și cu străinătatea: nimeni n-ar dori să plece, dacă nu i s-ar spune că străinătatea există. Nu crezi?

— Nu cred că ai dreptate, spuse Paul. Gândește-te la animale, care fac amor destul de des.

— Zău? se miră domnul Prendergast. Nu știam. Ce lucru extraordinar! Am avut și eu o mătușă a cărei pisică își ducea lăbuța la bot când căsca. E de mirare câte lucruri ajung să învețe animalele. Am citit în ziar despre o focă de circ care jonglează cu-o umbrelă și două portocale.

— Știu ce-am de făcut, spuse Grimes. O să-mi cumpăr o motocicletă.

Ideea păru să-l înveselească puțin. Mai bău un pahar de vin și zâmbi vag:

— Mă tem că n-am fost atent la tot ce mi-ați spus, prieteni. Reflectam. Despre ce era vorba?

— Prendy povestea despre o focă de circ care jongla cu o umbrelă și două portocale.

— Păi, asta nu-i nimic. Eu pot jongla cu-o sticlă mare, cu-o bucată de gheață și cu două cuțite. Uite!

— Grimes, încetează! Toată lumea se uită la dumneata!

Ospătarul-șef se apropie, mustrător:

— Nu uitați unde vă aflați, sir!

— Știu prea bine unde mă aflu, spuse Grimes. Mă aflu în hotelul pe care amicul meu sir Solomon Philbrick vrea să-l cumpere, iar eu îți spun, bătrâne, că dac-o să-l cumpere, prima persoană care-o să-și piardă slujba o să fii mătăluță. Pricepi?

Încetă totuși să jongleze, iar domnul Prendergast mâncă netulburat două *pêches Melba.*

— Norul negru a trecut, spuse Grimes. În sfârșit, Grimes se poate bucura de această seară.

Capitolul XIII
Moartea unui dascăl de şcoală publică

Şase zile mai târziu, şcoala primi o jumătate de zi liberă şi îndată după prânz bigamul căpitan Edgar Grimes fu cununat cu domnişoara Florence Selina Fagar, în biserica parohiei Llanabba. O mică zgârietură la mână îl împiedică pe Paul să cânte la orgă. Porni prin biserică împreună cu domnul Prendergast, care, spre deznădejdea lui, primise din partea doctorului Fagan porunca de a-i încredința mirelui mireasa.

— Nu am de gând să asist, spusese doctorul. Toată povestea asta e extrem de dureroasă pentru mine.

Toți ceilalți se aflau însă acolo, cu excepția micului lord Tangent, care fusese trimis la un dispensar local, pentru a i se amputa piciorul rănit. Băieții, în majoritatea lor, salutaseră ceremonia ca pe o abatere plăcută de la programul lor zilnic, destul de plicticos. Numai Clutterbuck părea bosumflat.

— N-am impresia că vor avea copii prea frumoşi, spuse Beste-Chetwynde.

Darurile de nuntă erau cam puține. Băieții contribuiseră fiecare cu câte un șiling și cumpăraseră, la o prăvălie din Llandudno, un ceainic argintat, amintind vag de stilul *art nouveau*. Doctorul le dăduse un cec în valoare de douăzeci şi cinci de lire. Domnul Prendergast îi oferise lui Grimes un baston – „pentru că mi-l lua totdeauna pe-al meu” – iar Dingy, destul de generoasă, le dăduse două rame pentru fotografii, un calendar şi o tavă de alamă din Benares. Paul fusese ales ca naş.

Ceremonia religioasă se desfăşură fără nicio piedică, deoarece soția irlandeză a lui Grimes nu apăru să conteste cununia. Flossie purta o rochie croită dintr-o catifea destul de bătătoare la ochi și o pălărie cu două pene roz.

— Am fost aşa de încântată când mi-a spus că nu ține neapărat să mă îmbrac în alb, deşi rochia albă ar fi putut, fireşte, să fie vopsită mai târziu.

Atât mireasa cât şi mirele dădură răspunsuri corecte la întrebările vicarului, care rosti apoi o foarte emoţionantă predică pe tema căminului şi a dragostei conjugale:

— Ce frumos este să vezi doi tineri în floarea vârstei pornind, cu binecuvântarea Bisericii, să înfrunte laolaltă viaţa! Cu atât mai frumos este când un bărbat şi o femeie ajunşi la deplina maturitate vin şi spun: „Experienţa noastră de viaţă ne-a învăţat că *unul singur* nu e de-ajuns."

Băieţii stăteau înşiraţi pe aleea ce ducea de la uşa bisericii spre cimitir. Monitorul le porunci:

— De trei ori vivat! pentru doamna şi domnul căpitan Grimes!

După aceea se întoarseră la castel. Luna de miere fusese amânată până la sfârşitul trimestrului, adică peste zece zile, iar pregătirile făcute pentru primele zile ale vieţii lor conjugale erau cam sărăcăcioase.

— Trebuie să vă descurcaţi cum puteţi, le spusese doctorul. Presupun că vreţi să dormiţi în acelaşi dormitor. Cred că nu va avea nimeni nimic împotrivă să vă mutaţi amândoi în odaia cea mare din turnul de apus. E cam umedă, dar sper că Diana va avea grijă să se facă foc. Aţi putea folosi, serile, salonul de zi, iar căpitanul Grimes va lua, fireşte, masa cu mine, în sufragerie, nu cu băieţii. N-aş vrea să-l găsesc şezând în salonul cel mare, şi nici, desigur, în biblioteca mea. Aş prefera să-şi păstreze, ca mai înainte, cărţile şi roba în sala comună. Pentru trimestrul următor mă voi gândii la alt aranjament. Poate C-o să vă cedez unul dintre pavilioane sau o să vă amenajez un fel de salon în turn. Nu eram pregătit pentru o asemenea răsturnare a vieţii melc de familie.

Diana, care se comportase destul de onorabil în această ocazie, puse o vază cu flori în dormitor, şi aprinse un foc uriaş, alimentat cu rămăşiţele unui pupitru şi cu două dintre lădiţele elevilor.

În seara aceea, în timp ce domnul Prendergast se afla în sala de meditaţii de la capătul coridorului, Grimes îi făcu o vizită lui Paul în sala comună. Nu părea să se simtă la largul lui în hainele de seară.

— Cina s-a terminat, spuse el. Bătrânul se poartă destul de bine.

— Dar dumneata cum te simți?

— Nu prea bine, băiete. Primele zile sunt totdeauna pline de încordare, chiar în cele mai romantice căsnicii, așa se spune. Socrul meu e ceea ce se cheamă un om dificil. Se dezgheață încet, de! Presupun că, în calitate de om însurat, nu se cuvine să mă mai duc la madam Roberts, ce spui?

— Ar putea să pară ciudat în prima seară, nu crezi?

— Flossie cântă la pian, Dingy face socoteli, iar bătrânul s-a dus în bibliotecă. Nu crezi că avem timp să bem ceva la repezeală?

Porniră braț la braț pe drumul cunoscut.

— Astă seară fac eu cinste, spuse Grimes.

Muzicanții mai erau acolo și discutau, cu capetele apropiate, despre împărțirea câștigului.

— Mi s-a spus că v-ați căsătorit azi după-amiază, îl întâmpină pe Grimes șeful de gară.

— Adevărat, răspunse acesta.

— Prin urmare, nu mai vreți să vă întâlniți cu cumnată-mea, continuă, cu glas mustrător, celălalt.

— Uite ce e, bătrâne, ține-ți gura! îl repezi Grimes. Ești lipsit de tact, nu-ți dai seama? Ține-ți gura, și-o să vă ofer la toți câte o bere.

Când madam Roberts își închise localul, Paul și Grimes se întoarseră spre castel. În turnul de apus ardea lumina.

— Uite-o, mă așteaptă, spuse Grimes. Pentru unii o lumină aprinsă în fereastra unui turn ar putea fi o priveliște foarte romantică. Știam cândva o poezie pe tema asta. Văd c-am uitat-o. Când eram copil mă dădeam în vânt după poeziile de dragoste și după toate celelalte. Se pomenea des în poezii de castele cu turnuri. E ciudat cum îți ies din cap lucrurile astea pe măsură ce te maturizezi.

Intrând în castel, o apucă pe coridorul principal:

— Cu bine, băiete! De-azi înainte o iau pe aici. Ne vedem mâine dimineață.

Perdeaua de stofă se legănă în urma lui, iar Paul se duse la culcare.

*

Paul nu-l prea văzu pe Grimes în următoarele câteva zile. Se întâlniră doar la rugăciuni şi la intrarea sau ieşirea din clasă, dar perdeaua de stofă ce despărţea şcoala de aripa ocupată de doctor îi despărţea şi pe ei. Într-o seară, domnul Prendergast, ajuns acum stăpân absolut peste celălalt jilţ, spuse pe neaşteptate, în timp ce fuma:

— Ştii, îmi lipseşte Grimes. N-aş fi crezut, dar simt că-mi lipseşte. Cu toate cusururile lui, era un om foarte vesel. Am impresia că începusem să mă împac mai bine cu el.

— Nu mai este la fel de vesel ca înainte, spuse Paul. N-am impresia că viaţa „la etajul de sus" îi prieşte prea mult.

Din întâmplare, Grimes veni chiar în seara aceea să-i viziteze.

— Băieţi, aveţi ceva împotrivă dacă intru puţin la voi? îi întrebă el, neobişnuit de precaut.

Se ridicară să-l întâmpine.

— Sunteţi siguri că n-aveţi nimic împotrivă? Nu rămân mult.

— Dragul meu, tocmai spuneam cât de mult ne lipseşti. Intră şi ia loc.

— Nu doreşti puţin tutun? îl îmbie domnul Prendergast.

— Mulţumesc, Prendy! Am simţit nevoia să vin să stau la o parolă cu voi. Prea mi se făcuse lehamite. Viaţa conjugală nu-i făcută numai din bucurii, să ştiţi. Dar de vină nu-i Flossie, ea nu mă necăjeşte mai deloc. Într-un fel, a ajuns să-mi şi placă. Oricum, ea mă place pe mine, şi asta-i principalul. Doctorul e cel care mă necăjeşte! Nu mă lasă niciodată singur. Îmi calcă pe nervi. Tot timpul râde de mine într-un fel neplăcut, şi mă face să mă simt mititel. Îmi aminteşte de felul cum vorbeşte lady Circumference cu soţii Clutterbuck. Vă mărturisesc că mi-e pur şi simplu frică să mănânc cu el în sufragerie. Doctorul are totdeauna aerul că ştie dinainte exact ce-o să spun, iar când vorbesc, face o mutră de parcă nu s-ar fi aşteptat să spun chiar o asemenea grozăvie. Flossie afirmă că aşa se poartă şi cu ea uneori. Dar

cu mine se poartă tot timpul aşa, lua-l-ar naiba!

— N-o face dinadins, cred, spuse Paul. Şi, oricum, eu nu m-aş sinchisi, dac-aş fi în locul dumitale.

— Tocmai aici e buba. Încep să simt că are dreptate. Presupun că-s un tip destul de necioplit. N-am habar despre artă, n-am cunoscut nicio personalitate, nu mă duc la croitori buni şi aşa mai departe. Nu sunt ceea ce dumnealui numeşte „cineva”. Nici n-am pretins vreodată că aş fi, dar realitatea este că până acum treaba asta nu m-a deranjat. Nu cred că eram îngâmfat de felul meu, dar aveam o părere bună despre mine însumi, ca tot omul, şi nu-mi păsa ce credeau ceilalţi, câtă vreme mă distram. Căci mă distram, ce-i drept, ba mai mult încă, îmi plăcea să mă distrez. Acum însă, după o săptămână de convieţuire cu omul ăsta, mă simt cu totul altfel. Am mereu senzaţia că mi-e ruşine de mine însumi. Şi-am ajuns să disting şi în ochii altora privirea arogantă pe care mi-o aruncă dumnealui.

— A, cunosc bine senzaţia asta! oftă domnul Prendergast.

— Crezusem că mă bucur de popularitate printre băieţi, dar voi ştiţi că nu-i aşa, iar muşteriii doamnei Roberts se prefăceau numai că mă simpatizează, în speranţa că o să le dau de băut. Ceea ce şi făceam, dar ei nu mi-au oferit niciodată o băutură. Poate pentru că sunt velşi, îmi spuneam, dar acum îmi dau seama că motivul era că mă dispreţuiau. Nu le fac nicio vină. Dumnezeu mi-e martor că mă dispreţuiesc eu însumi. Ştiţi că obişnuiam să folosesc un oarecare număr de expresii franţuzeşti, ca *savoir faire*[16] şi *je ne sais quoi*[17]. Deşi nu mi-am pus niciodată problema, cred că n-aveam un accent prea grozav. De unde până unde să-l fi avut? N-am fost niciodată în Franţa, decât în timpul războiului. Ei bine, ori de câte ori folosesc una dintre expresiile acelea, doctorul se strâmbă de parcă l-ar durea o măsea. Acum trebuie să mă gândesc bine înainte de a spune ceva, ca să văd dacă n-am folosit vreo formă franţuzească sau vreo expresie dintre cele pe care dumnealui le socoate a

[16] Dibăcie, îndemânare (fr.).
[17] Nu ştiu ce (fr.).

fi grosolane. Iar când spun ceva, glasul îmi sună atât de caraghios, încât mă zăpăcesc şi dumnealui se strâmbă din nou. Ah, băieţi, ultima săptămână a fost un iad pentru mine, şi sunt foarte îngrijorat. Încep să capăt un complex de inferioritate. Întocmai ca Dingy, care a ajuns să nu mai deschidă gura niciodată. Doctorul face de asemenea glume despre felul cum se îmbracă Flossie, dar nu cred că fata pricepe aluziile lui. Omul ăsta o să mă scoată din minţi înainte de sfârşitul trimestrului.

— Păi, n-a mai rămas decât o săptămână.

Atâta putu să spună Paul ca să-l consoleze.

*

A doua zi, la rugăciunea de dimineaţă, Grimes îi înmână lui Paul o scrisoare, spunându-i:

— Ironia soartei!

Paul o deschise şi citi următoarele:

John Clutterbuck şi fiii,
angrosişti de bere şi vinuri

Dragul meu Grimes,

Deunăzi, la concursurile sportive, m-ai întrebat dacă nu există cumva o slujbă disponibilă pentru dumneata la întreprinderea noastră. Nu ştiu dacă întrebarea era serioasă, dar dacă era cu-adevărat, află că acum a rămas vacant un post care cred că ţi-ar conveni. Aş fi bucuros să-l ofer unui prieten care s-a purtat atât de frumos cu Percy. Noi trimitem o serie de inspectori la diferite localuri şi hoteluri pentru a gusta berea şi a controla să nu fie diluată sau amestecată. Un inspector tânăr, cu care-am fost coleg la Cambridge, s-a îmbolnăvit de delirium tremens şi a trebuit să fie concediat. Salariul este de două sute de lire pe an, plus automobil şi cheltuieli de deplasare. le-ar ispiti o astfel de slujbă? Dacă da, comunică-mi în următoarele zile.

Al dumitale sincer
Sam Clutterbuck.

— Poftim! exclamă Grimes. O slujbă ideală, care-mi pică din cer! Dacă mi s-ar fi oferit aşa ceva cu zece zile în urmă, toată viaţa mea ar fi alta acum.

— Nu te gândeşti totuşi s-o accepţi?

— Prea târziu, băiete, prea târziu. Cele mai triste cuvinte din limba engleză.

În pauză, Grimes îi spuse lui Paul:

— Ascultă, m-am decis să primesc slujba oferită de Sam Clutterbuck şi să-i dau dracului pe Fagani! (Ochii îi străluceau, aţâţaţi.) N-o să le spun o vorbă. O să mă car, pur şi simplu. N-au decât să facă ce-or vrea! Nu-mi pasă.

— Splendid! exclamă Paul. E cel mai bun lucru pe care-l poţi face.

— Plec chiar azi după-amiază, spuse Grimes.

Cu un ceas mai târziu, după terminarea orelor de dimineaţă, se întâlniră din nou.

— M-am gândit bine la scrisoarea aceea, spuse Grimes. Acum îmi dau seama: e doar o glumă.

— Absurd! spuse Paul. Sunt sigur că nu-i o glumă. Du-te numaidecât la familia Clutterbuck.

— Nu, nu-i ceva serios. Au aflat de la Percy despre căsătoria mea şi vor să-şi bată joc de mine. Era prea frumos ca să fie adevărat. De ce mi-ar oferi tocmai *mie* o slujbă ca asta, chiar dacă ar exista o astfel de slujbă minunată?!

— Dragul meu Grimes, sunt absolut sigur că-i o ofertă serioasă. În orice caz, n-ai nimic de pierdut dacă te duci să-i vezi.

— Nu, nu, e prea târziu, băiete. Asemenea lucruri nu se întâmplă în viaţă.

Şi dispăru după perdeaua de stofă.

*

A doua zi, la Llanabba izbucni un nou scandal. Doi oameni

cu cizme, cu pălării de fetru şi cu pardesie cenuşii se înfăţişară la castel, cu un mandat de arestare împotriva lui Philbrick. Îl căutară peste tot, dar constatară curând că dumnealui plecase, cu trenul de dimineaţă, spre Holyhead. Băieţii se îmbulzeau în jurul detectivilor, cu o curiozitate amestecată cu oarecare dezamăgire. Aşa cum stăteau în hol, frământându-şi pălăriile, bând whisky şi numind-o „miss” pe Dingy, detectivii nu fi se păreau prea grozavi.

— Îl urmărim de câtva timp încoace, spuse primul detectiv. Nu-i aşa, Bill?

— Cam de vreo şase luni. Urâtă treabă, să dispară în felul ăsta! La Centru şefii erau şi-aşa enervaţi pe chestia cheltuielilor noastre de deplasare.

— E un caz într-adevăr grav? Un omor sau ceva asemănător? întrebă domnul Prendergast.

Între timp toată şcoala se strânsese în hol.

— Nu, domnule, nu s-a produs nicio vărsare de sânge până-n prezent. N-ar trebui să vă spun, dar cum îmi dau seama că sunteţi cu toţii amestecaţi într-o oarecare măsură, nu mă feresc să vă mărturisesc că, după părerea mea, o să scape pretextând că-i nebun. Mare şmecher!

— Dar ce-a făcut?

— S-a dat drept altcineva, a depus mărturie falsă... Există cinci capete de acuzare împotriva lui, în diferite părţi ale ţării, îndeosebi în hoteluri. Vine într-un loc, se recomandă ca un om bogat, stă acolo câtva timp trăind boiereşte, încasează un cec mare şi pe urmă o şterge. Îşi spune sir Solomon Philbrick. Partea nostimă e că el însuşi crede în povestea asta. În cariera mea am dat peste mai multe cazuri de acest fel. În Somerset era unul care se credea episcop de Bath şi de Wells, un tip foarte manierat, care a miruit o mulţime de copii.

— Oricum, a plecat fără să-şi ia leafa, spuse Dingy.

— Totdeauna mi s-a părut suspect omul acesta, spuse domnul Prendergast.

— Norocos băiat! oftă Grimes, abătut.

*

— Starea lui Grimes mă nelinişteşte, mărturisi domnul Prendergast în seara aceea. În viața mea n-am văzut om mai schimbat. De obicei era sigur de el şi autoritar. Adineauri a venit la mine şi m-a întrebat, cu sfială, dacă socot că răsplata divină se dă în lumea asta sau în cealaltă. Am început să-i explic, dar am observat că nu ascultă. O dată sau de două ori a oftat, pe urmă a ieşit fără să rostească un cuvânt, în timp ce eu mai vorbeam.

— Beste-Chetwynde îmi spune că azi-dimineață i-a ținut peste oră pe toți cei dintr-a treia, pentru că tabla neagră a căzut în timpul lecției. Era convins că băieții făcuseră înadins.

— Păi chiar fac asta, de multe ori.

— Da, dar în cazul de față n-au făcut nimic. Beste-Chetwynde pretinde că băieții erau cam speriați de felul cum le-a vorbit. Ca un actor, pare-se.

— Bietul Grimes! Cred că-i grav zdruncinat. Vacanța o să fie o uşurare pentru el.

Dar vacanța căpitanului Grimes veni mai grabnic decât se aşteptase domnul Prendergast, şi într-un mod pe care puțini ar fi putut să-l prevadă. Peste vreo trei zile, nu mai fu văzut la rugăciunea de dimineață, iar Flossie mărturisi, cu ochii înroşiți de plâns, că soțul ei nu se mai întorsese din sat în noaptea trecută. Domnul Davies, şeful de gară, declară că-l văzuse în ajun şi că-i păruse foarte deprimat.

Chiar înainte de masa de prânz, un tânăr se înfățişă la castel cu o legăturică de haine pe care le găsise pe țărm. Fură lesne identificate ca aparținând căpitanului. În buzunarul de la piept al vestei găsiră un plic adresat doctorului, iar în plic o bucățică de hârtie pe care scria:

CEI CARE TRĂIESC PENTRU TRUP, PRIN TRUP VOR PIERI.

Vestea fu ascunsă, pe cât posibil, băieților.

Deşi adânc zguduită de această prematură întrerupere a căsniciei sale, Flossie rămase ferm hotărâtă să nu poarte doliu.

— Nu cred că soțul meu s-ar fi aşteptat să port.

În aceste triste împrejurări, băieții începură să-şi facă

bagajele pentru vacanța de Paşti.

Sfârşitul părții întâi

PARTEA A DOUA

Capitolul I
Joia Regelui

Margot Beste-Chetwynde avea două case în Anglia – una la Londra şi cealaltă în Hampshire. Casa din Londra, clădită sub domnia lui William[18] şi Mary[19], era unanim socotită drept cel mai frumos imobil situat între Bond Street şi Park Lane, dar în privinţa casei de la ţară părerile rămâneau împărţite. Această casă era într-adevăr foarte nouă; de fapt, nici nu fusese complet terminată în perioada când Paul veni să locuiască acolo, adică pe la începutul vacanţei de Paşti. Niciuna dintre isprăvile făcute de doamna Beste-Chetwynde, în dramatica şi destul de ruşinoasa ei carieră, nu stârnise atâtea comentarii duşmănoase, ca reconstrucţia acestei remarcabile case.

Cunoscută sub denumirea de *Joia Regelui,* ea se înălţa pe locul unde, din timpul sângeroasei Mary şi până mai încoace, fusese reşedinţa conţilor de Pastmaster. Vreme de trei secole, aceasta nobilă familie îşi păstrase, graţie sărăciei şi inerţiei sale, reşedinţa neatinsă de niciuna dintre modele succesive

[18] William al III-lea, rege al Angliei între 1689 şi 1702.
[19] Mary I, regină între 1553 şi 1558.

ce s-au abătut asupra arhitecturii domestice. Nu fusese adăugată nicio aripă, nu fusese astupată nicio fereastră; niciun portic, nicio fațadă, nicio terasă, nicio „orangerie”, niciun turn sau donjon nu-i strica fațada de lemn. În plină modă a gazului de iluminat și a instalațiilor sanitare, *Joia Regelui* dormise netulburată de vreun instalator sau inginer. Dulgherul domeniului, o slujbă transmisă din tată în fiu în familia primului dulgher care căptușise cu lemn sălile și construise scara cea mare, făcea din când în când reparațiile necesare pentru întreținerea casei, lucrând cu aceleași scule și după metodele tradiționale, astfel încât, în decurs de câțiva ani, opera lui nu se mai putea deosebi de aceea a strămoșilor. În dormitoare lumânările continuau să pâlpâie, multă vreme după ce toți vecinii lordului Pastmaster își instalaseră lumină electrică în case; și, în ultimii cincizeci de ani, Hampshire-ul ajunsese treptat să se mândrească grozav cu *Joia Regelui.* De unde la început fusese considerată mai degrabă o pată rușinoasă pe harta acestui ținut civilizat, *Joia Regelui* devenise încet-încet o Meccă a cetățenilor dornici să-și petreacă weekend-ul. Duminicile, după prânz, gazdele spuneau: „Am putea merge, cred, să luăm ceaiul la familia Pastmaster. Trebuie neapărat să le vedeți casa. E aproape neschimbată. Profesorul Franks, care a fost aici săptămâna trecută, spunea că e unanim recunoscută drept cel mai frumos exemplar de arhitectură Tudor din Anglia.”

N-aveai cum să-i chemi la telefon pe soții Pastmaster, dar erau totdeauna acasă și sincer bucuroși să-și vadă vecinii; iar după ceai, lordul Pastmaster își conducea oaspeții în jurul casei, prin marile galerii și prin dormitoare, neuitând să le arate tainița unde cel de-al treilea conte și-a închis nevasta din pricină că dorise să refacă un șemineu. „Șemineul fumegă și azi când vântul bate dinspre răsărit, dar nu l-am reparat încă”, spunea el.

Mai târziu oaspeții porneau cu mașinile spre conacele lor modernizate. Cei mai impresionabili dintre ei reflectau, în timp ce-și luau baia fierbinte de dinaintea cinei, la privilegiul pe care-l avuseseră de a păși, timp de o oră și jumătate, din secolul lor în viața tihnită și prozaică a Renașterii engleze. Își

aminteau, de asemenea, de conversația pe care-o purtaseră, la ceai, despre vânătoare şi despre reforma cărții de rugăciuni, întocmai cum vor fi conversat străbunii gazdei lor, aşezați în aceleaşi jilțuri şi în fața aceluiaşi cămin, cu trei veacuri în urmă, când propriii lor strămoşi dormeau, poate, pe paie sau printre mărfurile aromate ale vreunui ghetou hanseatic.

Veni însă şi vremea când *Joia Regelui* trebui să fie vândută. Fusese construită într-o perioadă când nu era nicio extravaganță să ții douăzeci de slugi, şi de fapt nici nu puteai trăi acolo cu mai puține. Dar soții Beste-Chetwynde constatară că servitorii erau mai puțin simțitori decât stăpânii lor la farmecul simplicității stilului Tudor; dormitoarele construite anume pentru ei în labirintul grinzilor care sprijineau arcadele de piatră necioplită ale acoperişurilor, nu puteau face față cerințelor moderne, şi numai cei mai murdari şi mai bețivi bucătari consimțeau să locuiască în uriaşa cuhnie pardosită cu lespezi, sau să învârtească frigările în vetrele deschise. Slujnicele nu puteau suporta multă vreme oboseala de a urca şi coborî, în zori, înainte de micul dejun, îngustele scări de servici şi de a străbate nesfârşitele coridoare, purtând căldări cu apă caldă pentru baia de dimineață. Democrația modernă cerea ascensoare şi alte inovații care le-ar fi uşurat munca, cerea robinete de apă caldă şi de apă rece, cerea robinete de apă potabilă (oribilă inovație!), plite de gaz şi cuptoare electrice.

Lordul Pastmaster se hotărî, mai lesne decât era de aşteptat, să vândă casa; ca să spunem adevărul, nici nu prea înțelesese vreodată de ce se făcea atâta zarvă în jurul ei; bănuia el că e o clădire istorică, dar propriul său gust tindea către obloanele verzi şi vegetația semi-tropicală a unei vile de pe riviera franceză, vilă în care-şi putea afirma mult mai vârtos caracterul tradițional al familiei sale, decât dacă s-ar fi zbătut să rămână la *Joia Regelui.* Dar ținutul înțelegea anevoie acest lucru, şi un fel de consternare domnea nu numai în marile conace, ci şi în casele şi vilele din împrejurimi, iar preoții cu carte din parohiile vecine scorneau poveşti despre calamitățile ce aveau să se abată asupra

recoltelor şi a turmelor când nu va mai rămâne niciun Beste-Chetwynde la *Joia Regelui.* Domnul Jack Spire de la ziarul *London Hercules* publică un articol elocvent despre *Fondul pentru salvarea* Joii Regelui *în interesul naţiunii*, dar fu strânsă numai o foarte mică parte din suma uriaşă pe care lordul Pastmaster fusese destul de inteligent s-o ceară. În schimb, ideea că ilustra clădire ar trebui transplantată şi reconstruită în Cincinnati câştiga tot mai mult teren.

Iată de ce vestea că bogata cumnată a lordului Pastmaster a cumpărat reşedinţa familiei fu primită cu entuziasm de către vecini, de către domnul Jack Spire şi de toate ziarele londoneze care luară act de această vânzare. TENEAT BENE BESTE-CHETWYNDE[20] deviza gravată deasupra căminului din sala cea mare, era citată de toţi cu entuziasm, căci se ştia foarte puţin despre Margot Beste-Chetwynde în Hampshire, iar revistele ilustrate erau bucuroase de orice prilej de a-şi înfrumuseţa paginile cu ultimul ei portret. Reporterul căruia ea îi declarase: „Nimic nu mi se pare mai burghez şi mai oribil decât lemnăria arhitecturii stil Tudor” nu pricepuse tâlcul acestor cuvinte şi le lăsase în afara reportajului său.

Când Margot Beste-Chetwynde o cumpărase, *Joia Regelui* nu mai era locuită de doi ani de zile. Doamna mai trecuse o dată pe-acolo, în timpul logodnei.

— E mai groaznic decât mi-aş fi închipuit, mult mai groaznic, spuse doamna în timp ce conducea maşina pe aleea principală pe care sătenii credincioşi o împodobiseră, în onoarea ei, cu steagurile naţiunilor odinioară aliate.

— Nici măcar noul imobil al firmei *Liberty* nu-i mai hidos, adăugă ea şi se răsuci nervos în maşină, amintindu-şi de tânăra şi romantica moştenitoare căreia i se făcuse curte – o, cât de flegmatic! – în timp ce se plimba vrăjită printre tufele de tisă, cu nările pline de mireasma caprifoiului. Trecuseră atâţia ani de atunci!

Domnul Jack Spire era ocupat cu o colectă pentru salvarea bisericii Sfântului Mormânt, de pe Egg Street (unde se spune că Dr. Johnson ar fi luat parte la o slujbă de utrenie), când

---

[20] *Să nu te dai bătut,* Beste-Chetwynde (lat.).

hotărârea doamnei Margot Beste-Chetwynde de a reconstrui *Joia Regelui* deveni publică.

— În tot cazul, noi am făcut ce ne-a stat în putință, spuse el, foarte serios, și nu se mai gândi la asta.

Nu însă și vecinii, care erau din ce în ce mai furioși pe măsură ce lucrările de dărâmare progresau, cu ajutorul celor mai nimicitoare mașini moderne; în dorința lor de a păstra pentru ținut ceva din marele conac, recurseră chiar la expediții de jaf, din care se întoarseră cu fragmente de piatră cioplită, tocmai bune să le împodobească grădinile; dar antreprenorii puseră capăt acestor jafuri, angajând încă un paznic de noapte. Lemnăria conacului merse la South Kensington, spre marea admirație a studenților indieni de-acolo. După nouă luni de la trecerea clădirii în posesiunea doamnei Beste-Chetwynde, noul arhitect se apucă de lucru după planurile lui.

Era prima lucrare importantă a lui Otto Friedrich Silenus. „Ceva curat și simplu” îi ceruse doamna Beste-Chetwynde, înainte de a dispărea într-unul dintre misterioasele ei voiajuri prin lume, nu însă înainte de a-i spune la plecare:

— Ai grijă ca lucrarea să fie gata până-n primăvară.

Profesorul Silenus – căci acesta era titlul cu care tânărul constructor dorea să fie gratificat – era o „descoperire” a doamnei Beste-Chetwynde. Nu era încă celebru, deși toți cei care-l întâlneau rămâneau adânc și felurit impresionați de geniul său. La început atrăsese atenția doamnei Beste-Chetwynde printr-un proiect refuzat, privitor la o fabrică de gumă de mestecat, proiect publicat într-o revistă trimestrială de avangardă din Ungaria. O altă lucrare a lui, singura terminată, era un decor pentru un film de lung metraj, cu o intrigă complexă – cu atât mai complexă cu cât producătorul eliminase toate personajele omenești, fapt ce se dovedise fatal pentru succesul comercial al filmului. Arhitectul flămânzea resemnat într-o cămăruță din Bloomsbury, în ciuda neobositelor eforturi ale părinților săi de a-l găsi – ei trăiau, în mare lux, la Hamburg – când i se oferi să reconstruiască *Joia Regelui*. „Ceva curat și simplu”... Reflectase vreme de trei zile – zile de foamete – la implicațiile estetice ale acestei

îndrumări, apoi trecuse la elaborarea planurilor.

— Problema arhitecturii este, după mine, problema oricărei arte: eliminarea elementului uman din structurile formale, îi declarase el unui ziarist venit să scrie despre evoluția surprinzătoarei sale construcții de fier, beton și aluminiu. Singura clădire perfectă trebuie să fie uzina, deoarece ea e făcută pentru a adăposti mașini și nu oameni. Nu cred că arhitectura domestică poate fi frumoasă, dar fac tot posibilul. Omul e cauza tuturor relelor, adăugase el, posomorât. Te rog să comunici acest lucru cititorilor dumitale. Omul nu e niciodată frumos și niciodată fericit, decât atunci când devine un vehicul pentru distribuția forțelor mecanice.

Ziaristul părea să se îndoiască:

— Spuneți-mi un lucru, domnule profesor, dacă-mi permiteți să vă întreb, este oare adevărat că ați refuzat să primiți vreun ban pentru lucrarea pe care-o întreprindeți?

— Nu-i adevărat, răspunse profesorul Silenus.

Iar ziaristul își spuse, fericit, în sinea lui:

„Constructorul conacului cumnatei lordului, despre viitorul arhitecturii. Vor trăi, oare, mașinile în case? Senzaționala prorocire a unui profesor-arhitect.”

Profesorul Silenus așteptă ca reporterul să dispară pe alee, apoi scoțând din buzunar un biscuit, începu să-l ronțăie.

— Presupun că e nevoie de-o scară, își spuse el, sumbru. De ce nu-s în stare oamenii să stea locului? Tot urcă și coboară, intră și ies! De ce nu-s în stare să șadă liniștiți și să lucreze? Oare dinamurile au nevoie de scări? Oare maimuțele au nevoie de case? Ce ființă demodată, lipsită de maturitate și pornită pe propria-i distrugere e omul! Cât de vulgară și ieftină e lauda și pălăvrăgeala lui pe această măruntă treaptă a evoluției! Cât de dezgustătoare și indescriptibil de plicticoase sunt toate gândurile și autoadmirația acestui sub-produs biologic, cu un trup pe jumătate format și rău condiționat, cu un suflet nomad și prost-adaptat! Pe de-o parte, instinctele armonioase și reflexele cumpănite ale animalului, pe de alta, țelurile inflexibile ale mașinii, iar între animal și mașină, omul, deopotrivă străin de *ființa* naturii și de *acțiunea* mașinii. Dezgustătoare evoluție!

Două ore mai târziu, maistrul responsabil cu betoniera veni să se consulte cu profesorul. Acesta nu se clintise din locul unde-l lăsase ziaristul; ochii de ciută îi erau ficşi şi inexpresivi, iar mâna care ţinuse biscuitul continua să se ridice şi să coboare, ritmic, în vreme ce fălcile mestecau în gol. Altminteri, era complet nemişcat.

Capitolul II
Interludiu în Belgravia

Arthur Potts ştia totul despre *Joia Regelui* şi despre profesorul Silenus.

În ziua sosirii lui Paul la Londra, îi telefonă vechiului său prieten şi se înţelese să ia masa cu el la *Restaurantul Reginei* în Sloane Square. Li se părea destul de firesc să şadă din nou la masa la care discutaseră atâtea subiecte de însemnătate obştească – bugetul, controlul natalităţii, mozaicurile bizantine... Pentru prima oară de la seara de pomină a dineului clubului Bollinger se simţea la largul lui. Castelul Llanabba, cu falsele-i creneluri şi cu absurzii săi locatari, se cufundase în uitarea ce înghite până şi cel mai oribil dintre coşmaruri. Aici se putea delecta cu porumb, cu ardei, cu vin alb de Burgundia, şi cu ochii gravi ai lui Arthur Potts, iar pe cuierul de deasupra capului atârna pălăria neagră pe care şi-o cumpărase în St. James chiar în după-amiaza aceea. Măcar pentru o seară, umbra care a trecut prin această povestire sub numele de Paul Pennyfeather, se materializează în figura concretă a unui tânăr inteligent, cult şi bine crescut, a unui om pe care te poţi bizui că-şi va exercita dreptul de vot cu discreţia şi cu detaşarea cuvenită, a unui om a cărui opinie despre un spectacol de balet sau despre un eseu critic e mai bună decât opinia tuturor celorlalţi, a unui om capabil să comande meniul unei cine fără să se încurce, ci cu un lăudabil accent franţuzesc, a unui om căruia îi poţi

încredința un bagaj într-o gară din străinătate, și de la care te poți aștepta să facă față cu hotărâre și cuviință oricărei împrejurări a vieții civilizate. Acest Paul Pennyfeather se formase în anii pașnici care preced povestirea noastră. De fapt, întreagă această carte e o cronică a misterioasei dispariții a lui Paul Pennyfeather, astfel încât cititorii nu trebuie să se plângă dacă umbra ce i-a preluat numele nu joacă din plin rolul de erou, pentru care fusese hărăzit inițial.

— Am văzut câteva din lucrările lui Otto Silenus la München, spuse Potts. Cred că-i un tip care merită să fie urmărit cu atenție. A fost cândva la Moscova, precum și la Dessau, în mișcarea Bauhaus. Nu poate avea mai mult de douăzeci și cinci de ani. Deunăzi am văzut într-un ziar niște fotografii de la *Joia Regelui.* Mi s-a părut extraordinar de interesant. Se spune că-i singura clădire realmente *imaginativă* de la revoluția franceză încoace. S-a distanțat, în orice caz, de Corbusier.

— Oamenii nu-și dau seama, întări Paul, dar Corbusier este un utilitarist tipic, gen școala de la Manchester din secolul al XIX-lea, și tocmai de aceea le place.

Pe urmă, Paul îi povesti lui Potts despre moartea lui Grimes și despre îndoielile domnului Prendergast, iar Potts îi vorbi lui Paul despre o slujbă destul de interesantă pe care o căpătase la Liga Națiunilor, slujbă ce-l făcuse să renunțe la a-și mai da examenele universitare, spre indignarea tatălui său, care adoptase o atitudine retrogradă în această chestiune.

Timp de o seară, Paul, redeveni un om real, dar a doua zi se trezi fără trup, căci trupul îi rămăsese undeva între Sloane Square și Onslow Square. Trebuia să-l întâlnească pe Beste-Chetwynde și să prindă un tren de dimineață spre *Joia Regelui;* acolo, extraordinarele-i aventuri reîncepură. Din perspectiva acestei povestiri, a doua dispariție a lui Paul este necesară, deoarece, după cum probabil cititorul a și observat, Paul Pennyfeather n-are stofă de erou, și singurul interes ce-l prezintă vine din neobișnuitul șir de întâmplări la care umbra lui este martoră.

Capitolul III
Pervigilium Veneris[21]

— Abia aştept să văd noua noastră casă, spuse Beste-Chetwynde în timp ce maşina se depărta de gară. Mama spune că-i destul de surprinzătoare.

Gheretele şi porțile fuseseră lăsate neatinse, iar nevasta portarului, încinsă cu un șorț alb, sări în întâmpinarea maşinii care intra pe alee. Blânda lumină a soarelui de aprilie cădea printre castanii înmuguriți, dezvelind printre trunchiuri petice de verdeață și oglinda depărtată a unui lac.

— Primăvară englezească, îşi spuse Paul. În frumosul cadru strămoşesc al peisajului de țară englez... Castanii aceştia falnici simbolizează, desigur, în lumina soarelui matinal, trăinicia și seninătatea într-o lume care și-a pierdut rațiunea, și tot aşa vor rămâne chiar atunci când haosul şi confuzia vor fi date uitării.

Stând în maşina doamnei Margot Beste-Chetwynde, auzea cum duhul lui William Morris[22] îi vorbeşte în şoaptă despre vremea semănatului și despre vremea secerișului, despre superba succesiune a anotimpurilor, despre armonioasa interdependență a bogăției și sărăciei, despre demnitate, inocență și tradiție. Dar la o cotitură a aleii, cadența gândurilor îi fu curmată brusc: ajunseseră în fața casei.

— Valeu! exclamă Beste-Chetwynde. De data asta, mama s-a întrecut pe sine!

Maşina se opri. Paul și Beste-Chetwynde coborâră, se dezmorțiră puțin și se lăsară conduși, printr-un vestibul pardosit cu sticlă verzuie, în sufragerie, unde doamna Beste-Chetwynde ședea și mânca la o masă de ebonit:

— Dragii mei! exclamă ea, întinzându-le câte o mână. Ce încântată sunt că vă văd! Vă aşteptam, înainte de a mă duce

---

[21] Veghea Venerei (lat.).

[22] William Morris (1834–1896), poet, pictor şi critic de artă englez, socialist utopic.

la culcare.

Era de o mie de ori mai frumoasă decât în febrilele amintiri ale lui Paul. Se uita la ea, pierdut.

— Dragul meu băieţaş, ce mai faci? îşi întrebă ea feciorul. Ştii că ai început să arăți frumuşel ca un mânz? Nu găseşti, Otto?

Paul nu observase pe nimeni altcineva în afară de doamna Beste-Chetwynde; acum băgă însă de seamă că lângă ea se afla un tânăr foarte blond, cu nişte ochelari enormi, înapoia cărora ochii licăreau aidoma unor peştişori într-un acvariu: se treziseră din somn şi trimiteau săgeți fosforescente în direcția micului Beste-Chetwynde.

— Capul prea mare şi mâinile prea mici, spuse profesorul Silenus. Dar are o piele frumoasă.

— Ce-ar fi să-i prepar un cocteil domnului Pennyfeather? întrebă băiatul.

— Da, Peter, prepară-i... Îl prepară destul de bine. Nu vă puteți da seama ce săptămână grea am avut, cu mutatul, cu vizitele vecinilor şi cu fotoreporterii. Casa lui Otto nu prea are succes printre localnici, nu-i aşa, Otto? Ce-a spus lady Vanburgh?

— Doamna aceea care semăna cu Napoleon?

— Da, scumpule.

— A spus că-şi dă seama că sistemul de canalizare e bun, dar păcat că-i subteran. Am întrebat-o dacă doreşte să-l folosească, adăugând că eu aş dori, şi chiar aşa am făcut. De fapt însă avea dreptate. Instalația asta e singura parte acceptabilă a casei. Ce bucuros voi fi când mozaicurile vor fi gata şi-o să pot pleca!

— Nu vă place? întrebă Peter Beste-Chetwynde preparând cocteilul. Mie mi se pare foarte frumos totul. Înainte era mai degrabă pe gustul lui Chokey.

— Detest şi urăsc fiecare părticică din această casă, rosti grav profesorul Silenus. Nimic din ceea ce am construit pân-acum nu mi-a pricinuit atâta scârbă.

Şi oftând adânc, se ridică de la masă şi ieşi din încăpere, ținând încă în mână furculița cu care mâncase.

— Otto e un adevărat geniu, spuse doamna Beste-

Chetwynde. Trebuie să fii drăguț cu el, Peter. O mulțime de lume va veni mâine în weekend. S-a invitat singur, din nou, și Maltravers acela. Nu-i așa că nu ți l-ai dori ca tată vitreg, scumpule?

— Nu! răspunse Peter. Dacă e să te mariți din nou, alege-ți te rog pe cineva tânăr și liniștit.

— Peter, ești un înger! Așa o să fac. Dar acum mă duc la culcare. A trebuit să aștept, ca să vă pot vedea pe amândoi. Arată-i domnului Pennyfeather drumul, scumpule!

Liftul de aluminiu își luă zborul, readucându-l pe Paul pe pământ.

— Ce mi-a cerut mama e cam greu într-o casă cu totul străină pentru mine, spuse Peter Beste-Chetwynde. Dar hai să mâncăm ceva.

Abia peste trei zile Paul o văzu din nou pe doamna Beste-Chetwynde.

*

— Nu crezi că-i cea mai minunată femeie din lume? întrebă Paul.

— Minunată? În ce fel?

Stătea împreună cu profesorul Silenus pe terasă, după cină. Mozaicurile încă neterminate de la picioarele lor erau acoperite cu scânduri și pânză de sac; marea colonadă cu stâlpi de sticlă neagră strălucea în razele lunii; dincolo de balustrada lucioasă de aluminiu, se întindea parcul tăcut și nemărginit.

— Cea mai frumoasă și cea mai liberă dintre femei. Aproape că pare o făptură dintr-o altă specie, nu ai aceeași impresie?

— Nu, răspunse profesorul după ce chibzui câteva clipe. N-aș spune același lucru. Dacă o s-o compari cu alte femei de vârsta ei, o să constați că detaliile care o deosebesc de ele sunt infinitezimale în raport cu punctele de asemănare. Câțiva milimetri ici, câțiva milimetri colo, asemenea deosebiri sunt inevitabile în sistemul uman de reproducere; dar în toate funcțiunile esențiale – bunăoară, digestia – se

conformează modelului speciei.

— Asta se poate spune despre oricine.

— Adevărat. Dar îmi displac tocmai detaliile care-o deosebesc pe Margot. Sunt mărunte, însă supărătoare, ca dinții unui ferăstrău. Altminteri, aş fi dispus să mă însor cu ea.

— Ce te face să crezi că te-ar lua de bărbat?

— Faptul că, precum ți-am mai spus, toate funcțiunile ei esențiale sunt normale. În orice caz, ea însăşi mi-a cerut-o, de două ori. Prima oară i-am spus că o să reflectez, iar a doua oară am refuzat. Sunt convins că am avut dreptate. Ea însă mi-a tăiat vorba cu brutalitate. De altfel, a cam început să îmbătrânească. Peste vreo zece ani o să fie o femeie trecută.

Profesorul Silenus îşi privi ceasul – un ceas de platină, de la *Cartier*, primit în dar din partea doamnei Beste-Chetwynde.

— Zece fără un sfert, spuse el. Trebuie să mă duc la culcare. Ce somnifer obişnuieşti să iei? întrebă aruncând restul trabucului dincolo de terasă, într-o parabolă scânteietoare.

— Eu dorm destul de bine, răspunse Paul. Doar în tren mi-e greu.

— Eşti norocos. Margot ia veronal. Şi eu nu mai dorm de peste un an. Iată de ce mă culc devreme. Când nu dormi, ai nevoie de mai multă odihnă.

În noaptea aceea, după ce-şi înregistră numele în *Cartea de aur*, şi după ce stinse lumina, Paul se gândi la tânărul care zăcea nemişcat în întuneric, într-un dormitor vecin, cu mâinile pe coapse, cu picioarele întinse, cu ochii închişi, şi cu mintea mereu trează, agonisind din ce în ce mai multă energie ce se depunea ca o miere în celulele şi galeriile întortocheate ale creierului, care rămânea singurul organ activ în atmosfera aceea saturată şi viciată din jurul lui.

Aşadar, Margot Beste-Chetwynde dorea să se mărite cu Otto Silenus! într-un alt colț al acestei case extraordinare, ea zăcea într-o transă narcotică, iar frumosul ei trup răcoros şi parfumat abia se mişca sub cearşafuri; afară, în parc, o mie

de făpturi dormeau, iar undeva, dincolo de ele, se aflau Arthur Potts, şi domnul Prendergast, şi şeful de gară din Llanabba. Paul adormi destul de repede. Jos la parter, Peter Beste-Chetwynde îşi prepară al doilea brandy cu sifon şi mai întoarse o pagină dintr-o carte a lui Havelock Ellis, care, împreună cu *Vântul din sălcii*[23], constituia lectura sa preferată.

*

Obloanele de aluminiu se ridicară, iar soarele îşi revărsă în încăpere, prin vita-glass[24], binefăcătoarele raze. O nouă zi începuse la *Joia Regelui.*

De la fereastra camerei lui de baie, Paul privea spre terasă. Pânza de saci fusese scoasă, dezvăluind mozaicul roşu-argintiu, pe jumătate neterminat. Profesorul Silenus se şi afla acolo, împreună cu doi lucrători, cărora le dădea îndrumări cu ajutorul unui plan.

Musafirii invitaţi pentru weekend sosiră la diferite intervale în cursul zilei, dar fiindcă doamna Beste-Chetwynde rămase în odaia ei, fură primiţi de către Peter cu multă amabilitate. Paul nu putu să le afle numele, şi nici măcar să-şi dea seama cam câţi erau. Poate vreo opt sau nouă, dar întrucât toţi erau îmbrăcaţi absolut la fel, vorbeau cu acelaşi glas şi apăreau atât de neregulat la mese, n-ar fi fost exclus să fie mult mai mulţi sau mult mai puţini la număr.

Primii care-şi făcură apariţia fură sir Miles Malpractice şi fotograful David Lennox. Amândoi ieşiră ţipând dintr-un cupeu stil Edward cu motor electric şi merseră de-a dreptul la cea mai apropiată oglindă.

Peste câteva clipe, începu să cânte panotropul, David şi Miles dansară, iar Peter se apucă să prepare cocteilurile. Petrecerea începuse. În cursul după-amiezii mai sosiră şi alţi invitaţi, fie discret, fie cu chiote de bucurie, după cum socoteau că-i mai nimerit.

---

[23] Povestire pentru copii, de Kenneth Grahame (1890–1932).

[24] Sticlă care lasă să pătrundă prin ea razele ultraviolete.

Pamela Popham, o femeie cu bărbia pătrată, plină de energie ca o amazoană, privi prin ochelari de jur împrejur, bău trei cocteiluri, exclamă de două ori: „Dumnezeule!”, se întreţinu cu doi-trei prieteni şi o zbughi la culcare, spunându-i lui Peter:

— Comunică-i Oliviei că am sosit.

După-masă plecară cu toţii la clubul sătesc, unde se dansa şi se juca whist. La orele două şi jumătate casa era liniştită; la trei şi jumătate sosi lordul Parakeet, cam cherchelit, îmbrăcat în haine de seară: se pare că „scăpase cu mai puţin de-o secundă înainte” de la banchetul dat la Londra cu ocazia celei de-a douăzeci şi una aniversări a zilei de naştere a lui Alastair Trumpington.

— Alastair a fost cu mine o bucată de drum, dar cred că o fi căzut din maşină, spuse el.

Musafirii, sau cel puţin o parte din ei, veniră, îmbrăcaţi în pijamale, să-i ureze bun venit. Parakeet umbla vesel de colo până colo, ca o pasăre, arătându-şi nasul alb şi subţire, şi repetând fiecăruia pe rând, cu glas piţigăiat, ca de eunuc, nişte anecdote fără perdea. La orele patru casa redeveni liniştită.

*

Doar unul dintre invitaţi părea să nu se simtă la largul lui: sir Humphrey Maltravers, ministrul transporturilor. Sosise mai devreme, cu un automobil foarte încăpător, cu două valize foarte mici, şi se dovedise încă de la început a fi un element discordant în acea veselă adunare, remarcând absenţa gazdei.

— Margot? A, nu, n-am văzut-o deloc. Am impresia că nu se simte prea bine, spuse unul dintre musafiri. Sau poate că s-o fi rătăcit pe undeva prin casă. Peter ştie, desigur.

Paul îl găsi pe ministru în grădină, după masa de prânz: şedea singur şi fuma un trabuc, cu mâinile-i late şi roşii împreunate în poală, cu o pălărie de fetru trasă peste ochi şi cu o expresie sfidătoare şi totodată dezamăgită pe faţa-i lătăreaţă şi roşie. Semăna nefiresc de mult cu caricaturile ce-

l înfățișau în ziarele de seară.

— Helo, tinere! îl întâmpină ministrul. Unde-s ceilalți?

— Cred că Peter face cu ei turul casei. Are mult mai multe camere decât s-ar părea, văzută din afară. Vreți să mergeți și dumneavoastră?

— Nu, mulțumesc, eu am venit aici să mă odihnesc. Oamenii ăștia tineri mă obosesc. Îmi ajunge Camera pe care-o frecventez în timpul săptămânii.

Paul râse politicos.

— Avem o sesiune grea al naibii. Te interesează cumva politica?

— Nu prea, răspunse Paul.

— Deștept băiat! Nici eu nu pricep de ce continui să mă ocup de politică. E o viață de câine, și pe deasupra nici nu-ți aduce vreun ban. Dac-aș fi rămas în barou, aș fi ajuns de mult un om bogat. Odihna, odihna și bogăția! oftă el. Abia de la patruzeci de ani începi să prețuiești aceste lucruri. Și omului îi rămâne, poate, o jumătate din viață de la patruzeci de ani în sus. Iată o cugetare foarte solemnă. Ține-o minte, tinere, te va feri de cele mai grave greșeli. Dacă omul și-ar da seama la douăzeci de ani că o jumătate din viața lui trebuie trăită de la patruzeci în sus...

Bucătăria doamnei Beste-Chetwynde și grădina doamnei Beste-Chetwynde, adăugă sir Humphrey, meditativ. Ce ne-am putea dori mai mult, în afară de gazda noastră însăși? O cunoști de mult?

— Doar de câteva săptămâni, răspunse Paul.

— E o femeie fără pereche, spuse sir Humphrey, trăgând fumul adânc în piept.

De după tufele de ilice se auzea, vag, panotropul.

— Ce i-o fi venit să clădească o casă ca asta? întrebă sir Humphrey. De vină e numai situația în care s-a vârât. Nu-i prieste deloc. Grea situație – să fii femeie bogată și să n-ai un soț! Gura lumii atâta așteaptă! Margot ar trebui să se mărite, să ia pe cineva care-ar putea să-i normalizeze viața, un bărbat cu situație în societate.

Deodată, fără nicio legătură aparentă, sir Humphrey începu să vorbească despre sine însuși:

— „Ţinteşte sus” a fost deviza mea toată viaţa. Chiar dacă nu vei reuşi, probabil, să obţii ceea ce ţi-ai propus, tot vei obţine ceva. Pe când, dacă ţinteşti foarte jos, nu obţii nimic. E ca şi cum ai arunca o piatră într-o pisică. În copilăria mea, ăsta era jocul preferat în curtea în care-am crescut. Am impresia că, la vârsta aceea, dumneata jucai crichet, dar e cam acelaşi lucru. Dacă arunci direct, nu nimereşti; dacă ţinteşti mai sus, ai şansa să nimereşti. Orice copil ştie asta. Să-ţi spun povestea vieţii mele…

Cum se face, se întrebă Paul, că toţi cei pe care-i întâlnea păreau să-l aleagă tocmai pe el pentru a-şi împărtăşi acest gen de autobiografie? Avea, desigur, o mutră simpatică. Sir Humphrey îi vorbi, aşadar, despre copilăria lui, despre o familie de nouă suflete, înghesuită în două încăperi, despre un tată bețiv şi o mamă isterică, despre o soră care făcea trotuarul, un frate care (avea să înfunde puşcăria, şi încă un frate care era surdo-mut din născare. Îi vorbi despre burse şi despre studii politehnice, despre jignirile şi încurajările primite, despre o carieră universitară plină de succese strălucite şi de privaţiuni fără seamăn.

— Într-o vreme am fost corector la trustul de presă Holywell. Pe urmă am învăţat stenografia şi am transcris predicile de la universitate, pentru ziarele locale.

În timp ce vorbea, tufele de tisă păreau să se înnegrească de funinginea mahalalelor, iar panotropul căpăta parcă tonurile vesele ale unei flaşnete auzite pe scara unei case de raport.

— La Scone, am fost într-o promoţie grozavă, urmă el, înşirând cu vizibilă familiaritate numele mai multor înalţi slujbaşi de stat, dar niciunul n-avea să ajungă atât de departe ca mine.

Paul asculta cu răbdare, ca de obicei. Sir Humphrey vorbea curgător, pentru că, de fapt, repeta o serie de articole pe care le dictase în ajun, pentru un ziar de duminică. Îi povesti lui Paul despre primele sale discursuri şi despre primele alegeri generale la care luase parte – istorica campanie electorală a liberalilor din 1906 – despre zilele grele de dinaintea formării coaliţiei.

— N-am de ce să-mi fie ruşine, am ajuns mai departe decât majoritatea celorlalți. Presupun că, de voi continua, s-ar putea s-ajung într-o zi în fruntea partidului. Dar în iarna asta am simțit că am ajuns la limită. Am ajuns la momentul în care mi-ar plăcea să intru în cealaltă Cameră şi să mă retrag din viața politică activă, să am un cal de curse sau doi (ochii îi căpătară strălucirea galeşă a ochilor unei actrițe populare, când îşi descrie casa visurilor), un iaht şi o vilă la Monte-Carlo. Ceilalți se pot bucura de aceste lucruri oricând poftesc, ei ştiu bine asta. Abia când ajungi la vârsta mea simți într-adevăr ce dezavantajos este să te naşti sărac.

Duminică seara, sir Humphrey propuse „o partidă de cărți". Ideea fu primită fără entuziasm.

— N-ar fi cam deplasat? întrebă Miles. E duminică! Mie-mi plac mult cărțile, îmi se par pur şi simplu divine, mai ales regii – ce mutre parşive au! Dar când încep să joc pe bani, îmi ies totdeauna din fire şi plâng. Întreab-o pe Pamela – ea e curajoasă ca un bărbat!

— Hai să jucăm cu toții biliard şi să petrecem ca-ntr-un palat, propuse David. Sau vreți cumva o petrecere țărănească?

— Ah, mă simt atât de tulburat! spuse Miles când fu convins, în cele din urmă, să joace.

Sir Humphrey câştigă. Parakeet pierdu treizeci de lire şi, deschizându-şi portofelul, îi dădu trei bancnote de câte zece lire.

În drum spre camera lor, Olivia îi spuse lui Miles:

— Ce-a mai trişat!

— Zău, scumpo? Atunci, să nu-i plătim niciun ban!

— Niciodată nu mi-a trecut prin minte să fac aşa ceva. Nu, nu-mi pot permite.

Peter jucă rişcă cu sir Humphrey şi câştigă.

— În definitiv, sunt gazdă, spuse el.

— Când eram de vârsta dumitale, îi spuse sir Humphrey lui Miles, stăteam nopți întregi şi jucam pocher. Pe bani grei.

— Ah, ticălos bătrân! mârâi Miles.

Luni dimineața, foarte devreme, automobilul Daimler al domnului ministru al transporturilor dispăru pe alee.

— Cred că sperase s-o vadă pe mama, spuse Peter. I-am explicat ce-i cu ea.

— N-ar fi trebuit, rosti Paul.

— Aşa e, s-a cam înfuriat. Spunea că nu ştie unde-o s-ajungem, şi că asemenea lucruri nu se spun, nici măcar la mahala, în prezența unor copii de vârsta mea. A mâncat ca un căpcăun! M-am străduit din răsputeri să-l fac să se simtă la largul lui, vorbindu-i despre trenuri.

— Mi-a făcut impresia că-i un bătrân foarte inteligent, îşi dădu cu părerea profesorul Silenus. A fost singurul care n-a considerat necesar să spună ceva politicos despre casă. În plus, mi-a vorbit despre o nouă metodă de turnare a betonului, folosită la una dintre casele de pensii ale guvernului.

Peter şi Paul se întoarseră în studioul lor cilindric şi începură o nouă lecție de ortografie.

*

În timp ce ultimii musafiri plecau, doamna Beste-Chetwynde îşi făcu apariția, proaspătă şi grațioasă ca o poezie din secolul al şaptesprezecelea, după mica ei orgie cu veronal. Pajiştea de sticlă verde părea să înflorească sub picioarele ei, în timp ce trecea de la ascensor spre masa de cocteil.

— Scumpii mei îngeraşi! exclamă ea. V-ați chinuit rău cu Maltravers? Şi cu toți indivizii aceia? Am uitat cine se invitase pentru acest weekend. Personal am încetat de mult să mai invit musafiri, dar e totuna, adăugă ea întorcându-se cu fața spre Paul. Simt din ce în ce mai mult nevoia unui soț, dar Peter e groaznic de pretențios, adăugă ea, privind în adâncurile opaline ale paharului cu *absinthe frappé* din fața ei.

— Păi, dacă bărbații tăi sunt atât de îngrozitori! spuse Peter.

— Câteodată mă gândesc să mă mărit cu bătrânul Maltravers, aşa, ca să mă răzbun, dar Margot Maltravers sună cam urât, nu găseşti? Iar dacă va căpăta un titlu de

noblețe, cu siguranță c-o să-și aleagă unul îngrozitor…

Nimeni nu se purtase vreodată cu Paul atât de drăguț cum se purtă Margot Beste-Chetwynde cu el în următoarele câteva zile. Urcând şi coborând cu lifturile strălucitoare, intrând și ieșind din odăi și străbătând coridoarele întortocheate ale uriașei case, simțea că se mișcă într-o ceață aurie. În fiece dimineață, în timp ce se îmbrăca, o pasăre părea să-i cânte în piept, iar seara când se culca, își rezema capul de o mână care încă mai păstra mireasma delicată a parfumului foarte scump folosit de Margot Beste-Chetwynde.

— Dragul meu Paul, îi spuse ea într-o zi, când, ținându-se de mână, după o înfricoșătoare întâlnire cu o lebădă, ajungeau la „casa lacului”. Nu mă pot obișnui cu gândul întoarcerii tale la şcoala aceea oribilă. Scrie-i, te rog, doctorului Fagan că nu te mai întorci.

„Casa lacului” era un pavilion stil secolul al optsprezecelea, construit pe o moviliță, deasupra apei. Rămaseră acolo timp de un minut, ținându-se de mână pe treptele șubrede.

— Nu prea văd ce altceva aş putea face, spuse Paul.

— Dragul meu, ți-aș putea găsi o slujbă.

— Ce fel de slujbă, Margot? o întrebă Paul, fără a cuteza s-o privească: urmărea din ochi lebăda ce luneca lin pe apa lacului.

— Păi, ai putea, de pildă, să rămâi aici să mă aperi de lebede, nu crezi?

Margot se opri şi, luându-şi mâna dintr-a lui, îşi scoase din buzunar o tabacheră. Paul scăpără un chibrit.

— Dragul meu, ce tare îți tremură mâna! Am impresia că bei prea multe cocteiluri preparate de Peter. Copilul ăsta mai are încă mult de învățat până să folosească bine vodca. Sunt sigură că-ți pot găsi o slujbă mai bună. E absurd să te întorci în Wales. Poate că nu știai, dar eu conduc încă o bună parte din afacerile tatălui meu. E vorba mai ales de întreprinderi din America de sud – localuri de petrecere, cabarete, hoteluri, teatre şi alte asemenea întreprinderi. Sunt sigură că ți-a putea găsi o slujbă în una dintre ele, dacă socoți că ți-ar plăcea.

Paul reflectă cu seriozitate.

— N-ar trebui să cunosc spaniola? o întrebă el.

Era o întrebare foarte potrivită, dar Margot îi răspunse, râzând şi zvârlindu-şi cât colo ţigara:

— E timpul să te duci să te schimbi. Văd că astă seară eşti cam dificil.

Paul se gândi la discuţia asta în timp ce făcea baie – într-o cadă adâncă, de malachit – şi chiar şi după aceea, în timp ce se îmbrăca; legându-şi cravata, tremura din cap până-n picioare, ca o jucărie de sârmă.

La cină, Margot vorbi despre lucruri prozaice: despre nişte bijuterii pentru care comandase monturi noi, şi pe care bijutierul i le stricase de tot, despre casa ei din Londra a cărei instalaţie electrică fusese reparată de teama unui incendiu, despre averea câştigată la cazino de omul pe care-l lăsase să-i păzească vila din Cannes, despre garanţia pe care i-o cerea societatea pentru păstrarea vechilor imobile că nu-şi va dărâma castelul din Irlanda, despre bucătar, care părea să nu fie în toate minţile lui, judecând după monotonia cinei din seara aceea, şi despre încercările lui Bobby Pastmaster de a-i stoarce iarăşi nişte bani cu împrumut pe motivul că îl păcălise cumpărând casa căci, dacă ar fi ştiut că o va dărâma, ar fi pus-o să-i plătească mai mult.

— Ceea ce pretinde Bobby e absurd, spuse ea. Cu cât îi preţuiam mai puţin casa, cu atât mai puţin trebuia să-i plătesc pentru ea, nu-i aşa? Totuşi, aş face mai bine să-i trimit ceva bani, altfel o să se însoare. Cred că ar fi frumos ca Peter să-i moştenească titlul când o să devină major.

Ceva mai târziu, când rămaseră singuri, îi spuse lui Paul:

— Oamenii debitează tot felul de prostii despre avantajul de a fi bogat. Într-un fel e foarte plictisitor să fii bogat, şi presupune o muncă necontenită, dar eu tot n-aş vrea să fiu săracă, sau măcar moderat înstărită, nici pentru toate plăcerile din lume. Crezi c-ai putea fi fericit dac-ai fi bogat?

— Depinde de felul cum aş obţine banii, răspunse Paul.

— Nu văd ce legătură are.

— Nu m-ai înţeles. Voiam să spun că nu există decât un singur lucru care m-ar putea face într-adevăr fericit, şi dacă l-aş obţine, aş deveni şi bogat, dar n-are legătură cu bogăţia,

înțelegi? Căci oricât de bogat aş fi, dacă n-aş avea ceea ce m-ar putea face fericit, n-aş fi fericit, pricepi?

— Scumpule, ceea ce spui tu e cam obscur, dar cred că înseamnă ceva foarte drăguț.

Paul ridică ochii şi privirile li se întâlniră dintr-odată.

— Da, da, sunt încântată, adăugă ea.

— Margot, iubita şi scumpa mea, vrei să te măriți eu mine?

Paul îngenunchie lângă scaunul ei, prinzându-i mâinile.

— Tocmai despre asta am încercat să discut cu tine, toată ziua! rosti Margot, cu tremur în glas.

— Adică, s-ar putea să vrei, Margot? Există vreo şansă?

— Nu văd de ce nu. Fireşte, trebuie să-l întrebăm pe Peter, şi mai sunt şi alte lucruri pe care ar trebui să le discutăm înainte...

Deodată adăugă:

— Paul, dragul, dragul meu, vino-ncoace!

*

Îl găsiră pe Peter în sufragerie: mânca o piersică lângă bufet.

— Helo! îi întâmpină el.

— Peter, avem să-ți spunem ceva, începu Margot. Paul spune că vrea să mă mărit cu el.

— Strașnic! exclamă Peter. Mă bucur. Asta ați făcut voi în bibliotecă?

— Vasăzică, n-ai nimic împotrivă? îl întrebă Paul.

— Împotrivă?! Păi, tocmai asta am căutat să aranjez toată săptămână. De fapt, ăsta-i motivul pentru care te-am adus aici. Cred că-i un lucru admirabil, încheie băiatul, şi mai luă o piersică.

— Eşti primul bărbat despre care vorbeşte aşa. Cred că-i un semn bun, Paul.

— Ah, Margot, hai să ne căsătorim numaidecât!

— Dragul meu, încă n-am zis da. O să-ți spun mâine dimineață.

— Nu, spune-mi chiar acum, Margot. Mă placi puțin, nu-i aşa? Te rog, mărită-te cu mine cât mai curând!

— O să-ți spun mâine dimineață. Mai întâi trebuie să reflectez la o serie de lucruri. Să ne întoarcem în bibliotecă.

*

În noaptea aceea lui Paul îi veni foarte greu să adoarmă. Închisese de mult cartea și stinsese lumina, dar zăcea cu ochii deschiși, iar gândurile îi rătăceau. Întocmai ca în prima noapte a şederii sale acolo, simțea cum geniul neadormit şi inefabil al casei îi dă târcoale. El, și Margot, și Peter, și sir Humphrey Maltravers erau doar niște episoade neînsemnate în viața casei, a acestui monstru nou-născut, la a cărui zămislire contribuiseră câteva culturi străvechi și uitate. Timp de o jumătate de ceas, rămase cu ochii pironiți în beznă, până când gândurile începură, treptat, să se detaşeze de persoana lui – semn că adormea. Deodată se trezi, auzind cum uşa se deschide încet. Nu putea să vadă nimic, dar auzea un foşnet de mătase ca şi când cineva ar fi intrat în cameră. Apoi uşa se închise la loc.

— Paul, dormi?

— Margot!

— Sst! Dragul meu, nu aprinde lumina! Unde eşti?

Mătasea foşni din nou, ca şi cum ar fi căzut pe jos.

— Mai bine să fim siguri, înainte de a lua o hotărâre, nu-i aşa, dragul meu? S-ar putea să fie doar o părere de-a ta că mă iubeşti. Şi ştii, Paul, îmi placi atât de mult, încât ar fi păcat să fac o greşeală, nu crezi?

Din fericire însă nu era nicio greşeală la mijloc, astfel încât a doua zi Paul şi Margot îşi anunțară logodna.

Capitolul IV
Învierea

Câteva zile mai târziu, într-o după-amiază, străbătând

holul, Paul dădu peste un omuleț scund cu o barbă lungă și roşie, care mergea şontâc, şontâc după valet spre odaia lui Margot.

— Dumnezeule! exclamă Paul.

— Nicio vorbă, bătrâne! îi şopti bărbosul când trecu pe lângă el.

Câteva minute mai târziu, Peter veni la Paul.

— Ascultă, Paul, cine crezi că stă de vorbă cu mama?

— Ştiu, spuse Paul. E ceva foarte ciudat.

— Într-un fel, n-am crezut nicio clipă că e mort, mărturisi Peter. I-am spus-o şi lui Clutterbuck ca să-l înveselesc.

— Şi s-a înveselit?

— Nu cine ştie ce, recunoscu Peter. Argumentul meu era că, dacă ar fi intrat cu adevărat în mare, şi-ar fi lăsat pe țărm piciorul de lemn odată cu hainele, dar Clutterbuck mi-a explicat că Grimes ținea foarte mult la piciorul ăsta. Mă întreb ce l-o fi făcut să vină la mama?

Ceva mai târziu îl pândiră pe alee, iar Grimes le spuse:

— Iertați-mi masca, dar e un lucru foarte important în clipa de față.

— Iar ai intrat mesa? îl întrebă Paul.

— Nu tocmai, dar nici prea bine nu mi-a mers în ultima vreme. Poliția e pe urmele mele. Sinuciderea aia nu prea mi-a reuşit. Mă temeam eu că n-o să-mi reuşească. Au început să mârâie că nu s-a găsit niciun cadavru, şi nici măcar piciorul meu de lemn. Pe urmă a apărut şi cealaltă nevastă, ceea ce i-a pus pe gânduri. Iată de ce mi-am lăsat barbă. Înseamnă că sunteți deştepți, dacă m-ați recunoscut.

Se întoarseră cu el la conac, iar Peter le pregăti un cocteil formidabil, din absint şi vodcă.

— E vechea poveste, spuse Grimes. Grimes a căzut din nou în picioare. Apropo, bătrâne, am impresia că e cazul să te felicit, nu? Te-ai aranjat grozav, zău!

Îşi plimbă privirea pe pardoseala de sticlă, pe mobila de cauciuc pneumatic, pe tavanul de porțelan şi pereții capitonați.

— Nu-i pe gustul oricui, spuse el, dar cred că te simți comod aici. Partea nostimă e că, venind încoace, nu mă

aşteptam deloc să te văd.

— Ceea ce am dori noi să ştim, spuse Peter, este ce anume te-a făcut să vii s-o vezi pe mama.

— O întâmplare fericită, atâta tot. Uite cum a fost. După ce am plecat din Llanabba eram cam în aer. Luasem cu împrumut cinci lire de la Philbrick, în ajunul plecării sale, şi cu banii ăia am putut ajunge la Londra, dar vreme de-o săptămână am cam tras mâța de coadă. Într-o zi şedeam într-o cârciumă de pe Shaftesbury Avenue şi-mi ciupeam barba a pagubă, ştiind că n-aveam decât vreo cinci şilingi în buzunar, când deodată am băgat de seamă că în celălalt capăt al localului stă un tip care mă priveşte țintă. Tipul a venit la mine peste câteva clipe şi mi-a spus: „Eşti căpitanul Grimes, nu-i aşa?” M-au trecut fiori când l-am auzit, dar i-am răspuns:

„Nu, nu, bătrâne, te înşeli amarnic. Sărmanul Grimes e mort, s-a înecat. L-a înghițit oceanul!” Şi-am dat să plec. Răspunsul meu nu era, fireşte, prea inteligent, pentru că, dacă n-aş fi fost eu însumi Grimes, n-aş fi avut de unde să ştiu că Grimes e mort, înțelegi ce vreau să spun? Tipul mi-a zis atunci: „Păcat, fiindcă am auzit că Grimes o duce prost, iar eu aveam să-i ofer o slujbă, care cred că i-ar fi convenit. Oricum, hai să bem ceva.” Abia atunci mi-am dat seama cine era. Era un tip grozav de solid, pe nume Bill, cu care fusesem încartiruit în Irlanda. „Bill, te-am luat drept un polițist!” i-am spus. „În regulă, băiete”, mi-a răspuns el. Ştiți, acest Bill a plecat după război în Argentina şi a fost angajat ca director al unei... (Grimes se opri, ca şi cum şi-ar fi adus brusc aminte de ceva) al unui local de petrecere, un soi de club de noapte. Şi nu i-a mers deloc rău în slujba asta, ba a ajuns să conducă o rețea întreagă de localuri de pe litoral. Localurile alea aparțin unui concern din Anglia. Bill venise la Londra special ca să caute doi indivizi capabili, care să-l ajute. „Spaniolii nu-s buni pentru treaba asta, nu-s destul de calmi din fire”, aşa mi-a spus. Avea nevoie, cică, de nişte oameni care să se poată stăpâni atunci când e vorba de femei. Tocmai asta-l făcuse să se gândească la mine. Dar întâlnirea noastră a fost o ispravă, a providenței, zău aşa.

Întreprinderea a fost, se pare, înființată de bunicul tânărului Beste-Chetwynde, iar doamna Beste-Chetwynde continuă s-o dirijeze, așa că am fost trimis să stau de vorbă cu dânsa și să văd dacă e de acord cu angajarea mea. Nici prin gând nu-mi trecea că e aceeași doamnă Beste-Chetwynde care-a venit să asiste la întrecerile sportive în ziua când Prendy s-a îmbătat criță. Asta dovedește cât de mică e lumea!

— Mama a fost de acord să fii angajat? îl întrebă Peter.

— Da, și mi-a dat și un avans de cincizeci de lire, precum și câteva sfaturi foarte înțelepte. Am avut o zi bună. Apropo, mai ai vreo veste în legătură cu bătrânul?

— Da, spuse Paul, chiar azi dimineață am primit o scrisoare.

Și i-o arătă lui Grimes:

Castelul Llanabba,
North Wales.

Dragul meu Pennyfeather,

Îți mulțumesc pentru scrisoare și pentru cecul trimis! Nu e nevoie, cred, să-ți mai spun cât de adânc mă mâhnește faptul că nu te mai întorci la noi în trimestrul următor. Sperasem că relațiile noastre vor fi de lungă durată și reciproc avantajoase. Oricum, eu și fiicele mele îți dorim să fii pe deplin fericit în căsnicia dumitale. Sper că te vei folosi de noua dumitale influență pentru a-l menține pe Peter la școală. E un băiat în care-mi pun mari speranțe. Consider că ar putea deveni unul dintre viitorii mei monitori.

Vacanța nu mi-a îngăduit până-n prezent prea multă odihnă. Eu și fiicele mele am fost foarte sâcâiți de insistențele unei tinere irlandeze, cu înfățișare și purtări extrem de dezagreabile, care pretinde că ar fi văduva sărmanului căpitan Grimes. Ea a pus mâna pe unele acte care par să-i confirme pretențiile. Poliția vine mereu pe-aici și ne pune întrebări obraznice în legătură cu numărul costumelor pe care le avea nefericitul meu ginere.

Pe lângă asta, am primit o scrisoare de la domnul Prendergast, care-mi spune că şi el doreşte să-şi dea demisia. A citit, se pare, o serie de articole ale unui cunoscut episcop, şi a descoperit că există o specie denumită „cleric modern”, care primeşte salariul integral al unui preot, fără a avea obligaţia de a se conforma vreunei credinţe religioase. Pentru el asta înseamnă poate o uşurare, dar pentru mine e un necaz în plus.

Nu cred că voi mai avea curajul să-mi continui activitatea la Llanabba. Am primit o ofertă de la o societate de filme, al cărei director se numeşte, în chip ciudat, sir Solomon Philbrick, şi care ar dori să cumpere castelul. Fiind o combinaţie de arhitectură medievală şi georgiană, ar fi, pare-se, ceva unic. Fiica mea Diana doreşte să conducă un sanatoriu sau un hotel. Precum vezi, lucrurile nu-s deloc simple.

Al dumitale sincer
Augustus Fagan

Pe Paul îl mai aştepta o surpriză în ziua aceea. Abia plecase Grimes, când un tânăr înalt, cu pălărie neagră şi ochi visători se înfăţişă la poartă şi întrebă de domnul Pennyfeather. Era Potts.

— Dragul meu, mă bucur că te văd, îi spuse Paul.

— Am citit despre logodna ta în *The Times* şi, întrucât mă aflam în apropiere, m-am întrebat dacă-mi vei permite să vizitez casa.

Paul şi Peter îl plimbară peste tot, dându-i explicaţiile necesare. Potts admiră plafonul luminos din studioul doamnei Beste-Chetwynde, plantele din seră şi salonaşul a cărui pardoseală era un caleidoscop enorm pus în mişcare de un buton electric. Îl duseră cu liftul până-n creştetul marelui turn piramidal, din care putu contempla acoperişurile şi cupolele de sticlă şi aluminiu, care străluceau aidoma unor diamante în razele soarelui de după-amiază. Dar nu pentru a vedea aceste splendori venise el aici. De îndată ce rămase singur cu Paul, îi spuse, ca din întâmplare:

— Cine era omulețul pe care l-am întâlnit pe alee?

— Cred că-i un tip de la societatea pentru păstrarea vechilor clădiri, spuse Paul. Dar de ce întrebi?

— Eşti sigur? întrebă Potts, vizibil dezamăgit. Ce îngrozitor! Iar am urmărit o pistă falsă.

— Te preocupă, cumva, cazurile de divorț, Potts?

— A, nu, e în legătură cu Liga Națiunilor, răspunse în doi peri Potts, apoi arătă cu degetul spre bazinul cu caracatițe, care împodobea încăperea unde se aflau.

Margot îl invită pe Potts să rămână la masă. Tânărul se strădui din răsputeri să-i facă impresie bună profesorului Silenus, dar nu izbuti. De fapt, probabil că tocmai vizita lui Potts îl determină în cele din urmă pe profesor să plece de-acolo. În orice caz, plecă a doua zi dimineață, devreme, fără a-şi mai da osteneala să-şi facă sau să-şi ia bagajele. Două zile mai târziu, când nu mai rămăsese nimeni în conac, avea să revină, cu o maşină, şi să-şi ia instrumentele matematice. Peste câtva timp avea să mai vină să-şi ia două batiste curate şi o pereche de indispensabili. După aceea, nu se mai arătă niciodată la *Joia Regelui.*

Când Margot şi Paul plecară la Londra, îi împachetară lucrurile şi i le lăsară jos, în vestibul, unde rămaseră vreme îndelungată, căci niciunul dintre servitori nu găsi printre ele ceva care să-l ispitească. Multă vreme după aceea, Margot avea să-l vadă pe fiul grădinarului mergând la biserică gătit cu o cravată de batic din perioada profesorului Silenus. Era ultima relicvă a unui mare geniu, care se afirmase la *Joia Regelui,* înainte ca aceasta să fie din nou reconstruită.

Capitolul V
Compania de distracții latino-americană

La sfârşitul lui aprilie Peter se întoarse la Llanabba, deoarece doctorul Fagan le trimisese vorbă că vânzarea

castelului nu avusese loc, iar Margot şi Paul plecară la Londra să facă pregătiri pentru nuntă. Contrar tuturor aşteptărilor, Margot hotărâse ca nunta să aibă loc într-o biserică şi cu întreg acompaniamentul barbar al domnişoarelor de onoare, al marşului nupţial de Mendelssohn etc. Dar înainte de nuntă, trebuia să se ocupe serios de afacerile sud-americane.

— Prima mea lună de miere a fost cam plicticoasă, aşa că nu mai vreau să risc nimic de astă dată, îi spuse ea lui Paul. Trebuie să rezolv toate problemele înainte de a porni la drum, dar după aceea vei avea parte de cele mai frumoase trei luni din viaţa ta.

Problemele se reduceau, pare-se, la examinarea unor femei tinere în vederea angajării lor ca *serveuse* şi dansatoare de cabaret. Margot îi îngădui lui Paul, cu oarecare reticenţă, să asiste într-o dimineaţă la examinarea unei noi serii. Odaia în care avea loc examinarea era sala de sporturi, care fusese amenajată, în lipsa ei, de către micul Davy Lennox, fotograful firmei. De o parte şi de alta a uşii stăteau doi bivoli împăiaţi. Covorul era verde ca iarba, cu dungi albe, iar pereţii îmbrăcaţi în plasă. Becurile erau vârâte în nişte mingi de sticlă, iar mobila imita ingenios rachete, beţe de polo şi crose de golf. Pe pereţi atârnau tablouri din secolul al nouăsprezecelea înfăţişând grupuri de atleţi, precum şi o pânză ce înfăţişa un berbec luat ca trofeu.

— E groaznic de banal, se scuză Margot, dar face impresie. asupra fetelor, ceea ce nu-i rău deloc. Unele dintre ele au tendinţa să se obrăznicească, dacă nu-s ţinute în frâu.

Paul se aşeză într-un colţ, pe un scaun în formă de înotător. Rămase fermecat de iscusinţa ei în afaceri. Margot nu mai era de fel visătoare, ci şedea ţeapănă la masă – o masă acoperită cu un tartan din Balmoral; cu stiloul suspendat deasupra unei călimări înfipte în ciocul unei ierunci împăiate, părea un simbol viu al mişcării feministe. Fetele fură introduse una câte una.

— Numele? întrebă Margot.

— Pompilia de la Conradine.

Margot îl scrise.

— Numele adevărat?
— Bessy Brown.
— Vârsta?
— Douăzeci şi doi.
— Vârsta reală?
— Douăzeci și doi.
— Unde-ai mai lucrat?
— La doamna Rosenbaum, de pe Jermyn Street, timp de doi ani, doamnă.
— Bine, Bessy, o să văd ce pot face pentru tine. De ce-ai plecat de la doamna Rosenbaum?
— Zicea că domnilor le place să mai schimbe…
— O s-o întreb.
Margot ridică receptorul ținut de o mănuşă de box.
— Alo? Doamna Rosenbaum? Aici Distracțiile latino-americane. Mi-ați putea spune ce-i cu domnişoara de la Conradine?… Aha, ăsta-i motivul pentru care v-a părăsit?! Mulțumesc. Bănuiam eu că despre asta-i vorba!
Agăță receptorul şi spuse:
— Îmi pare rău, Bessy, dar n-am nimic pentru tine deocamdată.
Apăsă pe sonerie – instalată în ochiul unui păstrăv – şi o nouă fată fu introdusă.
— Numele?
— Jane Grimes.
— Cine te-a trimis la mine?
— Gentlemanul din Cardiff. Mi-a zis să vă dau asta.
Și-i întinse peste masă un plic mototolit.
Margot citi bilețelul și spuse:
— Da, înțeleg. Vasăzică, eşti nouă în meserie, Jane?
— Ca un prunc nenăscut.
— Dar ai fost măritată?
— Da, doamnă, dar asta a fost în război, şi bărbatu-meu era tare bețiv.
— Unde ți-e bărbatul?
— Mort, aşa se zice.
— Strașnic, Jane. Eşti exact genul de care avem nevoie. Cât de repede poți să pleci?

— Când ați dori dumneavoastră?

— Păi, la Rio e un loc care rămâne vacant la sfârşitul săptămânii. Trimit două fete, dintre cele mai frumoase pe care le avem. Vrei să te duci şi tu cu ele?

— Da, doamnă, cu plăcere.

— Doreşti ceva bani avans?

— Păi, aş cam vrea să-i trimit tatii ceva bani, dacă aveți posibilitatea.

Margot scoase dintr-un sertar câteva bancnote, le numără şi pregăti o chitanță.

— Semneaz-o, te rog. Am adresa ta. O să-ți trimit biletele peste o zi sau două. Cum stai cu îmbrăcămintea?

— Păi, am o rochie frumoasă, de mătase, dar e la Cardiff, cu celelalte lucruri ale mele. Domnul acela zicea c-o să primesc poate şi ceva lucruri noi.

— Da, adevărat. O să-mi notez. De obicei procedăm în felul următor: agentul nostru alege articolele de îmbrăcăminte, iar fata le plăteşte în rate, din salariul ei.

Doamna Grimes ieşi, şi o altă fată veni în locul ei.

Pe la prânz, Margot Beste-Chetwynde era frântă de oboseală.

— Slavă Domnului, e ultima! exclamă ea. Te-ai plictisit tare mult, îngeraşule?

— Margot, eşti admirabilă. Ar fi trebuit să fii împărătească!

— Să nu spui asta, dragul meu, căci tu ai fi atunci un sclav creştin…

— Nu mi-a trecut prin minte aşa ceva.

— Pe celălalt trotuar e un tânăr care seamănă leit cu prietenul tău Potts, spuse Margot îndreptându-se spre fereastră. Şi văd că a agățat-o pe ultima fată, cea care voia să plece împreună cu copiii şi cu fratele ei.

— În cazul ăsta nu poate fi Potts, spuse Paul, leneş. Să ştii, Margot, că e un lucru pe care n-am putut să-l pricep: cum se face că, cu cât o fată părea mai lipsită de experiență, cu atât îți plăcea mai mult? Le ofereai salarii mult mai mari celor care-ți spuneau că n-au mai lucrat niciodată.

— Zău, dragul meu? Cred că de vină e faptul că mă simt atât de fericită, absurd de fericită.

Explicația i se păru, pe moment, destul de plauzibilă, dar chibzuind mai bine, Paul trebui să recunoască în sinea lui că Margot nu manifestase câtuşi de puțin uşurință în conducerea acestei operațiuni.

— Hai să luăm masa în oraş, propuse Margot. M-am plictisit de casa asta.

Porniră prin Berkeley Square, în lumina strălucitoare a soarelui. Pe treptele uneia dintre clădiri stătea un valet în livrea. Pe Hay Hill trecu pe lângă ei o trăsură cu blazon – trăsura unui pălărier al curții regale; pe capră şedeau, țanțoşi, doi tipi cu cocarde. Într-un cupeu demodat o doamnă corpolentă, proptită pe nişte perne înalte, o salută pe Margot cu o plecăciune pe care o învățase desigur la curtea prințului consort. Întregul Mayfair părea să palpite în ritmul inimii domnului Arlen.[25]

Intrară în restaurantul *Maison Basque*. La masa de alături şedea Philbrick şi mânca fragi amărui, atât de ieftini în Provence şi atât de scumpi pe Dover Street.

— Treci o dată şi pe la mine, îl pofti el pe Paul. Locuiesc la Batts's, ceva mai sus pe strada asta.

— Am aflat că vei cumpăra castelul din Llanabba, îi spuse Paul.

— Da, aveam intenția, dar cred că-i cam prea departe.

— Ai fost căutat de poliție curând după ce-ai plecat.

— Odată şi odată tot au să mă prindă, spuse Philbrick.

— În orice caz, îți mulțumesc pentru veste. Apropo, poți să-i spui logodnicei dumitale că au s-o caute şi pe ea, dacă n-o să fie prevăzătoare. Comisia aia a Ligii Națiunilor a început în sfârşit să lucreze.

— Habar n-am despre ce vorbeşti, spuse Paul şi se întoarse la masa lui.

— E limpede că omul ăsta nu-i în toate mințile, spuse Margot când Paul îi relată discuția cu Philbrick.

---

[25] *Michael Arlen* (1895–1956) dramaturg minor englez.

Capitolul VI
O piedică în calea pregătirilor de nuntă

Între timp, jumătate din prăvăliile din Londra fuseseră antrenate în pregătirile de nuntă. Paul îl rugase pe Potts să-i fie naş, dar printr-o scrisoare trimisă din Geneva acesta refuzase. În alte împrejurări, un asemenea refuz l-ar fi pus în încurcătură, dar în ultimele două săptămâni Paul primise atâtea scrisori şi invitații de la nişte oameni pe care nici nu-şi amintea să-i fi cunoscut vreodată, încât singura lui dificultate în alegerea unui naş era teama de a nu jigni pe vreunul dintre noii săi prieteni. În cele din urmă îl alese pe sir Alastair Digby-Vane-Trumpington, deoarece simțea că, fie măcar indirect, îi datora în bună măsură actuala sa fericire. Sir Alastair primi bucuros, cerându-i totodată să-i împrumute nişte bani pentru un joben nou, căci cel vechi i se stricase cu câteva nopți mai înainte.

O scrisoare expediată din Onslow Square, şi rămasă fără răspuns, arăta limpede că fiica tutorelui lui Paul s-ar simți profund jignită, şi în acelaşi timp şi-ar vedea grav compromisă poziția în societate, dacă nu ar fi aleasă printre domnişoarele de onoare.

Dintr-un motiv sau altul, căsătoria lui Paul părea să impresioneze lumea ca un eveniment deosebit de romantic. Oamenii admirau poate curajul şi energia cu care Margot, după zece ani de văduvie, se expunea iarăşi, de bunăvoie, celor o sută şi una de orori ale unei nunți mondene; sau poate că brusca ascensiune a lui Paul de la treapta de dascăl la poziția de milionar făcea să vibreze în fiecare din ei o strună de optimism încă sensibilă, astfel încât îşi spuneau, peste registrele şi maşinile lor de scris: „S-ar putea ca data viitoare să-mi vină mie rândul”. Dar, oricare ar fi fost motivul, nunta era desigur un eveniment neobişnuit de popular printre oamenii de rând. În ajunul ceremoniei, o mulțime numeroasă, ațâțată de presa de mare tiraj, se strânse în fața bisericii St. Margaret. Oamenii veniseră cu

scaune pliante, cu sandvișuri și cu spirtiere; pe la orele două și jumătate, în ciuda ploii torențiale, mulțimea crescuse în așa măsură, încât poliția fu silită să-i atace cu bastoane; numeroși invitați fură cât pe ce să fie zdrobiți în încercarea lor de a răzbi până la uși, iar strada pe care Margot trebuia să-și conducă mașina era străjuită de femei care plângeau isteric, ca la o înmormântare.

Înalta societate avea o atitudine mai rezervată: lady Circumference, de pildă, ofta după moravurile de la sfârșitul secolului trecut, când Edward, prințul de Wales, care dădea *tonul,* ar fi putut condamna cu hotărâre această a doua căsătorie, atât de ostentativă.

— Ce îngrozitor că Tangent a murit tocmai acum! spunea ea. Oamenii ar putea crede că ăsta-i motivul pentru care refuz invitația. Nu-mi pot închipui pe nimeni acceptând.

— Am auzit că nepotul dumitale, Alastair Trumpington, va fi naș, îi comunică lady Vanburgh.

— Pari să fii la fel de bine informată ca și pedicuristul meu, îi răspunse lady Circumference cu o neobișnuită vervă, și întreg Lowndes Square-ul se înfiora la plecarea ei.

Burlacii mondeni care locuiau în grajdurile descoperite din Mayfair și în mansardele din Shepherd's Market și North Audley Street, unde-și petreceau serile stând, veșnic neconsolați, la pândă, deplângeau fățiș prada ce le scăpase printre degetele elegant înmănușate; totodată, mulți dansatori populari treceau cu oarecare nelinişte pe la banca din cartierul lor, ca să vadă dacă alocația lunară le sosise ca de-obicei.

Margot însă rămase leală tuturor vechilor ei obligații; grupuri întregi de tineri care se lăudau că nu se duc la restaurant decât atunci când li se plătește o masă copioasă, primiră invitații la ospățul de nuntă. Iar Davy Lennox, despre care se spunea că, în ultimii trei ani, nu acordase nimănui „o ședință suplimentară", îi fotografie miresei de două ori ceafa și o dată reflexul mâinilor într-o călimară.

Cu zece zile înainte de nuntă, Paul se instala la *Ritz,* iar Margot începu să se ocupe serios de cumpărături. De cinci-șase ori pe zi soseau la *Ritz* mesageri încărcați cu mici roade

ale activității ei; când o tabacheră de platină, când un halat, când un ac de cravată sau o pereche de butoni. În vremea asta, Paul își cumpărase, cu o neobișnuită risipă, două cravate noi, trei perechi de pantofi, o umbrelă și o ediție a operelor lui Proust. Margot îi fixase o alocație personală de două mii de lire pe an.

Undeva departe în Adriatica, pe insula Corfu, se făceau pregătiri febrile pentru ca vila doamnei Beste-Chetwynde să fie gata pentru primele săptămâni ale lunii sale de miere; patul cel mare, gravat cu ananași, care-i aparținuse cândva lui Napoleon al treilea, fusese așternut cu cearșafuri parfumate și cu perini de o nemaipomenită moliciune. Ziarele relatau toate aceste vești cu lux de amănunte, și câte un tânăr reporter era lăudat pentru abundența adjectivelor folosite.

Și totuși se ivi o piedică.

Cu trei zile înaintea nunții, într-o dimineață, când ședea în apartamentul său de la *Ritz* și-și citea corespondența de dimineață, Paul fu chemat la telefon de Margot:

— Dragul meu, a intervenit ceva neplăcut. Îți amintești de fetele alea pe care le-am trimis deunăzi la Rio? Ei bine, s-au împotmolit la Marsilia, dintr-un motiv sau altul, nu-mi pot da bine seama de ce. Cred că-i în legătură cu pașapoartele. Tocmai am primit o foarte ciudată telegramă de la agentul meu de-acolo. Își dă demisia. Neplăcut lucru, tocmai acum! Și eu, care voiam să rezolv totul până joi! Ce-ar fi, îngerașule, să te duci să vezi ce se-ntâmplă? Probabil că-i vorba doar de câteva sute de franci de dat omului potrivit. Dacă iei avionul, te poți întoarce la timp. M-aș duce eu însămi, dar după cum știi, iubitule, n-am pur și simplu niciun minut liber.

Paul nu trebui să călătorească singur. Pe aeroportul Croydon se afla și Potts, înfășurat într-un pardesiu lung și înarmat cu o valijoară.

— Treburi în legătură cu Liga Națiunilor, se justifică el.

În timpul zborului i se făcu rău de două ori.

La Paris, Paul fu nevoit să închirieze un aeroplan special. Potts îl petrecu la aeroport.

— De ce pleci la Marsilia? îl întrebă el. Credeam că te

însori.

— Mă duc la Marsilia doar pentru o oră-două, să văd nişte oameni în interes de afaceri, răspunse Paul.

„Potts ăsta-i grozav, îşi spuse el în gând. Numai unul ca el e-n stare să-şi închipuie că o mică deplasare ca asta mi-ar putea da peste cap căsătoria”.

Paul începuse să se simtă cosmopolit: azi la *Ritz,* mâine la Marsilia, poimâine în Corfu, iar după aceea întreaga lume avea să i se deschidă aidoma unui uriaş hotel, chemându-l pe un drum aşternut cu orhidee şi reverenţe. Cât de insular i se părea bietul Potts, în ciuda vorbăriei lui despre internaţionalism.

Paul ajunse la Marsilia seara târziu. Luă cina la *Basso*, pe balconul acoperit, la o masă de la care putea zări mii de lumini reflectate în apa încremenită. Mâncă *bouillabaisse*[26], bău *Meursault* şi avu senzaţia că-i un om de lume când îşi plăti consumaţia, neuitând să calculeze bacşişul cuvenit. Apoi se instală într-o maşină descoperită, care-l duse în cartierul vechi al oraşului; Margot îi spusese: „Probabil c-au să fie la Alice, pe rue de Reynarde. Oricum, nu-ţi va fi deloc greu să le găseşti, dacă vei pomeni numele meu”.

La colţul străzii Ventomargy, maşina se opri: strada era prea îngustă şi prea populată ca să se poată circula. Paul îi plăti şoferului.

— *Merci, Monsieur! Gardez bien votre chapeau*[27], îi spuse acesta, înainte de a demara.

Întrebându-se ce-o fi însemnând această expresie, Paul porni cu paşi mai puţin siguri pe străduţa pietruită. Casele, aplecate într-o rână, erau luminate vesel din pivniţă până-n pod; între ele se bălăbăneau lanterne; un şanţ nu prea adânc trecea prin mijlocul străduţei. Cadrul n-ar fi putut fi mai sinistru nici măcar dacă ar fi fost confecţionat la Hollywood, anume pentru o scenă de desfrâu petrecută în timpul teroarei. În Anglia, o asemenea stradă, îşi spunea Paul, ar fi

---

[26] Supă din peşte fiert în vin sau apă, cu şofran, usturoi, roşii, untdelemn etc. (fr.).

[27] Mulţumesc, domnule, păziţi-vă bine pălăria (fr.).

fost de mult salvată de către domnul Spire şi pusă sub protecţia unei societăţi anonime pentru vânzarea de cărţi poştale ilustrate, furculiţe pentru pâine prăjită, şi plicuri cu „ceai de Devonshire”. Aici negoţul era de alt gen. Nu trebuia să ai prea multă experienţă ca să-ţi dai seama ce fel de cartier era. Nu străbătuse, oare, Paul, cu un ghid în mână, străzile părăsite ale Pompeiului?

Nu-i de mirare, îşi spuse el, că Margot dorise atât de aprig să-şi salveze protejatele din acest loc de primejdie şi ispită.

Un marinar negru, beat-turtă, i se adresă într-o limbă nepământeană, poftindu-l să bea ceva. Paul grăbi pasul. Era caracteristic pentru Margot faptul că, în vârtejul vieţii ei mondene, îşi găsea timp să se îngrijească de aceste sărmane fete, pe care le expusese, fără să vrea, la astfel de primejdii.

Surd la invitaţiile poliglote ce-l asaltau din toate părţile, Paul îşi continuă drumul. O fată tânără îi smulse pălăria de pe cap; Paul îi zări piciorul gol în pragul unei uşi luminate; apoi fata apăru la o fereastră, şi-i făcu semn să vină să-şi ia pălăria.

Toată strada părea să râdă de el. Paul şovăi; apoi, într-un moment de panică, pierzându-şi nu numai pălăria neagră ci şi stăpânirea de sine, se răsuci pe călcâie şi o luă la fugă spre străzile largi şi liniile de tramvai, căci acolo era patria lui spirituală.

*

Pe lumină, vechiul oraş nu mai părea atât de înfricoşător. Între case atârnau rufe, în rigole curgea apă limpede, iar străzile erau ticsite de femei bătrâne încărcate cu coşuri de peşte. *Chez Alice* nu dădea niciun semn de viaţă, iar Paul fu silit să sune de câteva ori, până când în sfârşit un portar bătrân şi şleampăt îşi făcu apariţia.

— *Avez-vous les jeunes filles de madame Beste-Chetwynde*?[28] îl întrebă Paul, perfect conştient de absurditatea acestei întrebări.

[28] Fetele doamnei Beste-Chetwynde sunt aici? (fr.).

— Sigur că da, poftim înăuntru, domnule, răspunse portarul. Doamna ne-a telegrafiat că veniți.

Doamna Grimes și cele două prietene ale ei nu erau încă îmbrăcate, dar îl întâmpinară cu entuziasm, în niște capoate care-ar fi putut satisface gustul pentru culoare al fiicei mai mari a doctorului Fagan. Îi explicară că întâmpină dificultăți în obținerea pașapoartelor, dificultăți care se datorau, după părerea lui Paul, faptului că autoritățile nu înțeleseseră bine pentru ce anume se duceau fetele la Rio. Ele nu știau o boabă franțuzește, și dăduseră, desigur, explicații greșite.

Paul petrecu o dimineață agitată pe la diverse consulate și comisariate de poliție. Lucrurile erau mai complicate decât își imaginase el, iar autoritățile îl primiră fie cu vădită răceală, fie cu aluzii și ocheade ininteligibile.

Lucrurile, spuneau ei, fuseseră mult mai simple în urmă cu șase luni, dar acum, cu Liga Națiunilor… (Și scuturau din umeri, deznădăjduiți). S-ar mai putea rezolva și de data asta, dar doamna Beste-Chetwynde trebuia să înțeleagă clar că existau unele forme ce se cuveneau respectate. În cele din urmă, fetele primiră viza de ieșire în calitate de stewardese.

— Iar dacă n-au să meargă cu mine mai departe de Rio, spuse comandantul avionului, am oricum un personal destul de numeros. Spuneți că le așteaptă la Rio slujbe? Atunci, patronii vor putea desigur să le reglementeze situația la autoritățile locale.

Paul cheltui însă mai multe mii de franci pentru formalități.

— Ce instituție absurdă e și Liga asta a Națiunilor! exclamă Paul. Pare să complice lucrurile, în loc să le simplifice.

Spre uimirea lui, autoritățile luară vorbele astea drept o glumă grozavă.

Paul le conduse pe fete la vapor, și toate trei îl sărutară la despărțire. În timp ce se întorcea pe chei, îl întâlni pe Potts, care-i spuse:

— Am sosit adineauri, cu trenul de dimineață.

Paul era cât pe ce să-i spună ce părere avea despre Liga Națiunilor, dar amintindu-și de prolixitatea gândirii lui Potts

şi de urgenţa propriei lui plecări, se hotărî să-şi amâne criticile pentru altădată. Mai zăbovi la Marsilia îndeajuns pentru a-i telegrafia lui Margot: „Aranjat totul satisfăcător. Mă întorc azi după amiază. Toată dragostea”. Apoi plecă la Paris cu avionul, convins că făcuse şi el o treabă folositoare.

*

La orele zece în dimineaţa nunţii, Paul se întoarse la *Ritz.* Ploua cu găleata, iar el era obosit, neras şi abătut. Numeroşi reporteri îl aşteptau la uşa apartamentului, dar le spuse că nu-i putea primi pe niciunul. Înăuntru, îl găsi pe Peter Beste-Chetwynde, neverosimil de elegant în primul lui costum de dimineaţă.

— Mi-au dat voie de la Llanabba să vin la nuntă, îi spuse băiatul. Ca să fiu sincer, mă simt destul de bine în hainele astea. Ţi-am adus o floare pentru butonieră, în caz că ai uitat. Dar ce-i cu dumneata. Paul, pari obosit?!

— Chiar sunt. Fii drăguţ şi dă drumul la robinetul din baie.

După ce făcu baie şi se bărbieri, se simţi mai bine. Peter comandase o sticlă de şampanie şi era cam ameţit. Dădea ocol încăperii, cu paharul în mână, vorbind cu antren şi oprindu-se din când în când să se privească în oglindă.

— Îmi vine foarte bine, zău! Mai ales cravata, nu crezi, Paul? Cred c-o să mă-ntorc aşa la şcoală, să le-arăt ce fiinţă superioară sunt. Ai observat, sper, că ţi-am dat floarea cea mai mare. Nu pot să-ţi descriu în ce hal a ajuns Llanabba în trimestrul ăsta. Încearcă s-o convingi pe mama să mă scoată de-acolo. Clutterbuck a plecat, Tangent a murit, iar cei trei profesori noi sunt destul de înspăimântători. Unul seamănă cu prietenul dumitale Potts, numai că se bâlbâie, iar Brolly pretinde că are şi-un ochi de sticlă. Domnul Makepeace, aşa îi spune. Pe urmă, e unul cu părul roşu, care bate mereu câte un elev. Al treilea e destul de cumsecade, dar din păcate este epileptic. Nu cred că doctorul ţine la vreunul dintre ei. Flossie a fost cam abătută, în tot acest timp. Mă întreb dacă mama i-ar putea găsi o slujbă în America de Sud? Mă bucur

că porți o vestă ca asta. Era cât pe ce să-mi pun și eu una la fel, dar m-am gândit că sunt puțin prea tânăr. Ce părere ai? Deunăzi a venit la școală un reporter, care-a vrut să afle amănunte despre dumneata. Brolly i-a povestit cum te duceai să înoți, seara, și cum înotai ore-ntregi, compunând versuri elegiace. Dar a stricat toată povestea spunând că ai labe și coadă, ceea ce l-a făcut pe individ să creadă că-l duce de nas. Ia spune, nu-i așa că-s foarte la modă?

Îmbrăcându-se, Paul începu să se simtă iarăși în apele lui. Nu-și putea alunga impresia că și el arăta elegant. Peste câteva clipe intră în încăpere Alastair Digby-Vane-Trumpington, și bău șampanie.

— Publicitatea de care se bucură această nuntă face din ea cel mai răsunător eveniment petrecut în timpul generației noastre. Ziarul *Sunday Mail* mi-a oferit cincizeci de lire ca să-mi pun numele sub un articol în care se descriu senzațiile mele ca naș. Mă tem însă că toată lumea va ști că nu l-am scris eu, căci e prea bine scris. Apropo, am primit o scrisoare admirabilă de la tante Greta, pe chestia asta. Ai văzut cadourile? Însărcinatul cu afaceri al Argentinei ți-a dăruit operele lui Longfellow legate în piele verde, iar directorul școlii din Scone ți-a trimis farfuriile alea de cositor pe care le ținea în vestibul.

Paul își prinse gardenia la butonieră și coborî la masă împreună cu Peter și cu domnul Alastair Trumpington. În restaurant erau o mulțime de oameni, îmbrăcați ca pentru nuntă, iar Paul observă cu oarecare satisfacție că era în centrul atenției tuturor. Petrecându-i până la masă, politicosul *maître d'hôtel* îi exprimă urările sale de fericire. Peter comandase încă de dimineață meniul.

— Mă îndoiesc că vom avea vreme să mâncăm tot, dar din fericire felurile cele mai bune sunt servite la început, spuse el.

În timp ce-și cojea al doilea ou de pescăruș, Paul fu chemat la telefon. Era Margot.

— Dragul meu, cum te simți? Am fost atât de neliniștită tot timpul cât ai lipsit. Am avut o presimțire sinistră, că ceva o să te împiedice să te-ntorci. Te simți bine, dragul meu? Da,

eu mă simt grozav. Sunt acasă, iau dejunul în dormitor, și mă simt, iubitule, cum nu se poate mai neprihănită, ca o debutantă. Sper c-o să-ți placă rochia mea. E de la Boulanger, dragul meu, ai ceva împotrivă? La revedere, iubitule. Nu-l lăsa pe Peter să se-mbete prea tare, ai grijă!

Paul se întoarse în restaurant.

— Ți-am mâncat ouăle, îi spuse Peter. N-am putut rezista ispitei.

Pe la orele două se ridicară de la masă. Pe Arlington Street îi aștepta cea de-a doua mașină Hispano Suiza a doamnei Beste-Chetwynde.

— Trebuie să mai bem un pahar împreună înainte de-a pleca, spuse nașul. Avem tot timpul.

— Cred c-ar fi o greșeală dac-aș bea și eu, spuse Peter.

Paul și nașul său își umplură din nou paharele cu brandy.

— Amuzantă poveste, rosti Alastair Digbyvane-Trumpington. Cine-ar fi putut să prevadă, atunci când am organizat în apartamentul meu agapa clubului Bollinger, că lucrurile au să sfârșească astfel?

Paul își răsuci paharul, adulmecă o clipă mireasma băuturii și spuse apoi, ridicându-l:

— Pentru zeița Fortuna, o prea hulită doamnă!

*

— Care dintre dumneavoastră, domnilor, este Paul Pennyfeather?

Paul lăsă jos paharul și se întoarse spre individul cu înfățișare cazonă care stătea lângă el.

— Eu sunt, îi spuse. Să știți însă că, dacă veniți din partea unui ziar, nu prea am timp...

— Sunt inspectorul Bruce, de la Scotland Yard, spuse străinul. Fiți bun și ieșiți cu mine afară, să stăm de vorbă, numai un minut.

— Zău, domnule inspector, sunt foarte grăbit, răspunse Paul. Presupun că-i vorba de oamenii pe care i-am cerut pentru paza cadourilor. De ce n-ați venit mai devreme?

— Nu-i vorba de cadouri, și nici n-aș fi putut veni mai

devreme. Mandatul de arestare a fost emis împotriva dumneavoastră abia acum câteva clipe.

— Uite ce este, nu fi dobitoc! îl repezi Alastair Digby-Vane-Trumpington. Ai greşit adresa. Au să râdă de dumneata ca de-un nătărău la Scotland Yard. Dumnealui e domnul Pennyfeather, care se însoară astăzi.

— Nu ştiu nimic despre asta, spuse inspectorul Bruce. Ştiu doar că am un mandat pentru arestarea dumnealui, şi că orice va declara de-aici înainte ar putea sluji ca mărturie împotriva dumisale. Cât despre dumneata, tinere, nu te-aş sfătui să te pui în calea unui om al legii în exercițiul funcțiunii.

— E o eroare sinistră la mijloc! protestă Paul. Presupun că trebuie totuşi să-l urmez pe omul ăsta. Încearcă să dai de Margot şi să-i explici.

Fața trandafirie şi blajină a lui sir Alastair păli de uimire.

— Dumnezeule! exclamă el. Ce amuzant! Adică, ar fi putut să fie în orice altă împrejurare.

Peter, alb ca varul, ieşise din restaurant.

Sfârşitul părții a doua.

PARTEA A TREIA

Capitolul I
Nu orice zid de piatră e o închisoare…

Procesul lui Paul, judecat câteva săptămâni mai târziu la Old Bailey[29], a prilejuit o amară deziluzie publicului, gazetarilor, juriului și avocaților. Arestarea de la *Ritz,* știrea anunțată la biserica St. Margaret că nunta se amână, plecarea lui Margot în Corfu, respingerea cauțiunii, mâncarea trimisă pe ascuns de la restaurantul *Boulestin,* toate aceste știri fuseseră tipărite pe prima pagină a ziarelor. În comparație cu ele, sentința de condamnare a lui Paul era un fleac. La început, Paul se recunoscuse pe deplin vinovat, în ciuda îndemnurilor avocatului său, dar mai apoi schiță un fel de apărare, galvanizat fiind de avertismentul dat de președintele tribunalului, că legea prevede bătaia cu biciul pentru asemenea infracțiuni. Totuși, chiar și detaliile acestea erau foarte anodine. Ca principal martor al acuzării, Potts se dovedi implacabil, iar tribunalul avea să-l laude călduros pentru atitudinea lui. Apărarea nu oferi nicio probă, limitându-se la antecedentele bune ale împricinatului; numele Margot Beste-Chetwynde nu fu pomenit, cu toate că

[29] Tribunal din Londra, unde se judecă procesele penale.

la pronunțarea sentinței judecătorul spuse că „nimeni nu putea ignora cinica impertinență cu care, chiar în ajunul arestării sale pentru această fărădelege mârşavă, acuzatul se pregătea să-şi lege numele de un nume onorat în istoria patriei sale, şi să târască în prăpastia adâncă a propriei sale depravări pe o doamnă înzestrată cu frumusețe, rang şi o nepătată reputație. Societatea împarte pedepse drepte cetățenilor nestatornici şi necumpătați ce-şi caută plăcerile în piața păcatului, care încă mai pângăreşte faima civilizației noastre; dar pentru neguțătorii înşişi, pentru acești vampiri cu chip de om care trăiesc din degradarea speciei, societatea şi-a rezervat dreptul de a-i suprima fără milă."

Paul fu aşadar trimis la închisoare, iar ziarele puseră în capul coloanei rezervate ştirilor interne de mică importanță, titlul: *Pretendent la mâna unei doamne din înalta societate, condamnat la închisoare. Opiniile unui magistrat despre vampirii cu chip de om.* Cu asta, povestea luă sfârşit pentru marele public.

Dar până atunci, avu loc o conversație vrednică de atenția tuturor celor interesați în haotica suită de întâmplări, în care era amestecat Paul. Într-o zi, înainte de proces, Paul primi în celula lui vizita lui Peter Beste-Chetwynde.

— Bună, Peter!

— Bună, Paul! Mama m-a rugat să vin să te văd. Vrea să ştie dacă primeşti regulat mâncarea pe care a comandat-o pentru dumneata. Sper că-ți place meniul, pentru că de fapt eu ți-l aleg. Ştiam că nu-ți plac mâncărurile prea grele.

— E minunată mâncarea, spuse Paul. Ce face Margot?

— Păi, tocmai despre asta am venit să-ți vorbesc. Margot a şters-o.

— Unde?

— A plecat singură în Corfu. Eu am convins-o, căci ar fi vrut să rămână şi să asiste la proces. Îți poți închipui ce de oameni şi ziarişti au tăbărât pe noi! Nu i-o iei, sper, în nume de rău? Ascultă, încă ceva – cred că gardianul ăla nu mă-aude! Îți aduci aminte de bătrânul acela îngrozitor, pe nume Maltravers? Ei bine, a ajuns ministru de interne, precum ai aflat probabil. A trecut pe la mama şi i-a spus că dacă ar

primi să devină soția lui, te-ar putea scoate din închisoare. Fireşte, o fi citit asta în cărți. Dar mama crede că s-ar putea să fie adevărat, și ar dori să știe ce părere ai. Se simte vinovată de tot ce s-a întâmplat şi ar face orice ca să te-ajute – numai să nu-i ceri să intre ea însăși la închisoare. Nu ți-o închipui pe mama la închisoare, nu-i așa? Ei, ai vrea să ieși numaidecât de-aici, lăsând-o pe ea să se mărite cu Maltravers? Sau preferi să aștepți până o să ieşi legal, şi s-o iei de nevastă? Ea e dispusă să te aştepte.

Paul își aduse aminte de vorbele profesorului Silenus: „De azi în zece ani o să fie o femeie trecută”.

Răspunse totuși:

— Aș prefera să mă aștepte, dacă tu crezi că-i posibil.

— Eram sigur că așa o să-mi răspunzi, Paul! Sunt atât de fericit! Mama mi-a spus: „Nu voi pretinde că nu știu cum aș putea să-l răsplătesc pentru ce i-am făcut, căci știe, cred, că pot”. Astea au fost cuvintele ei. N-am impresia că o să capeți mai mult de un an, ce spui?

— Dumnezeule, sper că nu! exclamă Paul.

Condamnarea la șapte ani detențiune penală avea să fie o lovitură grea pentru el. „De azi în zece ani, o să fie o femeie trecută”, își spunea în duba ce-l transporta spre închisoarea Blackstone.

*

În prima zi de pușcărie, Paul întâlni o mulțime de oameni, dintre care pe unii îi cunoștea. Primul om întâlnit fu un gardian cu frunte îngustă și aer amenințător. După ce scrise cu oarecare greutate numele lui Paul într-un registru, îl conduse la celula lui. Era limpede că omul citise ziarele.

— E altceva decât hotelul *Ritz,* nu-i așa? îi spuse. Nu ne plac, pe-aici, oameni ca mătăluță, pricepi? Dar știm noi cum să-i tratăm! Nu, n-o să găseşti aici nimic din ce-ai avut la *Ritz,* codoş împuțit!

Gardianul se înșela însă, căci următorul om pe care-l întâlni Paul fu Philbrick. Hainele de pușcăriaș îi veneau prost, şi era nebărbierit, dar continua să aibă un inefabil aer

de noblețe.

— Ştiam eu c-o să te revăd curând, îi spuse. Fiind mai vechi aici, mi-au dat în grijă curățenia băii de la intrare. Ți-am pus deoparte cel mai bun costum pe care l-am putut găsi. N-are niciun păduche.

Și aruncă pe bancă o legăturică de țoale ștampilate.

Gardianul se întoarse împreună cu altul, probabil superior în grad. Amândoi îi inventariară cu grijă întreaga avere. Gardianul citi cu glas melodios:

— Pantofi negri, una pereche; ciorapi fantezi, una pereche; bretele de mătase neagră, una pereche... În viața mea n-am văzut om cu atâtea haine!

Se poticniră de câteva ori, din cauza unor dificultăți de pronunție, dar până la urmă întocmiră lista.

— Una tabacheră din metal alb, conținând două țigări; un ceas de metal alb; un ac de cravată fantezi (o costase pe Margot mai mult decât leafa pe un an a gardianului, să fi ştiut el!); butoni de os, una pereche; butoni de manşetă fantezi, una pereche.

Gardienii priviră cu suspiciune perforatorul de trabuce, un obiect de aur, primit de Paul în dar de la naşul său.

— Ce-i asta? îl întrebară.

— Pentru țigările de foi.

— Gura! îl repezi gardianul, pocnindu-l în cap cu un pantof. Să-l înregistrăm ca „instrument". Asta-i tot, dacă nu cumva ai dinți falşi. Poți să-i păstrezi, cu condiția să-i trecem în registru.

— N-am, spuse Paul.

— Vreun bandaj de hernie sau alt articol sanitar?

— N-am.

— În regulă! Te poți duce la baie.

Paul stătu zece minute în apa caldă – care mirosea, liniştitor, a dezinfectant – apoi se îmbrăcă în hainele de puşcăriaş. Pierderea bunurilor personale îi prilejuia o ciudat de plăcută senzație de iresponsabilitate.

— Arăți grozav, îi spuse Philbrick.

Următorul om pe care-l văzu fu medicul închisorii, aşezat la o masă acoperită cu formulare.

— Numele? îl întrebă doctorul.

— Pennyfeather.

— Ai fost vreodată închis în vreun ospiciu sau în vreo instituție similară? Dacă da, amănunte.

— Am fost vreme de doi ani la colegiul Scone, din Oxford, spuse Paul.

Doctorul își ridică pentru prima oară privirea:

— Să nu faci glume cu mine, omule, că te pun imediat în cămașă de forță!

— Scuzele mele, spuse Paul.

— Să nu vorbești neîntrebat cu domnul medic, îl repezi gardianul de lângă el.

— Scuzați, spuse Paul, în neștire, iar gardianul îl pocni în cap.

— Suferi de oftică sau de vreo altă boală contagioasă? îl întrebă medicul.

— Pe câte știu, nu.

— Asta-i tot, spuse medicul. Te declar apt de a suporta pedepsele reglementare specificate mai jos, și anume: cătușe, lanțuri, centură de fier, carceră, regim alimentar no. 1, regim alimentar no. 2, joardă de mesteacăn, vână de bou. Ai vreo obiecție?

— Trebuie neapărat să suport toate aceste pedepse dintr-odată? întrebă Paul, cam descumpănit.

— Le vei suporta, dacă vei continua să pui asemenea întrebări impertinente. Gardian, ai grijă de omul ăsta: are un caracter turbulent.

— Hai, urmează-mă! îi porunci gardianul.

Merseră pe un coridor, apoi coborâră două scări de fier. De-o parte și de alta se întindea câte o galerie lungă, cu balustrade de fier, îndărătul cărora se zăreau numeroase uși. Între paliere erau întinse rețele de sârmă.

— Nu umbla cu vicleșuguri, îi spuse gardianul. Sinuciderea nu-i permisă aici. Asta ți-e celula. Ține-o curată, altfel o pățești. Uite-ți și numărul.

Și-i prinse la piept o insignă galbenă.

— Ca-n zi de sărbătoare, spuse Paul.

— Gura! mârâi gardianul și încuie ușa pe dinafară.

„Va trebui, cred, să mă deprind a-i respecta pe oamenii ăştia” îşi spuse Paul. „Sunt mai puțin înfricoşători decât mai toți cei pe care i-am cunoscut.”

Peste câtva timp primi vizita directorului şcolii penitenciare. Uşa se deschise şi în celulă intră un tânăr îmbrăcat într-un costum de tweed, cam ponosit.

— Deținut 4.12, ştii să citeşti şi să scrii? îl întrebă pe Paul.

— Da, spuse acesta.

— Liceu sau şcoală publică?

— Școală publică, răspunse Paul, amintindu-şi că şcoala unde învățase carte ținea la această titulatură.

— Cu ce nivel ai părăsit școala?

— Păi, nu prea știu. Nu aveam, cred, măsurători.

Directorul notă pe un formular „memorie defectuoasă” şi ieşi din celulă, pentru a se întoarce curând cu o carte.

— Trebuie să o studiezi temeinic în următoarele patru săptămâni. O să-ncerc să te trec într-una dintre clasele de dimineață. N-o să-ți fie greu, dacă ştii să citeşti. Uite, aici începe, adăugă el, încurajator, arătându-i lui Paul prima pagină.

Era o gramatică engleză tipărită în 1872. Paul citi: „Silaba este un sunet unic scos printr-un simplu efort de vorbire”.

— Mulțumesc, spuse el, sunt convins c-o să-mi folosească.

— O poți schimba peste patru săptămâni dacă vezi că nu progresezi, îi spuse directorul. Dar eu te-aş sfătui să te ții de ea.

Uşa fu din nou încuiată.

Următorul care veni fu capelanul:

— Poftim o Biblie şi o carte de rugăciuni. Biblia, caută să rămână tot timpul în celulă. Cât despre cartea de rugăciuni, poți s-o schimbi în fiecare săptămână, dacă doreşti. Eşti anglican? La slujbe prezența nu-i obligatorie – adică, poți lua parte la toate, sau la niciuna.

Capelanul vorbea precipitat şi cu oarecare iritare. Era nou în slujba asta, şi trecuse pe la vreo cincizeci de deținuți, iar unul dintre ei îl ținuse multă vreme ca să-i descrie o vedenie pe care o avusese în noaptea din ajun.

— Helo, Prendy! îi spuse Paul.

Domnul Prendergast îl privi enervat şi-i spuse:

— Nu te-am recunoscut. În hainele astea, oamenii seamănă leit între ei. E îngrozitor, Pennyfeather! În clipa când am aflat c-ai fost condamnat, m-am temut c-au să te trimită aici. Ah, dragul meu, situaţia se complică tot mai mult!

— Ce-i cu dumneata, Prendy? Iarăşi îndoielile?

— Nu, nu, acum e vorba de disciplină, vechea mea problemă. Sunt abia de-o săptămână în slujba asta. Am avut mare noroc c-am căpătat-o. Episcopul meu mi-a spus că, după părerea lui, o asemenea muncă e mult mai potrivită pentru un preot modern decât munca într-o parohie. Directorul închisorii e şi el un om foarte modern. Dar criminalii de-aici sunt tot aşa de răi ca şi băieţii de la şcoală. Cer să mi se spovedească şi-mi toarnă cele mai îngrozitoare poveşti, doar ca să vadă ce-o să spun. Iar în capelă o ţin tot într-un râs, astfel încât gardienii trebuie să-i muştruluiască mereu, ceea ce face ca slujba să pară o adevărată baţjocură. Câţiva dintre ei au fost pedepsiţi azi dimineaţă cu regimul alimentar no. 1, pentru că au cântat un imn schimbându-i cuvintele, şi fireşte că treaba asta mă face şi mai nepopular. Nu te supăra, Pennyfeather, dar te-aş ruga să nu-mi mai spui „Prendy”, iar dacă trece careva prin faţa celulei, fii bun şi ridică-te-n picioare când îmi vorbeşti. Aşa e regula, iar gardianul-şef mi-a atras atenţia cu toată asprimea că trebuie să menţin disciplina.

În clipa aceea faţa gardianului apăru în ferestruica uşii. Domnul Prendergast rosti cu glas tare:

— Cred că-ţi dai seama de gravitatea infracţiunii pe care ai comis-o şi de temeinicia pedepsei primite. Roagă-te în semn că te căieşti.

Un gardian intră în celulă.

— Scuzaţi-mă că vă deranjez, domnule, dar trebuie să-l duc pe dumnealui la director. Deţinutul cu numărul 4.18 vă aşteaptă de câteva zile. I-am promis c-o să vă comunic, dar, scuzaţi-mă că v-o spun, să nu fiţi prea blând cu el. Îl cunoaştem de mult. E un mare şarlatan, fir-ar al dracului, să mă scuzaţi, şi face pe credinciosul doar atunci când speră să

tragă vreun folos.

— Numai eu sunt în măsură să mă pronunț în astfel de chestiuni, domnule gardian, spuse domnul Prendergast cu oarecare demnitate. Îl poți duce pe deținutul 4.12 la domnul director.

Sir Wilfred Lucas-Dockery nu era, nici prin fire și nici prin educație, făcut să fie director de închisoare; numirea lui în acest post fusese ideea unui ministru de interne laburist, care-i apreciase mult contribuția teoretică la un raport privitor la tratamentul penal aplicat celor ce refuzau să facă armata pe temeiuri de conștiință. Până atunci, sir Wilfred fusese titularul catedrei de sociologie la o universitate din Midland; numai prietenii intimi și câțiva studenți favoriți știau că sub înfățișarea blajină și profesorală se ascundea apriga ambiție de a activa în domeniul public, pentru binele generației sale. Candidase de două ori în alegerile parlamentare, dar fără prea multă convingere, încât candidatura lui trecuse aproape neobservată. Colonelul Mac Adder, fostul director al închisorii, un veteran al multor campanii obscure purtate la frontiera afgană, îi spusese înainte de a se retrage:

— Noroc, sir Wilfred! Dacă-mi permiți să-ți dau un sfat, iată-l: Nu te sinchisi de gardieni sau deținuți. Scoate-le sufletul oamenilor din subordinea dumitale, dacă vrei să-ți respecte autoritatea. Dacă reușești să faci un iad din închisoarea asta, oamenii vor avea grijă să se ferească de ea. Asta a fost tactica mea, tot timpul, și sunt mândru de ea. (Tactica aceasta devenise celebră în rândul vizitatorilor stațiunii termale Cheltenham).

Sir Wilfred avea însă propriile sale idei.

— Trebuie să înțelegi, îi spuse el lui Paul, că țelul meu este să stabilesc un contact personal cu fiecare dintre oamenii aflați în grija mea. Vreau să fii mândru de închisoarea asta și de munca dumitale aici. Pe cât posibil, vreau ca deținuții să-și continue vocațiile din viața civilizată... Gardian, ce profesie are omul acesta?

— Traficant de carne vie, sir.

— A, da... Mă tem că nu vei avea ocazia să-ți exerciți aici

profesia asta. Altceva, ce-ai mai făcut?

— Era cât pe ce s-ajung preot, răspunse Paul.

— Zău? Ei bine, sper să organizez un seminar teologic, dacă bineînțeles voi găsi destui deținuți cu această vocație. L-ai văzut desigur pe capelan, e un om cu vederi foarte largi. Totuși, deocamdată suntem abia la început. Regulamentul închisorii e destul de strict. În primele patru săptămâni va trebui să suporți regimul de carceră prevăzut de lege. După aceea, îți vom găsi o ocupație ceva mai creatoare. Nu vrem să ai sentimentul că-ți pierzi personalitatea. Te pricepi, cumva, să lucrezi pielărie artistică?

— Nu, sir.

— Te-aș putea repartiza la atelierul de arte și meserii. Am ajuns, cu ani în urmă, la concluzia că mai toate crimele au la bază refularea instinctului de exprimare estetică. Avem, aici, prilejul de a verifica acest instinct. Ești extrovertit sau introvertit?

— Nu sunt sigur, sir.

— Puțini oameni sunt. Mă străduiesc să-i conving pe cei de la Interne să angajeze un psihanalist. Citești cumva revista *New Nation?* În numărul de săptămână asta a apărut un articol destul de măgulitor despre închisoarea noastră, sub titlul *Experimentele Lucas-Dockery.* Vreau ca deținuții să fie la curent cu aceste lucruri: capătă astfel o mândrie colectivă. Ți-aș putea ilustra activitatea noastră printr-un mic exemplu, legat chiar de cazul dumitale. Până deunăzi, toate delictele legate de prostituție erau trecute în categoria „sexualității”. Acum, consider că un delict de felul celui comis de dumneata ține în esență de instinctul de posesiune, și-l voi trata ca atare. Asta nu înseamnă, firește, o schimbare a condițiilor dumitale de detențiune – regulamentul prevede același regim de servitute penală – dar îți dai, cred, seama că pentru statisticile anuale contează.

După ce Paul ieși, sir Wilfred îi spuse gardianului-șef:

— Să fim umani! N-ai văzut ce mult a contat pentru omul ăsta nefericit gândul că, departe de a fi un biet sclav anonim, a devenit o părticică dintr-o mare revoluție în statistică?

— Da, sir, încuviință gardianul-șef. În altă ordine de idei,

mâine ne sosesc alți doi care-au încercat să se sinucidă. Trebuie să fiți mai sever cu ei, sir. Sculele alea ascuțite pe care le-ați trimis la şcoala de arte şi meserii îi ispitesc pe oameni.

*

Paul fu din nou închis în celula lui, pe care avu în sfârşit răgazul s-o examineze. Lucruri interesante nu prea erau. În afară de biblie, de gramatica engleză şi de cartea de rugăciuni. *(Rugăciuni de spus la diferite ocazii de boală, supărare şi moarte*, carte apărută sub semnătura reverendului Septimus Bead, doctor în teologie, la Edinburgh, în 1863), mai erau acolo o străchinuță smălțuită, o lingură şi-un cuțit, o tăbliță de ardezie şi-un condei, o solniță, o cană de tinichea, două oale de lut, o cârpă de şters praful, un pat de scânduri rezemat de perete, o saltea cu aşternutul respectiv, un scaun şi o masă. Un aviz tipărit îl informa că n-are voie să se uite pe fereastră. Pe perete mai erau trei avizuri tipărite, cuprinzând: o listă întreagă de pedepse pentru alte abateri (care păreau să înglobeze toate îndeletnicirile omeneşti), câteva rugăciuni anglicane şi o explicație a „sistemului stadial progresiv". Mai era şi o foaie dactilografiată, cu „Gândul zilei" – una dintre micile inovații ale lui sir Wilfred Lucas-Dockery. În prima zi de puşcărie a lui Paul, gândul era: „Cel ce păcătuieşte, păgubeşte", şi-i aparținea redactorului-şef al ziarului *Sunday Express*.

Paul citi cu interes despre „sistemul stadial progresiv". După patru săptămâni i se îngăduia deținutului să participe la munca în comun, să facă gimnastică timp de o jumătate de ceas în fiecare duminică, să poarte o banderolă pe braț, să învețe carte în cazul că era analfabet, să ia cu împrumut câte un roman pe săptămână de la biblioteca închisorii şi, printr-o cerere specială adresată directorului, să-şi atârne pe pereți patru fotografii ale rudelor sau ale unor prieteni aprobați de conducerea închisorii. După opt săptămâni, în cazul când conduita lui era pe deplin satisfăcătoare, putea să primească o vizită de douăzeci de minute şi să scrie o scrisoare, precum

şi să primească una. După alte şase săptămâni, putea primi încă o vizită şi încă o scrisoare, şi putea lua cu împrumut încă o carte pe săptămână, de la bibliotecă.

Paul se întrebă dacă fotografia luată de Davy Lennox lui Margot, şi înfăţişându-i ceafa, va fi acceptată ca fotografie a unei prietene aprobate.

Peste câtva timp uşa celulei fu deschisă din nou. O mână strecură înăuntru o strachină, iar un glas rosti: „Repede, cana!”

Cana lui Paul fu umplută cu cacao, iar uşa fu încuiată la loc. Strachina conţinea pâine, slănină şi fasole. După această întrerupere, Paul căzu într-un soi de reverie, care dură paisprezece ore. De luni de zile nu mai fusese cu adevărat singur, ca acum. „Ce odihnitor e să fii singur!” îşi spuse.

*

Următoarele patru săptămâni de carceră fură pentru Paul printre cele mai fericite din viaţa lui. Confortul fizic era, desigur, precar, dar Paul învăţase la *Ritz* că simplul confort fizic nu e de-ajuns. Acum, constata că-i o adevărată fericire să nu fii niciodată nevoit a lua vreo hotărâre, să fii complet eliberat de orice noţiune a timpului şi de obligaţia de a-ţi procura hrană sau îmbrăcăminte, să nu fii niciodată obsedat de impresia pe care-o faci. Într-un cuvânt, să fii liber. La o oră foarte matinală şi cam răcoroasă, auzeai cum sună un clopoţel, apoi vocea gardianului: „Murdăria afară!” Te ridicai, îţi strângeai aşternutul, şi te îmbrăcai. Nu trebuia să te bărbiereşti, să eziţi între o cravată sau alta, să-ţi închei nasturii, butonii şi gulerele, îndeletnicire care răpeşte mult timp omului civilizat. Se simţea întocmai ca acei oameni fericiţi din reclamele pentru săpunul de ras, care par să fi dobândit foarte simplu pacea sufletească atât de dorită, dar greu de găsit, în primele ore ale dimineţii... Vreme de aproape un ceas, Paul cusu un sac de poştă, până când uşa fu din nou deschisă, pentru a face loc unei mâini care aducea o bucată de pâine şi o strachină mare cu budincă. După micul dejun, îşi lustrui mobila şi olăria din celulă, apoi mai cusu

puțin, până când auzi clopoțelul care-i chema pe deținuți în capelă. Timp de cincisprezece sau douăzeci de minute, îl auzi pe domnul Prendergast tunând și fulgerând împotriva frumuseților limbajului poetic al veacului al șaisprezecelea. Era, desigur, cam plicticos; la fel de plicticoasă a fost și ora următoare, pe care trebui să și-o petreacă făcând ocolul curții închisorii, unde câteva verze melancolice își iețeau capetele printre aleile concentrice de asfalt bătătorit. Unii dintre puşcăriaşi profitau de ocazie şi muşcau pe furiş din verze, sub pretextul că-și leagă un șiret desfăcut. Dacă erau observați, erau aspru pedepsiți. Paul nu simți niciodată această ispită. După plimbarea de dimineață, programul zilei se desfășura fără nicio întrerupere în afara meselor de prânz şi de seară şi a inspecției directorului. Pânza pe care-o primea zilnic ca materie primă pentru sacii de poştă trebuia, conform regulamentului, să-l țină ocupat vreme de nouă ore. Deținuții din celulele învecinate, oare, după cum îi spusese lui Paul gardianul, nu erau în toate mințile, își terminau cu oarecare greutate treaba înainte de ora stingerii. Paul constată însă că putea s-o termine, fără prea mare efort, cu mult înainte de cină. De-aceea își petrecea serile meditând şi scriindu-şi pe tăblița de ardezie gândurile ce-i trecuseră prin minte în ziua respectivă.

Capitolul II
Experimentele Lucas-Dockery

Sir Wilfred Lucas-Dockery avea, precum am mai arătat, ambiție, cultură și un optimism autentic, într-o măsură rareori întâlnită la un om cu funcția lui. Era încredințat că va veni o vreme când experimentele Lucas-Dockery vor fi privite ca începutul unei noi epoci în penologie, și-și repeta în minte astfel de fraze din viitoarele manuale de istorie a societății:

Unul dintre puținele evenimente importante din această

scurtă guvernare a partidului laburist a fost numirea lui sir Wilfred Lucas-Dockery în postul de director al închisorii Blackstone. Administrația acestui om curajos și departe-văzător este pe drept cuvânt socotită ca temelia actualului tratament aplicat delicvenților. De fapt, se poate spune că niciun alt om nu ocupă un loc atât de eminent în istoria reformelor sociale ale secolului său etc. Totuși, marile sale calități nu-l scuteau pe sir Wilfred de numeroase și aprige divergente de opinii cu gardianul-șef. Într-o zi, ședea în birou și lucra la un memoriu către Departamentul închisorilor – unul din seria acelor memorii neglijate, a căror publicare după ieșirea lui la pensie avea să justifice pretenția lui sir Wilfred de a fi inițiatorul introducerii luminii artificiale în închisori – când deodată gardianul-șef îl întrerupse:

— O veste proastă, sir, de la atelierul de legat cărți. Instructorul spune că printre deținuți se răspândește obiceiul de a mânca pasta ce li se pune la dispoziție pentru lucru. Pretind că ar fi mult mai bună decât budinca. Va trebui fie să trimitem încă un gardian să supravegheze munca, fie să introducem în pastă o substanță care s-o facă necomestibilă.

— Are oare pasta aceea vreo valoare nutritivă? întrebă sir Wilfred.

— N-aş putea spune, sir.

— Cântărește-i pe oamenii de la atelierul de legătorie și raportează-mi apoi orice eventuală creștere în greutate. De câte ori să-ți repet că trebuie să verifici *toate* faptele, înainte de a raporta ceva?

— Prea bine, sir! Şi încă ceva: aveți o petiție din partea deținutului 4.12. Și-a terminat stagiul de patru săptămâni de carceră şi vrea să ştie dacă poate să mai rămână încă patru.

— Sunt contra regimului celular, căci face din deținuți niște introvertiți. Cine-i acest 4.12?

— E condamnat la detențiune pe termen lung sir, şi aşteaptă să fie transferat la Egdon.

— Îl voi vedea personal pe 4.12.

— Prea bine, sir!

Paul fu adus înăuntru.

— Aud că dorești să-ți continui regimul celular în loc să te folosești de prilejul de a munci într-un colectiv. Pentru ce, mă rog?

— Găsesc că-i mult mai interesant, sir, răspunse Paul.

— E o cerere cam nereglementară, spuse gardianul-șef. Privilegiile pot fi pierdute doar printr-o încălcare a regulamentului, atestată și confirmată de doi gardieni. Regulamentul în vigoare este cât se poate de răspicat în această privință.

— Mă întreb dacă n-ai cumva tendințe narcisiste, rosti directorul. Ministerul de Interne nu a luat încă nicio hotărâre în legătură cu cererea mea de a se numi un psihanalist.

— Trimiteți-l în celula de observație, sugeră gardianul-șef. Acolo se vede clar cine-i nebun. Am cunoscut mai mulți pușcăriași care nu păreau să fie nebuni, ci numai excentrici, știți, și care după câteva zile petrecute în celula de observație au devenit nebuni de legat. Colonelul Mac Adder era un adept convins al celulelor de observație.

— Ai dus o viață foarte retrasă înainte de a fi condamnat? Ai fost, poate, cioban sau paznic de far, sau ceva de-acest gen?

— Nu, sir.

— Foarte ciudat. Bine, voi examina cazul dumitale și-ți voi da răspunsul ceva mai târziu.

Paul fu condus înapoi în celula lui, iar a doua zi fu din nou chemat în fața directorului, care-i spuse:

— Ți-am examinat cererea cu toată atenția. De fapt, am hotărât s-o introduc în viitoarea mea lucrare despre mentalitatea delicvenților. Vrei, poate, să auzi ce am scris despre dumneata?

Și începu să citească:

Cazul R.

Un tânăr de familie bună, cu oarecare educație. Niciun antecedent criminal. Condamnat la șapte ani închisoare pentru trafic de carne vie. După terminarea primelor patru săptămâni, R. a cerut să i se prelungească regimul de carceră. Tratamentul prescris de regulament prevede fie (a) detențiunea

în celula de observație, pentru ca medicul să poată constata starea deținutului, fie (b) munca obligatorie în asociație cu alți deținuți, afară doar de cazul când deținutul își pierde acest drept prin proasta lui conduită.

Tratamentul prescris de sir Wilfred Lucasdockery: Am hotărât că R. suferă de tendințe mizantropice, provocate de un sentiment de inferioritate față de semenii săi. Delictul comis de R. a fost rezultatul unei încercări de afirmare a personalității proprii pe socoteala colectivității. (Vezi cazurile D., G. și I.) În consecință, am încercat să-i înving inhibițiile sociale printr-o serie de măsuri progresive. În primul stadiu, a făcut gimnastică timp de o jumătate de ceas în compania unui alt deținut. În acest stadiu a fost permisă și conversația pe teme aprobate, de istorie, filosofie, politică etc., deținuții fiind aleși printre cei ale căror delicte să fie cât mai puțin apte a-l încuraja și a-l înrăi pe R.

— Încă nu m-am gândit la celelalte stadii ale tratamentului, îi spuse sir Wilfred, dar îți poți da seama de pe acum că se acordă o atenție specială reeducării dumitale. Te vei gândi, cred, cu oarecare recunoștință, la faptul că, mulțumită raportului meu, vei ajunge poate cu timpul un caz de interes științific pentru întreaga lume. Tratamentul aplicat de sir Wilfred Lucas-Dockery în cazul R. ar putea deveni un precedent pentru generațiile de mâine. Nu-i așa că acest gând te înalță deasupra monotonei rutine cotidiene, care pustiește sufletele?

După ce Pauli fu scos din încăpere, gardianul-șef spuse:

— Oamenii de la bucătărie s-au plâns că nu pot lucra cu C.2.9. Cică ar avea o boală de piele, și că mâinile i-s pline de bubulițe.

— Nu mă mai deranjați cu asemenea fleacuri! îl repezi directorul, iritat. Încerc să iau o hotărâre asupra celui de-al treilea stadiu al tratamentului de recuperare a cazului R., vreau să spun a deținutului 4.12.

*

Cazul R. trecu la noul regim chiar în după-amiaza aceea.

— Ieşi afară şi ia-ți şi pălăria, îi porunci gardianul, descuindu-i celula.

Careul închisorii avea o înfățişare lugubră acum, când nu-i dădeau ocol deținuții.

— Stai aici şi nu te mişca până mă-ntorc, spuse gardianul.

Se întoarse curând împreună cu o mogâldeață scheletică, în uniformă de puşcăriaş.

— Uite-ți colegul, îi spuse. Şi asta-i aleea pe care trebuie să vă plimbați. Să nu v-atingeți unul de altul nici măcar cu hainele. Să nu vă treceți din mână-n mână vreun obiect. Să vă țineți la o distanță de un metru unul de celălalt şi să vorbiți despre istorie, filosofie sau alte asemenea subiecte. Când o să m-auziți fluierând, să lăsați vorba, ați priceput? Să nu umblați nici mai repede nici mai încet decât în mod obişnuit. Astea-s dispozițiile directorului şi-i vai de mama voastră dacă le călcați. Şi-acum, umblați!

— Ce tâmpenie! mârâi omulețul. Am fost pân-acum în şase închisori, dar n-am văzut nicăieri aşa ceva. E şi contra regulamentului. În zilele noastre, nu mai ştii la ce să te-aştepți. Puşcăria asta afurisită se duce de râpă. Uită-te la capelan: poartă perucă!

— Eşti pentru multă vreme aici? îl întrebă Paul, politicos.

— De data asta, nu. N-au fost în stare să-mi găsească o vină serioasă. „Şase luni pentru vagabondaj.” Mă pândeau de săptămâni întregi, dar de data asta nu voiam să le dau nicio şansă. Şase luni e o condamnare foarte mică, nu ştiu dacă mă-nțelegi. Ai timp să te întâlneşti cu vechii prieteni, şi-i cu-atât mai plăcut când ieşi. Şase luni nu contează pentru mine. Lasă, că-s şi cunoscut aici, aşa că mi se dă totdeauna în grijă curățenia pe palier. M-ai văzut, cred, destul de des trecând cu haleala. Gardienii mă cunosc, aşa că-mi păstrează totdeauna slujba asta când află că mă-ntorc. Dacă te porți drăguț cu ei în primele două-trei concedii petrecute aici, au să ți-o dea, probabil, şi mătăluță.

— E o slujbă chiar aşa de bună?

— Ca slujbă, nu-i cine ştie ce, dar pentru început e bine. Cea mai grozavă slujbă e să faci curățenie la Recepție. Nu o

capeți decât dacă ai recomandări speciale... La Recepție ai de-a face cu toți puşcăriaşii proaspăt sosiți, şi auzi toate veştile de-afară, ba câteodată primeşti tutun şi afli care-s cei mai grozavi cai de curse. L-ai văzut pe ăl care face curățenie la Recepție, în ziua când ai venit aici? Ştii cine e?

— Da, îl cunosc. Un tip cu numele de Philbrick.

— Nu, băiete, nu despre ăsta e vorba. E vorba de-un tip înalt şi voinic. Unul care trăncăneşte întruna despre hoteluri şi restaurante.

— Da, chiar la el mă gândeam.

— Păi, nu ştii cine e? E fratele directorului: sir Solomon Lucas-Dockery. Chiar el mi-a spus-o. E închis aici pentru c-a dat foc unui castel din Țara Galilor. Precum vezi, un grangur.

Capitolul III
Moartea unui cleric modern

Câteva zile mai târziu, Paul intră într-un nou stadiu de reeducare. Când ajunse în careul închisorii pentru a-şi face plimbarea de după-amiază, constată că locul omulețului fusese luat de un individ mătăhălos, cu o înfățişare înfricoşătoare. Avea părul roşcat, ca şi barba şi genele, şi nişte mâini roşii enorme, care i se bălăbăneau convulsiv pe lângă trup. Întorcându-şi ochii de bou spre Paul, îl salută cu un fel de mormăit.

— Ăsta ți-e noul camarad, îi spuse gardianul. Dați-i drumul!

— Noroc, salută Paul, politicos. Eşti pentru multă vreme aici?

— Pe viață, răspunse celălalt. Dar nu contează. Aştept în fiecare zi a doua Venire.

Merseră un timp în tăcere.

— Crezi că metoda directorului e bună? îl întrebă Paul.

— Da, răspunse celălalt.

Ocoliră în tăcere curtea, o dată, de două ori, de trei ori.

— Hei, ăia doi, vorbiți! le strigă gardianul. Aşa-i porunca. Vorbiți!

— E şi asta o schimbare, comentă uriaşul.

— Pentru ce te afli aici! îl întrebă Paul. Nu te superi, sper, că te-ntreb...

— Totul e scris în Biblie, spuse uriaşul. Ar fi bine să citeşti ce scrie. Chiar dacă pentru dumneata n-o să fie la fel de limpede cum e pentru mine.

— Nu-i o carte uşor de înțeles, nu-i aşa?

— Nu de înțelegere e nevoie, ci de viziune. Ți se întâmplă vreodată să ai viziuni?

— Nu, mă tem că nu.

— Nici capelanul n-are. Nu-i un creştin adevărat. O viziune m-a adus aici: un înger învăluit în flăcări, cu o cunună de foc pe cap, mi-a strigat: „Ucide fără cruțare! Împărăția cerului te aşteaptă." Vrei să-ți povestesc? Uite cum a fost. Sunt de meserie dulgher, mai bine spus, am fost.

Vorbea într-un ciudat amestec de *cockney*[30] şi englezească biblică.

— Nu tâmplar, ci dulgher. Ei bine, într-o zi măturam prin atelier înainte de a-l închide, când îngerul Domnului a venit la mine. La început n-am ştiut cine era. „Ce pot face pentru dumneata?" l-am întrebat. Pe urmă am văzut că era învăluit într-o flacără roşie şi că avea un nimb de foc deasupra capului, întocmai cum ți-am spus. El mi-a vorbit atunci despre aleşii Domnului şi despre ziua judecății de pe urmă, care se-apropie. „Ucide fără cruțare!" mi-a spus. Înainte de vizita asta, nu prea dormisem bine, nopți în şir, fiind frământat de ideea mântuirii sufletului meu. Ei bine, în noaptea aia m-am gândit la vorbele îngerului. La început nu le-am înțeles tâlcul, aşa cum nu l-ai înțelege nici dumneata. Pe urmă, am priceput totul, într-o străfulgerare. Nevrednicul de mine, sunt un ales al Domnului! Sunt spada arhanghelului! Sunt leul aleşilor Domnului!

— Şi ai ucis pe careva? îl iscodi Paul.

---

[30] Dialect argotic londonez.

— Nevrednicul de mine, l-am lovit pe filistean. În numele Domnului, i-am tăiat capul. La un semn al arhanghelului. Iar acum mă aflu în captivitate, şi bucuria s-a prefăcut în plânset, dar Domnul mă va slobozi la sorocul ales de El. Vai şi amar va fi de filistean în ziua aceea! Vai şi-amar va fi de cel necircumcis! Mai bine i s-ar atârna un pietroi de gât şi ar fi aruncat în adâncurile mării!

Gardianul sună clopoţelul şi strigă:

— Înăuntru, voi doi!

— Ai vreo plângere de făcut? îl întrebă directorul pe Paul, când trecu în inspecţie.

— Da, domnule, răspunse Paul.

Directorul îl privi cu luare aminte:

— Dumneata eşti deţinutul pe care l-am pus la regim special?

— Da, domnule.

— Atunci, e ridicol să te plângi. Despre ce-i vorba?

— Am motive să cred că omul împreună cu care trebuie să-mi fac plimbarea e un nebun periculos.

— Plângerile unui deţinut împotriva altuia nu pot fi luate în consideraţie decât atunci când sunt întărite prin mărturia unui gardian sau a altor doi deţinuţi, spuse gardianul-şef.

— Aşa e, confirmă directorul. În viaţa mea n-am auzit, plângere mai absurdă. Orice crimă e o formă de demenţă. Eu însumi ţi l-am ales pe deţinutul care-ţi ţine tovărăşie la plimbare. L-am ales tocmai pentru că ţi se potriveşte de minune. Să nu mai aud despre asta, te rog.

În după-amiaza aceea, Paul mai fu scos încă un sfert de oră în curte.

— Am mai avut o viziune, îi spuse ucigaşul mistic. Dar încă nu prea ştiu ce prevesteşte. Fără îndoială că mi se va spune.

— A fost o viziune frumoasă? întrebă Paul.

— Nu există cuvinte care să-i poată reda splendoarea. Se făcea că plutesc pe o apă roşie ca sângele. Întreaga închisoare îmi apărea ca un rubin uriaş, dur şi strălucitor, iar gardienii şi deţinuţii se târau de colo până colo ca nişte buburuze mărunte. Pe urmă, rubinul acela a devenit parcă

moale şi umed, ca un burete uriaş muiat în vin ce se scurgea într-un fel de lac roşu. Atunci, m-am trezit. Încă nu-mi dau seama de tâlcul visului, dar simt că mâna Domnului atârnă deasupra închisorii. Ai avut vreodată senzaţia că închisoarea asta e clădită între fălcile unei fiare? Uneori visez despre un tunel lung şi roşu aidoma gâtlejului unei fiare, prin care s-ar rostogoli oamenii, fie câte unul fie în grupuri mari, în vreme ce răsuflarea fiarei e fierbinte ca aceea a unui cuptor. Ai avut vreodată o asemenea senzaţia?

— Mă tem că nu, răspunse Paul. De la bibliotecă ţi s-a dat cu împrumut vreo carte interesantă?

— *Secretul doamnei Almina,* spuse leul aleşilor Domnului. O carte destul de mălăiaţă, şi cam demodată. Dar eu continui să citesc Biblia. E o carte plină de crime.

— Pari să te gândeşti mult la crime.

— Aşa e. Asta-i misiunea mea, de! rosti zdrahonul, pe un ton cât se poate de simplu.

*

Sir Wilfred Lucas-Dockery se simţea ca un Solomon în fiecare dimineaţă la orele zece, cu excepţia duminicilor, când judeca abaterile de la disciplină comise de deţinuţi şi aduse la cunoştinţa sa. Din jilţul lui, colonelul Mac Adder îşi pronunţase sentinţele în strictă conformitate cu spiritul şi litera regulamentului închisorilor maiestăţii-sale, împărţind maşinal dreptate întocmai ca un distribuitor automat: la fiece delict care intra, ieşea pedeapsa cuvenită. Sir Wilfred Lucas-Dockery nu proceda însă niciodată astfel. El nu se simţea niciodată mai treaz, mai plin de idei şi mai stăpân pe vastele cunoştinţe agonisite de mintea lui, decât la acest mic tribunal menit să împartă o justiţie sumară.

— Nimeni nu ştie la ce să se-aştepte, se plângeau atât gardienii cât şi deţinuţii.

— Justiţia, le spunea sir Wilfred, este capacitatea de a vedea în fiecare caz o problemă cu totul nouă.

După câteva luni de conducere a închisorii, sir Wilfred se putea lăuda cu o sensibilă descreştere a numărului de cazuri

aduse în fața lui.

Într-o dimineață, curând după ce Paul trecuse la regimul. special de reeducare, tovarășul său fu chemat la director.

— Dumnezeule! exclamă sir Wilfred. Păi, ăsta e omul pe care l-am pus la tratament special. Pentru ce se află aici?

Gardianul răspunse, cu glas melodios:

— Ieri noapte, între orele opt p.m. și patru a.m. am fost de servici. Deodată atenția mi-a fost atrasă de niște zgomote ce veneau dinspre celula deținutului. Privind prin vizetă, l-am văzut pe deținut mergând de colo până colo într-o stare de cumplită agitație. Ținea într-o mână Biblia, iar în cealaltă o bucată de lemn, ruptă din scaun. Ochii îi erau holbați, răsufla greu, și din când în când mormăia versete din Biblie. Când deținutul mi s-a adresat în termeni nereglementari, l-am mustruluit.

— Care-au fost termenii? întrebă gardianul-șef.

— Mi-a zis că-s un moabit, o pacoste a Moabului, o găleată de lături, un împuțit, un moabit necircumcis, un idolatru și o târfă din Babilon.

— Înțeleg. Ce propui, domnule gardian-șef?

— E un caz clar de nesupunere, spuse acesta. Treceți-l pentru câtva timp la regimul no. 1.

De fapt, când îi ceruse părerea gardianului-șef, sir Wilfred nu era realmente interesat să i-o cunoască. Îi plăcea să sublinieze, în propria-i minte și poate și în aceea a deținutului, contrastul dintre punctul său de vedere și punctul de vedere oficial.

— Care-a fost, după părerea dumitale, partea cea mai semnificativă a depoziției? întrebă el.

— Cred că târfă din Babilon, sir, răspunse gardianul-șef după ce se gândi bine.

Sir Wilfred zâmbi, ca un scamator care-a scos cartea cea bună.

— Personal, sunt de altă părere, rosti el. S-ar putea să te mire, dar eu cred că aspectul cel mai *semnificativ* al acestui caz este faptul că deținutul avea în mână o bucată dintr-un scaun.

— Distrugere de bunuri aparținând închisorii, spuse

gardianul-şef. Da, e destul de grav.

Directorul se întoarse cu faţa spre deţinut:

— Care-a fost profesia dumitale înainte de a fi condamnat?

— Dulgher, domnule.

— Ştiam eu! exclamă directorul, triumfător. Iată încă un caz de refulare a instinctului creator... Ascultă, omule. Foarte prost ai făcut că l-ai insultat pe gardian, căruia nu i se potriveşte, desigur, niciuna dintre insultele cu care l-ai copleşit. El simbolizează dezacordul îndreptăţit al societăţii şi, ca toţi ceilalţi membri ai personalului închisorii, face parte din biserica anglicană. Dar eu te înţeleg pe dumneata. Deprins, nu-i aşa? cu o meserie creatoare, ai constatat deodată că viaţa din temniţă te lipseşte de mijloacele de auto-exprimare: aşa se face că energiile dumitale îşi găsesc o supapă în aceste izbucniri prosteşti. Voi avea grijă să ţi se aducă în celulă un rând de scule de dulgherie. Primul lucru pe care-l vei face va fi să repari piesa de mobilier pe care-ai distrus-o cu atâta nesăbuinţă. După aceea, îţi vom găsi şi alte munci în vechea dumitale meserie. Acum, poţi pleca.

După ce deţinutul ieşi, sir Wilfred adăugă:

— Trebuie mers la rădăcina răului. Regulamentul poate suprima simptomele, dar lasă intactă cauza adâncă.

*

Două zile mai târziu, închisoarea era cuprinsă de o agitaţie intensă. Se întâmplase ceva. Paiul se trezi ca de-obicei, la auzul clopotului, dar uşile fură descuiate abia peste vreo jumătate de ceas. Auzea din ce în ce mai aproape glasul gardianului care striga: „murdăria afară!” adăugând uneori câte o exclamaţie, ca: „fără întrebări!”, „vezi-ţi de treabă!” sau „o să afli, îndată”, ca răspuns la întrebările deţinuţilor. Aceştia simţeau că se petrecuse ceva neobişnuit. Poate că izbucnise vreo epidemie de tifos, îşi spuse Paul, sau poate că-n lumea dinafară avusese loc vreo catastrofă naţională: un război sau o revoluţie, în tăcerea pe care erau obligaţi s-o păstreze, nervii tuturor se încordaseră la maximum. Privind faţa gardianului, Paul conchise că era vorba de un masacru

nemaipomenit.

— S-a întâmplat ceva? îl întrebă.

— Ba bine că nu, răspunse gardianul, dar ăl de-o să mă mai întrebe ceva, o s-o pățească rău!

Paul începu să frece podelele celulei. Curiozitatea nesatisfăcută se lupta în mintea lui cu iritarea provocată ide această abatere de la programul obișnuit. Prin fața ușii celulei lui trecură doi gardieni care vorbeau.

— Nu zic că nu-mi pare rău de nenorocitul ăla. Zic doar că era timpul ca directorul să primească o lecție.

Celălalt spuse în șoaptă:

— Nu te gândești că victima puteam fi chiar eu sau dumneata?

Sosi și clipa micului dejun. Când văzu în ușă mâna ce-i aducea mâncare, Paul întrebă:

— Ce s-a întâmplat?

— Păi, n-ai auzit? Un omor, un omor sângeros!

— Linişte, acolo! răcni gardianul care supraveghea palierul.

Vasăzică, directorul a fost omorât! își spuse Paul. Un pisălog!... Totuși, situația era îngrijorătoare, pentru că vestea unei crime, care putea trece neobservată în lumea veselă a tramvaielor, a metroului și a meciurilor de box, provoca o adevărată panică în această comunitate de oameni taciturni.

Intervalul dintre micul dejun și mersul la capelă părea că nu se mai termină. În cele din urmă se auzi clopotul și ușile fură descuiate. Deținuții porniră în tăcere spre capelă. Din întâmplare, Philbrick se așeză alături de Paul. Gardienii ședeau pe niște scaune mai înalte, cu urechile la pândă pentru a surprinde orice tentativă de conversație. Deținuții așteptau să înceapă imnul ca să poată bârfi în voie. Paul aștepta și el, nerăbdător. Era limpede că nu directorul fusese omorât, căci stătea pe treptele sanctuarului, cu o carte de rugăciune în mână. Domnul Prendergast nu se zărea nicăieri. Slujba era condusă de însuși directorul. Medicul citea textul, bâlbâindu-se la cuvintele mai lungi. Unde era oare domnul Prendergast?

În cele din urmă fu anunțat imnul. Orga izbucni,

manevrată cu pasiune de un deținut care, înainte de a fi condamnat, fusese ajutor de organist într-o catedrală din Țara Galilor. De la un capăt la celălalt al capelei, oamenii traseră aer adânc în piept ca să poată discuta pe îndelete.

Paul începu să cânte:

— O, Doamne, vechiul nostru reazim…
Dar unde-i astăzi Prendergast?
— Cum? N-ai aflat? A fost ucis!
Şi casa noastră cea din veac.

— S-a dus Moş Prendy la un tip
Care zicea că a văzut
O stafie. Şi tipu-avea
Un maiu şi-un ferăstrău dințat.

— De unde naiba le avea?
— De la director, ce gândeşti?
Era dulgher nebunul, cică;
Lui Prendy capul i-a tăiat.

— L-a auzit amicul meu.
Vecin cu ucigaşul. Cred
C-a auzit şi gardianul
Dar n-a vrut să se bage, zău!

— E timpul un şuvoi etern
Ce-şi duce toți feciorii-n hău…
Moş Prendy a țipat, săracul,
Aproape-o jumătate-ceas.

— Noroc că-a fost Moş Prendergast,
Puteai să fii chiar tu, sau eu!
Are dreptate gardianul:
E-o lecție pentru dom' director.

Amin.

Din toate punctele de vedere era un noroc că nebunul îl alesese ca victimă pe domnul Prendergast. Unii fură chiar de părere că alegerea fusese făcută de un for superior. Moartea unui deținut sau a unui gardian ar fi făcut necesară o anchetă a ministerului de interne, anchetă care-ar fi putut compromite reformele Lucas-Dockery, aruncând oarecare discredit și asupra administrației gardianului-șef. Moartea lui Prendergast trecu aproape neobservată. Asasinul lui fu transferat la Broadmoor; după care, viața din închisoare continuă netulburată. Se observă, totuși, că influența gardianului-şef asupra superiorului său părea acum ceva mai mare decât înainte. Sir Wilfred își concentră atenția asupra statisticilor, iar viața închisorii începu să se desfăşoare în conformitate cu dispozițiunile regulamentului. Acum era exact ca pe vremea lui Mac Adder, își spuneau gardienii. Dar Paul nu se putu bucura de roadele acestei fericite întoarceri la tradiție, deoarece câteva zile mai târziu fu trimis împreună cu mulți alții în colonia penitenciară din Egdon Heath.

Capitolul IV

...Iar drugi de fier nu-nseamnă o cuşcă.

Zidurile de granit ale coloniei penitenciare din Egdon Heath se văd, când nu-i ceață, de pe șosea, și nu rareori mașinile se opresc pentru câteva clipe acolo, pentru ca oamenii dinăuntru să se ridice în picioare şi să contemple, fericiți, priveliştea. Vor să-i vadă, de fapt, pe puşcăriaşi, şi uneori aşteptarea li-e răsplătită de priveliştea unui alai de deținuți în uniforme negre, legați laolaltă în lanțuri, și porniți pe câmp sub supravegherea unui gardian înarmat, oare merge călare lângă ei. Deținuții lasă impresia că muncesc din greu, ceea ce la o cercetare mai atentă se dovedeşte a fi o simplă iluzie, căci mai toată ziua nu fac altceva decât să meargă spre cariera de piatră şi să se-ntoarcă de-acolo, să-şi

ia în primire şi să-şi numere sculele, să-şi scoată şi să-şi pună la loc lanţurile, astfel că nu prea le mai rămâne timp şi pentru muncă. Totuşi, de pe şosea se poate vedea de obicei câte ceva – destul, oricum, pentru ca, impresionaţi şi de aspectul clădirii, excursioniştii să se poată duce la ceaiurile lor cu conştiinţa plăcut tulburată de amintirea micilor nereguli comise în trenuri, a chiulului tras la plata impozitelor pe venit, şi a multor altor infracţiuni mărunte, inevitabile într-o societate civilizată.

Paul sosi de la Blackstone într-o seară de toamnă timpurie, împreună cu doi gardieni şi cu alţi şase deţinuţi condamnaţi la pedepse pe termen lung. Călătoriră într-un vagon obişnuit de clasa a treia, în care gardienii fumau mahorcă în nişte lulele mici, de lemn. Având chef de vorbă, unul dintre ei le spuse:

— Ăi de-aţi mai fost pe-aici, o să vedeţi că s-au schimbat multe. În capelă sunt două vitralii colorate – donaţie a văduvei răposatului director. Sunt foarte frumoase vitraliile astea care-i înfăţişează pe Sfântul Petru şi Sfântul Pavel în temniţă, tocmai când îi slobozeşte un înger. Totuşi, unora dintre deţinuţii anglicani nu le place. Săptămână trecută am avut şi o conferinţă despre *Activitatea Ligii Naţiunilor*, o conferinţă cam prea savantă, ţinută de un tânăr pe nume Potts. Sunt bune totuşi şi conferinţele astea. Am auzit că şi la Blackstone s-au făcut multe schimbări.

— Ori că s-au făcut! răspunse unul dintre puşcăriaşi, şi se apucă să facă o descriere cam trasă de păr a morţii lui Prendergast.

La un moment dat, unul dintre gardieni, observând că Paul se cam sfia să ia parte la discuţie, îi întinse un ziar:

— Vrei să citeşti puţin, băiete? E ultimul ziar pe care vei avea ocazia să-l vezi, multă vreme de-ai ci înainte.

Paul găsi prea puţine ştiri care să-l intereseze: singura lui sursă de informaţii privind lumea din afară fusese, în ultimele şase săptămâni, buletinul săptămânal al lui sir Wilfred Lucas-Dockery (una dintre primele descoperiri făcute de el în închisoare fusese aceea că interesul pentru „ştiri” nu izvorăşte dintr-o curiozitate autentică, ci din dorinţa de

desăvârşire. În numeroşii săi ani de libertate, nu lăsase să treacă aproape nicio zi fără a citi, de la un capăt la celălalt, cel puţin două ziare veşnic preocupate de o serie de evenimente care nu se mai isprăveau. Atunci când seria se întrerupea, interesul lui pentru ştirile respective scădea simţitor) dar rămase adânc mişcat când descoperi în interiorul ziarului o fotografie ştearsă, în care-i recunoscu totuşi pe Margot şi Peter. Sub fotografie, se putea citi: *„Distinsa doamnă Beste-Chetwynde şi fiul ei Peter, care-a moştenit de la unchiul său titlul de conte de Pastmaster”*. În coloana alăturată era un ferpar care anunţa moartea lordului Pastmaster şi îi evoca pe scurt viaţa lipsită de evenimente. Ferparul se încheia astfel: „Se crede că Doamna Beste-Chetwynde şi tânărul conte, care şi-au petrecut ultimele câteva luni la vila lor din Corfu, se vor întoarce în Anglia peste câteva zile. Doamna Beste-Chetwynde a fost timp de mulţi ani o gazdă foarte apreciată de lumea bună, şi este considerată una dintre cele mai frumoase femei din înalta societate. Succesiunea fiului la titlul de conte ne face să ne amintim de senzaţia provocată în luna mai a acestui an de anunţarea logodnei sale cu domnul Paul Pennyfeather, precum şi dramatica arestare a logodnicului într-un mare hotel din West End, cu câteva ore înainte de ceremonia nunţii. Noul lord Pastmaster este în vârstă de şaisprezece ani şi a învăţat până acum la o şcoală particulară.”

Paul rămase îndelung cu ochii la fotografie, în timp ce tovarăşii lui jucau pocher, nesocotind total regulamentul. În cele şase săptămâni de singurătate şi meditaţie gravă, nu izbutise să ia o hotărâre în legătură cu Margot Beste-Chetwynde; două moduri de gândire contradictorii îl împiedicau să se hotărască. Pe de o parte era povara moartă a dogmelor, moştenită de la generaţii întregi de dascăli şi teologi; potrivit lor, problema era dificilă, dar nu şi insolubilă. Ocrotind-o pe femeie, „procedase cum se cuvine”: asta era limpede, numai că Margot nu prea se integra perfect în rolul atribuit ei, căci în cazul de faţă era foarte vinovată, iar el o ocrotise nu împotriva vreunei nenorociri sau a unei nedreptăţi, ci împotriva urmărilor propriilor ei crime: Paul

simți că i se moaie picioarele când codul cercetășesc al onoarei îi sugeră gândul că Margot ar fi trebuit să-și recunoască vina și să înfrunte scandalul, de vreme ce-l vârâse pe el în bucluc. Stând aplecat peste sacii lui, se luptase din greu cu acest raționament, fără a ajunge la vreun rezultat satisfăcător, în afara convingerii crescânde că pomenitul cod al onoarei, care-i călăuzește, ca un mic glas tăcut, pe englezii de pretutindeni, are ceva ce-l face radical inaplicabil. Pe de altă parte, era argumentul puternic al lui Peter Beste-Chetwynde: „Nu ți-o poți imagina pe mama în închisoare, nu-i așa?” Cu cât reflecta mai mult la acest argument, cu atât vedea în el o expresie ia unei legi naturale. Și aprecia înțelegerea de care făcuse dovadă Peter rostindu-l. Privind cu luare aminte fotografia lui Margot, chiar așa ștearsă cum era, se simți întărit în convingerea că trebuia să existe o lege pentru ea și alta pentru el, și că meschinele și rudimentarele elucubrații ale radicalilor din veacul al nouăsprezecelea erau funciarmente josnice, triviale și eronate. Nu putea fi vorba doar de faptul că Margot era foarte bogată, sau că el se îndrăgostise de dânsa. Era vorba în primul rând de faptul că el *nu și-o putea imagina în închisoare;* însăși alăturarea acestor cuvinte devenea pur și simplu scandaloasă. Margot îmbrăcată în uniformă de puștăriaș, împinsă pe coridoare de o paznică – aidoma domnișoarei Fagan cea mică – vizitată de niște filantroape bătrâne încărcate cu broșuri evlavioase, pusă să spele rufele altor puștăriașe – toate aceste lucruri erau imposibile, iar dacă absurdele mecanisme ale justiției ar fi condamnat-o, femeia care ar fi fost arestată și închisă n-ar fi fost Margot, ci o altă persoană cu același nume și aproximativ aceeași înfățișare. Era imposibil s-o întemnițezi pe Margot cea adevărată, care comisese delictul. Dacă trebuia să sufere cineva pentru ca societatea să renunțe a mai oferi sărmanei doamne Grimes singura muncă pentru care civilizația o pregătise, atunci era preferabil să sufere Paul și nu femeia aceea cu numele de Margot, pentru că oricine a fost într-o școală publică din Anglia se va simți totdeauna relativ la el acasă într-o închisoare. Paul știa bine că numai pentru niște

oameni crescuți în intimitatea veselă a cartierelor sărace, închisorile reprezintă o pacoste.

Cât de adorabilă era Margot, chiar în fotografia asta absurdă, o pată de cerneală cenușie! Până și cel mai înrăit dintre pușcăriașii ăștia (unul care fusese condamnat a treia oară, pentru șantaj) lăsă o clipă cărțile din mână și le spuse celorlalți că întreg vagonul i se părea năpădit de o mireasmă încântătoare, aceeași care se simte pe Champs-Elysées în primele zile ale lunii iunie.

— Curios lucru, parc-aș simți un parfum.

Vorbele astea îi făcură să discute despre femei.

*

La închisoarea din Egdon Heath, Paul își regăsi un alt vechi prieten: un tip scund și îndesat, cu o figură jovială, și care șchiopăta în drum spre capelă, bocănind cu piciorul lui de lemn.

— Iată-ne din nou împreună, băiete, îi spuse Grimes la prima ocazie. Ca de-obicei, iar am intrat mesa.

— Nu ți-a plăcut slujba? îl întrebă Paul.

— Prima-ntâi, numai că s-a întâmplat ceva groaznic – o să-ți povestesc mai târziu.

În dimineața aceea, Paul și alți câțiva colegi-pușcăriași, printre care și Grimes, fură conduși la carieră de către doi gardieni călări și înarmați, care le dădură târnăcoape și o instalație telefonică.

— Sunt aici doar de două săptămâni, și mi se pare c-a trecut o veșnicie, îi spuse Grimes la primul prilej. Am fost totdeauna un tip sociabil, și nu-mi place viața de-aici. Trei ani e prea mult, băiete. Dar o să-l apucăm pe Dumnezeu de picior când o să ies de-aici. Zi și noapte mă gândesc la asta.

— Ai fost condamnat pentru bigamie, nu-i așa? îl întrebă Paul.

— Așa-i. Trebuia să fi rămas în străinătate. Am fost arestat în clipa când am coborât de pe vapor. Doamna Grimes își făcuse apariția, așa că domnul Grimes fusese nevoit s-o șteargă. Există tot soiul de iaduri pe lume, dar femeia asta e-

n stare să fabrice unul care le-ntrece pe toate.

Un gardian trecu pe lângă ei, aşa că se despărţiră, prefăcându-se că izbesc în stânca de gresie din faţa lor.

— Nu sunt sigur însă, urmă Grimes, dacă merita s-o văd în boxă pe biata Flossie şi pe socrul meu de scurtă durată. Aud că bătrânul a închis şcoala. (Grimes adăugă o înjurătură la adresa ei). L-ai mai văzut pe moş Prendy?

— A fost omorât deunăzi.

— Sărmanul moş Prendy! Nu era făcut pentru o viaţă fericită. Ştii, cred c-o să mă las pentru totdeauna de dăscălie când o să ies de-aici. Nu ajungi nicăieri.

— Se pare că ne-a dus pe amândoi în acelaşi loc.

— Da, ce coincidenţă!... Fir-ar al dracului de gardian, iarăşi se apropie!

În curând se întoarseră la închisoare. Cu excepţia muncii la carieră, viaţa la Egdon era aproape la fel cu aceea de la Blackstone.

„Murdăria afară!”, capela, singurătatea.

După o săptămână, Paul simţi totuşi prezenţa unei influenţe străine. Primul om care-i prilejui această senzaţie fu capelanul. Într-o zi, acesta dădu buzna în celula lui Paul şi-i spuse, întinzându-i două romane noi, care aveau pe coperta interioară eticheta unui librar din Piccadilly:

— Dacă n-au să-ţi placă, am pentru dumneata o mulţime de cărţi din care poţi să alegi.

Şi-i arătă sfios teancul de cărţi cu coperţi colorate, pe care-l purta subsuoară.

— M-am gândit c-o să-ţi placă noul roman al Virginiei Woolf, adăugă el. A apărut abia acum două zile.

— Mulţumesc, domnule, răspunse Paul politicos.

Biblioteca acestei închisori părea să fie condusă într-un stil mult mai dinamic şi mai extravagant decât cea de la Blackstone.

— Sau iată această carte de scenografie, spuse capelanul arătându-i un volum masiv, ilustrat, care costa pe puţin trei guinee. Am putea să-ţi dăm şi această carte, ca supliment, în cadrul „programului educativ”.

— Mulţumesc, domnule, spuse Paul.

— Dacă dorești să schimbi vreo carte, comunică-mi, spuse capelanul. Și încă ceva: ai voie să scrii câte o scrisoare. Dacă, din întâmplare, îi scrii doamnei Beste-Chetwynde, nu uita să spui un cuvânt bun despre bibliotecă. Doamna a hotărât să doneze capelei un nou amvon din alabastru sculptat, adăugă capelanul fără nicio legătură și ieși din celulă: se ducea la Grimes, să-i dea un exemplar din *Ajută-te singur* de Smiles, exemplar din care un cititor refractar rupsese cândva ultimele o sută și opt pagini.

— Orice-ar spune oamenii despre plăcerea de-a citi o carte veche, simți un fior incomparabil când deschizi o carte nou-nouță, cugetă Paul. Dar de ce mi-o fi cerut capelanul să-i pomenesc lui Margot despre bibliotecă?

Seara, la cină, Paul constată fără să se mire că în blidul lui cu păsat erau câteva bucățele de cărbune: se mai întâmpla din când în când, dar acum rămase oarecum descumpănit, căci, încercând să le scoată, văzu că bucățelele erau moi. Mâncarea din închisoare era adesea suspectă, și ar fi fost o greșeală să te plângi. Totuși... își examină mai îndeaproape porția de păsat: avea o nuanță roz, neobișnuită, și se lipea în chip ciudat de cuțit. O gustă cu neîncredere: ei bine, era *pâté de foie gras!*

Începând din clipa aceea, nu trecu zi în care să nu găsească un astfel de meteorit minuscul, căzut în chip misterios din lumea de-afară. Într-o zi, întorcându-se de pe câmp, simți un parfum greu în celula lui pe jumătate cufundată în întuneric, pentru că luminile se aprindeau de-obicei după asfințit, iar fereastra era foarte mică. Găsi pe masa lui un buchet enorm de trandafiri de iarnă, cumpărați chiar în dimineața aceea, pe Bond Street, cu câte trei șilingi bucata. (Deținuții din Egdon n-au voie să țină flori în celule și se expun adesea unor aspre mustrări când se apleacă să culeagă flori de mac și de merișor, la întoarcerea de la lucru).

Altă dată, medicul închisorii se opri, în cursul inspecției sale zilnice, în celula lui Paul, și, privind tăblița cu numele lui atârnată pe ușă, apoi cercetându-l cu luare aminte pe deținut, îi spuse:

— Ai nevoie de un tonic.

Şi porni mai departe, aferat, dar a doua zi în celula lui Paul fu adusă o enormă sticlă medicinală.

— Trebuie să iei câte două pahare la fiecare masă, îi spuse gardianul. Sper c-o să-ți placă.

Paul nu-şi putu da seama dacă tonul gardianului era prietenos sau nu, dar tonicul îi plăcu fiindcă era sherry.

Cu alt prilej, se stârni o vie indignare în celula de-alături, al cărei ocupant – un tâlhar în vârstă – primise din greşeală rația de caviar a lui Paul. Tâlharul fu grabnic potolit prin înlocuirea caviarului cu o bucată neobișnuit de mare de slănină, dar nu înainte ca gardianul de serviciu să intre în panică la gândul că puşcăriaşul se va plânge directorului închisorii.

— Nu-s scandalagiu din fire, spuse bătrânul tâlhar, dar cer să fiu tratat cum se cuvine. Păi, ajungea să te uiți la mâzga aia pe care mi-au adus-o, ca să-ți dai seama că-i o porcărie. Și tocmai în seara când se dă de-obicei slănină! Ascultă-mi sfatul și fii cu ochii la pândă, îi spuse el lui Paul într-o zi, când se pomeniră unul lângă celălalt, la carieră. Eşti nou aici, și ăștia ar fi în stare să încerce să-ți vâre pe gât o asemenea porcărie. N-o mânca, dacă vrei să n-o pățeşti. Păstreaz-o și arată-i-o directorului. N-au niciun drept să facă asemenea experiențe pe noi, și ei știu bine asta.

În curând sosi o scrisoare de la Margot, scrisoare nu prea lungă:

Dragă Paul,

Îmi vine foarte greu să-ți scriu, pentru că, după cum știi, nu scriu niciodată scrisori, și mi-e cu atât mai greu să-ți scriu ție, pentru că polițiștii citesc scrisorile și șterg tot ce nu le convine, iar eu, una, nu pot gândi ceva care să le fie pe plac. Peter și cu mine ne-am întors la Joia Regelui. *În Corfu totul a fost divin, cu excepția unui medic englez foarte plicticos, care ne-a vizitat deseori. Casa asta nu prea îmi place, zău, şi am hotărât s-o reconstruiesc încă o dată. Ai ceva împotrivă? Peter a devenit conte – știai? – și e destul de încântat, și plin de importanță, ceea ce nu te-ai fi aşteptat de la el, nu-i aşa? Am de gând să*

vin să te văd odată – mă laşi? – când voi putea să scap de-aici, dar moartea lui Bobby mi-a creat o mulțime de obligații. Sper că primești destulă mâncare, cărți și alte lucruri (au să cenzureze, oare, această frază?). Cu dragoste, Margot. La Newmarket, am văzut-o pe lady Circumference, care mi-a întors pur și simplu spatele. Bietul Maltravers spune că dacă n-o să fiu atentă, o să mă pomenesc ostracizată de societate. Nu eşti de părere că ar fi admirabil? S-ar putea să mă-nșel, dar am impresia că sărmanul Alastair Trumpington e pe cale să se amorezeze de mine. Ce să fac?

*

Margot îşi făcu în sfârşit apariția.

Pentru prima oară se întâlneau, după dimineața aceea de iunie, când ea îl trimisese să-i salveze protejatele aflate la ananghie în Marsilia. Întâlnirea avu loc într-o cămăruță rezervată vizitatorilor. Margot se așeză la un capăt al mesei, Paul la celălalt capăt, iar gardianul rămase între ei.

— Vă atrag atenția, le spuse acesta, că trebuie să vă puneți mâinile pe masă.

— Ca-n „uite popa, nu e popa”, mormăi Margot, punându-şi pe masă mâinile admirabil manicurate şi mănuşile alături de poşetă.

Paul observă pentru prima oară cât de aspre și murdare îi deveniseră mâinile. O clipă, niciunul nu scoase o vorbă. În cele din urmă, Paul o întrebă:

— Arăt groaznic? Nu m-am mai privit de mult într-o oglindă.

— Poate, puțin cam *mal soigne*,[31] dragul meu. Nu ți se permite să te bărbiereşti?

— Nu aveți voie să discutați despre regimul din închisoare, le atrase atenția gardianul. Deținuții au voie să vorbească despre starea sănătății lor, dar li se interzice categoric să se plângă sau să discute despre starea lor generală.

— Vai, dragul meu! exclamă Margot. O să ne fie foarte

[31] Prost îngrijit (fr.).

greu. Ce-o să ne putem spune unul altuia? Aproape îmi pare rău c-am venit. Eşti bucuros c-am venit, nu-i aşa?

— Nu mă luați în seamă, cucoană, dacă doriți să aveți o conversație intimă, spuse gardianul cu blândețe. Mi se cere doar să împiedic orice conspirație. De-obicei vorbele pe care le-ascult nu întrec măsura, și vă asigur că ascult destule. Unele muieri se impresionează grozav, plâng și leșină și fac crize de isterie. Păi, una dintre ele a avut nu de mult o criză de epilepsie, adăugă el încântat.

— Am impresia c-o să fac și eu o criză, mărturisi Margot. În viața mea nu m-am simțit atât de intimidată! Paul, spune ceva, te rog!

— Ce mai face Alastair?

— E un om drăguț, zău. Acum e mereu la *Joia Regelui*. Îmi place.

Altă pauză.

— Știi, e ciudat, spuse Margot, dar am sentimentul că după toți acești ani încep să nu mai fiu considerată drept o femeie respectabilă. Ți-am spus, cred, în scrisoare că deunăzi lady Circumference mi-a întors spatele. E, desigur, o babă prost-crescută, dar în ultima vreme s-au petrecut destule lucruri de felul ăsta. Ți se pare îngrozitor?

— Nu-ți face sânge rău! spuse Paul. Oricum, sunt niște pisălogi bătrâni.

— Da, dar nu vreau ca *ei* să-mi întoarcă spatele *mie*. Fireşte, de fapt nu-mi pasă, dar cred că-i păcat, mai ales pentru Peter. Nu-i vorba numai de lady Circumference, ci și de lady Vanburgh, de Fanny Simpleforth, de soții Stayles și de toți ceilalți. E păcat că asta se-ntâmplă tocmai când Peter începe să devină conștient de poziția lui socială. Nu crezi c-ar putea să-și facă o idee greșită?

— Cum merg afacerile? întrebă Paul pe neașteptate.

— Paul, nu fi urâcios, îi spuse Margot în șoaptă. Sunt sigură că n-ai vorbi așa dac-ai ști cum m-am simțit.

— Scuză-mă, Margot. De fapt, voiam pur și simplu să știu.

— Ei bine, află că lichidez. O firmă elvețiană mi-a creat dificultăți. Dar nu cred că afacerile au vreo legătură cu... cu ostracizarea, cum ar spune Maltravers. Cred că totul se

datorește faptului că încep să îmbătrânesc.

— E ridicul ce spui! Păi, toți oamenii ăia au câte optzeci de ani, pe când tu n-ai nici pe departe atâția.

— Mă temeam eu că n-o să înțelegi, spuse Margot.

Se aşternu din nou tăcerea.

— Încă zece minute, spuse gardianul.

— Lucrurile n-au prea ieşit aşa cum am fi vrut noi, nu-i aşa? întrebă Margot.

Apoi îi povesti despre nişte serate la care luase parte, iar Paul îi vorbi despre cărțile pe care le citea. În cele din urmă Margot spuse:

— Mă duc, Paul. Nu mai pot îndura nicio clipă chinul ăsta.

— Frumos din partea ta c-ai venit.

— Am luat, chiar în clipa asta, o hotărâre importantă, spuse Margot. O să mă mărit, foarte curând, cu Maltravers. Îmi pare rău, dar aşa o să fac.

— Presupun că din pricina înfățișării mele groaznice…

— Nu, Paul. E și asta la mijloc, într-un fel, dar nu cum îți închipui tu. E vorba pur şi simplu de ceva care trebuie să se-ntâmple. Înțelegi, dragul meu? S-ar putea să-ți fie de folos și ție, într-un fel, dar nu vreau să crezi că de aceea o fac. Ah, dragul meu! Ce greu e să vorbești!

— Dacă doriți să vă sărutați la despărțire, și nu sunteți soț şi soție, nu prea e voie. Totuşi, treacă de la mine, spuse gardianul.

— Dumnezeule! oftă Margot şi ieşi fără să mai privească înapoi.

Paul se întoarse în celula lui. Cina îi și fusese adusă: o mică plăcintă din care ieșeau piciorușele a doi porumbei. Plăcinta era înfășurată într-un șervet. Dar Paul nu prea avea poftă de mâncare: era foarte mâhnit de faptul că întâmplările din după-amiaza aceea îl mâhniseră atât de puțin.

Capitolul V
Sfârşitul unui dascăl de şcoală publică

Cu două-trei zile mai târziu, Paul se nimeri alături de Grimes la cariera de piatră. Când gardianul se depărtă, Grimes îi spuse lui Paul:

— Nu mai pot să rabd, băiete. E prea de tot.

— Nu văd nicio cale de scăpare, spuse Paul. Şi-apoi, regimul de-aici e destul de suportabil. Nu cred că la Llanabba era mai bine.

— Grimes nu-i de aceeaşi părere. Grimes lâncezeşte în captivitate, aidoma ciocârliei. Pentru dumneata e totuna: îţi place să citeşti, să meditezi, şi-aşa mai departe. Eu, însă, după cum ştii, sunt cu totul altfel. Mie-mi place să beau, să mă distrez, şi să stau din când în când la o parolă cu amicii. Sunt un tip sociabil. Viaţa asta mă transformă într-un soi de automat. Şi mai e şi capelanul ăla insuportabil, care tot vine la mine şi mă-ntreabă, în şoaptă, dacă mă simt „împăcat cu Domnul". Bineînţeles că nu-s împăcat, i-o şi spun, verde. Sunt în stare să rezist la aproape orice nenorocire, dar nu pot să-ndur lipsa de libertate, băiete. Tocmai asta m-a distrus la Llanabba, şi simt c-o să mă distrugă şi aici, dacă n-o să am grijă de mine. E timpul ca Grimes să-şi ia zborul spre alte meleaguri.

— Nimeni n-a izbutit vreodată să scape din această închisoare, spuse Paul.

— Aşteaptă numai o zi cu ceaţă, şi-o să vezi că se poate!

Chiar a doua zi se lăsă ceaţă – o ceaţă albă, deasă, de nepătruns, care-i învălui pe neaşteptate în timp ce lucrau la carieră.

— Strângeţi-vă la un loc! le porunci gardianul. Încetaţi lucrul şi strângeţi-vă la un loc! Fii atent, boule! (Grimes se împiedicase de telefonul de câmp). Dacă l-ai spart, te-ai ars, o să ieşi mâine la raport în faţa directorului.

Celălalt gardian îi spuse lui Grimes, întinzându-i hăţurile:

— Ţine-mi calul.

Şi aplecându-se, începu să adune lanţurile cu care erau legaţi oamenii la întoarcerea spre închisoare. Grimes păru să aibă oarecari dificultăţi cu calul, fiindcă acesta se ridica mereu în picioare şi sărea, din ce în ce mai departe de

carieră.

— Nu eşti în stare să ții un cal? spuse gardianul.

Deodată Grimes sări în șa, cu o sprinteneală uimitoare la un om fără un picior, şi porni călare spre câmp.

— Întoarce-te! răcni gardianul. Întoarce-te sau te-mpuşc!

Și ducându-și pușca la umăr trase în ceață.

— O să se-ntoarcă el! Nimeni nu poate scăpa. O să capete regim de carceră și regimul alimentar no. 1, dobitocul!

Nimeni nu păru tulburat din cale-afară de acest incident, nici măcar atunci când constatară că telefonul de câmp fusese deconectat.

— N-are nicio importanță, spuse gardianul. Mulți încearcă să evadeze, lăsându-și pe neașteptate sculele și luând-o la fugă. Dar în straiele astea n-ajung prea departe, mai ales că n-au niciun ban. O să-i avertizăm la noapte pe toți fermierii din împrejurimi. Câteodată fugarii rămân ascunşi multe zile-n şir, dar se-ntorc când li se face foame, căci dacă s-ar arăta într-un sat, ar fi numaidecât prinşi. Cred că numai din cauza nervilor încearcă să fugă.

Calul se întoarse chiar în seara aceea, dar nici urmă de Grimes. Patrulele speciale cu câini polițiști fură trimise în cercetare; fermele și satele fură prevenite, iar locuitorii, neliniștiți, își ferecară ușile, interzicând cu hotărâre copiilor să iasă din casă; drumurile erau păzite strașnic și toate mașinile oprite și percheziționate, spre indignarea multor cetățeni pașnici. Grimes însă nu se arătă. Printre deținuți se făceau pe furiș pariuri în legătură cu ziua capturării lui. Dar zilele se scurgeau, iar rațiile de pâine treceau din mână-n mână, și Grimes tot nu se arăta.

O săptămână mai târziu, la slujba de dimineață, capelanul se rugă pentru sufletul lui Grimes; directorul îi șterse numele din registru și comunică ministrului de interne, sir Humphrey Maltravers, că Grimes murise.

— Mă tem că a fost o moarte îngrozitoare, îi spuse lui Paul capelanul.

— I-au găsit cadavrul?

— Nu, tocmai asta-i partea cea mai proastă. Câinii s-au ținut după mirosul lui până la balta Egdon. Un cioban care

cunoaşte potecile prin mlaştină i-a găsit pălăria plutind la suprafața celei mai periculoase porțiuni. Mă tem că a murit de-o moarte îngrozitoare.

— Sărmanul Grimes! exclamă Paul. Şi când mă gândesc că era un vechi absolvent al şcolii din Harrow!

Ceva mai târziu însă, chibzuind bine în timp ce mânca liniştit stridiile ce-i fuseseră aduse ca „aperitiv”, Paul îşi spuse că Grimes nu era mort. Lordul Tangent murise; murise şi domnul Prendergrast; o să-i vină vremea şi lui Paul Pennyfeather; dar Grimes era unul dintre nemuritori! Era o forță vitală! Condamnat la moarte în Flandra, apărea în Țara Galilor; înecat în Tara Galilor, îşi făcea apariția în America de Sud; scufundat în tenebrele misterioase ale băltii Egdon, avea să se ridice din nou undeva, cândva, scuturându-şi de pe trup mucegaiurile mormântului. Omul acesta făcuse desigur parte din cortegiul bahic al îndepărtatei Arcadii, cântase din flaute de trestie pe malurile unor pâraie uitate şi-i învățase pe naivii satiri arta iubirii. Nu trecuse oare nevătămat prin înfricoşatele cazne ale tuturor zeilor mâniați, ale tuturor istoriilor – foc, pucioasă, cutremure, molime? Nu supraviețuise oare ca santinela din Pompei, în vreme ce sub nasul său cetățile din câmpie se năruiau? Nu plutise oare pe valurile Potopului, întocmai ca un înotător care traversează, uns cu grăsime, Canalul? Nu se făcuse oare nevăzut atunci când întunericul se lăsase peste ape?

— Mă întreb adesea dacă nu port şi eu o parte din vină, spuse capelanul. Mă apucă groaza când mă gândesc că un om pe care-l aveam în grijă a avut un sfârşit atât de înfricoşător. Am încercat să-l consolez şi să-l fac să se împace cu viața de aici, dar e atât de complicat! Sunt atâția oameni pe care trebuie să-i vezi! Săracul de el! Când mi-l închipui singur în mlaştina aceea, fără niciun ajutor!

Capitolul VI
Moartea lui Paul Pennyfeather

Câteva zile mai târziu, Paul fu chemat în biroul directorului, care-i spuse:

— Am aici o dispoziție a ministrului de interne, prin care ți se permite să părăsești închisoarea pentru a te opera de apendicită într-o clinică particulară. Vei pleca azi dimineață, sub escortă, în haine civile.

— Dar, domnule, nu vreau să mă operez de apendicită, protestă Paul. De fapt, mi s-a scos apendicele cu ani în urmă, când mai eram elev.

— Fleacuri! îl repezi directorul. Am primit din partea ministrului de interne o dispoziție specială în acest sens. Gardian, ia-l pe omul ăsta și dă-i haine pentru drum.

Paul ieși din biroul directorului. Hainele pe care le purtase la proces fuseseră trimise odată cu el de la Blackstone. Gardianul i le scoase dintr-un dulap și i le dădu spunând:

— Pantofi, ciorapi, pantaloni, vestă, haină, cămașă, guler, cravată și pălărie. Fii bun și semnează de primire. Bijuteriile rămân aici.

Și luând ceasul de mână, butonii, acul de cravată, portmoneul și celelalte mărunțișuri găsite în buzunarele lui Paul, le puse la loc în dulap.

— Părul nu ți-l putem da înapoi, adaose gardianul, dar ai voie să te bărbierești.

O jumătate de ceas mai târziu, Paul ieși din celulă cu înfățișarea unui om normal și civilizat, dintre cei ce pot fi văzuți zilnic în orice stație de metrou.

— O senzație ciudată, nu-i așa? îi spuse gardianul oare-l conduse afară. Uite-ți escorta. Paul zări în fața lui un alt om normal și civilizat.

— E timpul să pornim, dacă ești gata, îi spuse însoțitorul.

Fără uniforme pe ei, li se părea firesc să se respecte unul pe celălalt. Paul avu impresia că distinge chiar o anumită deferență în tonul gardianului.

— E foarte ciudat, îi spuse Paul în duba ce-i ducea la gară. Știu că n-are rost să stai la discuție cu directorul, dar a făcut o greșeală ridicolă. Eu mi-am scos de mult apendicele.

— E bună! îi spuse gardianul făcându-i semn cu ochiul.

Dar nu mai vorbi aşa de tare despre asta. Şoferul nu trebuie să ştie.

În tren li se rezervase un compartiment de clasa întâi. În clipa când ieşiră din gara Egdon, gardianul îi spuse:

— N-ai să mai vezi multă vreme locurile astea. Solemn gând, moartea. Nu-i aşa?

Şi mai făcu odată cu ochiul.

Luară masa de prânz în compartiment, căci Paul se simţea prea ruşinat de părul lui tuns scurt, ca să se ducă fără pălărie în vagonul-restaurant. După masă, fumară câte un trabuc. Gardianul plăti cu bani dintr-un portmoneu burduşit.

— A, era cât pe ce să uit, spuse el. Uite-ţi testamentul, pe care trebuie să-l iscăleşti, pentru orice eventualitate.

Şi-i întinse o hârtie lungă şi albastră. Deasupra, scria cu litere mari: *Testamentul cu ultimele dorinţe ale lui Paul Pennyfeather*, iar mai jos se arăta, în obişnuitul jargon juridic, că susnumitul îşi lăsa toată averea doamnei Margot Beste-Chetwynde. Doi martori semnaseră hârtia.

— Sunt sigur că e ceva ilegal, spuse Paul, în timp ce iscălea. Te-aş ruga să-mi explici ce-nseamnă toată povestea asta?

— N-am habar de nimic, răspunse gardianul. Ştiu doar că tânărul gentleman mi-a dat testamentul.

— Care tânăr gentleman?

— De unde să ştiu? Tânărul ăla care-a aranjat totul. Ţinea morţiş la testament. Nu se ştie niciodată ce se poate întâmpla când te operezi, nu-i aşa? O mătuşă de-a mea a murit în timp ce-o operau de pietre la ficat, şi nu-şi făcuse testamentul, săraca, ceea ce a fost foarte rău, fiindcă nu era măritată legal. Şi era o femeie frumoasă şi zdravănă, zău... Nu te necăji, domnule Pennyfeather, totul se va face conform legilor în vigoare.

— Unde mergem? Măcar asta trebuie să ştii!

Drept răspuns, gardianul scoase din buzunar o carte de vizită.

„Cliff Place, Worthing”, citi el. „Clinică şi sanatoriu particular, categoria întâi. Tratament electrotermic sub

supraveghere medicală. Proprietar, Auguste Fagan, M. D.”

— Are aprobarea ministrului de interne, adăugă gardianul. Nimic de zis.

Ajunseră la destinație după-amiaza târziu. Un automobil îi aştepta ca să-i ducă la Cliff Place.

— Răspunderea mea încetează aici, spuse gardianul. De-aici înainte răspunde medicul.

*

Ca toate celelalte întreprinderi ale doctorului Fagan, Cliff Place era conceput pe scară mare. Clădirea se înălța singuratică pe țărmul mării, la o distanță de câteva mile de oraş; se ajungea acolo pe o şosea lungă. Privită în amănunt, clădirea vădea totuşi unele semne de neglijență. Veranda era năpădită de frunze veştede; două dintre ferestre erau sparte. Gardianul care-l escorta pe Paul sună la uşa de la intrare, iar Dingy veni să le-o deschidă. Era îmbrăcată ca soră de caritate.

— Personalul a plecat, spuse ea. Presupun că e cazul acela de apendicită. Poftim înăuntru.

Nu păru să-l recunoască pe Paul, în timp ce-l conducea pe scări.

— Asta e odaia dumitale. Regulamentul ministerului de interne prevede o cameră la ultimul etaj, cu ferestre zăbrelite. A trebuit să punem zăbrelele special pentru dumneata. Vom specifica prețul în nota de plată. Medicul va sosi peste câteva minute.

Ieşind din odaie, încuie uşa. Paul se aşeză pe pat, în aşteptare. Sub fereastra lui, valurile mării izbeau în prundiş. Un mic iaht cu aburi era ancorat la oarecare distanță, sub cerul cenuşiu.

Deodată Paul auzi paşi pe coridor, şi uşa se deschise pentru a face loc doctorului Fagan, lui sir Alastair Digby-Vane-Trumpington şi unui omuleț bătrâior cu-o mustață roşcată, pleoştită, poate din pricina băuturii.

— Scuză-ne c-am întârziat, spuse sir Alastair, dar am avut o zi îngrozitoare cu omul ăsta, încercând să-l fac să nu bea. A

șters-o tocmai când porneam încoace. Mă temusem la-nceput că-i prea beat ca să se poată deplasa, dar cred că se ține bine pe picioare. Hârtiile sunt pregătite?

Nimeni nu-l lua în seamă pe Paul.

— Iată-le, spuse doctorul Fagan. Acesta e certificatul care trebuie predat ministrului de interne. E şi o copie pentru directorul închisorii. Să citesc?

— Da, spuse chirurgul.

— În certificat se spune doar că l-ai operat pe pacient de apendicită, dar că a murit sub anestezie, fără a-şi mai recăpăta cunoştința.

— Bietul băiat! oftă chirurgul. Sărmana, sărmana fetiță!

Și adăugă, după ce-și șterse două lacrimi de compătimire:

— Lumea s-a purtat foarte, foarte rău cu ea! E o lume prea aspră pentru sexul slab.

— În regulă, nu te necăji, îi spuse sir Alastair. Ai făcut tot ce era omenește posibil.

— Ăsta-i adevărul, şi nu-mi pasă cine-l află, spuse chirurgul.

— Acesta e un obişnuit certificat de deces, îi spuse doctorul Fagan. Vrei să fii bun să-l semnezi?

— Vai, moarte, unde ți-e ghimpele? rosti chirurgul și, cu aceste cuvinte, însoțite de un anevoios efort de a ține condeiul în mână, puse capăt existenței legale a lui Paul Pennyfeather.

— Straşnic! exclamă sir Alastair. Şi-acum, poftim banii. În locul dumitale, eu m-aş duce repede să beau ceva, cât mai sunt deschise cârciumile.

— Cred c-o să mă şi duc, spuse chirurgul şi părăsi sanatoriul.

După ieşirea lui, în încăpere se aşternu, timp de aproape un minut, o tăcere desăvârşită. Prezență morții, chiar sub forma ei legală, care e şi cea mai rece, exercita pare-se o influență solemnă. Tăcerea fu curmată în cele din urmă de Flossie, care intră îmbrăcată într-o superbă rochie verde şi roşie.

— Aici erați, vasăzică! exclamă ea, sincer încântată. Şi domnul Pennyfeather, ia te uită! O mică sindrofie, ce mai!

Cuvântul „sindrofie”, atât de potrivit împrejurării, păru să aibă un ecou pozitiv în mintea doctorului Fagan.

— Să mergem la masă, spuse el. Sunt convins că avem cu toții motive să fim mulțumiți.

*

După cină doctorul Fagan ținu un mic discurs:

— Cred că este o seară importantă pentru noi toți, şi mai ales pentru scumpul meu prieten și fost coleg Paul Pennyfeather, la a cărui moarte în această seară suntem cu toții părtaşi într-o oarecare măsură. Pentru mine, ca şi pentru el, este începutul unei noi etape a vieții. Sincer vorbind, acest sanatoriu nu a fost o reuşită. Vine o vreme când fiecare om începe să se îndoiască de vocația lui. Mă considerați poate un om bătrân, dar eu nu mă simt prea bătrân ca să încep, cu inima ușoară, un nou mod de viață. Evenimentele din seara asta au făcut cu putință acest lucru. Cred că e timpul să rămân singur, adăugă el privindu-şi fetele. Dar nu e momentul să-mi expun planurile de viitor. Când veți ajunge la vârsta mea, dacă ați observat cât de cât oamenii pe care i-ați întâlnit și evenimentele care vi s-au întâmplat, nu se poate să nu constatați cu uimire remarcabila lor conexiune. Cât de întâmplător ne-am adunat laolaltă toți cei prezenți aici în această seară! Propun să ridicăm paharul în cinstea Fortunei – o prea hulită doamnă.

Odinioară Paul rostise aceiaşi toast. De data asta nu avea să urmeze nicio calamitate. Băură în tăcere, iar Alastair se ridică de la masă spunând:

— E timpul ca eu şi Paul să plecăm.

Porniră împreună spre plajă. Un vaporaş îi aştepta.

— E iahtul lui Margot, spuse Alastair. Te va duce la locuința ei din Corfu, unde vei sta până ce vei lua o hotărâre. La revedere. Noroc!

— Nu vii şi dumneata? îl întrebă Paul.

— Nu, trebuie să mă întorc la *Joia Regelui.* Margot e nerăbdătoare să știe cum s-au desfăşurat lucrurile.

Paul se îmbarcă pe iaht, care porni la drum. Sir Alastair îl

petrecu din ochi, aidoma lui sir Bedivere.[32]

Capitolul VII
Învierea

Trei săptămâni mai târziu, Paul şedea pe veranda vilei lui Margot, cu un aperitiv în faţă, contemplând colinele albaneze de pe celălalt ţărm, pe care amurgul le colora din verde în violet, împrumutându-le strălucirea crudă a unei ilustraţii nemţeşti. Se uită la ceas (un ceas nou, care-i sosise chiar în dimineaţa aceea din Anglia). Era şase şi jumătate.

Sub el, în port, se vedea un vapor care venise din Grecia şi tocmai îşi descărca marfa. În jurul lui roiau ca muştele o mulţime de bărci, pline cu negustori care vindeau „suveniruri": ramuri de măslin sau bani falşi. Mai erau două ore până la cină. Paul se ridică şi coborî pe strada cu arcade, spre piaţă. Îşi legase strâns la gât eşarfa, căci serile deveniseră destul de friguroase. Era ciudat să fii mort. În dimineaţa aceea Margot îi trimisese un teanc de tăieturi din presă în legătură cu el; mai toate aveau titluri ca *Ecoul senzaţional al unei nunţi* sau: *Moartea unui puşcăriaş, fost logodnic al unei doamne din înalta societate*. Printre ele, găsise şi acul lui de cravată, precum şi celelalte lucruri, care-i fuseseră expediate ei de la Egdon. Paul simţi nevoia să se scufunde în forfota cafenelelor şi a cheiurilor, ca să se convingă pe deplin de propria-i existenţă. Se opri la o dugheană şi cumpără o cutie de rahat turcesc. Era ciudat să fii mort.

Deodată zări o figură cunoscută ce venea spre el, traversând piaţa.

— Noroc! spuse Paul.

— Noroc! răspunse Otto Silenus, care purta pe umăr o traistă de pânză.

---

[32] Unul dintre legendarii cavaleri de la curtea regelui Arthur.

— De ce n-o dai unuia din băieții de-aici? Ți-ar lua-o, pentru câteva drahme.

— N-am niciun ban. Plăteşti dumneata?

— Da.

— În regulă. E cel mai bine. Presupun că eşti cu Margot?

— Locuiesc în vila ei. Dar ea e în Anglia.

— Păcat. Sperasem s-o găsesc aici. Totuşi cred că voi rămâne puțin. E loc și pentru mine?

— Presupun că da. Sunt absolut singur în vilă.

— Mi-am schimbat gândul. În cele din urmă cred c-o să mă însor cu Margot.

— Mă tem că-i prea târziu.

— Prea târziu?

— Da, s-a măritat cu un altul.

— Nu m-am gândit niciodată la posibilitatea asta. Dar nu face nimic. Cu cine s-a măritat? Cu deşteptul ăla de Maltravers?

— Da, dar între timp el şi-a schimbat numele: acum îi spune vicontele Metroland.

— Ce nume caraghios!

Urcară împreună colina.

— Am fost de curând în Grecia, să văd clădirile de-acolo, spuse profesorul Silenus.

— Ți-au plăcut?

— Sunt nespus de urâte. Dar am văzut câteva capre drăguțe... Parcă te trimiseseră la închisoare.

— Da, m-au trimis, dar am ieşit.

— Sigur că trebuia să fi ieşit. N-a fost plăcut acolo?

— Nu cine știe ce.

— Ciudat! Crezusem c-o să ți se potrivească de minune. Dar nu poți ști niciodată ce anume li se potrivește oamenilor.

Servitorii lui Margot nu se arătară surprinşi de sosirea unui nou oaspete.

— Cred c-o să rămân multă vreme aici, spuse profesorul Silenus după cină. Nu mai am niciun ban. Pleci curând?

— Da, mă întorc la Oxford, să învăț teologia.

— Foarte bine faci... Parcă aveai mustață, nu-i aşa? întrebă el după un timp.

— Nu, răspunse Paul. Abia acum mi-o las. Nu vreau să fiu recunoscut când m-oi întoarce în Anglia.

— Cred că eşti mai urât aşa, spuse profesorul Silenus. Ei, şi-acum, trebuie să mă duc la culcare.

— Ai dormit mai bine în ultima vreme?

— De două ori, de când te-am văzut. Cam asta-i media mea. Noapte bună.

Zece minute mai târziu, se întoarse pe terasă într-o pijama de mătase şi un halat vechi de pânză.

— N-ai să-mi împrumuți o pilă de unghii? îl întrebă.

— E una pe mesuța mea de toaletă.

— Mulțumesc.

Dar nu se duse acolo, ci merse până la balustradă şi se aplecă privind spre mare.

— E bine că te-ai hotărât să te faci preot, spuse el în cele din urmă. Oamenii îşi fac tot felul de idei despre ceea ce numesc viață. Şi apucă pe căi greşite. Cred că preoții sunt de vină, în primul rând. Vrei să-ți vorbesc despre viață?

— Da, te rog, spuse Paul, politicos.

— Ei bine, e ca roata norocului de la Luna Park. Ai văzut-o vreodată?

— Nu.

— Plăteşti cinci franci şi intri într-o încăpere cu şiruri de scaune de jur împrejur, iar în mijloc e un podium făcut dintr-un disc mare de lemn lustruit, care se învârte repede. La început şezi şi te uiți la ceilalți. Toți încearcă să şadă în roată, dar sunt azvârliți mereu şi asta-i face să râdă. Râzi şi tu, căci e foarte amuzant.

— N-am impresia că seamănă prea mult cu viața, spuse Paul, cam trist.

— Ba da. Cu cât te apropii de centrul roții, cu atât se mişcă mai încet, şi cu atât mai uşor e să şezi pe ea. În centru stă de-obicei un om care uneori execută un fel de dans. Adesea e plătit de direcție, sau, în orice caz, intră pe gratis. Fireşte că în centru există un punct complet nemişcat, numai să-l poți găsi: s-ar putea ca eu însumi să fi ajuns foarte aproape de punctul acela. Dar fireşte, profesioniştii îmi stau în drum. O mulțime de oameni se distrează agățându-se

de roată ca să fie azvârliți cât colo și s-o ia de la-nceput. Cum mai zbiară și râd! Pe urmă sunt ceilalți, ca Margot, care se țin cât mai departe cu putință și-și apără pielea, dar tot se distrează. Principalul lucru în legătură cu roata este însă, că, dacă nu vrei, nu e nevoie să te agăți de ea. Oamenii își fac tot felul de idei despre viață și ajung astfel să creadă că trebuie neapărat să intre în joc, chiar dacă nu le place. Nu oricui i se potrivește jocul ăsta. Oamenii nu-și dau seama că, atunci când spun „viață" denumesc două lucruri distincte. Pot denumi simpla existență, cu implicațiile ei fiziologice, de creștere și metabolism. Nu pot scăpa de asta nici măcar prin moarte – dar fiindcă moartea e inevitabilă își închipuie că și cealaltă idee pe care și-o fac despre viață e inevitabilă: îmbulzeala, brânciurile, efortul de a ajunge în centru... Iar când ajungem în centru, e ca și cum nu ne-am urnit din loc. E atât de bizar! Dumneata ești unul dintre oamenii meniți să șadă pe scaune și să se uite în tăcere la ceilalți, ca să le treacă de urât. Într-un fel, te-ai suit pe roată, dar ai fost azvârlit numaidecât, izbindu-te zdravăn. Treaba asta merge cu Margot, care știe să se agațe, și cu mine, care sunt în centru, dar dumneata ești un temperament static. În locul acestei absurde împărțiri în sexe, ar trebui ca oamenii să fie clasificați în statici și dinamici. Există o deosebire reală între ei, deși n-aș putea să-ți explic în ce constă. Probabil că sunt două specii diferite din punct de vedere spiritual. Am folosit odată într-un film ideea roții. E o idee destul de cinematografică, nu crezi?... Dar ia spune-mi, pentru ce m-am întors pe terasă?

— Pentru o pilă de unghii.

— A, da, desigur. Nu cunosc ocupație mai plicticoasă și mai inutilă decât generalizările pe marginea vieții. Ai înțeles tot ce ți-am spus?

— Cred că da.

— Pe viitor voi lua masa singur. Fii bun și comunică-le servitorilor. Mă simt prost când vorbesc atâta. Noapte bună.

— Noapte bună, spuse Paul.

*

Câteva luni mai târziu, Paul se întoarse la colegiul Scone, după o absență de peste un an. Moartea îi anulase diplomele, dar nu și cunoștințele. Se prezentă cu succes la examenul de admitere și intră încă o dată în vechiul său colegiu, cu pelerina-i de student și cu o mustață groasă, de cavalerist. Aceasta, laolaltă cu sfiiciunea lui naturală, îl deghizau perfect. Nimeni nu-l recunoscu. După îndelungi ezitări, se hotărî să-și păstreze numele de Pennyfeather; iar capelanului îi spuse că nu de mult avusese la Scone un fel de văr.

— A avut un sfârșit foarte trist, spuse capelanul. Era un tânăr turbulent din cale-afară.

— Mi-era văr de departe, se grăbi să precizeze Paul.

— Sunt convins. Nu-i nicio asemănare între voi. Era un tip absolut degenerat.

Odăiașul lui Paul își amintea și el de nume:

— A mai stat odată un domn Pennyfeather pe palierul ăsta. Era un gentleman foarte ciudat. Poate că n-o să mă credeți, sir, dar obișnuia să-și scoată hainele de pe el și să danseze noaptea în curte. Altminteri, însă, un gentleman liniștit și cumsecade. O fi fost pesemne cam scrântit la cap. Nu știu ce s-o fi ales de el. Unii spun c-ar fi murit în pușcărie.

Îi vorbi apoi lui Paul despre un student anamit care încercase să cumpere pe una dintre fiicele decanului.

În a doua duminică a trimestrului, capelanul îl chemă pe Paul la micul dejun și-i spuse:

— E păcat că micul dejun universitar – *brekker* cum îi spuneam în tinerețea mea – dispare din uz. Oamenii nu mai au timp pentru așa ceva. Zilnic, la ora nouă dimineața, încep cursurile, afară de duminică... Mai servește un rinichi, dacă dorești.

Mai era de față un profesor, un anume Sniggs, care-i spunea capelanului „Padre” – cam cu dispreț, după cum i se păru lui Paul.

Mai era și un absolvent de la alt colegiu, un student în teologie pe nume Stubbs – un tânăr grav, cu voce domoală și cu niște opinii bine chibzuite. El avu o mică discuție cu

domnul Sniggs în legătură cu planurile pentru reconstrucția bibliotecii Bodleiene. Paul îl susținu.

A doua zi, Paul găsi pe masa lui cartea de vizită a lui Stubbs, îndoită într-un colț. Se duse să-l caute pe Stubbs la Hertford, dar nu-l găsi. Îi lăsă o carte de vizită, îndoită într-un colț. Două zile mai târziu, primi un bilețel de la Hertford:

Dragă Pennyfeather,

Mă întreb dacă ai vrea să vii marțea viitoare la un ceai la care vor lua parte secretând asociației universitare pentru Liga Națiunilor și capelanul închisorii Oxford. Ar fi grozav dac-ai putea veni.

Paul se duse și avu prilejul să mănânce turte cu miere și sandvișuri cu anchois. Atât urâtul și potolitul secretar cât și Stubbs i se părură foarte simpatici.

Cu timpul, Paul și Stubbs ajunseră să facă plimbări împreună, în parcul Mesopotamia, spre Old Marston și Beckley. Într-o după-amiază, înviorat de vremea răcoroasă, de plimbarea lor lungă și de ceaiul băut, Stubbs semnă în cartea de oaspeți cu numele *Randall Cantuar.*

Paul intră în asociația pentru Liga Națiunilor și în O.S.C.U. Într-o bună zi, se duse împreună cu Stubbs și alți câțiva prieteni la închisoare, să-i viziteze pe deținuți și să le cânte în cor.

— Ți se lărgește orizontul când vezi toate aspectele vieții, comentă Stubbs după aceea. Cât de mult au apreciat cântecele noastre, nefericiții!

Într-o zi, Paul găsi în librăria din Blackwell o carte voluminoasă, care, potrivit spuselor vânzătorului, devenea rapid un *bestseller*. Cartea, intitulată *Maica noastră Țara Galilor*, era semnată Augustus Fagan. Paul o cumpără și o luă cu el. Stubbs o citise, așa că spuse:

— E o operă foarte edificatoare. Statisticile privitoare la spitale sunt teribile. Crezi c-ar fi bine să organizăm o dezbatere pe tema asta împreună cu colegiul iezuiților?

Cartea avea ca dedicație: *Soției mele, cadou de nuntă,* și

era scrisă într-un stil sugestiv. După ce-o citi, Paul o aşeză în raft, alături de *Biserica orientală* de Dean Stanley.

Un alt incident îi aminti o clipă lui Paul de viața lui anterioară.

Într-o zi, la începutul celui de-al doilea an, pe când Paul şi Stubbs mergeau cu bicicleta pe Strada Mare – poate de la o conferință la alta – aproape se ciocniră de un Rolls-Royce deschis, care țâşnise de pe Oriei Street într-o viteză periculoasă. Pe bancheta din spate şedea, cu o blană grea peste genunchi, Philbrick. Întoarse capul spre ei şi flutură o mână înmănuşată în direcția lui Paul, strigând:

— Helo! Cum o mai duci? Treci într-o zi pe la mine. Locuiesc pe malul râului, pe strada Skindle.

Limuzina dispăru pe Strada Mare, iar Paul se îndreptă spre conferința lui.

— Cine era prietenul acela bogat? îl întrebă Stubbs, oarecum impresionat.

— Arnold Bennett[33], răspunse Paul.

— Mi s-a părut mie că-l recunosc, spuse Stubbs.

Conferențiarul intră în sală, îşi potrivi hârtiile şi începu o expunere limpede despre ereziile din veacul al doilea. Paul află de un episcop din Bithynia, care tăgăduise divinitatea lui Christos, nemurirea sufletului, existența binelui, legalitatea căsătoriei şi validitatea tainei sfântului maslu. Nu-i de mirare că-l condamnaseră!

[33] Cunoscut romancier şi dramaturg englez (1867–1931).

EPILOG

Paul intrase în cel de-al treilea an de studii la Scone, studii pașnice, neîntrerupte de niciun incident. Stubbs își bău ceașca de cacao, îşi scutură pipa şi se ridică să plece, spunând:

— Trebuie să mă duc să tocesc. Tu ai noroc că stai în colegiu. E mult de mers până-n Walton Street pe o noapte ca asta.

— Vrei să-l iei pe von Hugel? îl întrebă Paul.

— Nu, nu în seara asta. L-aş lăsa până mâine.

Stubbs își luă roba și o înfășură pe după umeri.

— A fost interesantă conferința de astă-seară, despre plebiscitul din Polonia, spuse el.

— Da, nu-i așa?

De-afară se auzi un zgomot de geamuri sparte.

— Cei din clubul Bollinger par să se distreze, spuse Paul. În a cui cameră au intrat de data asta?

— Cred că în camera lui Pastmaster. Tânărul acela pare să se dezvolte cam prea repede pentru vârsta lui.

— Sper că se distrează. Noapte bună.

— Noapte bună, Paul, spuse Stubbs.

Paul puse la loc în bufet biscuiții cu cacao, îşi umplu din nou pipa şi se întinse în fotoliu.

Deodată auzi pași și o bătaie în ușă.

— Intră, spuse el, aruncând o privire în jur.

Peter Pastmaster intră în încăpere. Era îmbrăcat în costumul de seară alb-verzui al celor din clubul Bollinger. Fața îi era încinsă, iar părul negru părea cam răvăşit.

— Pot intra?
— Da, te rog.
— Ai ceva de băut?
— Am impresia c-ai băut binişor.
— Au trecut pe la mine băieții. Nişte scandalagii. Ah, Dumnezeule! Trebuie neapărat să beau ceva!
— E puțin whisky în bufet. Bei cam mult de la o vreme, nu-i aşa, Peter?
Peter nu răspunse, ci îşi turnă whisky şi sifon.
— Mă simt cam prost, spuse.
Apoi, după o pauză:
— Paul, de ce m-ai ocolit în tot acest timp?
— Nu ştiu. Îmi spuneam că nu ne-ar folosi la nimic dacă ne-am vedea.
— Eşti supărat pe mine?
— Nu, de ce-aş fi?
— Păi, ştiu şi eu?!
Peter îşi răsuci paharul în mână, privindu-l țintă.
— Eu am cam fost supărat pe tine, ştii? adăugă el.
— De ce?
— Nici cu nu ştiu – poate în legătură cu Margot şi cu Maltravers ăla.
— N-am impresia că eu am fost de vină.
— Cred că nu, dar ai jucat şi tu un rol.
— Ce mai face Margot?
— E bine. *Margot Metroland*, aşa îi spune. Te superi dacă-mi torn puțin whisky?
— Nu, poftim!
— Vicontesa Metroland. Ce nume! Ce om!... Totuşi, l-a avut tot timpul pe Alastair lângă ea. Metroland nu se sinchiseşte. A căpătat ceea ce a vrut. De fapt, nici nu-i prea văd. Tu cum îți petreci timpul, Paul?
— Mă pregătesc să devin preot. Mai am puțin.
— Uf, de nu mi-ar fi atât de rău! Despre ce vorbeam? A, da, despre Metroland. Ştii, Paul, cred c-a fost o greşeală că te-ai încurcat cu noi – nu eşti de-aceeaşi părere? E totuşi o deosebire între noi. N-aş putea s-o explic, dar există. Nu ți se pare brutal ce-ți spun, Paul?

— Nu, ştiu bine ce vrei să spui. Tu eşti dinamic, iar eu sunt static.

— Zău? Cred că ai dreptate. Nostime lucruri m-ai învățat pe vremuri, mai ții minte? Llanabba, sentințe latineşti, *quominus* şi *quin*[34] şi orga, îți aminteşti?

— Da, îmi amintesc, spuse Paul.

— Ciudate lucruri se mai întâmplă pe lumea asta! Mă învățai să cânt la orgă, ții minte?

— Da, țin minte.

— Şi pe urmă, Margot Metroland a vrut să se mărite cu tine, ții minte?

— Da, spuse Paul.

— Şi pe urmă ai intrat la închisoare, iar Alastair – tânărul amorez al lui Margot Metroland – şi soțul ei, Metroland, te-au scos de-acolo. Ții minte?

— Da, țin minte.

— Şi iată că vorbim amândoi aici, după tot ce s-a petrecut! Nu-i nostim?

— Da, destul de nostim.

— Paul, mai ții minte ce-ai spus odată, la *Ritz*, era şi Alastair acolo – amicul lui Margot Metroland – ții minte? Eram cam cherchelit şi atunci. Ai spus aşa: „Pentru zeița Fortuna, o prea hulită doamnă!” Ții minte?

— Da, țin minte, spuse Paul.

— Eram sigur că ții minte, bunul meu Paul! Hai să bem pe chestia asta, vrei? Cum a fost? Dumnezeule, am uitat! Nu face nimic. Uf, de nu mi-ar fi aşa de rău!

— Bei prea mult, Peter.

— Păi, ce altceva poți face? Ai să fii preot, Paul?

— Da.

— Foarte nostim… Ştii, n-ar fi trebuit să te încurci cu mine şi cu Metroland… Pot să mai beau?

— E timpul să te duci la culcare, Peter, nu crezi?

— Da, ai dreptate. Nu te superi c-am venit, nu? La urma urmei, mi-ai dat lecții de orgă, ții minte? Mulțumesc pentru whisky!

---

[34] *ca să* şi *încât să nu* (lat.).

Şi Peter ieşi, iar Paul se aşeză din nou în fotoliu... Vasăzică, ebioniții asceți se întorceau cu fața spre Ierusalim când se rugau. Paul îşi notă acest amănunt. Da, avuseseră toată dreptatea să suprime asemenea eretici!

Apoi stinse lumina şi trecu în dormitor, la culcare.

Sfârşit

EDITURA PENTRU LITERATURĂ UNIVERSALĂ

De la Swift şi pînă astăzi, literatura engleză nu a cunoscut, poate, satiră mai caustică, mai profundă şi în acelaşi timp mai subtilă decît a lui Evelyn Waugh.

Lei 5,50